

สุนทรียภาพทางศิลปะและความหมายแฝงทางวัฒนธรรมพัฒนาผ่านสมัยราชวงศ์ซ่ง สู่การสร้างสรรค์
ศิลปะจัดวาง

QINGQING TANG

คุณฉวีนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาทัศนศิลป์และการออกแบบ

คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

2567

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยบูรพา

QINGQING TANG

คุณฉวีนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาทัศนศิลป์และการออกแบบ

คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

2567

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยบูรพา

The Aesthetic and Cultural Connotation of Moon-shaped Fan Art of the Song
Dynasty: For the Creation of Installation Art Works

QINGQING TANG

A DISSERTATION SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT OF
THE REQUIREMENTS FOR DOCTOR DEGREE OF PHILOSOPHY
IN VISUAL ARTS AND DESIGN
FACULTY OF FINE AND APPLIED ARTS
BURAPHA UNIVERSITY
2024
COPYRIGHT OF BURAPHA UNIVERSITY

คณะกรรมการควบคุมคุณุณินิพนธ์และคณะกรรมการสอบคุณุณินิพนธ์ได้พิจารณาคุณุณินิพนธ์ของ QINGQING TANG ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาคุณุณินิพนธ์ สาขาวิชาทัศนศิลป์และการออกแบบ ของมหาวิทยาลัยบูรพาได้

คณะกรรมการควบคุมคุณุณินิพนธ์

คณะกรรมการสอบคุณุณินิพนธ์

อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

.....

(รองศาสตราจารย์ ดร.เสกสรรค์ ตันยาภิรมย์)

อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

.....

(ศาสตราจารย์ภรดี พันธุ์ภากร)

..... ประธาน

(รองศาสตราจารย์ ดร.ทรงวุฒิ เอกภูมิวงศา)

..... กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.เสกสรรค์ ตันยาภิรมย์)

..... กรรมการ

(ศาสตราจารย์ภรดี พันธุ์ภากร)

..... กรรมการ

(ศาสตราจารย์พงศ์เดช ไชยคุตร)

..... กรรมการภายนอก

มหาวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์เทพศักดิ์ ทองนพคุณ)

..... คณบดีคณะศิลปกรรมศาสตร์

(รองศาสตราจารย์ ดร. เสกสรรค์ ตันยาภิรมย์)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา อนุมัติให้รับคุณุณินิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาคุณุณินิพนธ์ สาขาวิชาทัศนศิลป์และการออกแบบ ของมหาวิทยาลัยบูรพา

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ ดร.วิทวัส แจ่มเอี่ยม)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

63810081: สาขาวิชา: ทักษะศิลป์และการออกแบบ; ปร.ด. (ทัศนศิลป์และการออกแบบ)

คำสำคัญ: พัฒนารูปแบบสมัยราชวงศ์ซ่ง, สุนทรียภาพทางศิลปะ, ความหมายแฝงทางวัฒนธรรม, ศิลปะจัดวาง

QINGQING TANG : สุนทรียภาพทางศิลปะและความหมายแฝงทางวัฒนธรรมพัฒนารูปแบบสมัยราชวงศ์ซ่ง สู่การสร้างสรรคศิลปะจัดวาง. (The Aesthetic and Cultural Connotation of Moon-shaped Fan Art of the Song Dynasty: For the Creation of Installation Art Works) คณะกรรมการควบคุมคุณภาพนิพนธ์: เสกสรรค์ ตันยาภิรมย์, ภรดี พันธุมภกร ปี พ.ศ. 2567.

พัฒนารูปแบบสมัยราชวงศ์ซ่งในฐานะส่วนสำคัญของวัฒนธรรมจีนโบราณ มีคุณค่าทางวัฒนธรรมที่หลากหลายและมีความสำคัญด้านสุนทรียภาพอันเป็นเอกลักษณ์ แต่ด้วยการพัฒนาของสังคม ทำให้การใช้งานของพัฒนารูปแบบจึงค่อยๆ ลดลง แต่คุณค่าทางสุนทรียภาพอันเป็นเอกลักษณ์และความหมายแฝงทางวัฒนธรรมที่ลึกซึ้งยังสามารถทำความเข้าใจได้จากข้อมูลทางเอกสารและภาพวาด งานวิจัยเรื่อง “สุนทรียภาพทางศิลปะและความหมายแฝงทางวัฒนธรรมพัฒนารูปแบบสมัยราชวงศ์ซ่ง สู่การสร้างสรรคศิลปะจัดวาง” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภูมิหลังทางสังคมและวัฒนธรรมสมัยราชวงศ์ซ่ง ศึกษาวิวัฒนาการของศิลปะพัฒนารูปแบบและศิลปะจัดวางสมัยใหม่ วิเคราะห์สุนทรียภาพทางศิลปะและความหมายแฝงทางวัฒนธรรมของศิลปะพัฒนารูปแบบ เพื่อสร้างสรรค์ชุดผลงานศิลปะจัดวางที่แสดงถึงสุนทรียภาพทางศิลปะและความหมายแฝงทางวัฒนธรรมของพัฒนารูปแบบในสมัยราชวงศ์ซ่ง โดยงานวิจัยนี้ใช้วิธีการวิจัยทางเอกสาร การวิจัยภาคสนาม และการวิเคราะห์กรณีศึกษา โดยได้ทำการวิเคราะห์รูปทรง เนื้อหา สี สัน การจัดองค์ประกอบภาพ และบทบาทของพัดในด้านสุนทรียภาพและจารีตประเพณีอย่างครอบคลุม ตลอดจนวิวัฒนาการและคุณค่าในประวัติศาสตร์

ผลการวิจัยพบว่า วิวัฒนาการของศิลปะพัฒนารูปแบบสมัยราชวงศ์ซ่งมีความเกี่ยวข้องอย่างใกล้ชิดกับวัฒนธรรมทางสังคมและวิถีชีวิตในขณะนั้น ส่วนความหมายแฝงทางวัฒนธรรมที่ลึกซึ้งของพัฒนารูปแบบได้ปรากฏออกมาผ่านการสื่อความเชิงอุปมา สัญลักษณ์ และการแสดงออกของอารมณ์ มิตรภาพ และความรักที่มีต่อเพื่อนมนุษย์ การค้นพบนี้ไม่เพียงแต่เผยให้เห็นถึงคุณค่าของศิลปะพัฒนารูปแบบเท่านั้น แต่ยังเป็นแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะสมัยใหม่อีกด้วย โดยงานวิจัยนี้ได้นำองค์ประกอบของพัฒนารูปแบบสมัยราชวงศ์ซ่งมาผสมผสานเข้ากับศิลปะจัดวางและสร้างสรรค์ออกมาเป็นผลงานชุด “คำสารภาพรักที่อ่อนโยน” ซึ่งได้แสดงให้เห็นถึงเสน่ห์อันเป็นเอกลักษณ์ของงานศิลปะในการแสดงออกถึงอารมณ์และการแสวงหาทางจิตวิญญาณของมนุษย์ เป็นการสร้างสะพานเชื่อมต่อระหว่างความดั้งเดิมและความสมัยใหม่ งานวิจัยนี้เป็นประโยชน์อย่างมากต่อการศึกษาด้านศิลปะและวัฒนธรรมจีน เป็นการให้ข้อมูลเชิงลึกและมุมมองใหม่ ๆ แก่นักวิจัยและผู้ที่มี

ความสนใจต่อศิลปะทัศนศิลป์อื่น ๆ อีกทั้งยังเป็นการเปิดช่องทางใหม่แบบข้ามวัฒนธรรมและหลากหลายที่นำไปสู่การสืบทอดและการพัฒนาวัฒนธรรมดั้งเดิม

63810081: MAJOR: VISUAL ARTS AND DESIGN; Ph.D. (VISUAL ARTS AND DESIGN)

KEYWORDS: Song Dynasty Moon-shaped Fan, Artistic Aesthetics, Cultural Significance, Installation Art

QINGQING TANG : THE AESTHETIC AND CULTURAL CONNOTATION OF MOON-SHAPED FAN ART OF THE SONG DYNASTY: FOR THE CREATION OF INSTALLATION ART WORKS. ADVISORY COMMITTEE: SAKESAN TANYAPIROM, Ph.D. PORADEE PANTHUPAKORN 2024.

Moon-shaped Fan of the Song Dynasty, as an integral part of traditional Chinese culture, embodied rich cultural values and unique aesthetic significance. However, with societal development, their practicality diminished, and their unique aesthetic value and profound cultural connotations are mostly discerned from literature and paintings. This study, titled "The Aesthetic and Cultural Connotation of Moon-shaped Fan Art of the Song Dynasty: For the Creation of Installation Art Works," aims to explore how to effectively inherit and develop this traditional cultural heritage in the context of global cultural prosperity, development, and integration. Employing methods of literature research, field investigation, and case analysis, the study comprehensively examined the form, theme, color, and composition of the fans, as well as their role in aesthetics and etiquette customs, exploring their historical evolution and value.

The research found that the development of Song Dynasty fan art was closely linked to the social culture and lifestyle of the time, and delved into the fans' deep cultural connotations in metaphor, symbolism, and expressing emotions, friendship, and benevolence. These findings not only reveal the profound value of fan art but also inspire modern artistic creation. Lastly, the study integrated elements of Song Dynasty fan art into the installation art work "Tender Confessions," showcasing the unique charm of art in expressing human emotions and spiritual pursuits, building a bridge between tradition and modernity. This research significantly benefits the field of Chinese art and cultural education, providing deep insights and new perspectives to enthusiasts and researchers of fan art, and paves a

cross-cultural and diverse new path for the inheritance and development of traditional culture.

กิตติกรรมประกาศ

ดุชฎินิพนธ์เรื่อง “สุนทรียภาพทางศิลปะและความหมายแฝงทางวัฒนธรรมพัฒนาชวนสมัยราชวงศ์ช่ง สู่อารยธรรมศิลปะจัดวาง” สามารถดำเนินการจนประสบความสำเร็จลุล่วงไปด้วยดีตามเป้าหมายเนื่องจากได้รับความอนุเคราะห์และสนับสนุนเป็นอย่างดีนี้จากรองศาสตราจารย์ ดร. เสกสรรค์ ตันยาภิรมย์ อาจารย์ที่ปรึกษาหลักดุชฎินิพนธ์ และศาสตราจารย์ ภรดี พันธุมภักดิ์ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วมดุชฎินิพนธ์ที่ได้เสียสละเวลาอันมีค่ายิ่ง ในการให้คำปรึกษาการดำเนินงานวิจัย ตลอดจนได้ตรวจสอบและแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ อันเป็นประโยชน์ในการจัดทำดุชฎินิพนธ์ ตั้งแต่ขั้นตอนการเตรียมหัวข้อดุชฎินิพนธ์ แนวคิด การเขียน ไปจนถึงขั้นตอนในการดำเนินงานวิจัย ผู้วิจัยขอกราบพระคุณเป็นอย่างสูงสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณอาจารย์พงศ์เดช ไชยคุตร อาจารย์ภูวษา เรืองชีวิน อาจารย์บุญชู บุญลิขิตศิริ อาจารย์ชูศักดิ์ สุวิมลเสถียร ตลอดจนคณาจารย์ทุกท่านของคณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพาที่ช่วยสั่งสอนให้ความรู้ ให้ความช่วยเหลือ และดูแลเอาใจใส่ด้านการเรียนการสอนมาโดยตลอด

ขอขอบคุณผู้เชี่ยวชาญทั้งด้านศิลปะพัฒนาชวนและด้านศิลปะจัดวางทุกท่านที่ได้กรุณาให้ความร่วมมือในการสัมภาษณ์ รวมถึงทีมงานและผู้ชมที่เข้ามาเป็นส่วนรวมในการสร้างสรรค์และจัดแสดงผลงานในการศึกษาในครั้งนี้เป็นอย่างดี

ขอขอบคุณนายสาธิต รัชมีพัฒนานุกุลผู้แปลและทีมล่ามทุกคน ขอขอบคุณเพื่อนร่วมชั้นเรียนที่คอยดูแล ช่วยเหลือซึ่งกันและกันมาโดยตลอด ขอขอบคุณความช่วยเหลือและสนับสนุนของทุกคนที่ทำงานวิจัยของข้าพเจ้าดำเนินสำเร็จลุล่วงไปอย่างราบรื่น ขอขอบคุณกำลังใจจากทุกคน

ขอขอบพระคุณครอบครัวของข้าพเจ้าเป็นอย่างสูงที่ได้สนับสนุนและให้กำลังใจข้าพเจ้ามาโดยตลอด ทำให้ข้าพเจ้ามีความหนักแน่นที่จะต้องทำให้บรรลุเป้าหมายในการวิจัยและทำดุชฎินิพนธ์ฉบับนี้ให้สำเร็จไปได้ด้วยดี

คุณค่าและคุณประโยชน์อันพึงจะมีจากงานดุชฎินิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบและอุทิศแด่ บุปผารีย์ คณาจารย์ ผู้ประสิทธิ์ประสาทวิชา และผู้มีพระคุณทุก ๆ ท่านที่ได้อบรมสั่งสอนและให้ความรู้แก่ผู้วิจัยมาตลอด

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ฉ
กิตติกรรมประกาศ.....	ช
สารบัญ.....	ฅ
สารบัญตาราง.....	ฐ
สารบัญภาพ.....	ท
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของการวิจัย.....	1
คำถามการวิจัย	4
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	4
กรอบแนวคิดในการวิจัย	4
ขอบเขตการวิจัย	6
วิธีการดำเนินการวิจัย	6
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	9
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	9
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	11
ภูมิหลังทางวัฒนธรรมสมัยราชวงศ์ซ่ง	11
ภาพรวมของพัฒนาชานสมัยราชวงศ์ซ่ง.....	13
1. การพัฒนาและวิวัฒนาการของพัฒนาชาน.....	13
2. ประเภทของพัฒนาชานสมัยราชวงศ์ซ่ง.....	16
3. ปัจจัยสำคัญของการเกิดขึ้นของพัฒนาชาน.....	16

ศิลปะจัดวาง	18
1. พัฒนาการของศิลปะจัดวาง	18
2. ประเภทของศิลปะจัดวาง.....	19
หลักการและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง.....	22
1. หลักสุนทรียภาพทางศิลปะ	23
2. หลักความหมายแฝงทางวัฒนธรรม	30
3. หลักการของศิลปะจัดวาง.....	32
4. ทฤษฎีสัญศาสตร์ทางศิลปะ	34
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	36
สรุป39	
บทที่ 3 พัฒนาการงานทัศนศิลป์ราชวงศ์ซ่ง.....	41
สถานการณ์ในปัจจุบันของพิพิธภัณฑ์พระราชวังกู้กง	41
1. พิพิธภัณฑ์พระราชวังกู้กง.....	42
2. ผลงานที่มีความเป็นตัวแทน	46
กรณีศึกษาผลงานศิลปะจัดวางที่แสดงออกถึงวัฒนธรรมดั้งเดิม.....	77
กรณีศึกษาที่ 1 “Triple mirror of flowers”	78
กรณีศึกษาที่ 2 “A Book from the Sky”	79
กรณีศึกษาที่ 3 “Possibility of Landscape”	81
สรุป82	
บทที่ 4 สุนทรียภาพทางศิลปะและความหมายแฝงทางวัฒนธรรมของพัฒนาการงานทัศนศิลป์ราชวงศ์ซ่ง ..	84
ภูมิหลังทางวัฒนธรรมและพัฒนาการของพัฒนาการงานทัศนศิลป์ราชวงศ์ซ่ง	85
1. ภูมิหลังทางสังคมที่ดีส่งเสริมการพัฒนาวัฒนธรรมระดับสูง.....	85
2. ศิลปะพัฒนาการงานทัศนศิลป์ราชวงศ์ซ่งสืบทอดอดีตและเชื่อมโยงอนาคตแสดงออกถึง สุนทรียศาสตร์ทางวัฒนธรรมอย่างชัดเจน.....	86

สุนทรียภาพทางศิลปะและความหมายแฝงทางวัฒนธรรมของพัดฉนวนชานสมัยราชวงศ์ซ่ง	86
1. สุนทรียภาพทางศิลปะของพัดฉนวนชาน	87
2. ความหมายแฝงทางวัฒนธรรมของพัดฉนวนชานสมัยราชวงศ์ซ่ง	114
บทที่ 5 การสร้างสรรค์ผลงานศิลปะจัดวางจากองค์ประกอบของพัดฉนวนชานสมัยราชวงศ์ซ่งชุด “คำ สารภาพรักที่อ่อนโยน”	144
แนวคิดในการสร้างสรรค์	145
1. เนื้อหาในการสร้างสรรค์และวิธีการศึกษา	145
2. ความสำคัญของการสร้างสรรค์	145
3. หลักการในการสร้างสรรค์	146
4. การออกแบบแผนงานในการสร้างสรรค์	147
กระบวนการสร้างสรรค์	151
1. การสร้างรูปทรงพื้นฐาน	151
2. การสร้างสรรค์ส่วนประกอบในการตกแต่ง	158
การวิเคราะห์ผลงานศิลปะจัดวางชุด “คำสารภาพรักที่อ่อนโยน”	171
1. การวิเคราะห์รูปแบบการแสดงออกทางศิลปะ	171
2. การวิเคราะห์ภาษาศิลปะของผลงานด้วยทฤษฎีสัญศาสตร์ทางศิลปะ	175
3. การวิเคราะห์คุณค่าทางสุนทรียศาสตร์	176
4. การวิเคราะห์คุณค่าทางการเผยแพร่	177
5. การวิเคราะห์คุณค่าทางวัฒนธรรม	187
บทที่ 6 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	189
สรุปผลการวิจัย	189
อภิปรายผล	192
ข้อเสนอแนะ	195
สรุป 197	

บรรณานุกรม..... 199

ภาคผนวก..... 202

    ภาคผนวก ก 203

    ภาคผนวก ข 209

ประวัติย่อของผู้วิจัย..... 214

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1-1 ตารางผู้ให้สัมภาษณ์	8
ตารางที่ 2-1 หลักการจับคู่สี.....	29
ตารางที่ 3-1 สรุปลภาพวาดทิวทัศน์บนพัดฉนวนชานสมัยราชวงศ์ซ่งที่จัดเก็บในพิพิธภัณฑน์พระราชวัง กึ่ง.....	56
ตารางที่ 3-2 สรุปลภาพดอกไม้และนกบนพัดฉนวนชานสมัยราชวงศ์ซ่งที่จัดเก็บในพิพิธภัณฑน์พระราชวัง กึ่ง.....	62
ตารางที่ 3-3 สรุปลภาพบุคคลบนพัดฉนวนชานสมัยราชวงศ์ซ่งที่จัดเก็บในพิพิธภัณฑน์พระราชวังกึ่ง ...	69
ตารางที่ 3-4 สรุปลภาพตัวอักษรบนพัดฉนวนชานสมัยราชวงศ์ซ่งที่จัดเก็บในพิพิธภัณฑน์พระราชวังกึ่ง	73
ตารางที่ 4-1 รูปทรงหน้าพัดของพัดฉนวนชานสมัยราชวงศ์ซ่ง	88
ตารางที่ 4-2 รูปทรงของพัดฉนวนชาน.....	89
ตารางที่ 4-3 สี เนื้อหาที่ใช้บนภาพวาดพัดฉนวนชาน.....	106
ตารางที่ 4-4 รูปทรงของพัดฉนวนชานสมัยราชวงศ์ซ่ง (พิพิธภัณฑน์พระราชวังกึ่ง).....	130
ตารางที่ 4-5 ผลการสัมภาษณ์เกี่ยวกับรูปทรงพัดฉนวนชานที่โดดเด่น	133
ตารางที่ 5-1 การถอดองค์ประกอบรูปทรงของดอกไม้ ฝักเสื่อ และนก	148
ตารางที่ 6-1 การเปรียบเทียบรูปทรงของพัดฉนวนชาน	193

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1-1 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	5
ภาพที่ 2-1 “พืดเบียนเมียน”สมัยชุมชนชีวิตที่ขุดพบที่เมืองจิ้งอัน มณฑลเจียงซี.....	14
ภาพที่ 2-2 ผลงาน Chinese Freehand NO.44 Players ของหลู่ ผิงซาง.....	20
ภาพที่ 2-3 ผลงานชุด “วู้จิ้น”ของศาสตราจารย์จู่ เล่อเกิง.....	21
ภาพที่ 2-4 ผลงานศิลปะจัดวางวิดีโอ “ลูกบาศก์แห่งอนาคต” ของ เกียน เสี่ยวเหล่ย.....	21
ภาพที่ 2-5 ผลงาน “Incubate”ของYouth Satellite และ Art-M.....	22
ภาพที่ 2-6 ภาพสะพานยาวทอดบนคลื่นน้ำ.....	23
ภาพที่ 2-7 ภาพดอกเหมย.....	24
ภาพที่ 2-8 ภาพต้นถั่งอินลื้อพระจันทร์.....	25
ภาพที่ 2-9 ภาพเลี้ยงสัตว์ริมธารหิมะ.....	25
ภาพที่ 2-10 วัดอรุณราชวราราม.....	26
ภาพที่ 2-11 ชิงช้าสวรรค์.....	26
ภาพที่ 2-12 ทางด่วน.....	27
ภาพที่ 2-13 ถนนเถาซีชว่น.....	27
ภาพที่ 2-14 ผลงานศิลปะจัดวาง “TheEclipse” ของ Jacob Hashimoto.....	32
ภาพที่ 2-15 ผลงาน “Floating Fish” ของศิลปินชาวดัตช์ Florentijn Hofman.....	33
ภาพที่ 2-16 ผลงาน “เมล็ดทานตะวันเซรามิก 100 ล้านเมล็ดของ Ai Weiwei.....	34
ภาพที่ 2-17 ผลงาน “Every Wall Is a Door” ของกลุ่มศิลปะญี่ปุ่น TeamLab.....	34
ภาพที่ 3-2 แผนภาพแสดงจำนวนโบราณวัตถุในพิพิธภัณฑทร์ราชวังกู้กง.....	42
ภาพที่ 3-3 ภาพมุมสูงของพิพิธภัณฑทร์ราชวังกู้กง.....	43
ภาพที่ 3-4 หอพักกันจีนและภาพวาดในพิพิธภัณฑทร์ราชวังกู้กง.....	44

ภาพที่ 3-5 หอแสดงอัญมณีและเครื่องประดับในพิพิธภัณฑสถานพระราชวังกู้กง	45
ภาพที่ 3-6 ภาพการประชุมของปัญญาชนสมัยถังได้	47
ภาพที่ 3-7 ภาพจุดเทพแห่งเซาซีเยว่	48
ภาพที่ 3-8 ภาพฟังเสียงพิณ	49
ภาพที่ 3-9 ภาพชิงหมิงริมที่	50
ภาพที่ 3-10 ภาพการแสดงธรรม “วิมลเกียรติคุณเทสสูตร”	51
ภาพที่ 3-11 ภาพหญิงสาวกตัญญู	51
ภาพที่ 3-12 ภาพการแสดงตีกลอง	52
ภาพที่ 3-13 ภาพการแสดงละครหมอลายเหยียดตา	53
ภาพที่ 3-14 ภาพเทพธิดาแห่งลำน้ำลั่ว	54
ภาพที่ 3-15 แผนภาพสรุปภาพวาดบนพัดถวนชานที่มีความเป็นตัวแทนทั้ง 33 ภาพ	55
ภาพที่ 3-16 ผลงานศิลปะจัดวาง “triple mirror of flowers” ของศาสตราจารย์จู่ เล่อเกิง	78
ภาพที่ 3-17 ผลงาน “A Book from the Sky” ของศิลปินสวี ปิง	79
ภาพที่ 3-18 ผลงาน “Possibility of Landscape” ของ Luciana Novo	81
ภาพที่ 4-1 แผนภาพสรุปสุนทรียภาพทางศิลปะและความหมายแฝงทางวัฒนธรรมของพัดถวนชาน สมัยราชวงศ์ซ่ง	84
ภาพที่ 4-2 สัดส่วนเนื้อหาของภาพวาดบนพัดสมัยราชวงศ์ซ่ง	93
ภาพที่ 4-3 ภาพ “ภูเขาเขียวบนแม่น้ำ” สมัยราชวงศ์ซ่ง	94
ภาพที่ 4-4 ภาพ “คิตาแห่งวสันต์ ณ ศาลาวังโหลว”	95
ภาพที่ 4-5 ภาพสันโดษริมทะเลสาบ	96
ภาพที่ 4-6 ภาพดอกบัวโผล่จากน้ำ	97
ภาพที่ 4-7 ภาพวานรเก็บผลไม้	98
ภาพที่ 4-8 ภาพดอกเบญจมาศในแจกัน	99
ภาพที่ 4-9 ภาพนางกำนัลรูปงาม	100

ภาพที่ 4-10 ภาพการเล่นและชมการแสดงหุ่นไม้.....	101
ภาพที่ 4-11 ภาพเด็กหนึ่งร้อยคนกำลังเล่นในฤดูใบไม้ผลิ.....	102
ภาพที่ 4-12 ภาพสวนดอกท้อสมัยราชวงศ์ซ่ง.....	104
ภาพที่ 4-13 สีพื้นหลังของพัดฉนวนชาน.....	105
ภาพที่ 4-14 ภาพการทำนาและการเก็บเกี่ยว.....	109
ภาพที่ 4-15 ภาพศาลาข้างต้นสนโบราณ.....	110
ภาพที่ 4-16 ภาพผีเสื้อชมดอกเบญจมาศ.....	111
ภาพที่ 4-17 ภาพดอกมะลิ.....	112
ภาพที่ 4-18 ภาพดอกยี่หุบ.....	113
ภาพที่ 4-19 ภาพรุ่งอรุณของฤดูใบไม้ผลิข้างทะเลสาบซีจี”ของจิตรกรเฉิน ชิงปัว.....	123
ภาพที่ 4-20 ภาพดอกโบตั๋น.....	124
ภาพที่ 4-21 แผนภูมิแนวคิดในการสร้างสรรค์.....	129
ภาพที่ 4-22 การสร้างสรรค์ผลงานของศาสตราจารย์หลี่ เซาเต๋อ.....	131
ภาพที่ 4-23 ผู้วิจัยถ่ายรูปร่วมกับศาสตราจารย์หยาง เสี่ยงหมิน.....	132
ภาพที่ 4-24 การสร้างสรรค์ผลงานของหลี่ จิง.....	133
ภาพที่ 4-25 การถอดถอดโครงร่างรูปทรงของพัดฉนวนชานทรงด้านบนกลมด้านล่างตัดเรียบ.....	134
ภาพที่ 4-26 การถอดถอดโครงร่างรูปทรงของพัดฉนวนชานทรงวงกลม.....	134
ภาพที่ 4-27 การถอดถอดโครงร่างรูปทรงของพัดฉนวนชานทรงใบตอง.....	135
ภาพที่ 4-28 การถอดถอดโครงร่างรูปทรงของพัดฉนวนชานทรงเหลี่ยมมุมโค้ง.....	135
ภาพที่ 4-29 การพัฒนาตัดแปงรูปทรงพื้นฐานของพัดทรงด้านบนกลมด้านล่างตัดเรียบ.....	136
ภาพที่ 4-30 การพัฒนาตัดแปงรูปทรงพื้นฐานของพัดทรงด้านบนกลมด้านล่างตัดเรียบ.....	136
ภาพที่ 4-31 การพัฒนาตัดแปงรูปทรงพื้นฐานของพัดทรงวงกลม.....	137
ภาพที่ 4-32 การพัฒนาตัดแปงรูปทรงพื้นฐานของพัดทรงเหลี่ยมมุมโค้ง.....	137
ภาพที่ 4-33 ภาพร่างรูปทรงของผลงาน.....	138

ภาพที่ 4-34 แผนผังการติดตั้งไฟตรวจจับความร้อน.....	139
ภาพที่ 4-35 การออกแบบฐานของผลงาน.....	140
ภาพที่ 5-1 กรอบแนวคิดของบทที่ 5 (Qingqing Tang, 2023).....	144
ภาพที่ 5-2 แผนการสร้างสรรค์ผลงาน.....	147
ภาพที่ 5-3 ภาพร่างตัวอย่างผลงานชุดดอกไม้และนก.....	149
ภาพที่ 5-4 ภาพร่างตัวอย่างผลงานชุดทิวทัศน์.....	150
ภาพที่ 5-5 ภาพร่างตัวอย่างผลงานชุดบุคคล.....	151
ภาพที่ 5-6 กระบวนการสร้างรูปทรงพื้นฐาน.....	152
ภาพที่ 5-7 การเขียนแบบด้วยโปรแกรม CAD.....	153
ภาพที่ 5-8 โมเดล 3 มิติ.....	153
ภาพที่ 5-9 แม่พิมพ์ปูนปลาสเตอร์จากการพิมพ์ 3 มิติ.....	154
ภาพที่ 5-10 แม่พิมพ์พลาสติกจากการพิมพ์ 3 มิติ.....	154
ภาพที่ 5-11 การเก็บรายละเอียด.....	155
ภาพที่ 5-12 รูปทรงที่ขึ้นรูปด้วยการกดพิมพ์ด้วยมือเปล่า.....	156
ภาพที่ 5-13 การเทน้ำดิน.....	157
ภาพที่ 5-14 การถอดออกจากแม่พิมพ์.....	157
ภาพที่ 5-15 รูปทรงที่ขึ้นรูปด้วยการเทน้ำดิน.....	158
ภาพที่ 5-16 การปั้นดอกไม้.....	159
ภาพที่ 5-17 การพ่นเคลือบ.....	160
ภาพที่ 5-18 ผลลัพธ์ที่ได้จากการเผาครั้งที่ 1.....	160
ภาพที่ 5-19 การลงสีบนเคลือบ.....	161
ภาพที่ 5-20 ผลลัพธ์หลังจากเผาดอกไม้.....	161
ภาพที่ 5-21 การปั้นนกและดอกไม้.....	162
ภาพที่ 5-22 ผลลัพธ์ที่ได้จากการเผา.....	162

ภาพที่ 5-23 ผลงานชุดดอกไม้และนกแห่งความมั่งคั่งและมงคลในภาพรวม	163
ภาพที่ 5-24 ทิวทัศน์ที่สร้างสรรค์ด้วยเทคนิคประติมากรรมปั้นมือ	164
ภาพที่ 5-25 ผลหลังจากการเผา.....	164
ภาพที่ 5-26 ผลลัพธ์การตกแต่ง	165
ภาพที่ 5-27 ผลงานชุดทิวทัศน์แห่งบรรยากาศอันลึกซึ้งในภาพรวม	165
ภาพที่ 5-28 ผลงานชุดบุคคลแห่งความรักอันยืนยาวในภาพรวม.....	166
ภาพที่ 5-29 ภาพรวมของผลงานศิลปะจัดวางชุด “คำสารภาพรักที่อ่อนโยน”	168
ภาพที่ 5-30 ผลงานศิลปะจัดวางชุด “คำสารภาพรักที่อ่อนโยน” ในมุมมองต่าง ๆ.....	169
ภาพที่ 5-31 ผลงานศิลปะจัดวางชุด “คำสารภาพรักที่อ่อนโยน” แบบขยายเฉพาะจุด.....	170
ภาพที่ 5-32 โปสเตอร์นิทรรศการศิลปะจัดวางชุด “คำสารภาพรักที่อ่อนโยน”	178
ภาพที่ 5-33 บรรยากาศในนิทรรศการ (Qingqing Tang, 2023)	180
ภาพที่ 5-34 โปสเตอร์นิทรรศการและบรรยากาศในงาน.....	181
ภาพที่ 5-35 นายช่ง เว่ยจู่วิจารณ์ผลงาน	182
ภาพที่ 5-36 นายเฉิน เลียนฮั่นวิจารณ์ผลงาน	183
ภาพที่ 5-37 ศาสตราจารย์ชีว เกิงยวีวิจารณ์ผลงาน.....	184
ภาพที่ 5-38 นางเฉิน เหม่ยเซี่ย วิจารณ์ผลงาน (Qingqing Tang, 2023).....	184
ภาพที่ 5-39 โปสเตอร์ของนิทรรศการการแลกเปลี่ยนศิลปะเซรามิกจีน-เกาหลีใต้ 2023	185
ภาพที่ 5-40 บรรยากาศภายในนิทรรศการ.....	186
ภาพที่ 5-41 ศาสตราจารย์ปาร์ค จองฮุนวิจารณ์ผลงาน.....	186
ภาพที่ 5-42 ศาสตราจารย์ลิน เซียนจีวิจารณ์ผลงาน	187

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของการวิจัย

ประเทศจีนเป็นประเทศที่มีอารยธรรมโบราณที่มีประวัติศาสตร์อันยาวนาน มีวัตถุที่เป็นตัวแทนของวัฒนธรรมดั้งเดิมนับหมื่นชิ้น หนึ่งในนั้นคือพัดถวนชานที่มีทั้งประโยชน์ด้านการใช้งานและประโยชน์เชิงศิลปะ มีสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่สื่อถึงจารีตประเพณีและความรักที่มีต่อเพื่อนมนุษย์ จึงทำให้เป็นที่ชื่นชอบและได้รับความนิยมในคนหนุ่มมาก พัดถวนชานจึงได้กลายเป็นหนึ่งในสื่อกลางทางวัฒนธรรมดั้งเดิม จากมุมมองของพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ พัดถวนชานปรากฏขึ้นในสมัยโบราณและเริ่มแพร่หลายในสมัยราชวงศ์ฮั่น ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมาก็ได้ผ่านวิวัฒนาการนานนับพันปี ผ่านการสนับสนุนจากชนชั้นขุนนางและปัญญาชนผู้รู้หนังสือสมัยราชวงศ์จิ้น ผ่านการสร้างสรรคโดยสตรีชาววังในสมัยราชวงศ์ถัง จนมาถึงในสมัยราชวงศ์ซ่งพัดถวนชานก็ได้พัฒนามาถึงจุดสูงสุดของศิลปะ แต่ด้วยการพัฒนาของประวัติศาสตร์และความก้าวหน้าทางสังคม เครื่องปรับอากาศและพัดลมก็ทำให้ชีวิตของผู้คนสะดวกสบายและสมบูรณ์มากขึ้น ส่งผลให้บทบาทและการใช้งานของพัดถวนชานไปอย่างมีนัยยะสำคัญ จนในปัจจุบันรูปแบบของพัดถวนชานได้กลายเป็นเพียงสื่อโฆษณาช่วงฤดูร้อนหรือเป็นของที่ระลึกสำหรับสถานที่ท่องเที่ยว หรือพบได้เพียงแคในร้านขายสินค้าประเภทงานฝีมือเท่านั้น ด้วยเหตุนี้จึงส่งผลให้ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมที่แฝงอยู่ในพัดถวนชานนั้นค่อยๆ ถูกผู้คนลืมไป พัดถวนชานแบบดั้งเดิมได้ค่อยๆ เลือนหายไปจากวิถีชีวิตของผู้คน

ในปี 2006 ศิลปะการทำพัดได้ขึ้นทะเบียนเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ของชาติชุดแรก(สำนักข่าวซินหัว,2006) สิ่งนี้ไม่เพียงแต่สะท้อนให้เห็นถึงการให้ความสำคัญต่อพัดของรัฐบาล แต่ยังสะท้อนให้เห็นว่าวัฒนธรรมดั้งเดิมนั้นมีมูลค่ามากขึ้นและเป็นที่ต้องการของสาธารณชน แต่หากมองย้อนกลับไปในประวัติศาสตร์จะพบว่า วัฒนธรรมดั้งเดิมหลาย ๆ อย่างได้ค่อย ๆ เลือนหายไป เพราะในสังคมสมัยใหม่ไม่มีการนำมาใช้หรือยากต่อการเก็บรักษา

ในวันนี้ที่รัฐบาลให้การส่งเสริมวัฒนธรรมดั้งเดิมอย่างจริงจัง เราสามารถนำพัดถวนชานมาเป็นตัวแทน ใช้ศิลปะและวัฒนธรรมของพัดถวนชานมาเป็นจุดเริ่มต้นของการวิจัย เพื่อทำการศึกษาค้นหาวิธีการในการสืบทอดและพัฒนาวัฒนธรรมดั้งเดิม และทำให้สื่อกลางทางวัฒนธรรมเหล่านี้ตอบสนองชีวิตทางสังคมสมัยใหม่ของเราได้ดียิ่งขึ้น และเสริมสร้างความมั่นใจในวัฒนธรรมของตนเองและความภาคภูมิใจของคนในชาติ ประเด็นเหล่านี้เป็นสิ่งที่ควรค่าแก่การให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก

นับตั้งแต่อดีตได้ถือกำเนิดขึ้น นอกจากประโยชน์ทางการใช้งานที่สามารถระบายความร้อนได้แล้ว การแสดงออกทางศิลปะของพัดถวนชานก็เป็นสิ่งที่ทำให้ได้รับความสนใจจากผู้คนเป็นจำนวนมากเช่นกัน ในสมัยราชวงศ์ซ่ง ภายใต้นโยบายของจักรพรรดิที่ว่า “เน้นวัฒนธรรม หยุดการต่อสู้” ก็ได้ทำให้เกิดชนชั้นสูงและกลุ่มปัญญาชนผู้รู้หนังสือขึ้น โดยกลุ่มคนเหล่านี้จะแสวงหาคุณภาพชีวิตแบบชั้นสูงด้วยเหตุนี้ไม่เพียงแต่ทำให้ศิลปจิตรกรรมสมัยราชวงศ์ซ่งเกิดความเจริญรุ่งเรือง แต่ยังนำไปสู่ความก้าวหน้าอย่างรวดเร็วของศิลปวัฒนธรรมพัดถวนชานอีกด้วย พัดถวนชานสมัยราชวงศ์ซ่งไม่เพียงแต่มีรูปทรงที่หลากหลาย แต่ศิลปจิตรกรรมที่อยู่บนหน้าพัดก็ยังเป็นส่วนเสริมและสร้างสรรค์ในการแสดงออกทางศิลปะตัวอักษรและภาพวาดอีกด้วย ในสมัยราชวงศ์ซ่งเหล่าปัญญาชนจะนำเนื้อหาที่ได้รับความนิยมในภาพจิตรกรรมไปวาดลงบนหน้าพัด ทำให้พัดมีความหมายของการออกแบบที่แข็งแกร่ง ซึ่งวิธีการเช่นนี้ไม่เพียงแต่จะทำให้ผู้คนค่อย ๆ ซึมซับกับศิลปะจากการใช้งานเท่านั้น แต่ยังเป็นการนำพัดมาเป็นสื่อกลางในการแสดงออกและเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมของยุคสมัย โดยไม่รู้ตัวอีกด้วย ซึ่งนี่ก็คือการมอบเอกลักษณ์ทางศิลปะให้กับภาชนะเครื่องใช้ในชีวิตประจำวัน และยังเป็นการสืบทอดทางวัฒนธรรมที่ดีอีกด้วย ทั้งได้สะท้อนให้เห็นถึงการแสวงหาที่ว่า การทำศิลปะให้เป็นส่วนหนึ่งของชีวิตและทำให้ชีวิตเป็นส่วนหนึ่งของศิลปะ ใน “หนังสือรวบรวมจิตรกรรมสมัยราชวงศ์ซ่ง” และ “หนังสือจิตรกรรมจีนชื่อดัง 1000 ภาพ” มีการบันทึกผลงานพัดถวนชานเป็นจำนวนมาก โดยหนึ่งในนั้นก็มีผลงานของจักรพรรดิและปรมาจารย์ด้านตัวอักษรและภาพวาดจำนวนมาก ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการพัฒนาและความเจริญรุ่งเรืองของศิลปะพัดถวนชานในสมัยราชวงศ์ซ่งอย่างเต็มที่

ในประวัติศาสตร์ ผู้คนส่วนใหญ่ยังมองว่าพัดเป็นหนึ่งในสัญลักษณ์ทางสังคม ไม่ว่าจะเป็ในสมัยโบราณที่มีเรื่องราวการนำภูมาผูกให้เป็นพัดเพื่อใช้ปิดบังใบหน้าของ “ผู้ชู้” และ “หนี่ววา” (Li Rong, 1983) หรือจะเป็นเรื่องราวของ “พัดอุ่มหิม (พัดประดับพระเกียรติ)” ของจักรพรรดิซุ่นในสมัยก่อนราชวงศ์เซี่ยที่นำพัดมาเพื่อดักฟังเรื่องราวของตนเอง (Cui, 1998) ซึ่งในความเป็นจริงแล้ว สิ่งเหล่านี้ก็คือการนำพัดมาเป็สื่อกลางในการอธิบายหลักแนวคิดเรื่อง “จารีตประเพณี” และ “ความรักที่มีต่อเพื่อนมนุษย์” ในวัฒนธรรมขงจื้อของจีน และในสมัยราชวงศ์ซ่งเนื่องจากได้รับอิทธิพลจากลัทธิขงจื้อยุคใหม่ในสมัยนั้น การที่ผู้หญิงเปิดเผยใบหน้าของตนต่อสาธารณะชนนั้นถือเป็นเรื่องที่ไม่สมควรเป็นอย่างมาก ซึ่งการปกปิดใบหน้าด้วยพัดนั้นไม่เพียงแต่แสดงถึงความงามที่สุ่ม่อ่อนโยนเท่านั้น แต่ยังเป็นการปกปิดความเขินอายและอาการต่าง ๆ ของผู้หญิงได้เป็นอย่างดี ในสมัยราชวงศ์ซ่งนิยมใช้พัดถวนชานเป็นพัดมงคลในงานมงคลแต่งงานสำหรับสตรี (Ji, 2016) โดยจะใช้พัดถวนชานปกปิดใบหน้าแทนผ้าคลุมศีรษะ สิ่งนี้สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญด้าน “จารีตประเพณี” ของวัฒนธรรมพัดถวนชานได้อย่างลึกซึ้ง นอกจากนี้พัดยังเป็นสื่อกลางที่ดีในมารยาททางสังคม เช่น ในบรรดาปัญญาชนผู้รู้หนังสือจะนิยมมอบพัดให้ซึ่งกันและกันเพื่อแสดงถึงการขอบคุณและแสดงออกถึง

ความรักที่มีต่อเพื่อนมนุษย์และคุณธรรมอีกด้วย ซึ่งแนวปฏิบัติเช่นนี้ก็ยังคงมีมาถึงจนปัจจุบัน เพราะฉะนั้น การนำคุณค่าทางสุนทรียภาพและความหมายแฝงทางวัฒนธรรมด้าน “ศิลปะ” และ “จารีตประเพณี” ที่มีอยู่ในพัฒนาชานแบบดั้งเดิมมาทำการศึกษาในฐานะที่เป็นตัวแทนของ วัฒนธรรมดั้งเดิมของจีน ทำการตีความเอกลักษณ์ของวัฒนธรรมที่ซ่อนอยู่ในพัฒนาชาน ตลอดจนวัฒนธรรมที่ซ่อนอยู่ในบริบททางประวัติศาสตร์ไปจนถึงสัญลักษณ์ที่ซ่อนอยู่ในพัฒนาชานจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการการศึกษาการเกิดขึ้นและวิวัฒนาการของประวัติศาสตร์วัฒนธรรมจีน ตลอดจนการทำความเข้าใจต่อวัฒนธรรมดั้งเดิมของประเทศจีน

จากมุมมองของการพัฒนาทางประวัติศาสตร์ แม้ว่า การสร้างสรรค์และการใช้พัฒนาชาน จะมีแนวโน้มที่ลดลง แต่ศิลปะพัฒนาชานได้ดำเนินมาจนถึงทุกวันนี้ โดยได้ปรากฏอยู่ทั้งในประวัติศาสตร์จีนหรือแม้กระทั่งในประวัติศาสตร์โลก ซึ่งไม่เคยหยุดนิ่ง พัฒนาการมีหลากหลายรูปแบบ แต่เนื่องจากวัสดุที่ใช้ทำพัฒนาชานไม่สามารถเก็บรักษาไว้ได้นาน จึงทำให้พัฒนาชานแบบดั้งเดิมที่เก็บรักษาไว้ได้ถึงทุกวันนี้มีจำนวนไม่มาก และถึงแม้ว่าเราจะสามารถเรียนรู้เรื่องราวของพัฒนาชานได้จาก ภาพเขียนที่ยังหลงเหลืออยู่หรือจากเอกสารทางประวัติศาสตร์หรือจากการลอกเลียนแบบพัฒนาชานที่มีชื่อเสียงในประวัติศาสตร์ได้ แต่นี่ก็ไม่ใช่อะไรที่สำคัญในการสืบทอดวัฒนธรรมพัฒนาชาน เพราะในสังคมสมัยใหม่ การสืบทอดวัฒนธรรมดั้งเดิมนั้นต้องสามารถตอบสนองความต้องการด้านสุนทรียศาสตร์สมัยใหม่ได้ ซึ่งสิ่งนี้เป็นสิ่งที่มีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับการสร้างสรรค์ใหม่ ๆ

ศิลปะจัดวางเป็นรูปแบบหนึ่งของการแสดงออกทางศิลปะสมัยใหม่ ความหลากหลาย การสื่อความหมาย การต่อยอด และความหลากหลายของวัสดุทำให้การแสดงออกของงานศิลปะจัดวางมีขอบเขตที่กว้างขึ้น โดยศิลปะจัดวางนั้นไม่เพียงแต่ประกอบด้วยเนื้อหาในการนำเสนอและการจัดวางเท่านั้น แต่ยังให้ความสำคัญกับรูปแบบและกระบวนการของการจัดวางอีกด้วย ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงแนวคิดและรูปแบบของการแสดงออกเชิงพื้นที่ใหม่ ๆ พัฒนาการในฐานะที่เป็นวัตถุที่เต็มไปด้วยความหมายแฝงและใช้กันในชีวิตประจำวัน จึงประจวบเหมาะและมีความเป็นไปได้ที่จะใช้ลักษณะเฉพาะทางศิลปะของศิลปะจัดวางในการเลือก ใช้ แปลง และผสมผสานเข้ากันอย่างมีศิลปะ และเลือกสภาพแวดล้อมของพื้นที่ที่มีความเหมาะสม ปรับเปลี่ยนความหมายและการใช้งานแบบเดิมของพัฒนาชาน แล้วเน้นถึงอารมณ์ความรู้สึกทางวัฒนธรรมด้าน “ศิลปะ” “จารีตประเพณี” และ “ความรักที่มีต่อเพื่อนมนุษย์” ที่มีอยู่ในพัฒนาชาน แล้วใช้วัสดุหลากหลายประเภทมาผสมผสานเข้าด้วยกัน ประกอบกับการเพิ่มเสียง แสง ไฟฟ้าและอุปกรณ์โต้ตอบเข้าไป ทำให้ได้การแสดงออกรูปแบบใหม่ ซึ่งจะทำให้พัฒนาชานแบบดั้งเดิมเกิดความหมายทางวัฒนธรรมและอัตลักษณ์ทางสุนทรียภาพที่โดดเด่นขึ้น

จากความสำคัญข้างต้น จึงนำไปสู่การศึกษาสุนทรียภาพทางศิลปะและความหมายแฝงทางวัฒนธรรมของพัฒนาชานสมัยราชวงศ์ซ่ง สกัดองค์ประกอบในการสร้างสรรค์ แล้วนำองค์ประกอบ

เหล่านี้มาทำการแยกส่วน รื้อสร้าง และสร้างสรรค์ใหม่ จากนั้นใช้หลักการสร้างสรรค์ศิลปะจัดวางเพื่อนำพัฒนาชวนและศิลปะจัดวางมาทำให้เกิดความสัมพันธ์เชิงความคิดของการผสมผสาน แล้วนำไปจัดวางไว้ในสภาพแวดล้อมสมัยใหม่ เพื่ออธิบายรูปแบบต่าง ๆ ของวัฒนธรรมจีนดั้งเดิมและอิทธิพลที่มีต่อวัฒนธรรมสมัยใหม่ สุดท้ายได้ผลงานศิลปะจัดวางที่มีแนวคิดของศิลปะวัฒนธรรมพัฒนาชวนที่มีความสร้างสรรค์ใหม่ ๆ สิ่งนี้ไม่เพียงแสดงให้เห็นถึงสุนทรียภาพทางศิลปะและความหมายแฝงทางวัฒนธรรมของพัฒนาชวนแบบดั้งเดิมเท่านั้น แต่ยังเป็นการสร้างมิติและแนวทางใหม่ให้การออกแบบและสร้างสรรค์เพื่อสืบทอดวัฒนธรรมดั้งเดิม เป็นคุณประโยชน์ของตนเองที่มีต่อการสืบทอดและการสร้างสรรค์ของวัฒนธรรมจีนดั้งเดิม ตลอดจนสามารถเป็นตัวอย่างที่ดีและประสบความสำเร็จในการสืบทอดและการพัฒนาวัฒนธรรมดั้งเดิมแก่โลก

คำถามการวิจัย

1. ภูมิหลังทางสังคมและวัฒนธรรมของราชวงศ์ซ่งเป็นอย่างไร และวิวัฒนาการของศิลปะพัฒนาชวนสมัยราชวงศ์ซ่งและศิลปะจัดวางเป็นอย่างไร
2. สุนทรียภาพทางศิลปะและความหมายแฝงทางวัฒนธรรมของศิลปะพัฒนาชวนสมัยราชวงศ์ซ่งมีลักษณะอย่างไร
3. จะนำเสนอสุนทรียภาพทางศิลปะและความหมายแฝงทางวัฒนธรรมของศิลปะพัฒนาชวนสมัยราชวงศ์ซ่งผ่านผลงานศิลปะจัดวางได้อย่างไร

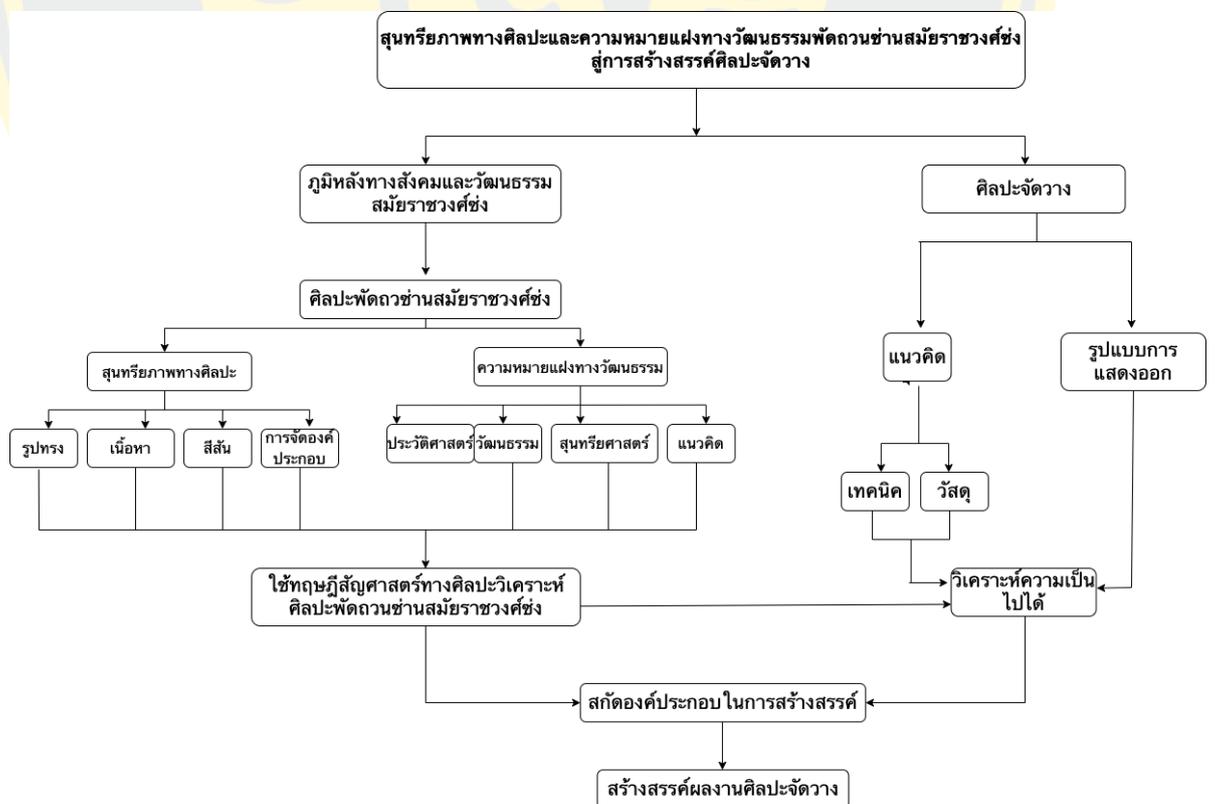
วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาภูมิหลังทางสังคมและวัฒนธรรมสมัยราชวงศ์ซ่ง ศึกษาวิวัฒนาการของศิลปะพัฒนาชวนสมัยราชวงศ์ซ่งและศิลปะจัดวาง
2. เพื่อวิเคราะห์สุนทรียภาพทางศิลปะและความหมายแฝงทางวัฒนธรรมของศิลปะพัฒนาชวนสมัยราชวงศ์ซ่ง
3. เพื่อสร้างสรรค์ชุดผลงานศิลปะจัดวางที่แสดงถึงสุนทรียภาพทางศิลปะและความหมายแฝงทางวัฒนธรรมของพัฒนาชวนในสมัยราชวงศ์ซ่ง

กรอบแนวคิดในการวิจัย

งานวิจัยนี้จะเริ่มต้นจากการศึกษาศิลปะพัฒนาชวนในสมัยราชวงศ์ซ่ง โดยบนพื้นฐานของการศึกษาทางเอกสาร การวิเคราะห์รูปภาพและวัตถุประสงค์จะแบ่งการศึกษาออกเป็น 3 ด้าน คือ สุนทรียภาพทางศิลปะ ความหมายแฝงทางวัฒนธรรมของพัฒนาชวนสมัยราชวงศ์ซ่ง และศิลปะจัด

วาง โดยในส่วนของการศึกษาสุนทรียภาพทางศิลปะของพัฒนาชานนั้นจะแบ่งออกเป็นรูปทรง เนื้อหา สีสัน และการจัดองค์ประกอบ ในส่วนของความหมายแฝงทางวัฒนธรรมจะแบ่งออกเป็น วัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม สุนทรียภาพและแนวคิด โดยจะใช้วิธีการวิจัยทางเอกสารมา ศึกษาเนื้อหา สี รูปทรง การจัดองค์ประกอบ และความหมายแฝง และใช้ทฤษฎีสัญศาสตร์ทางศิลปะ ในการวิเคราะห์และสรุปผล ประกอบเข้ากับการสำรวจภาคสนาม ทำการสกัดองค์ประกอบจากแง่มุม ต่าง ๆ เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ในการใช้ศิลปะจัดวางดำเนินการสร้างสรรค์ผลงาน จากนั้นดำเนินการ ภาคปฏิบัติด้วยวิธีวิจัยเชิงสร้างสรรค์ เพื่อสร้างสรรค์ชุดผลงานศิลปะจัดวางที่มีความสร้างสรรค์ใหม่ ๆ ซึ่งการเจาะลึกลงไปในสุนทรียภาพทางศิลปะและความหมายแฝงทางวัฒนธรรมของพัฒนาชานแบบ ดั้งเดิมนั้นไม่เพียงแต่เป็นการสืบทอดและสร้างสรรค์วัฒนธรรมดั้งเดิมของจีนให้ดียิ่งขึ้นเท่านั้น แต่ยังเป็น การนำวิวัฒนาการของรูปทรงพัฒนา สุนทรียภาพทางศิลปะและความหมายแฝงทางวัฒนธรรมของ พัฒนาชานสมัยราชวงศ์ซ่งมาแสดงออกผ่านภาษาของศิลปะจัดวาง แล้วนำไปจัดวางในพื้นที่เฉพาะ ทำให้สื่อกลางทางวัฒนธรรมอย่างพัฒนาชานสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมที่มีสุนทรียะแบบสมัยใหม่ และสามารถรับใช้ชีวิตทางสังคมสมัยใหม่ของเราได้ดีขึ้น ตลอดจนสามารถบรรลุวัตถุประสงค์และ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัยครั้งนี้

ภาพที่ 1-1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ศึกษาสุนทรียภาพทางศิลปะและความหมายแฝงทางวัฒนธรรมของพัฒนาชานสมัยราชวงศ์ซ่งของจีนและการผสมผสานเข้ากับศิลปะจัดวางสมัยใหม่ โดยจะศึกษาตั้งแต่ภูมิหลังทางประวัติศาสตร์ของสมัยราชวงศ์ซ่ง ตลอดจน รูปทรง เนื้อหา สี สัน ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม สุนทรียภาพ และแนวคิดของพัฒนาชานสมัยราชวงศ์ซ่ง และจะและเจาะลึกไปที่รูปแบบและความหมายแฝงของพัฒนาชาน รวมถึงศึกษาวัสดุและรูปแบบการแสดงออกของศิลปะจัดวาง เพื่อนำมาบูรณาเข้ากับผลการศึกษาพัฒนาชาน เพื่อนำไปสู่การสร้างสรรค์ผลงานศิลปะจัดวางที่มีลักษณะความงามทั้งแบบดั้งเดิมและสมัยใหม่

2. ขอบเขตด้านเวลา

ศึกษาพัฒนาชานในสมัยราชวงศ์ซ่งของจีนเป็นหลัก (ค.ศ. 960-1279) ประมาณ 320 ปี

3. ขอบเขตด้านพื้นที่

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติต้องห้ามในปักกิ่ง พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติในเมืองหางโจว สตูดิโอทำปัดแบบดั้งเดิมในซูโจวและหางโจว และสตูดิโอเซรามิกในเมืองจิ้งเต๋อเจิ้น

4. ขอบเขตด้านการสร้างสรรค์

สร้างสรรค์ผลงานศิลปะจัดวางที่แสดงให้เห็นถึงสุนทรียภาพทางศิลปะและความหมายแฝงทางวัฒนธรรมของพัฒนาชานสมัยราชวงศ์ซ่งด้วยวัสดุผสม

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. การศึกษาทางเอกสาร

รวบรวมข้อมูลทางเอกสาร หนังสือรวบรวมภาพและเอกสารเชิงทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาชานและศิลปะจัดวาง ทำการศึกษา วิเคราะห์และสรุปเนื้อหาด้านประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม สุนทรียภาพและแนวคิดของพัฒนาชานราชวงศ์ซ่ง และแนวทางในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะจัดวาง ทำการสกัดอัตลักษณ์ทางสุนทรียภาพของพัฒนาชานและละรูปแบบการแสดงออกของงานศิลปะจัดวางผ่านการศึกษาทางเอกสาร เพื่อใช้เป็นข้อมูลอ้างอิงที่มีความน่าเชื่อถือ

2. การวิจัยภาคสนาม

2.1 การสำรวจ

ผู้วิจัยคัดเลือกพิพิธภัณฑสถานที่มีการเก็บสะสมพัฒนาชานสมัยราชวงศ์ซ่งไว้จำนวนมาก สตูดิโอทำพัฒนาชานและนิทรรศการศิลปะที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมดั้งเดิม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อลงพื้นที่ไปทำการสังเกตพัฒนาชานสมัยราชวงศ์ซ่งและผลงานศิลปะจัดวางด้วยตนเอง โดยจะทำการ

บันทึกวิดีโอ การถ่ายภาพ และการจัดบันทึก เพื่อบันทึกลักษณะเฉพาะ สภาพแวดล้อม ปฏิสัมพันธ์ ของเป้าหมายของการวิจัย เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่ต้องการและน่าเชื่อถือเพื่อเป็นพื้นฐานสำหรับการ สร้างสรรค์ผลงานในขั้นตอนต่อไป โดยมีรายละเอียดของการลงพื้นที่สำรวจดังต่อไปนี้

(1) ปักกิ่ง สำหรับพัฒนาฐาน ลงพื้นที่สำรวจเพื่อเก็บข้อมูลยังพิพิธภัณฑ์พระราชวังกู้กง ในกรุงปักกิ่ง เนื่องจากเป็นพิพิธภัณฑ์ที่มีการเก็บสะสมภาพวาดบนพัด หนังสือนวนรวมภาพและ ภาพวาดที่เกี่ยวข้องจำนวนมากที่สุดในประเทศจีน สำหรับศิลปะจัดวาง ลงพื้นที่สำรวจยัง 798 Art Zone ในกรุงปักกิ่ง เนื่องจากที่นี่คือหนึ่งในย่านศิลปะร่วมสมัยที่มีความเป็นตัวแทนมากที่สุดในปักกิ่ง เป็นพื้นที่ที่มีศิลปะร่วมสมัย การออกแบบ แฟชั่น และวัฒนธรรมที่หลากหลายมาบรรจบกัน

(2) ซูโจว ลงพื้นที่ไปยังสตูดิโอพัฒนาฐานที่ชื่อว่าชื่อเสียนจวี และสตูดิโอหงถู่ถิง เนื่องจากสตูดิโอเหล่านี้ใช้เทคนิคงานฝีมือแบบดั้งเดิมในการทำพัฒนาฐาน ซึ่งมีคุณค่าทางการอ้างอิง ที่ดีสำหรับการทำความเข้าใจด้านสุนทรียภาพทางศิลปะของพัฒนาฐาน

(3) หางโจว ลงพื้นที่ไปยังพิพิธภัณฑ์ภัตแห่งประเทศจีน เนื่องจากพิพิธภัณฑ์แห่งนี้ได้ รวบรวมโบราณวัตถุพัดไว้เป็นจำนวนมาก ซึ่งมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการศึกษาวิวัฒนาการของพัฒนา ฐาน

(4) จิ้งเต๋อเจิ้น ลงพื้นที่ไปยังพิพิธภัณฑ์เซรามิกแห่งชาติจีนและสตูดิโอเซรามิกบางแห่ง ซึ่งจะสร้างแรงบันดาลใจสำหรับการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะจัดวางในภายหลัง

2.2 การสัมภาษณ์

ทำการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านพัฒนาฐานจำนวน 3 ท่านและผู้เชี่ยวชาญด้านศิลปะ จัดวางจำนวน 3 ท่าน โดยวัตถุประสงค์ของการสัมภาษณ์คือให้ได้ข้อมูลปฐมภูมิจากการสัมภาษณ์เพื่อ ใช้เป็นแนวทางสำหรับการสร้างสรรค์ผลงาน กระบวนการสัมภาษณ์ทั้งหมดมีการบันทึกเสียง บันทึกภาพและการจัดบันทึก ซึ่งจะต้องได้รับความยินยอมจากผู้ให้สัมภาษณ์ จากนั้นนำข้อมูลที่ได้ไป ทำการวิเคราะห์ โดยรูปแบบของการสัมภาษณ์จะแบ่งออกเป็นการสัมภาษณ์แบบตัวต่อตัว การ สัมภาษณ์แบบออนไลน์และการสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์ โดยมีรายละเอียดของผู้ให้สัมภาษณ์ดังนี้

ตารางที่ 1-1 ตารางผู้ให้สัมภาษณ์

ผู้ให้สัมภาษณ์					
ผู้เชี่ยวชาญ	หมายเลข	ชื่อ	อายุ	อาชีพ/ตำแหน่ง	รูปแบบการสัมภาษณ์
ผู้เชี่ยวชาญด้านพัฒนาชาน	1	หลี่ เซา เต๋อ	63	คณบดี ศาสตราจารย์ อาจารย์ที่ปรึกษาระดับปริญญาเอกคณะศิลปกรรม มหาวิทยาลัยซูโจว	สัมภาษณ์แบบตัวต่อตัว
	2	หยาง เสี่ยงหมิน	41	รองศาสตราจารย์ ดร.คณะกรรมการออกแบบ มหาวิทยาลัยเจียงหนาน	การสัมภาษณ์แบบออนไลน์
	3	หลี่ จิง	38	รองประธานคณะกรรมการการออกแบบเครื่องประดับของสมาคมทองคำมณฑลเจียงซู และผู้เชี่ยวชาญด้านการทำพัฒนาชานแบบดั้งเดิม	สัมภาษณ์แบบตัวต่อตัว
ผู้เชี่ยวชาญด้านศิลปะจัดวาง	4	จู เล่อเกิง	71	คณบดี ศาสตราจารย์ อาจารย์ที่ปรึกษาระดับปริญญาเอกสถาบันวิจัยศิลปะและวรรณกรรม สถาบันวิจัยศิลปะแห่งประเทศจีน	สัมภาษณ์แบบตัวต่อตัว
	5	จิน เหวินเหว่ย	54	ศาสตราจารย์และอาจารย์ที่ปรึกษาระดับปริญญาเอกของมหาวิทยาลัยเซรามิกจิ่งเต๋อเจิน	สัมภาษณ์แบบตัวต่อตัว
	6	เจียง พัว		นักวิจัยและศาสตราจารย์ของศูนย์วิจัยการสร้างสรรค์ศิลปะเซรามิกแห่งสถาบันวิจัยศิลปะแห่งประเทศจีน	สัมภาษณ์ทางโทรศัพท์

3. การวิเคราะห์กรณีศึกษา

คัดเลือกพัฒนาชานสมัยราชวงศ์ซ่งที่เป็นวัตถุจริง รูปภาพ และผลงานศิลปะจัดวาง สมัยใหม่มาทำการวิเคราะห์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเชิงลึกเกี่ยวกับสุนทรียภาพทางศิลปะและความหมายแฝงทางวัฒนธรรมของพัฒนาชานสมัยราชวงศ์ซ่ง ตลอดจนศึกษารูปแบบการแสดงออกและความสำคัญของวัฒนธรรมดั้งเดิมในผลงานศิลปะจัดวาง เพื่อนำข้อมูลที่ได้เป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะจัดวางในภายหลัง โดยกรณีศึกษาของพัฒนาชานในงานวิจัยนี้จะเลือกจากวัตถุจริง ภาพจิตรกรรมและหนังสือรวบรวมรูปภาพ ส่วนผลงานศิลปะจัดวางเนื่องจากมีรูปแบบที่หลากหลาย ดังนั้น งานวิจัยนี้จะเลือกผลงานศิลปะจัดวางที่เป็นตัวแทนในด้านของการนำเสนอองค์ประกอบทางวัฒนธรรมแบบดั้งเดิม โดยจะทำการศึกษาและวิเคราะห์รูปแบบการแสดงออก วัสดุ เทคนิค

4. การวิจัยเชิงสร้างสรรค์

นำสุนทรียภาพทางศิลปะและความหมายแฝงทางวัฒนธรรมของศิลปะพัฒนาชานสมัยราชวงศ์ซ่งมาทำการถอดองค์ประกอบแล้วบูรณาการเข้ากับหลักการ แนวคิด รูปแบบการแสดงออกของศิลปะจัดวางเพื่อสร้างสรรค์เป็นผลงานศิลปะจัดวางที่นำเสนอให้เห็นถึงสุนทรียภาพทางศิลปะและความหมายแฝงทางวัฒนธรรมของศิลปะพัฒนาชานสมัยราชวงศ์ซ่งด้วยวัสดุและเทคนิคที่หลากหลาย ได้แก่ การพิมพ์ 3 มิติ การแกะสลักแบบห้าแกน พร้อมกับการเพิ่มแสง สี เสียง ตลอดจนอุปกรณ์เชิงโต้ตอบ เพื่อสร้างสรรค์ผลงานศิลปะจัดวางที่มีความคิดสร้างสรรค์ใหม่ ๆ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้องค์ความรู้เกี่ยวกับสุนทรียภาพทางศิลปะและความหมายแฝงทางวัฒนธรรมของพัฒนาชานสมัยราชวงศ์ซ่ง
2. ได้แนวทางในการสร้างสรรค์ผลงานที่มีการผสมผสานระหว่างศิลปะพัฒนาชานเข้ากับศิลปะจัดวางภายใต้สุนทรียภาพสมัยใหม่
3. ได้ชุดผลงานศิลปะจัดวางที่แสดงให้เห็นถึงสุนทรียภาพทางศิลปะและความหมายแฝงทางวัฒนธรรมของพัฒนาชานสมัยราชวงศ์ซ่ง

นิยามศัพท์เฉพาะ

พัฒนาชาน หมายถึง พัดที่เป็นที่ชื่นชอบของชนชั้นสูง ปัญญาชนและคนทั่วไป ไม่เพียงแต่แสดงให้เห็นถึงสถานะของผู้ใช้เท่านั้น แต่ยังมีความหมายแฝงทางวัฒนธรรมที่แข็งแกร่งอีกด้วย โดย

พัตถวนชานในงานวิจัยนี้หมายถึง พัตถแบบดั้งเดิมที่หน้าพัตทำมาจากกระดาษหรือผ้าไหมบนหน้าพัต จะมีลวดลายบุคคล ทิวทัศน์ ดอกไม้และนก

ศิลปะจัดวาง หมายถึง การแสดงออกทางศิลปะรูปแบบหนึ่งที่มีการใช้วัสดุที่หลากหลาย และสร้างสรรค์ขึ้นตามพื้นที่และสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกัน โดยผลงานศิลปะการจัดวางส่วนใหญ่ สามารถโต้ตอบกับผู้ชมได้ โดยในงานวิจัยนี้ หมายถึง การเลือก การใช้ประโยชน์ การปรับเปลี่ยนและการประกอบสร้างใหม่ของรูปทรงและรูปภาพของพัตถวนชานอย่างมีจุดมุ่งหมายและมีความเป็นศิลปะ และใช้วัสดุหลากหลายประเภทมาผสมผสานเข้าด้วยกัน ซึ่งทำให้เกิดภาพ สัมผัส และแรงปะทะจากเทคนิคต่างๆ เป็นการนำเสนอรูปแบบศิลปะแบบใหม่ที่มีความหมายแฝงทางจิตวิญญาณ และวัฒนธรรมที่หลากหลายบนพื้นฐานของการแสดงออกทางเทคนิคและความหมายแฝงทางวัฒนธรรมดั้งเดิม และสุดท้ายปรากฏออกมาเป็นชุดผลงานศิลปะจัดวางที่ประกอบด้วย “พื้นที่ + การโต้ตอบ+ อารมณ์” ที่มีความสร้างสรรค์ใหม่ ๆ

สุนทรียภาพทางศิลปะ หมายถึง การชื่นชม สัมผัสหรือเข้าใจถึงความงามของสิ่งของและผลงานศิลปะ เป็นการกระทำที่แสวงหาความจริงและการพัฒนาในความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของเหตุผลและอารมณ์ โดยหัวใจสำคัญคือความงาม ซึ่งในงานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อสัมผัสและทำความเข้าใจกับสุนทรียภาพของภาพลักษณ์ ขนบธรรมเนียม และศิลปะที่ปรากฏอยู่บนหน้าพัตและรูปทรงของพัตถวนชานในสมัยราชวงศ์ซ่ง แล้วนำเสนอออกมาในลักษณะของความเป็นรูปธรรม

ความหมายแฝงทางวัฒนธรรม หมายถึง เนื้อหาทางจิตวิญญาณและความคิดของมนุษย์ที่สะท้อนมาจากสื่อกลางทางวัฒนธรรม โดยการเข้าใจความหมายแฝงของวัฒนธรรมนั้นต้องเข้าใจตัววัฒนธรรมก่อน ในงานวิจัยนี้ใช้การศึกษาศิลปะพัตถวนชานสมัยราชวงศ์ซ่งเป็นจุดเริ่มต้นในการวิจัย ซึ่งบนพื้นฐานของความเข้าใจอย่างลึกซึ้งเกี่ยวกับรูปทรงของพัตและเนื้อหาทางวัฒนธรรมที่นำเสนอ โดยภาพวาดบนพัต จะมีการใช้ผลงานศิลปะจัดวางมาเพื่อแสดงให้เห็นถึงความหมายแฝงทางวัฒนธรรมของพัตอย่างเป็นรูปธรรม

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาค้นคว้าข้อมูลทางเอกสารที่เกี่ยวข้อง ในบทนี้ผู้วิจัยได้รวบรวมเอกสารที่เกี่ยวข้องกับภูมิหลังทางวัฒนธรรมสมัยราชวงศ์ซ่ง พัฒนาการชนสมัยราชวงศ์ซ่ง ศิลปะจัดวาง สุนทรียภาพทางศิลปะ ความหมายแฝงทางวัฒนธรรม ทฤษฎีสัญศาสตร์ทางศิลปะ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ภูมิหลังทางวัฒนธรรมสมัยราชวงศ์ซ่ง

ในปี ค.ศ. 960 จ้าว ฮวงอินแม่ทัพแห่งราชวงศ์โจวยุคหลังได้ก่อกบฏเฉินเฉียว และได้ก่อตั้งราชวงศ์ซ่งขึ้นโดยมีเมืองหลวงอยู่ที่เมืองเปียนจิง (ปัจจุบันคือเมืองไคฟง มณฑลเหอหนาน) ต่อมาในปี ค.ศ. 1127 กองทัพแห่งราชวงศ์จินได้มาบุกทางใต้ ทำให้ราชวงศ์ซ่งเหนือล่มสลายลง และจักรพรรดิซ่งเกาจงก็ได้ย้ายเมืองไปทางใต้และก่อตั้งราชวงศ์ซ่งใต้ขึ้นในเมืองหลินอัน (ปัจจุบันคือเมืองหางโจว มณฑลเจ้อเจียง) และในปี ค.ศ. 1279 จักรพรรดิเจ้าวโปแห่งราชวงศ์ซ่งใต้ได้ถูกอู่มู่กระโจนลงน้ำถึงแก่ความตายและนับเป็นจุดสิ้นสุดของราชวงศ์ซ่ง ทำให้ราชวงศ์ซ่งมีจักรพรรดิทั้งหมด 18 พระองค์ รวมระยะเวลา 320 ปี เป็นยุคสมัยแห่งความเจริญรุ่งเรืองและการพัฒนาที่ดีทั้งในด้านเศรษฐกิจ การศึกษา วัฒนธรรม และนวัตกรรมทางวิทยาศาสตร์ในประวัติศาสตร์จีนโบราณ ได้รับการยกย่องให้เป็นยุคทองในประวัติศาสตร์จีน ซึ่งไม่ว่าจากมุมมองของการพัฒนาศิลปะหรือเศรษฐกิจและการเมือง ราชวงศ์ซ่งก็แสดงให้เห็นถึงเอกลักษณ์แห่งยุคสมัยที่แตกต่างจากราชวงศ์ก่อน ๆ และมีบทบาทสำคัญในการเชื่อมโยงระหว่างอดีตและยุคถัดไป กล่าวคือ ไม่เพียงแต่เป็นการสืบทอดและการพัฒนาต่อจากแห่งยุครุ่งเรืองของราชวงศ์ถัง แต่ยังเป็นรากฐานให้กับวัฒนธรรมของราชวงศ์หมิงและชิงอีกด้วย และยังได้กลายเป็นเอกลักษณ์ที่มีความเฉพาะเป็นของตนเอง ซึ่งเป็นการเป็นการวางรากฐานสำหรับการพัฒนาที่หลากหลายของยุคสมัยต่อ ๆ มาอีกด้วย

ในช่วงต้นของราชวงศ์ซ่ง ชนชั้นผู้ปกครองเชื่อว่าข้าราชการพลเรือนเป็นภัยคุกคามต่อระบอบการปกครองน้อยกว่าขุนพลทหาร และได้เสนอนโยบาย “สุราหนึ่งจอกรวบคืนอำนาจทหาร” “ส่งเสริมวัฒนธรรม หยุตการต่อสู้” (Zhang, 2001) ส่งเสริมวัฒนธรรมและปราบปรามศิลปะการต่อสู้ " และ “ปกครองประเทศร่วมกับขุนนางปัญญาชน” ประการแรก เมื่อมีการตั้งระบอบการปกครองขึ้น จักรพรรดิก็กทรงถอนอำนาจทางทหารของแม่ทัพทหารออกไป และเพิ่มข้อจำกัดต่อเจ้าหน้าที่ทหาร

ท้องถิ่นในด้านตุลาการและการทำงาน ประการที่สอง ปรับปรุงระบบการสอบคัดเลือกข้าราชการพลเรือน(การสอบจอหงวน) ทำให้จำนวนและคุณภาพของผู้เข้าสอบได้รับการปรับปรุงขึ้นอย่างมาก ประการที่สาม ปฏิบัติต่อขุนนางปัญญาชนด้วยความเมตตากรุณา ซึ่งไม่เพียงแต่ให้การดูแลด้านการเงินอย่างดีเท่านั้น แต่ยังให้ขุนนางปัญญาชนมีสิทธิในการวิพากษ์วิจารณ์ต่อการเมืองอย่างอิสระด้วย ทำให้วัฒนธรรมราชวงศ์ซ่งมีพื้นที่ที่ในการพัฒนาที่ค่อนข้างกว้างขวาง และยังส่งผลให้การวางแนวค่านิยมของขุนนางปัญญาชนในราชวงศ์ซ่งได้ผ่านการเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐานอีกด้วย ประการที่สี่ มีการกำหนดกฎจรรยาบรรณที่เข้มงวด ตัวอย่างเช่น ใน “ในตำราว่าด้วยการเมืองและจารีตประเพณีเจิ้งเหอหลี่” (Cao, 2014) ของราชสำนักได้กำหนดระเบียบเกี่ยวกับชีวิตประจำวันของผู้คนในทุกด้านไว้อย่างละเอียด ซึ่งส่งเสริมการก่อตัวขึ้นของขนบธรรมเนียมและวัฒนธรรมที่ดี ซึ่งสิ่งนี้ได้ปลดปล่อยความคิดสร้างสรรค์ทางวัฒนธรรมของขุนนางปัญญาชนเป็นอย่างมากอย่างมาก ควบคู่ไปกับระดับผลผลิตที่เพิ่มขึ้น ความเจริญรุ่งเรืองทางเศรษฐกิจและการค้าของเมือง ทำให้ราชวงศ์ซ่งได้สร้างความมั่งคั่งทางวัตถุและอารยธรรมทางจิตวิญญาณขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านศิลปะและวัฒนธรรม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการแสดงออกทางอารมณ์ความรู้สึกและเพื่อความสนุกสนานเพลิดเพลินเป็นหลัก ซึ่งเต็มไปด้วยจิตวิญญาณแห่งความเป็นมนุษย์ ถือเป็นหนึ่งในจุดสูงสุดของวัฒนธรรมและสุนทรียภาพดั้งเดิมของจีน นอกจากนี้การก่อตัวขึ้นของลัทธิขงจื้อใหม่ก็ยังได้ส่งอิทธิพลอย่างมากต่อแนวคิดการสร้างสรรคัวรรณกรรมและศิลปะในราชวงศ์ซ่ง ภาพจิตรกรรมเริ่มได้รับความนิยมอย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะในบ้านของชนชั้นที่ร่ำรวยหรือในโรงน้ำชาและร้านอาหารก็มักจะมีภาพจิตรกรรมจำนวนมากปรากฏอยู่ ซึ่งได้ทำลายข้อจำกัดที่ว่างงานจิตรกรรมและตัวอักษรจะปรากฏอยู่เฉพาะในพระราชวังและวัดวาอารามแบบในอดีตเท่านั้น ในหนังสือชื่อ “ตงจิงเมิ่งหัวลู่” ของเมิ่ง หยวนเหล่า(หนังสือที่เล่าถึงขนบธรรมเนียมและผู้คนของเมืองตงจิงหรือไคเฟิงเมืองหลวงของราชวงศ์ซ่งเหนือ) มีการบันทึกไว้ว่า “ในสมัยราชวงศ์ซ่งเหนือ ร้านขายยาในเมืองไคเฟิงเคยเชิญหลี่ เจิงจิตรกรด้านภาพทิวทัศน์ที่มีชื่อเสียงในขณะนั้นมาวาดภาพทิวทัศน์แล้วนำไปติดไว้บนผนัง” (Meng, 2021) ใน “บันทึกเมิ่งเหลียงลู่” ของอู๋จื่อมู่ ได้มีการกล่าวไว้ว่า “ในร้านอาหารที่เป่ียนเหลียง(เมืองตงจิงหรือไคเฟิงเมืองหลวงของราชวงศ์ซ่งเหนือ)มีการแขวนภาพจิตรกรรมที่มีชื่อเสียง จึงดึงดูดผู้ชมและผู้ที่มารับประทานอาหารได้” (Wu, 1980)

ความเจริญรุ่งเรืองของศิลปะและวัฒนธรรมในราชวงศ์ซ่ง การพัฒนาความสามารถด้านสุนทรียะของประชาชน และการเกิดขึ้นของตลาดภาพจิตรกรรมและตัวอักษรล้วนเกี่ยวข้องอย่างใกล้ชิดกับการชื่นชมและยกย่องศิลปะของราชวงศ์ ความชื่นชอบและความใส่ใจในศิลปะของจักรพรรดิมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาศิลปะสมัยราชวงศ์ซ่ง และในบรรดาจักรพรรดิทั้ง 9 แห่งราชวงศ์ซ่งเหนือ มี 2 พระองค์ทรงเป็นจิตรกรที่มีชื่อเสียงในประวัติศาสตร์ของภาพจิตรกรรมจีน ราชสำนักสมัยราชวงศ์ซ่งไม่เพียงแต่ช่วยเพิ่มรายได้ให้กับจิตรกรเท่านั้น แต่ยังได้ยกระดับสถานะทางการ

เมืองของจิตรกรอีกด้วย จิตรกรได้รับอนุญาตให้สวมเครื่องแบบอย่างเป็นทางการที่มีสีแดงและสีม่วง และในสมัยจักรพรรดิซ่งฮุยจง จิตรกรในสำนักจิตรกรรมก็มีสถานะเท่ากับข้าราชการตำแหน่งอื่นๆ ที่มีการแขวนสลักรูปปลาเพื่อบ่งบอกถึงสถานะหรือระดับของขุนนางแต่ละคน (Peng, 2017) และจิตรกรสามารถได้รับตำแหน่งเข้าเป็นข้าราชการระดับสูงผ่านศิลปะที่ยอดเยี่ยมของพวกเขาได้ ซึ่งสวัสดิการที่ดีเช่นนี้ก็ได้กระตุ้นให้ผู้คนทั่วประเทศให้ความสำคัญกับศิลปะ ตลอดจนพยายามที่จะพัฒนาและให้ความสนใจกับงานศิลปะ และนี่ก็ยิ่งเป็นการวางรากฐานที่ดีให้กับนโยบาย บุคลากรและตลาดเพื่อความเฟื่องฟูและการพัฒนาของพัดถวนช่าน

ภาพรวมของพัดถวนช่านสมัยราชวงศ์ซ่ง

1. การพัฒนาและวิวัฒนาการของพัดถวนช่าน

พัดปรากฏขึ้นครั้งแรกในประเทศจีน ตามตำนานมีบันทึกไว้ว่า ในเวลานั้น ตอนที่สวรรค์และโลกถูกสร้างขึ้นครั้งแรก เพื่อที่จะสร้างมนุษย์และสรรพสิ่งขึ้น ผู้ซีและหนีว้าต้องการที่จะเป็นสามภรรยาร่วมกัน และเพื่อเป็นการปกปิดความประหม่าเขินอาย จึงมีการนำหญ้ามาผูกให้เป็นพัดเพื่อปิดบังใบหน้า นอกจากนี้ยังมีเอกสารที่อ้างว่าพัดมีต้นกำเนิดมาจากสมัยพระเจ้าหวงตี้ในสมัยโบราณ มีคำกล่าวที่ว่า “ในสมัยพระเจ้าเหยาผู้คนจะคลอเคลียกันในครัว ซึ่งจะมีการใช้พัดมาระบายความร้อน” (Xu, 2006) และยังมีบันทึกไว้ว่า “พัดอู่หมิง(พัดประดับเกียรติยศ) ถูกสร้างขึ้นโดยพระเจ้าซุ่น” จากข้อมูลเอกสารและตำนานเหล่านี้ จะเห็นได้ว่าประวัติศาสตร์ของพัดในประเทศจีนนั้นมีมาอย่างยาวนาน

พัดที่เก่าแก่ที่สุดคือรูปพัดที่ปรากฏบนเครื่องถ้วยทองแดงสมัยชุนชิวจั้นกั๋ว ซึ่งถูกค้นพบที่สวนไป๋ฮวาถานเมืองเฉิงตูในมณฑลเสฉวน ใน “ภาพเขียนหยินเล่ออู่ถู่ (ภาพงานเลี้ยงสังสรรค์)” ที่ประดับอยู่บนไหล่ของเครื่องถ้วยทองแดงนั้น มีภาพพวงศรัทษ์กำลังถือพัดด้ามยาวรูปครึ่งวงกลมที่มีด้ามจับอยู่ตรงกลาง และในเดือนมกราคมปี 2007 พัดไม้ไผ่ซึ่งผู้เชี่ยวชาญเรียกว่า “พัดเล่มแรกของโลก” (Hu, 2008) (ภาพที่ 2) ถูกค้นพบในสุสานราชวงศ์โจวตะวันออก ในเขตหลี่เจียวเอ้า เมืองจี้จี้อัน มณฑลเจียงซี ซึ่งพัดไม้ไผ่เล่มนี้เป็นหลักฐานทางกายภาพที่เก่าแก่ที่สุดและสมบูรณ์ที่สุดที่ค้นพบในประเทศจีนและได้มีรูปร่างรูปทรงที่เป็นต้นแบบของพัดถวนช่านแล้ว เรียกว่า “พัดเปี่ยนเมี่ยน”

ภาพที่ 2-1 “พัดเปียนเมียน”สมัยขุนชิวที่ขุดพบที่เมืองจิ้งอัน มณฑลเจียงซี
(<http://www.szfan.com/Article/zgdgsztpxs.html>)

ในสมัยราชวงศ์ฉินและฮั่น ประวัติศาสตร์ของพัดมีการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญ เนื่องจากด้ามจับของ “พัดเปียนเมียน” อยู่อีกด้านหนึ่ง จึงไม่สะดวกในการพัฒลในระหว่างการใช้งาน จึงค่อย ๆ มีการย้ายด้ามจับจะค่อย ๆ ไปอยู่ตรงกลางเพื่อให้เกิดรูปทรงที่มีความสมมาตร ซึ่งนี้เป็นวิวัฒนาการของพัดจากพัดเปียนเมียนไปสู่พัดผิงชาน(แปลว่าพัดใบเดี่ยว) ใน “พงศาวดารราชวงศ์ฮั่น ฉบับฉางฉาง” ของปานกุ่สมัยราชวงศ์ฮั่นตะวันออก มีบันทึกไว้ว่า “มีการใช้พัดเปียนเมียนในการตีม้าเพื่อเร่งความเร็ว” (Ban, 2012) และเหยียน ชื่อกู่ก็ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับพัดเปียนเมียนว่า “เหตุผลที่พัดเปียนเมียนมีชื่อเรียกอีกอย่างว่าพัดฉางเมียน (แปลว่า พัดที่ใช้สำหรับปกปิด) ก็เพราะว่ามันมีลักษณะคล้ายกับพัดไก่(แปลว่าพัดที่ใช้สำหรับปิดคลุม) เช่น ถ้าเจอใครบนถนนที่ไม่อยากทักทาย ก็เอาพัดปิดหน้าไว้ได้ จะได้ไม่ต้องทักทายกัน ดังนั้นจึงเรียกว่าพัดเปียนเมียน หรือพัดที่ใช้สำหรับปกปิดสิ่งบางอย่าง) สมัยนั้นขุนนางชนชั้นสูงจะใช้เส้นไหมแพรที่มีความสวยงามมาทำพัด เรียกว่า “พัดหวันชาน (แปลว่าพัดทรงกลมที่ทำด้วยไหม” และเพราะส่วนใหญ่มีลักษณะเป็นทรงกลม จึงเรียกว่า พัดถวนชาน (แปลว่าพัดทรงกลม) พัดผ้าไหมทรงกลมได้เป็นที่ชื่นชอบของขุนนางและชนชั้นสูง พวกเราไม่เกียงเรื่องราคาเพื่อที่จะซื้อพัดนี้มาไว้ในการครอบครอง ต่อมาในช่วงสมัยราชวงศ์เว่ยจิ้น เพื่อควบคุมความฟุ่มเฟือย จักรพรรดิจิ้นเซี่ยวอู๋ได้ออกคำสั่งห้ามใช้พัดผ้าไหม แต่พัดทรงกลมไม่ได้รับผลกระทบมากนัก ต่อมาในช่วงราชวงศ์ซุ่ยและราชวงศ์ถัง เนื่องจากการพัฒนาอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยีการผลิตกระดาษ พัดถวนชานที่ทำมาจากกระดาษจึงค่อย ๆ ได้รับความนิยม ใน “พงศาวดารฉินจงซุ่ยจี้” ของหลี่นำวสมัยราชวงศ์ถังมีการบันทึกไว้ว่า “ในขณะนั้นได้มีตลาดสำหรับพัดโดยเฉพาะแล้ว” (Li, 2022)

ต่อมาในสมัยราชวงศ์ถังตอนต้น เนื่องจากการพัฒนาศิลปะและวัฒนธรรมในขณะนั้น ทำให้ การลงสีและการปักบนพัดจึงเฟื่องฟูขึ้นด้วย ภาพดอกไม้และนก ปลาและแมลง ภูเขาและแม่น้ำ บุคคลและพระพุทธรูป ล้วนกลายเป็นเนื้อหาของการวาดภาพบนหน้าพัดทั้งสิ้น และวัตถุจริงที่ สามารถเห็นพัดถวนชานที่มีการวาดภาพบนหน้าพัดที่เก่าแก่ที่สุดปรากฏอยู่ใน “ภาพจ้านฮวาชื่อหนีเถ (ภาพสตรีชาววังกำลังชทดอกไม้)” ของโจวฝางสมัยราชวงศ์ถัง และ “ภาพต่าวเถียนเถ (ภาพหญิงสาว กำลังเตรียมผ้าไหมเพื่อนำไปทอ)” ของจักรพรรดิซ่งฮุยจง ในปี 1973 ได้มีการค้นพบพัดทรงกลมจาก สุสานราชวงศ์ถังในเมืองอัสตาสนา มณฑลซินเจียง (Adili, 2020) พัดกลมนี้ทำจากผ้าไหมที่มีเส้นผ่าน ศูนย์กลาง 13.5 ซม. และด้ามจับยาวเป็นสองเท่าของเส้นผ่านศูนย์กลางของหน้าพัด เป็นพัดทรงกลม ที่มีด้ามจับตรงกลาง และยังเป็นวัตถุหายากของราชวงศ์ถังอีกด้วย

ในสมัยราชวงศ์ซ่ง การเขียนตัวอักษรบนพัด การวาดภาพบนพัด การขายพัด การสะสมพัด และการเล่นพัดได้รับความนิยมมากขึ้นเรื่อย ๆ และได้มีร้านขายภาพวาดและร้านเขียนตัวอักษรขึ้น ใน หนังสือ “ฮู่เถเถเป่าเจี้ยน(หนังสือประวัติศาสตร์จิตรกรรม)มีบันทึกว่า “จ้าวเหยียน เป็นชาวเป่ียนเหลียง สมัยราชวงศ์ซ่งใต้ อาศัยอยู่ที่หลินอัน เปิดร้านวาดภาพและเขียนตัวอักษรและได้มีชื่อเสียงจากการ วาดภาพบนพัด” (Kondo & He, 1997) หรือใน “หนังสือเมิ่งเหลียงลู่” ของอู๋จื้อมู่ มีการบันทึกไว้ว่า “ในเมืองหลวงของราชวงศ์ซ่งใต้มีร้านขายพัดอยู่หน้าบ้านของสวีหรง มีร้านขายพัดซิงเซี่ยได้สะพานแม่ นำถันเหอ มีร้านขายพัดตระกูลโจว มีร้านเขียนภาพบนพัดถวนชานตระกูลเถิน และในตลาดกลางคืนก็ มีพัดผ้าไหมวาดลาย พัดกระดาษ พัดที่มีภาพดอกไม้และไม้ไผ่ และพัดลายทิวทัศน์กว้างขายเป็น จำนวนมาก” จะเห็นได้ว่า พัดในสมัยนั้นได้กลายเป็นสินค้าเชิงศิลปะและเริ่มแพร่หลายอย่าง กว้างขวาง ในขณะเดียวกัน ตั้งแต่สมัยราชวงศ์ซ่งเหนือ พัดถวนชานก็ได้ถูกส่งออกไปขายยัง ต่างประเทศในฐานะงานฝีมือเช่นกัน ตามบันทึกของราชวงศ์ซ่งเหนือ “อรรธาธิบายจุฟานจื่อ” (Feng, 1956) ได้อธิบายไว้ว่า “ในขณะนั้นที่มีส่งออกสินค้าที่ทำเรือฉวนโจว หนึ่งในสินค้าก็มีพัดถวนชานที่มี การวาดภาพและเขียนตัวอักษรลงไปบนหน้าพัดแล้ว” ในปัจจุบันมีพัดถวนชานสมัยราชวงศ์ซ่ง หลงเหลืออยู่จำนวนไม่มาก แต่ภาพวาดบนพัดส่วนใหญ่จะถูกจัดเก็บและเผยแพร่ผ่านสมุดภาพแทน ในหนังสือ “รวบรวมผลงานจิตรกรรมสมัยราชวงศ์ซ่ง” และ “บันทึกภาพจิตรกรรมในพระราชวังกู้กง” มีภาพวาดบนพัดของจิตรกรสมัยราชวงศ์ซ่งเกือบ 400 ชิ้น และพัดที่มีการเขียนตัวอักษรด้วยพู่กันจีน 28 ชิ้น สิ่งนี้พอที่จะแสดงให้เห็นถึงความเจริญรุ่งเรืองของการวาดภาพบนพัดในยุคสมัยนั้นได้อย่าง ชัดเจน

ในสมัยราชวงศ์ซ่งเหนือ พัดเจ้อชาน (แปลว่าพัดแบบพับได้) ของญี่ปุ่นได้แพร่หลายเข้า มายังประเทศจีน และเนื่องจากสามารถลิ้มรสได้อย่างอิสระ พกพาสะดวก จึงค่อย ๆ ได้มีความ สวยงามเช่นเดียวกับพัดถวนชาน และต่อมาในสมัยราชวงศ์หมิง เนื่องจากการผลิตและการใช้พัดเจ้อชาน (พัดแบบพับได้) ค่อย ๆ ได้รับความนิยมมากขึ้น จึงส่งผลให้พัดถวนชานที่เป็นพัดทรงกลมได้ค่อย ๆ

เสื่อมถอยและค่อยๆ หายไปจากความนิยมของสาธารณชน และได้กลายมาเป็นส่วนหนึ่งของเสื้อผ้าเครื่องแต่งกายหรือจารีตประเพณีของสุภาพสตรีแทน แต่ในช่วงปลายราชวงศ์ชิง พัดถวนชานได้กลับมาเริ่มฟื้นตัวขึ้นในสังคมอีกครั้ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในราชสำนักของราชวงศ์ชิง พัดถวนชานถูกใช้อย่างกว้างขวาง และในทุกวันนี้ก็ยังคงมีรูปถ่ายของพระนางซูสีไทเฮาที่กำลังทรงถือพัดถวนชานอยู่ สังคมได้พัฒนา มาจนถึงปัจจุบัน ถึงแม้ว่าประโยชน์ที่ช่วยในการระบายความร้อนของพัดจะค่อย ๆ ถูกแทนที่ด้วยผลิตภัณฑ์สมัยใหม่ แต่ด้วยความสนใจและความชื่นชอบของผู้คนที่มิต่อประเพณีและวัฒนธรรม พัดถวนชานในฐานะที่เป็นสื่อกลางทางวัฒนธรรมก็ได้ค่อยๆ กลับสู่สายตาของผู้คนอีกครั้ง

2. ประเภทของพัดถวนชานสมัยราชวงศ์ชิง

ช่วงปลายราชวงศ์ถังและต้นราชวงศ์ชิง เนื่องจากความเจริญทางศิลปวัฒนธรรมในขณะนั้น ทำให้มีพัดถวนชานหลากหลายชนิดเกิดขึ้น เช่น พัดหัวชาน พัดเจี๋ยชาน พัดสวีชาน พัดปี้ชาชาน พัดฉานอี้ชาน เป็นต้น โดยลวดลายบนพัดเหล่านี้ส่วนใหญ่จะเป็นลายดอกไม้และนก ปลาและแมลง ทิวทัศน์ บุคคลและพระพุทธรูป ในสมัยราชวงศ์ชิง รูปทรงของพัดถวนชานมีความหลากหลายมากขึ้น มีรูปทรงต่าง ๆ เกิดขึ้นออกมามากมาย นอกจากรูปทรงกลมแล้ว ยังมีรูปหกเหลี่ยม รูปแปดเหลี่ยม รูปใบตอง รูปใบอุ้งมือ รูปหัวใจไก่ รูปหางหงส์ และรูประฆังทอง (Shen, 2005) วัสดุที่ใช้ก็หลากหลายเช่นกัน ด้ามพัดส่วนใหญ่ทำจากไม้จันทน์ ไม้มะเกลือ ไม้มะฮอกกานี ไม้ไผ่เซียงเพย งาช้าง กระดองเต่า และเขาวัว ซึ่งจะมีความยาวที่แตกต่างกันและทำหน้าที่เป็นแกนกลางของพัด นอกจากนี้ช่างมักจะมีการแกะสลัก ผิง ลงรัก ปักทอง สอดดินเงินและดินทองไว้ที่ด้ามพัด และรูปแบบของภาพวาดส่วนใหญ่ก็จะเป็นภาพวาดปัญญาชนและภาพวาดวิถีชีวิตประเพณีที่เป็นที่นิยมในขณะนั้น

3. ปัจจัยสำคัญของการเกิดขึ้นของพัดถวนชาน

ประเทศจีนเป็นประเทศอารยะที่มีประวัติศาสตร์อันยาวนานและขนบธรรมเนียมวัฒนธรรมของจีนก็ประสบความสำเร็จอย่างมากในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นศิลปะ วัฒนธรรม วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และแนวความคิด ราชวงศ์ชิงในฐานะที่เป็นยุคแห่งความมั่งคั่งของศิลปะราชสำนักในประวัติศาสตร์ศิลปะจีน จึงมีสำนักจิตรกรรมที่มีความครบครันและมีพลังสร้างสรรค์ที่ค่อนข้างแข็งแกร่ง ซึ่งภาพจิตรกรรมที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับวิถีชีวิตทั่วไปที่ได้รับความนิยมจากชาวเมืองก็ได้ทำให้ศิลปะของราชวงศ์ชิงมีแนวโน้มการพัฒนาที่หลากหลายมากยิ่งขึ้น

3.1 ความต้องการทางการเมืองของชนชั้นปกครอง

เนื่องจากราชวงศ์ชิงได้มีการสนับสนุนนโยบาย “ส่งเสริมวัฒนธรรม หยุดการต่อสู้” ทำให้การมีส่วนร่วมของจักรพรรดิในการสร้างสรรค์งานศิลปะกลายเป็นเรื่องทั่วไป ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อความเจริญรุ่งเรืองของจิตรกรรมสมัยราชวงศ์ชิง และยังส่งผลให้พัด โดยเฉพาะภาพวาดบนพัดถวนชานได้รับการพัฒนาอย่างก้าวกระโดด และกลายเป็นผลงานของการ “ส่งเสริมวัฒนธรรม” ใน “หนังสือช่งเฉาหมิงฮว่าผิง(หนังสือรวมภาพวาดที่มีชื่อเสียงของราชวงศ์ชิง)” เล่มที่ 3 ของหลิว ต้าวู

สมัยราชวงศ์ซ่ง (Liu, 2013) บันทึกไว้ว่า “ในรัชสมัยของจักรพรรดิซ่งไท่จง พระองค์มีพระราชดำรัสสั่งให้จิตรกรของสำนักจิตรกรรมของวังหลวงวาดภาพพัฒวนชานเพื่อชื่นชม และจักรพรรดิซ่งฮุยจงที่เป็นจักรพรรดินักจิตรกรรมที่มีชื่อเสียงในประวัติศาสตร์ก็ได้เคยวาดภาพบนหน้าพัฒวนชานจำนวนไม่น้อยเช่นกัน ใน “หนังสือฮว่าจี้ (หนังสือประวัติศาสตร์จิตรกรรม)” เล่มที่ 10 ของเต็ง ชุนบันทึกไว้ว่า “ในรัชศกเจิ้งเหอสมัยจักรพรรดิซ่งฮุยจง เมื่อใดก็ตามที่จักรพรรดิวาดภาพลงบนหน้าพัฒวนชานใหม่ ภาพเหล่านั้นจะถูกคัดลอกทั้งในและนอกวัง บางครั้งถูกคัดลอกออกมาถึงหลายร้อยภาพ บางครั้งก็มีพระบรมวงศานุวงศ์ที่ใกล้ชิดกับจักรพรรดิก็ได้รับการพระราชทานพัดจากจักรพรรดิด้วย” (Deng, 2016) นอกจากนี้ จากการค้นหาใน “หนังสือรวบรวมผลงานภาพวาดราชวงศ์ซ่ง” (Research Center of Ancient Chinese Painting and Calligraphy, 2010) และ “หนังสือภาพจิตรกรรมจีนที่มีชื่อเสียง 1000 ภาพ” (Chen Lvsheng, 2011) ก็ได้เจอภาพจิตรกรรมบนหน้าพัดของจักรพรรดิซ่ง ฮุยซงอยู่จำนวนหนึ่ง สำนักงานจีนมีกล่าวไว้ว่า “ผู้นำขึ้นชอบงานอดิเรกแบบไชน ประชาชนก็ต้องชื่นชอบมากกว่า” สิ่งนี้ส่งอิทธิพลต่อข้าราชการและชนชั้นทางสังคมทั้งหมดอย่างมีนัยยะสำคัญ ในสมัยนั้น จักรพรรดิถือวาศิลปะเป็นเครื่องมือในการส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างการเมืองกับศาสนา จึงทำให้ศิลปะจิตรกรรมทางศาสนาและวัฒนธรรมพิธีกรรมกลับมารุ่งเรืองอีกครั้ง และเพื่อสะท้อนให้เห็นถึงความมีคุณธรรม การเอาใจใส่ของผู้คนของจักรพรรดิ และรวมความมั่นคงของราชสำนัก จักรพรรดิ มักจะพระราชทานของมีค่าของราชวงศ์บางส่วนให้กับข้าราชการ และหนึ่งในของมีค่าที่มอบให้ก็คือภาพจิตรกรรมและภาพวาดบนพัด ในแง่หนึ่ง มันสามารถเอาใจข้าราชการ ได้ และในอีกแง่หนึ่ง มันก็เป็นการถ่ายทอดวัฒนธรรมมารยาทด้วย ดังนั้น ตั้งแต่สมัยราชวงศ์ซ่ง ศิลปะพัฒวนชานได้พัฒนาขึ้นอย่างไม่เคยปรากฏมาก่อน และผลงานที่มีความเป็นเอกลักษณ์มากมายได้ถูกบันทึกไว้ในเอกสารทางประวัติศาสตร์

3.2 การยกระดับสถานภาพของชนชั้นปัญญาชน

เจ้า ฮวงอั้นจักรพรรดิพระองค์แรกของราชวงศ์ซ่งทรงได้กำหนดไว้อย่างชัดเจนว่าราชสำนักไม่อนุญาตให้มีการสังหารชนชั้นปัญญาชน สถานภาพ สิทธิ และการปฏิบัติต่อชนชั้นปัญญาชนนั้นจะสูงกว่าขุนพลทหาร ซึ่งทำให้ขุนนางที่เป็นปัญญาชนกล้าที่จะพูดและกล้าที่ลงมือปฏิบัติซึ่งได้รับการสนับสนุนจากราชสำนักและสามารถใช้อำนาจในมือในการวิจารณ์ข้อผิดพลาดและปัญหาสังคมและมีอิทธิพลต่อแนวคิดและการตัดสินใจเกี่ยวกับศิลปะและวัฒนธรรมของจักรพรรดิ นอกจากนี้ยังสามารถนำไปสู่การพัฒนาของศิลปะและวัฒนธรรมในขณะนั้น และยังเป็นกำลังสำคัญที่ไม่อาจละเลยในการพัฒนาศิลปะและวัฒนธรรมในสมัยราชวงศ์ซ่ง คนกลุ่มนี้มีอิทธิพลอย่างมากต่อการพัฒนาของภาพจิตรกรรมในขณะนั้น ไม่เพียงแต่ได้สร้างภาพวาดที่ยอดเยี่ยมขึ้นในประวัติศาสตร์ของภาพจิตรกรรมจีนเท่านั้น แต่ยังมีอิทธิพลต่อทิศทางการพัฒนาของพัฒวนชานสมัยราชวงศ์ซ่งอีกด้วย โดยภาพจิตรกรรมของชนชั้นปัญญาชนมีความโน้มเอียงไปตามความชอบของจักรพรรดิและความชอบ

ของตนเองมากกว่า ซึ่งพวกเขาสามารถแสดงอารมณ์ผ่านการวาดภาพและตัวอักษร ดังนั้น ภาพวาดของพวกเขาจึงไม่ค่อยมีสีสันที่ฉูดฉาด แต่จะให้ความสำคัญกับการแสดงออกทางศิลปะมากขึ้น เป็นการแสดงความคิดโดยตรง และใช้วัตถุเพื่อสื่อความหมาย ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นรากฐานที่มั่นคงสำหรับการพัฒนางานศิลปะของพัค

ศิลปะจัดวาง

1. พัฒนาการของศิลปะจัดวาง

ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1910 ที่มาร์แชล ดูว์ซ็อง (Marcel Duchamp) ได้วางผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่ลงนามชื่อของเขาซึ่งก็คือโถปัสสาวะที่ศูนย์ศิลปะและวัฒนธรรมปงปีดู(Center Georges Pompidou) ศิลปะจัดวางในความหมายสมัยใหม่ได้เข้าสู่เวทีประวัติศาสตร์อย่างเป็นทางการ และได้เน้นไปที่ความหมายความเป็นสมัยใหม่ ซึ่งส่วนใหญ่มาจากนักทฤษฎีตะวันตกเป็นหลัก ตัวอย่างเช่น นักวิจารณ์ศิลปะชาวอเมริกัน Hugh.M.Davies เชื่อว่า การเกิดขึ้นของศิลปะจัดวางควรสืบย้อนไปถึงภาพเขียนถ้ำของสังคมดึกดำบรรพ์ ตลอดจนโบสถ์และวัดต่างๆ ที่สร้างขึ้นในสมัยต่อมา ซึ่งถือได้ว่าเป็นศิลปะการจัดวางรุ่นก่อน (Ronald, 1997) แต่นักทฤษฎีและศิลปินส่วนใหญ่ก็ยังคงถือว่า มาร์แชล ดูว์ซ็อง (Marcel Duchamp) เป็นผู้ก่อตั้งศิลปะจัดวาง และยังมีการเขียนไว้ในทั้งหนังสือและงานวิจัย

ในปี ค.ศ. 1923 ศิลปินชาวเยอรมันควอร์ท ชวิทเทอร์ส (kurt schwitters) ได้นำผลงานที่ชื่อว่า “Merz-column” ไปวางไว้ในพื้นที่ภายในของอาคาร โดยใช้รูปแบบของประติมากรรมแบบเอ็กซ์เพรสชันนิสม์ (Expressionism) เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมในพื้นที่ด้วยความรู้สึกเคลื่อนไหวและพลังอ่อนๆ ผลงานนี้กล่าวได้ว่าเป็นตัวแทนในยุคแรกๆ ของศิลปะจัดวางที่มีการแสดงออกที่เป็นรูปเป็นร่าง ในปีค.ศ.1938 ได้มีการจัดนิทรรศการผลงานศิลปะแบบ “เซอร์เรียลลิสม์ (Surrealism)” ขึ้นที่กรุงปารีส ประเทศฝรั่งเศส โดยในนิทรรศการนี้ได้มีผลงานศิลปะจัดวางที่มีการใช้ดนตรีและกลิ่นมาจัดแสดงอยู่แล้ว ในปีค.ศ.1958 ผลงาน “Le Vide” ที่สร้างสรรค์โดยศิลปินชาวฝรั่งเศสอีฟว์ แกล็ง (Yves Klein) ที่หอศิลป์ Iris Clert Gallery ในปารีส สามารถเรียกได้ว่าเป็นตัวแทนของงานศิลปะจัดวางในยุคแรก จนมาถึงในช่วงทศวรรษ 1960 ศิลปินได้ให้ความสนใจอย่างมากกับพื้นที่ที่มีอยู่ของพิพิธภัณฑ์ ตัวอย่างเช่น ในปีค.ศ. 1966 ลูคัส ซามาราส (Lucas Samaras) ได้ติดตั้งกระจกจำนวนมากในห้องนิทรรศการและสร้างผลงาน “Mirrored Room” ซึ่งทำให้ผู้เยี่ยมชมเข้ามาในผลงาน และถือว่าพื้นที่และผู้มาเยี่ยมชมเป็นส่วนหนึ่งของงาน ศิลปินจัดวางในช่วงนี้พยายามเปลี่ยนพื้นที่จริงด้วยพื้นที่ทางจิตวิทยาอย่างต่อเนื่อง และพวกเขายังพยายามขจัดขอบเขตระหว่างชีวิตและศิลปะ เพื่อให้ผู้เข้าชมมีวิสัยทัศน์ทางศิลปะที่หลากหลาย

ในทศวรรษ 1970 ศิลปินจัดวางยังคงท้าทายอำนาจของศิลปะดั้งเดิม ภายใต้อิทธิพลของสภาพแวดล้อมทางสังคม ศิลปินใช้รูปแบบต่างๆ เพื่อสร้างสรรค์ผลงานจำนวนหนึ่งที่มีจิตสำนึกทางสังคมที่แข็งแกร่งและมีความโน้มเอียงทางการเมืองที่ชัดเจน และเริ่มเพิ่มวิธีการทางทัศนศิลป์อย่างภาพยนตร์ โทรทัศน์ และวิดีโอเข้ากับผลงานของตัวเอง ซึ่งเป็นการขยายขอบเขตทางความคิดสร้างสรรค์ของศิลปะจัดวาง ในช่วงทศวรรษที่ 1980 และ 1990 แนวคิดของศิลปะจัดวางนั้นกว้างขวางมากขึ้น และการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ ก็เริ่มทยอยเกิดขึ้น ซึ่งสิ่งสำคัญที่จะต้องกล่าวถึงก็คือ ในช่วงนี้ ศิลปินจัดวางชาวจีนที่อาศัยอยู่ในนิวยอร์กเริ่มใช้สัญลักษณ์ทางวัฒนธรรมจีนเพื่อสร้างสรรค์ผลงานจำนวนหนึ่งที่มีผลกระทบทางสายตาที่ชัดเจนและมีความหมายแฝงที่ลึกซึ้ง

เมื่อเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 ศิลปะจัดวางที่มีเป็นแนวล้ำสมัย เป็นแนวทดลอง แนวความคิดได้รับการพัฒนาขึ้นอย่างมาก โรงเรียนสอนศิลปะที่สำคัญ ๆ ทุกแห่งในโลกได้เปิดหลักสูตรศิลปะจัดวางหรือแม้แต่สาขาวิชาเอกขึ้นโดยทั่วไปแล้ว นอกจากนี้ งานศิลปะจัดวางยังเป็นที่รู้จักกันในนามแขกประจำของนิทรรศการศิลปะและการประมูลงานศิลปะ และงานศิลปะจัดวางจำนวนมากถูกรวบรวมอย่างถาวรโดยพิพิธภัณฑ์และหอศิลป์ ในทุกวันนี้ ศิลปะจัดวางกำลังพยายามเจาะเข้าไปในทุกซอกทุกมุมของศิลปะดั้งเดิม ความเปิดกว้างและความกำกวมของมันได้กำหนดว่าในกระบวนการพัฒนานั้นเราต้องการทำความรู้จัก ศึกษา และทดลองต่อไป ซึ่งแนวคิดนี้ก็ตรงกับความคิดหวังและความตั้งใจของผู้วิจัยในการศึกษาคั้งนี้ ซึ่งก็คือ การศึกษาวิเคราะห์และถอดสุนทรียภาพทางศิลปะและความหมายแฝงทางวัฒนธรรมของทัศนศิลป์ราชวงศ์ออกมา จากนั้นใช้รูปแบบศิลปะจัดวางที่เหมาะสมในการแสดงออก

2. ประเภทของศิลปะจัดวาง

ศิลปะจัดวางเป็นแนวคิดในภาพกว้าง หากกล่าวจากต้นกำเนิดนั้น ศิลปะจัดวาง (installation art) เดิมเป็นคำศัพท์ทางสถาปัตยกรรม โดยเน้นที่ “การจัดวาง” “วัตถุ” และ “พื้นที่” และการสร้างสรรค์จะเป็นไปตามองค์ประกอบหลัก 3 ประการคือ “สถานที่ อารมณ์ และวัสดุ” (Guan, 2018) โดยสรุปแล้ว ศิลปะจัดวางได้ทำลายภาพลักษณ์ของศิลปะดั้งเดิมที่ต้องมีความสูงส่งและเป็นการตอกย้ำถึงความหลากหลายของความเปิดกว้างและความเข้าใจ

จากแนวคิดทั่วไปของศิลปะจัดวาง ในทศวรรษที่ 1960 เป็นช่วงเวลาที่ศิลปะจัดวางมีการพัฒนาขึ้นอย่างเข้มแข็ง มีการนำเสนอแนวต่างๆ อย่างต่อเนื่อง เช่น ศิลปะประชานิยม (Pop Art) นีโอ-ดาดา (Neo-Dadaism) ลัทธิจลนิยม (Minimal Art) ศิลปะเชิงแนวคิด (Conceptual art) ภูมิศิลป์ (Land Art) ศิลปะแบบกระบวนการ (process art) เป็นต้น ประกอบกับด้วยการพัฒนาของยุคสมัย ศิลปินจัดวางได้นำทฤษฎีปฏิสัมพันธ์และเทคโนโลยีสื่อใหม่มาใช้กันอย่างแพร่หลาย ทำให้เสียง แสง ไฟฟ้าและระบบเซ็นเซอร์ต่างๆ ก็เริ่มถูกนำมาใช้ในงานศิลปะจัดวาง จนได้กลายเป็นศิลปะที่ได้รับความนิยมและเป็นกระแสหลักมากขึ้นและยังทำให้ผู้คนรู้สึกมีส่วนร่วมมากขึ้นอีกด้วย งานศิลปะจัด

วางบางชิ้นถูกจัดเตรียมขึ้นเพื่อจัดแสดงนิทรรศการกลางแจ้ง เช่น ในบ้านพักอาศัย โรงงาน หรือโกดังสินค้า ซึ่งพื้นที่เหล่านี้ใกล้ชิดกับชีวิตประจำวันของผู้คนเป็นอย่างมาก ทำให้คนทั่วไปที่ไม่ค่อยได้ไปพิพิธภัณฑ์หรือหอศิลป์ก็สามารถสัมผัสได้ถึงศิลปะในระยะใกล้ ซึ่งสิ่งก็เหมือนกับศิลปะพัฒนาชนที่นำศิลปะมาสู่ชีวิตประจำวันของผู้คน นอกจากนี้ งานศิลปะจัดวางบางชิ้นยังใช้วิธีการทางเทคโนโลยี เช่น แสง เสียง สื่อวิดีโอและประสาทสัมผัสเชิงโต้ตอบ เพื่อสร้างพื้นที่เชิงศิลปะที่ทำให้ผู้คนสามารถเข้าชมและมีส่วนร่วมได้ ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ก็ได้ส่งเสริมการมีส่วนร่วมและความเข้าใจในศิลปะของประชาชนทั่วไป และทำให้ศิลปะเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตของผู้คน นอกจากนี้จากมุมมองของการเก็บรักษาผลงาน ศิลปะจัดวางอาจจะเป็นได้ทั้งศิลปะที่ติดตั้งอย่างถาวรหรือเพียงชั่วคราวก็ได้ และในมุมมองของการแสดงออกศิลปะจัดวางก็สามารถแบ่งออกเป็นการจัดวางที่เน้น “วัตถุ” “จินตนาการ” “การรับรู้” และ “เทคนิค”

การจัดประเภทผลงานศิลปะจัดวางตามรูปแบบและวัสดุในการสร้างสรรค์สามารถแบ่งออกได้เป็น 4 รูปแบบพื้นฐานคือ ผลงานศิลปะจัดวางแบบหลายวัสดุ ผลงานศิลปะจัดวางแบบวัสดุชนิดเดียว ผลงานศิลปะจัดวางแบบมีมิติเดียว และผลงานศิลปะจัดวางเชิงโต้ตอบ ซึ่งแต่ละประเภทก็สามารถผสมผสานเข้าด้วยกันได้อีกด้วย

1) ผลงานศิลปะจัดวางแบบหลายวัสดุ

ผลงานศิลปะจัดวางประเภทนี้จะใช้วัสดุหลายชนิด แต่โดยทั่วไปจะมีวัสดุหลักหนึ่งหรือสองชนิด และวัสดุที่เหลือจะเป็นส่วนเสริม ตัวอย่างเช่น ผลงานศิลปะจัดวางของศาสตราจารย์หลู่ ผี้นซางที่ชื่อว่า “Chinese Freehand NO.44 Players”(ภาพที่ 2-2) มีการใช้วัสดุเซรามิกและโลหะในการสร้างสรรค์เป็นจำนวนมาก

ภาพที่ 2-2 ผลงาน Chinese Freehand NO.44 Players ของหลู่ ผี้นซาง (Qingqing Tang,2021)

2) ผลงานศิลปะจัดวางแบบวัสดุชนิดเดียว

โดยทั่วไปผลงานประเภทนี้จะใช้วัสดุเพียงชนิดเดียวหรือใช้วัสดุชนิดเดียวเป็นหลัก โดยในระหว่างขั้นตอนการสร้างสรรค ศิลปินจะรู้สึกว่วัสดุเพียงชนิดเดียวก็สามารถแสดงความคิดของตนเองได้อย่างเต็มที่แล้ว ตัวอย่างเช่น ผลงานชุด “วัวจีน” ของศาสตราจารย์จู่ เล่อเกิง (ภาพที่ 2-3) ที่ใช้วัสดุเซรามิกในการสร้างสรรคเป็นหลัก

ภาพที่ 2-3 ผลงานชุด “วัวจีน” ของศาสตราจารย์จู่ เล่อเกิง (Qingqing Tang,2022)

3) ผลงานศิลปะจัดวางแบบมัลติมีเดีย

ผลงานประเภทนี้ส่วนใหญ่ใช้สื่อใหม่ในการแสดงออกถึงอารมณ์ของศิลปิน ซึ่งอาจเป็นภาพ ภาพ เสียง หรือแสงและกลิ่น ตัวอย่างเช่น ผลงานศิลปะจัดวางวิดีโอ “ลูกบาศก์แห่งอนาคต” ของ เกียน เสี่ยวเหล่ย์(ภาพที่ 2-4) มีการใช้แสงและวิดีโอเพื่อสร้างพื้นที่เสมือนจริงที่แปลกประหลาด น่าดึงดูดใจ

ภาพที่ 2-4 ผลงานศิลปะจัดวางวิดีโอ “ลูกบาศก์แห่งอนาคต” ของ เกียน เสี่ยวเหล่ย์

(<https://www.tianxiaolei.cn/Future-hypercube>)4) ผลงานศิลปะจัดวางเชิงโต้ตอบ

ผลงานประเภทนี้สามารถผสมผสานเข้ากับงานศิลปะจัดวางแบบหลายวัสดุและ วัสดุมีเดียได้ โดยส่วนใหญ่เน้นไปที่การโต้ตอบกับผู้ชม ซึ่งการโต้ตอบนี้เกิดจากการที่ศิลปินต้องการให้ ผู้ชมได้สัมผัสถึงอารมณ์ความรู้สึกที่แสดงออกโดยผลงานร่วมกับศิลปิน ตัวอย่างเช่น ผลงานศิลปะจัด วางเชิงโต้ตอบ ที่ชื่อว่า “Incubate” (ภาพที่2-5) ที่สร้างสรรค์ร่วมกันของ Youth Satellite และ Art-M โดยมีการใช้ลูกบอลลอยน้ำหลายพันลูกเพื่อสร้างพื้นที่ในฝัน โดยหวังว่าผู้ชมจะสามารถ ถ่ายภาพภายในและโต้ตอบกับผลงานได้

ภาพที่ 2-5 ผลงาน “Incubate” ของ Youth Satellite และ Art-M
(https://www.sohu.com/a/210275341_169580)

ในความเป็นจริง เมื่อเทียบกับรูปแบบศิลปะดั้งเดิม เช่น ประติมากรรม จิตรกรรม การเขียน พู่กันจีนจะพบว่า ศิลปะจัดวางไม่มีรูปแบบการนำเสนอที่เฉพาะเจาะจง รูปแบบของศิลปะจัดวางนั้นมีความอิสระและหลากหลายเป็นอย่างมาก เพราะฉะนั้น การจัดประเภทของศิลปะจัดวางนั้นจึงเป็นเรื่องยาก แต่หลังจากศึกษา ผู้วิจัยก็มีความคิดอย่างแน่วแน่ว่า การจัดประเภทข้างต้นนั้นมีพื้นฐานมาจากการศึกษาและสำรวจของงานวิจัยนี้ ซึ่งจะเป็นโยบายชนต่อการศึกษาในขั้นต่อไป

หลักการและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

สำหรับการศึกษาเกี่ยวกับสุนทรียภาพทางศิลปะและความหมายแฝงทางวัฒนธรรมของ พัฒนาการนั้นมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการทำความเข้าใจเชิงลึกกับทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง โดยใน หัวข้อต่อไปนี้จะเป็นการอธิบายรายละเอียดเกี่ยวกับที่มา เนื้อหา พัฒนาการและการตีความของ หลักการและทฤษฎีต่างๆ เช่น หลักสุนทรียภาพทางศิลปะ หลักความหมายแฝงทางวัฒนธรรม หลักการของศิลปะจัดวาง และทฤษฎีสัญศาสตร์ทางศิลปะ เพื่อเป็นพื้นฐานสำหรับการวิเคราะห์ในบท ต่อไป

1. หลักสุนทรียภาพทางศิลปะ

หลักสุนทรียภาพทางศิลปะ หมายถึง หลักการพื้นฐานและกฎเกณฑ์สำหรับความรู้สึกของผู้คนในการประเมินความงามเมื่อชื่นชมงานศิลปะ หลักสุนทรียภาพทางศิลปะค่อยๆ ก่อตัวขึ้นจากผู้คนที่ปฏิบัติงานทางศิลปะในระยะยาว ซึ่งจะมีความเป็นเอกภาพ ความเป็นดุลยภาพ ขณะเดียวกันก็ต้องมีความกลมกลืนและความสมบูรณ์ในระดับหนึ่งที่สามารถนำเสนอความรู้สึกทางสุนทรียะที่เป็นหนึ่งเดียวกันได้ ซึ่งหลักการจัดองค์ประกอบภาพ หลักการใช้สีล้วนเป็นเนื้อหาสำคัญของหลักสุนทรียะทางศิลปะ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

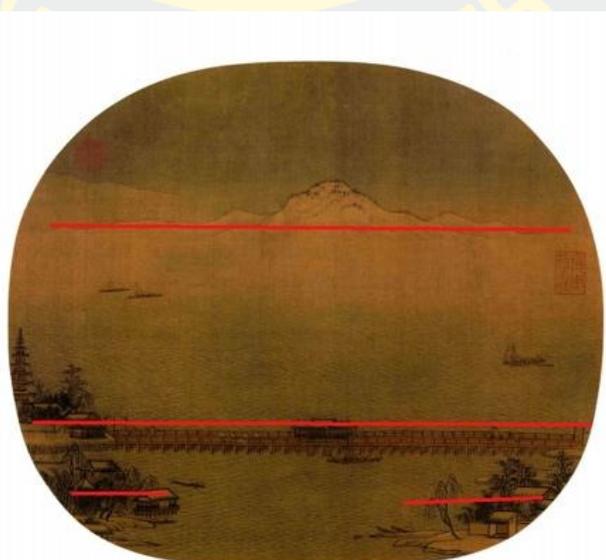
1.1 หลักการจัดองค์ประกอบภาพ

หมายถึง หลักการและกฎเกณฑ์บางประการที่ใช้ในการจัดองค์ประกอบภาพในงานศิลปกรรม สิ่งนี้สะท้อนให้เห็นทั้งในศิลปะจีนและศิลปะตะวันตกประเภทต่างๆ เช่น วิธีการจัดองค์ประกอบเชิงเส้นที่ใช้กันทั่วไปในภาพวาดจีนโบราณ คือ “เส้นขนาน” “เส้นทแยงมุม” “เส้นตัดกัน” และ “เส้นหยัก” (Li Feng,2013) โดยวิธีการจัดองค์ประกอบเชิงเส้นที่ใช้กันทั่วไปมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1.1.1 วิธีการจัดองค์ประกอบเชิงเส้นในการวาดภาพจีน

(1) การจัดองค์ประกอบภาพแบบเส้นขนาน

วิธีการจัดองค์ประกอบรูปแบบนี้โดยทั่วไปจะใช้ในการวาดภาพทิวทัศน์ และส่วนใหญ่จะแสดงออกถึงฉากที่กว้างไกลและกว้างใหญ่และให้ผลลัพธ์ของภาพแบบขั้นต่อขั้น ภาพตัวอย่างคือ “ภาพสะพานยาวทอดบนคลื่นน้ำ” ที่จัดเก็บอยู่ในพิพิธภัณฑสถานพระราชวังกู้กงในกรุงปักกิ่ง (ภาพที่ 2-6)

ภาพที่ 2-6 ภาพสะพานยาวทอดบนคลื่นน้ำ (Qingqing Tang,2022)

(2) การจัดองค์ประกอบภาพแบบเส้นทแยงมุม

วิธีการจัดองค์ประกอบภาพในแนวทแยงมีผลปะทะทางสายตาที่ชัดเจน ดังที่แสดงใน “ภาพดอกเหมย” (ภาพที่ 2-7) กิ่งดอกเหมยที่เป็นวัตถุหลักของภาพกระจายจากมุมล่างซ้ายไปยังมุมบนขวา ซึ่งให้ความรู้สึกเคลื่อนไหวและเป็นอิสระ

ภาพที่ 2-7 ภาพดอกเหมย (<https://www.meipian.cn/dcnbyuo> 2017)

(3) การจัดองค์ประกอบภาพแบบเส้นตัดกัน

วิธีการจัดองค์ประกอบภาพแบบเส้นตัดกันมีขอบเขตการใช้ที่กว้างขวาง สามารถใช้ได้ทั้งภาพทิวทัศน์ ภาพบุคคล ภาพดอกไม้และนก และภาพที่ค่อนข้างซับซ้อนและมีลำดับชั้นที่ชัดเจน ตัวอย่างภาพคือ “ภาพต้นถัสน์อินลือพระจันทร์” สมัยราชวงศ์ซ่ง (ภาพที่ 2- 8) ปัจจุบันจัดเก็บอยู่ในพิพิธภัณฑสถานพระราชวังกู้กงในกรุงปักกิ่ง

ภาพที่ 2-8 ภาพต้นถนงอินลื้อพระจันทร์ (Qingqing Tang,2022)(4) การจัดองค์ประกอบภาพแบบเส้นหยัก

วิธีการจัดองค์ประกอบภาพแบบเส้นหยักส่วนใหญ่ใช้ในการแสดงออกถึงการคดเคี้ยวของภูเขาและแม่น้ำ และสามารถแสดงความลึกในภาพที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับลานเล็กๆ คล้ายกับการจัดองค์ประกอบรูปตัว “S” ในวิธีการจัดองค์ประกอบตามตัวอักษร

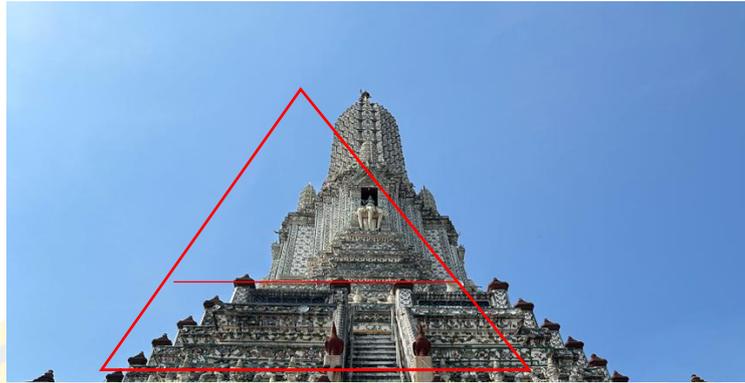

ภาพที่ 2-9 ภาพเลี้ยงสัตว์ริมธารหิมะ (Qingqing Tang,2022)

1.1.2 วิธีการจัดองค์ประกอบภาพตามตัวอักษรแบบตะวันตก

(1) การจัดองค์ประกอบแบบรูปตัว A

การจัดองค์ประกอบด้วยวิธีนี้ทำให้ภาพมีความมั่นคง เส้นนำสายตาจากกลางไปที่สูงทำให้แรงกะทบทางสายตามีความแข็งแกร่งสามารถนำเสนอวัตถุทางธรรมชาติที่อยู่ในระดับสูงได้ดี และให้ผู้ชมเกิดความรู้สึกที่ยิ่งใหญ่อลังการ

ภาพที่ 2-10 วัดอรุณราชวราราม (Qingqing Tang,2023)

(2) การจัดองค์ประกอบแบบรูปตัว C

การจัดองค์ประกอบด้วยวิธีนี้มีคุณสมบัติที่สื่อให้เห็นถึงการเคลื่อนไหวและความมีชีวิตชีวา ซึ่งสามารถเป็นเส้นนำสายตาสำหรับการมองเห็นได้ ให้ความรู้สึกถึงความโค้งมน เป็นแนวคิดที่สามารถสื่อถึงนวัตกรรม การเปลี่ยนแปลง ความหลงใหล และความมีชีวิตชีวา

ภาพที่ 2-11 ชิงช้าสวรรค์ (Qingqing Tang,2021)

(3) การจัดองค์ประกอบรูปตัว S

การจัดองค์ประกอบด้วยวิธีนี้ทำให้ภาพมีความสวยงามและเผยให้เห็นถึงจังหวะ ซึ่งมีทั้งความเคลื่อนไหวและความมั่นคงผ่านส่วนขยายของเส้นโค้ง ด้านหน้า ตรงกลาง และด้านหลังจะเชื่อมต่อเป็นหนึ่งเดียว และในขณะเดียวกันยังแสดงออกถึงความลึกของภาพอีกด้วย

ภาพที่ 2-12 ทางด่วน (https://zhuanlan.zhihu.com/p/113615191from_voters_page=true 2020)

(4) การจัดองค์ประกอบรูปตัว V

การจัดองค์ประกอบรูปตัว V เป็นวิธีจัดองค์ประกอบภาพที่มีความหลากหลายที่สุด โดยความหลากหลายจะอยู่ที่การจัดทิศทาง ไม่ว่าจะกลับหัวหรือแนวนอน แต่ไม่ว่าจะวางด้วยวิธีใดจุดตัดจะต้องเป็นจุดศูนย์กลาง เมื่อใช้การจัดองค์ประกอบแบบนี้เดี่ยว ๆ ปัจจัยของความไม่เสถียรของภาพจะเกิดขึ้นได้ง่าย แต่การใช้การจัดองค์ประกอบรูปตัว V แบบสองด้านจะสามารถสร้างการเปลี่ยนแปลงเชิงคุณภาพได้ กล่าวคือ ไม่เพียงแต่ทำให้ภาพมีน้ำหนักสู่ศูนย์กลาง แต่ยังทำให้ภาพมีความมั่นคงและมีความเปิดกว้างอีกด้วย

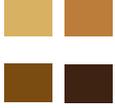
ภาพที่ 2-13 ถนนเถาซีชวน (Qingqing Tang, 2021)

นอกจากวิธีการจัดองค์ประกอบภาพทั่วไปที่กล่าวถึงข้างต้นแล้ว ยังมีกฎการจัดองค์ประกอบรูปแบบอื่นๆ อีกเป็นจำนวนมาก โดยสรุปแล้ว ไม่ว่าจะเป็นหลักการจัดองค์ประกอบภาพแบบของจีนหรือแบบตะวันตกต่างเน้นถึงความสมดุลและความเป็นเอกภาพ ให้ความสำคัญกับความสวยงามของรูปแบบ เช่น ความสมมาตร สัดส่วน การทำซ้ำ เส้นทแยง ซึ่งทั้งหมดต่างให้ความสำคัญกับความรู้สึกของพื้นที่ในองค์ประกอบ แสวงหาความเป็นมิติและลำดับชั้นของภาพ แต่ความแตกต่างระหว่างจีนและตะวันตกอยู่ที่แนวคิดเกี่ยวกับสุนทรียภาพ สุนทรียภาพของตะวันออกคือการเน้นการถ่ายทอดอารมณ์ การฝึกฝนความรู้สึกและการแสดงออกทางจิตวิญญาณ ในขณะที่สุนทรียภาพตะวันตกจะเน้นความจริง ความเที่ยงธรรม และความงามภายนอก ด้วยเหตุนี้จึงมีความแตกต่างกันในวิธีการจัดองค์ประกอบภาพและเทคนิคการแสดงออกที่เฉพาะเจาะจง ตัวอย่างเช่น ในภาพวาดจีนจะให้ความสำคัญกับพื้นที่ว่างขนาดใหญ่เพื่อสร้างพื้นที่ในจินตนาการ ในขณะที่ศิลปะตะวันตก จะให้ความสำคัญกับผลกระทบทางสายตามากกว่า สิ่งนี้ได้ให้วิธีการจัดองค์ประกอบและแนวคิดที่หลากหลายสำหรับการศึกษาศิลปะทัศนศึกษาชั้นมัธยมศึกษาช่วงชั้น ทำให้เทคนิคการแสดงออกและแนวคิดในการสร้างสรรค์ศิลปะทัศนศึกษาชั้นมัธยมศึกษาชั้นสูงมีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น หลักการจัดองค์ประกอบภาพแบบจีนและตะวันตกได้เป็นแรงบันดาลใจที่สำคัญต่อการศึกษาศิลปะทัศนศึกษาชั้นมัธยมศึกษาช่วงชั้น สามารถให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์อย่างมากสำหรับการสร้างผลงานศิลปะจัดวางโดยมีศิลปะทัศนศึกษาชั้นมัธยมศึกษาช่วงชั้นเป็นองค์ประกอบ

1.2. หลักการใช้สี

ในหลักสุนทรียภาพทางศิลปะ สีเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการรับรู้ทางสายตาและการตอบสนองทางอารมณ์ ในงานศิลปะ ความมีชีวิตชีวาของสีมีมากมายนับไม่ถ้วน แต่ทั้งหมดจำเป็นต้องปฏิบัติตามกฎและหลักการ เช่น ความสว่างของสี ความเข้มตัวของสี ความสดของสี กฎและหลักการเหล่านี้สามารถช่วยให้เราจัดระเบียบ ปรับแต่ง และใช้สีได้ดีขึ้น และสร้างสรรค์เป็นผลงานที่มีความเป็นศิลปะที่มีความสวยงามออกมา ตามการจับคู่สีพื้นฐาน สามารถแบ่งหลักการใช้สีออกเป็น 3 ประเภทคือ สีเดี่ยว คู่สีตรงข้าม คู่สีที่ใกล้เคียงกัน โดยผู้วิจัยได้สรุปหลักการใช้สีออกทั้ง 3 ประเภทออกมาในรูปแบบของตารางดังนี้

ตารางที่ 2-1 หลักการจับคู่สี

หลักการจับคู่สี			
สีเดี่ยว	<p>สีเดี่ยว มีความสัมพันธ์ หลังจากเพิ่มสีขาวหรือดำลงในสี จะมีการเปลี่ยนแปลงด้านความสว่าง เฉดสี ความบริสุทธิ์ และ ความอบอุ่นที่ สอดคล้องกัน ให้ ความรู้สึกที่กระชับ บริสุทธิ์ และเป็นระเบียบ ถ้าใช้ไม่ดี มันจะดูซ้ำซากจำเจ</p>		
คู่สีตรงข้าม	<p>สีคู่ตรงข้าม เมื่อนำมาวางไว้ด้วยกัน ทำให้เกิดสีที่ตัดกัน ให้ความแตกต่างของสีอย่างชัดเจน ในกรณีของความอึดตัวของสีสูง สามารถสร้างภาพที่น่าตกใจ คู่สีตรงข้ามจะให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์ระหว่างสีหลักและสีรอง</p>		
คู่สีที่ใกล้เคียงกัน	<p>คู่สีที่ใกล้เคียงกัน เนื่องจากมีความแตกต่างของสีที่ไม่</p>		

หลักการจับคู่		
	รุนแรง จึงทำให้ผู้คน รู้สึกถึงความสงบและ สบาย และสามารถ สร้างพื้นผิวและ ลำดับชั้นที่ หลากหลายในสีโทน เดียวกันได้	

สรุป หลักการของสุนทรียภาพทางศิลปะเป็นหลักการและแนวทางพื้นฐานที่ผู้คนปฏิบัติตามในการชื่นชมศิลปะ ซึ่งเกี่ยวข้องกับหลายแง่มุม เช่น ความรู้สึกทางสุนทรียะ รูปแบบ การแสดงออก และความคิด ในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ ศิลปินจำเป็นต้องผสมผสานหลักการและแนวทางเหล่านี้เพื่อสร้างผลงานศิลปะที่มีคุณค่าทางอารมณ์ อุดมการณ์ และสุนทรียภาพ เพื่อกระตุ้นความรู้สึกร่วมและความคิดของผู้ชม

2. หลักความหมายแฝงทางวัฒนธรรม

ความเข้าใจที่มีต่อความหมายแฝงทางวัฒนธรรมจะอยู่บนพื้นฐานของความเข้าใจและการตีความวัฒนธรรม ในหนังสือเรื่อง “primitive culture” ของเอ็ดเวิร์ด ไทเลอร์(Edward Tylor) ได้มีการกล่าวว่า “วัฒนธรรม ในความหมายโดยกว้างเชิงชาติพันธุ์วรรณา คือ องค์กรที่มีความซับซ้อนซึ่งประกอบด้วยความรู้ ความเชื่อ ศิลปะ ศีลธรรม กฎหมาย ขนบธรรมเนียม ความสามารถและความเคยชินที่จำเป็นสำหรับบุคคลในการทำหน้าที่เป็นสมาชิกของสังคม” (Edward, 2005) ในช่วงทศวรรษ 1980 มีนักวิชาการเสนอว่า “วัฒนธรรมคือข้อมูลทางสังคมที่ดำเนินการโดยระบบสัญลักษณ์ที่มีการเข้าใจร่วมกัน” (Zhao, 2006) จากมุมมองนี้ วัฒนธรรมควรเป็นสิ่งที่มีความหมาย แต่ก็ไม่สามารถแยกออกจากวัตถุที่เป็นสื่อกลางได้ แต่อย่างไรก็ตาม ไม่ใช่ทุกสิ่งที่มีจิตวิญญาณจะเรียกว่าวัฒนธรรมได้ วัฒนธรรมเป็นกิจกรรมทางจิตวิญญาณที่เกิดขึ้นจากผู้คนในขณะที่รู้สึกตัวและมีสติสัมปชัญญะ

เพราะฉะนั้น “วัฒนธรรมคือภาษา องค์ความรู้ ความคิด อารมณ์ ค่านิยม และทัศนคติ โดยทั่วไปของคนในประเทศ ภูมิภาค และชนชาติ ที่มีพื้นฐานมาจากความต้องการในการอยู่รอดและการพัฒนา และเป็นทัศนคติ มุมมอง และความคิดเห็นโดยทั่วไปเกี่ยวกับสิ่งต่างๆที่เกิดขึ้นในกิจกรรมการปฏิบัติทางประวัติศาสตร์(Jiang Ping, 2012) จากข้อมูลข้างต้นที่ได้มีการศึกษาค้นคว้าแนวคิดของวัฒนธรรมนั้น ทำให้เข้าใจถึงความหมายแฝงของวัฒนธรรมง่ายมากยิ่งขึ้น กล่าวคือ เนื้อหาทางจิตวิญญาณและความคิดของมนุษย์ที่สะท้อนโดยสื่อกลางทางวัฒนธรรม ซึ่งเป็นพลวัตและเนื้อหาที่

แตกต่างกันจะถูกนำเสนอโดยผู้สื่อกลางทางวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน ดังนั้น การศึกษาความหมายแฝงทางวัฒนธรรมของพัฒนาชนสมัยราชวงศ์ซ่งคือการศึกษาคำคิดของผู้สร้างงานที่สะท้อนให้เห็นถึงค่านิยมและระบบวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นในสภาพแวดล้อมทางสังคมในขณะนั้น โดยทั่วไปจะปฏิบัติตามหลักการของประวัติศาสตร์ การสืบทอด ความหลากหลาย และความคิดสร้างสรรค์

ประวัติศาสตร์เป็นพื้นฐานของความหมายแฝงทางวัฒนธรรม อารยธรรมทางประวัติศาสตร์กว่า 5,000 ปีได้สร้างวัฒนธรรมอันยาวนานของจีน โดยขณะที่มีการสืบทอดและพัฒนาวัฒนธรรมเหล่านี้จำเป็นต้องสะสมและตกตะกอนตามประวัติศาสตร์และที่สำคัญกว่านั้นคือต้องมีการเคารพและสืบทอดมรดกและประเพณีของประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมเพื่อรักษาความต่อเนื่องของวัฒนธรรมซึ่งพัฒนาชนก็คือสื่อกลางของวัฒนธรรมดั้งเดิมเหล่านี้ การศึกษาพัฒนาชนก็เป็นหนึ่งในเส้นทางของการสืบทอดวัฒนธรรม

การสืบทอดเป็นส่วนสำคัญของหลักความหมายแฝงทางวัฒนธรรม การสืบทอดวัฒนธรรมจำเป็นต้องดำเนินการผ่านการศึกษา เพื่อที่จะส่งต่อความหมายแฝงทางวัฒนธรรมไปยังคนรุ่นหลังได้อย่างมีประสิทธิภาพ และคงไว้ซึ่งการสืบทอดและการพัฒนาของวัฒนธรรม ดังนั้นในกระบวนการศึกษาความหมายแฝงทางวัฒนธรรมจึงจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการคุ้มครองและการส่งเสริมประเพณีวัฒนธรรม ถิ่นฐานเป็นสื่อกลางทางวัฒนธรรมอย่างต่อเนื่องเป็นเวลาหลายพันปี การศึกษาและการวิเคราะห์ความหมายแฝงของพัฒนาชนก็เป็นวิธีการสำคัญในการสืบทอดวัฒนธรรมดั้งเดิม

ความหลากหลายเป็นลักษณะสำคัญอีกประการหนึ่งของหลักความหมายแฝงทางวัฒนธรรม วัฒนธรรมมีความหลากหลาย การเผยแพร่และการพัฒนาวัฒนธรรมจำเป็นต้องสะท้อนถึงความหลากหลายและความเปิดกว้าง และจำเป็นต้องเคารพความแตกต่างและลักษณะของวัฒนธรรมที่ต่างกัน ซึ่งจะทำให้เกิดการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนและบูรณาการของวัฒนธรรม เช่นเดียวกับศิลปะจัดวางสมัยใหม่ แม้ว่าจะเกิดค่อนข้างช้า แต่ก็สามารถซึมซับองค์ประกอบและรูปแบบทางวัฒนธรรมที่หลากหลาย และใช้รูปแบบที่เหมาะสมเพื่อแสดงออกถึงวัฒนธรรมดั้งเดิม

ความคิดสร้างสรรค์คือการพัฒนาของหลักความหมายแฝงทางวัฒนธรรม การสืบทอดและการพัฒนาวัฒนธรรมดั้งเดิมนั้นจำเป็นต้องมีความคิดสร้างสรรค์อย่างต่อเนื่องเพื่อตอบสนองความต้องการของยุคใหม่ ดังนั้น การใช้งานศิลปะจัดวางสมัยใหม่มาเพื่อแสดงออกถึงความหมายแฝงทางวัฒนธรรมของพัฒนาชนสมัยราชวงศ์ซ่งและเพื่อแสดงถึงพัฒนาการของวัฒนธรรมดั้งเดิมในยุคใหม่จึงมีความจำเป็นและมีความหมายเป็นอย่างมาก

นอกจากหลักความหมายแฝงทางวัฒนธรรมใน 4 ด้านข้างต้นแล้ว ความเป็นวัฒนธรรมระดับภูมิภาค ความเป็นที่นิยม ความเป็นมนุษยนิยม และสุนทรียภาพก็มีความสำคัญเช่นกัน โดยสรุปแล้ว หลักความหมายแฝงทางวัฒนธรรมเป็นหลักการและแนวทางพื้นฐานในการสื่อสารทางวัฒนธรรม

และการปฏิบัติงานสร้างสรรค์ที่สอดคล้องกัน หลักการเหล่านี้มีบทบาทสำคัญในการเผยแพร่วัฒนธรรม และสามารถช่วยผู้คนสืบทอดและพัฒนาวัฒนธรรมดั้งเดิมให้ดียิ่งขึ้น ตลอดจนส่งเสริมการพัฒนาวัฒนธรรมอย่างจริงจัง

3. หลักการของศิลปะจัดวาง

ในฐานะที่เป็นหนึ่งในรูปแบบการแสดงผลที่สำคัญของศิลปะสมัยใหม่ ศิลปะจัดวางจำเป็นต้องปฏิบัติตามหลักการบางประการในกระบวนการสร้างสรรค์เพื่อให้แน่ใจว่าผลงานจะบรรลุผลตามที่ต้องการ โดยหลักการเหล่านี้ประกอบขึ้นเป็นวิธีการแสดงผลของงานศิลปะจัดวางซึ่งทำให้ศิลปินไม่ว่าจะเผชิญกับวัสดุใดก็สามารถปรับเปลี่ยนและดัดแปลงให้เป็นสื่อของศิลปะผ่านการสร้างสรรค์ และกลายเป็นสื่อกลางของศิลปะ โดยหลักการและวิธีการเหล่านี้ได้ขยายพื้นที่ในการสร้างสรรค์ให้กับศิลปินอย่างมาก

3.1 หลักความเป็นระเบียบ

ศิลปินจัดระเบียบวัตถุหรือวัสดุที่มีอยู่หรือสอดคล้องกับแนวคิดของงานชิ้นใหม่เพื่อสร้างให้เป็นโครงสร้างหรือความสัมพันธ์ที่เป็นระเบียบแล้วกลายเป็นผลงานศิลปะจัดวางที่มีแนวคิด ตัวอย่างเช่น ผลงานศิลปะจัดวาง “TheEclipse” ของ Jacob Hashimoto ก็ใช้หลักความเป็นระเบียบในการสร้างสรรค์ การจัดเรียงที่เป็นระเบียบทำให้เกิดความรู้สึกมีลำดับขั้นตอนอย่างเป็นธรรมชาติ

ภาพที่ 2-14 ผลงานศิลปะจัดวาง “TheEclipse” ของ Jacob Hashimoto

(http://www.333cn.com/shejizixun/201842/43497_146093.html)

3.2 หลักการขนาดและน้ำหนัก

ในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะจัดวาง ศิลปินมักขยายหรือย่อวัตถุที่มีอยู่เพื่อปรับเปลี่ยนความคิดแบบตายตัวโดยธรรมชาติของผู้คน เพื่อนำเสนอและแสดงถึงแนวความคิดและมุมมองของ

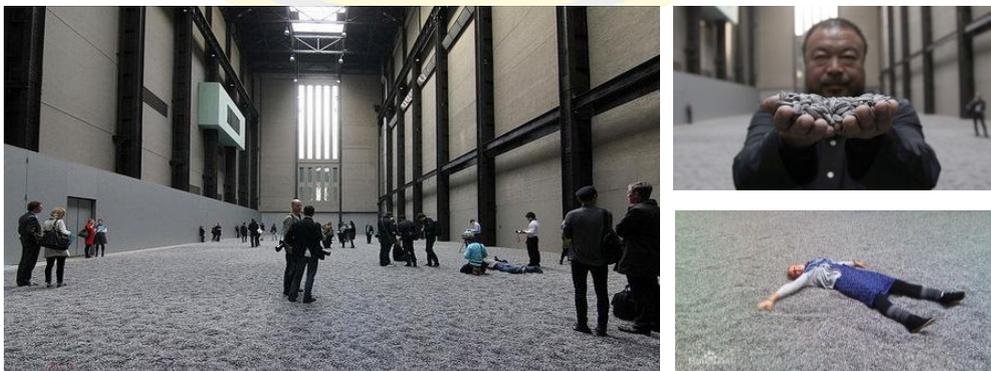
ตนเอง ตัวอย่างเช่น ผลงาน “Floating Fish” ของศิลปินชาวดัตช์ Florentijn Hofman ที่จัดแสดงที่งานนิทรรศการเชิงศิลปะร่วมสมัยนานาชาติหมู่บ้านอูเจิ้น ประเทศจีน ในปี 2016

ภาพที่ 2-15 ผลงาน “Floating Fish” ของศิลปินชาวดัตช์ Florentijn Hofman (<http://ent.cctv.com/2016/03/28/ARTIZSHb6VFkSr4nSgbUuvwq160328.shtml>)

3.3 หลักการทำซ้ำ

หลักการซ้ำ หมายถึงการนำวัตถุชิ้นเดียวที่เหมือนกันหรือคล้ายคลึงกันมาทำซ้ำอย่างไม่สิ้นสุด เพื่อให้เกิดพลังทางสายตาที่สามารถทำให้ผู้ชมตกตะลึง ตัวอย่างเช่น ผลงาน “เมล็ดทานตะวันเซรามิก 100 ล้านเมล็ด” ที่สร้างสรรค์โดย Ai Weiwei เมล็ดทานตะวันแต่ละเมล็ดมีความแตกต่างกัน แต่ละเมล็ดมีความเป็นอิสระ แต่ละเมล็ดมีความอดทน แต่ละเมล็ดมีคุณค่าเป็นอย่างมาก เมื่อมีคนมาเหยียบหรือนอนบนเมล็ดทานตะวันเหล่านี้จะเกิดความรู้สึกที่แตกต่างกัน

ภาพที่ 2-16 ผลงาน “เมล็ดทานตะวันเซรามิก 100 ล้านเมล็ดของ Ai Weiwei(<https://huaban.com/pins/88196990> 2010)

3.4 หลักการโต้ตอบ

หลักการโต้ตอบของศิลปะจัดวางคือ การถือว่าผู้ชมเป็นส่วนหนึ่งของผลงาน และยังสามาร่วมส่วนร่วมกับผลงาน หรือแม้แต่ปรับเปลี่ยนรูปร่างของผลงานให้กลายเป็นผลงานที่มีชีวิตชีวา สมบูรณ์ และหลากหลายมากขึ้น ตัวอย่างเช่น ผลงาน “Every Wall Is a Door” ที่สร้างสรรค์ขึ้นโดยกลุ่มศิลปะญี่ปุ่น TeamLab โดยผู้ชมจะรู้สึกถึงน้ำที่ไหลไปทั่วร่างกายในระหว่างการชื่นชมผลงาน และการเคลื่อนไหวของน้ำยังส่งผลต่อ “ดอกไม้และผู้คน” ทำให้ดอกไม้กระจายตัวออกไป

ภาพที่ 2-17 ผลงาน “Every Wall Is a Door” ของกลุ่มศิลปะญี่ปุ่น TeamLab (<https://www.meipian.cn/2zwl50jy> 2020)

นอกจากนี้ยังมีหลักการแบบองค์รวม หลักการด้านสิ่งแวดล้อม และหลักการชั่วคราว หลักการเหล่านี้เป็นคุณสมบัติสำคัญของงานศิลปะจัดวาง และศิลปินควรปฏิบัติตามอย่างรอบคอบ และใช้ประโยชน์จากข้อได้เปรียบอย่างเต็มที่ในกระบวนการสร้างสรรค์เพื่อสร้างผลงานศิลปะจัดวางที่มีเอกลักษณ์และยอดเยี่ยมยิ่งขึ้น

4. ทฤษฎีสัญศาสตร์ทางศิลปะ

ทฤษฎีสัญศาสตร์ทางศิลปะคือการศึกษาเครื่องหมายและสัญลักษณ์ในงานศิลปะ ซึ่งจะศึกษาเครื่องหมาย สัญลักษณ์ และความหมายในงานศิลปะ โดยจะเป็นการอธิบายถึงการเปลี่ยนแปลง และการพัฒนาในบริบททางวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ที่แตกต่างกัน โดยมุมมองพื้นฐานคือการใช้ศิลปะมาเป็นสัญลักษณ์ เป็นการวิเคราะห์องค์ประกอบ ไวยากรณ์ ความหมาย และคุณลักษณะของสัญลักษณ์ และสุดท้ายจะทำให้ทฤษฎีสัญศาสตร์ทางศิลปะก็จะกลับไปสู่ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้

ความเข้าใจของมนุษย์กับโลก ต้นกำเนิดที่หลากหลายของทฤษฎีสัญศาสตร์ทางศิลปะเกิดขึ้นจากการเปลี่ยนกระบวนทัศน์การวิจัยเชิงปรัชญาและความแตกต่างในการแบ่งสาขาวิชาร่วมสมัย จากมุมมองทั่วไป ด้วยการเกิดขึ้นของปรากฏการณ์ทางศิลปะรูปแบบใหม่และการแทรกซึมระหว่างศิลปะกับสาขาวิชาต่างๆ จึงทำให้ทฤษฎีสัญศาสตร์ทางศิลปะร่วมสมัยได้ผสมผสานเข้ากับวิธีการวิจัยของสาขาวิชาอื่น ๆ อย่างกว้างขวางมากขึ้น เช่น ปรากฏการณ์วิทยา มานุษยวิทยา การสื่อสาร และปัญญาประดิษฐ์ แสดงให้เห็นถึงแนวโน้มใหม่ของการพัฒนาที่หลากหลาย และกลายเป็นจุดเติบโตทางวิชาการใหม่ในสาขาวิชาต่างๆ (An, 2021)

ในปี ค.ศ. 1934 ยาน มุคารอฟสกี (Jan Mukarovsky) แห่งโรงเรียนปราก (Prague school) ได้ตีพิมพ์บทความเรื่อง “Art as a Semiotic Fact” ซึ่งเป็นคนแรกที่เสนอแนวทางการศึกษาศิลปะจากสัญศาสตร์ เขาเชื่อว่าสัญศาสตร์สามารถจัดช่องว่างระหว่างเนื้อหาและรูปแบบได้ เนื่องจากสัญศาสตร์เป็นปรัชญาวัฒนธรรมชนิดหนึ่งที่สามารถเปลี่ยนมุมมองที่ไม่สมเหตุสมผลว่า “ทุกอย่างในงานมีรูปแบบ” เป็น “ทุกอย่างในงานคือความหมาย” ภายหลังกนักสัญศาสตร์ ชาร์ลส์ ดับเบิลยู. มอร์ริส (Charles W. Morris) ก็เคยกล่าวถึง “สัญศาสตร์ทางสุนทรียศาสตร์ (esthetic semiotic) ในบทความสำคัญหลายบทความ โดยเน้นที่ความสัมพันธ์ระหว่างศิลปะกับ “เครื่องหมายที่คล้ายคลึงกับสิ่งที่มันบ่งถึง (Iconic signs)” (Lu, 2021) ดังนั้น ทฤษฎีสัญศาสตร์ทางศิลปะจึงได้รับการจัดตั้งขึ้นอย่างเป็นทางการ ผู้เชี่ยวชาญและนักวิชาการหลายคนได้มีส่วนร่วมสำคัญกับสัญศาสตร์ทางศิลปะ เช่น Carl Jung Ernst Gombrich Nelson Goodman และ Umberto Eco โดยในงานวิจัยนี้จะกล่าวถึงสัญศาสตร์ทางศิลปะที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย ซึ่งจากมุมมองของการพัฒนา สัญศาสตร์ทางศิลปะนั้นมีความเชื่อมโยงกับการพัฒนาทฤษฎีสัญศาสตร์สมัยใหม่ หนึ่งในนั้น Carl Jung เชื่อว่าสัญลักษณ์ในงานศิลปะสะท้อนถึงสามัญสำนึกและความเป็นสากลในจิตใจของมนุษย์ ตัวอย่างเช่น ดอกไม้ถูกใช้เพื่อแสดงถึงชีวิตใหม่และความหวังในหลายวัฒนธรรมและศาสนา ดังนั้น ในภาพวาดจีนดอกไม้จึงมักมีความหมายที่สวยงาม ฉะนั้น ศิลปินจำนวนมากจึงชอบใช้ดอกไม้เป็นเนื้อหาและแนวคิดในการสร้างสรรค์ Nelson Goodman ได้สำรวจสัญลักษณ์และภาษาของสัญลักษณ์ในงานศิลปะ เช่น นกที่มักปรากฏในหลายๆ วัฒนธรรมและศาสนา เป็นสัญลักษณ์ของวิญญาณและจิตวิญญาณ และในงานศิลปะ นกมักถูกใช้เป็นสัญลักษณ์แห่งเสรีภาพ สันติภาพ และความหวัง

จากการศึกษาทฤษฎีสัญศาสตร์ทางศิลปะ ไม่เพียงแต่ทำให้ผู้วิจัยสามารถสังเกตและเข้าใจความหมายแฝงทางวัฒนธรรมของพัฒนาชานสมัยราชวงศ์ซ่งได้ดีขึ้น เข้าใจและใช้ภาษาศิลปะได้ดีขึ้น และช่วยให้สามารถสร้างงานศิลปะจัดวางที่มีความลึกซึ้งและความหมายแฝงมากขึ้นเท่านั้น แต่ยังสามารถช่วยให้ผู้ชมสามารถเข้าใจผลงานที่น่าเสนอขั้นสุดท้ายได้ดียิ่งขึ้น และทำความเข้าใจกับความหมายและคุณค่าที่อย่าเบื้องหลังผลงานอย่างลึกซึ้งมากยิ่งขึ้น

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการสร้างสรรค์ศิลปะจัดวางกับการแสดงออกของสุนทรียภาพทางศิลปะและความหมายแฝงทางวัฒนธรรมของพัฒนาชานสมัยราชวงศ์ซ่ง ซึ่งได้มีการศึกษาค้นคว้าข้อมูลที่เกี่ยวข้องผ่านทางอินเทอร์เน็ตและห้องสมุด ซึ่งจากการศึกษาทางเอกสารพบว่า งานวิจัยของนักวิชาการชาวจีนที่เกี่ยวกับศิลปะพัฒนาชานสมัยราชวงศ์ซ่งส่วนใหญ่จะเน้นไปที่การศึกษาศิลปะของพัดและเอกสารบางส่วนก็เป็นเพียงแค่การรวบรวมผลงาน ส่วนสำหรับศิลปะจัดวางส่วนใหญ่จะเป็นการอธิบายทฤษฎี การวิจัยการประยุกต์ใช้และการอภิปรายเกี่ยวกับเทคโนโลยีและวิธีการใหม่ ๆ ส่วนงานวิจัยที่เกี่ยวกับการใช้ศิลปะจัดวางเพื่อสืบทอดวัฒนธรรมดั้งเดิมนั้นมีพบแค่บางส่วน แต่งานวิจัยด้านศิลปะจัดวางที่เกี่ยวข้องกับศิลปวัฒนธรรมพัฒนาชานนั้นกลับไม่พบเลย แต่งานวิจัยของนักวิชาการที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาชานและศิลปะจัดวางข้างต้นก็ได้วางพื้นฐานทางทฤษฎีและข้อมูลรูปภาพให้การพัฒนางานวิจัยนี้ได้เป็นอย่างดี

งานเขียนเฉพาะเรื่องที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาชานเพิ่งจะปรากฏขึ้นในช่วงปลายราชวงศ์ซ่ง เนื่องจากเหตุผลของยุคสมัย จึงทำให้ไม่มีบทความหลงเหลืออยู่ในขณะนั้น ใน “บันทึกพัดมีชื่อเสียงในโบราณและปัจจุบัน” (Lu, 2022) ที่รวบรวมโดยลู เซาเซิง ได้มีการบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับพัดในราชวงศ์ที่ผ่านมาที่ปรากฏอยู่ในบทกวี ความเรียง และงานเขียนต่าง ๆ สามารถกล่าวได้ว่าหนังสือเล่มนี้มีคุณค่าและมีความสำคัญสำหรับการศึกษาวัฒนธรรมพัดจีนเป็นอย่างมาก

งานวิจัยเรื่อง “เรื่องราวของพัด : จาริตประเพณีและสุนทรียภาพของการสร้างสรรค์วัตถุแบบดั้งเดิม” (Yang, 2011) งานวิจัยนี้เริ่มศึกษาจากรูปแบบภายนอกและจิตวิญญาณภายในของพัดศึกษาเกี่ยวกับจาริตประเพณีและการใช้งานพัดแบบทางตะวันออกและตะวันตก สะท้อนให้เห็นถึงวิถีปฏิบัติในการสร้างสรรค์วัตถุของมนุษย์ งานวิจัยนี้เริ่มต้นจากจาริตประเพณีและสุนทรียภาพของพัดจากมุมมองที่ว่าจาริตประเพณีและสุนทรียภาพเป็นจุดประสงค์ทางจิตวิญญาณที่สำคัญของการสร้างสรรค์วัตถุของมนุษย์ มีการอธิบายถึงรูปแบบภายนอกและจิตวิญญาณภายในของพัด และได้อธิบายว่าในกระบวนการพัฒนามากว่าหนึ่งร้อยปีพัดได้หลุดออกจากพันธนาการทางรูปแบบและจิตวิญญาณ และได้กลายเป็นองค์ประกอบที่ใช้ในการออกแบบสมัยใหม่ต่าง ๆ เช่น สถาปัตยกรรมสวนเสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย และศิลปะการแสดง ในงานวิจัยนี้ยังได้กล่าวถึงความมั่งคั่งของวัฒนธรรมพัดในสมัยโบราณของจีน ผู้คนมักถือว่าพัดเป็นเครื่องใช้ทั่วไปที่เป็นตัวแทนของวัฒนธรรมตะวันออก ทำให้พัดกลายเป็นภาพลักษณ์เฉพาะของวัฒนธรรมจีน งานวิจัยนี้ได้ให้ข้อมูลและพื้นฐานทางทฤษฎีบางประการสำหรับการพัฒนางานวิจัยของผู้วิจัย เพราะมีคุณค่าทางการอ้างอิงที่แข็งแกร่ง แต่เมื่อพิจารณาจากงานวิจัยที่เกี่ยวกับการศึกษาพัฒนาชานแบบดั้งเดิมส่วนใหญ่จะเป็นเพียงแค่การเปรียบเทียบเอกลักษณ์ทางศิลปะของภาพวาดบนพัฒนาชานของราชวงศ์ซ่งกับศิลปะจิตรกรรมใน

ช่วงเวลาเดียวกัน หรือเป็นเพียงแค่การรวบรวมและนำเสนอข้อมูลเท่านั้น ไม่มีข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับความหมายแฝงทางวัฒนธรรมและอิทธิพลของพัฒนาชนที่มีต่อศิลปะและวัฒนธรรมสมัยใหม่ โดยเฉพาะอิทธิพลทางทฤษฎีและทางปฏิบัติที่มีต่อการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะจัดวางสมัยใหม่

งานวิจัยเรื่อง “บริบทของซูโจว : จักรวาลอันยิ่งใหญ่ในพัฒนาชน” (Li, 2019) ใช้ “พระจันทร์ที่สว่างไสวในหัวใจ – นิทรรศการความประทับใจทางวัฒนธรรมพัฒนาชนของจีน” ที่จัดขึ้นโดยพิพิธภัณฑ์วัฒนธรรมพัฒนาชนจีนในปี 2017 เป็นบทนำ ศึกษาบริบททางประวัติศาสตร์ของพัฒนาชน อธิบายเอกลักษณ์ของพัฒนาชนทั้งในด้านประเภท วัสดุ และเทคนิค และอธิบายอย่างละเอียดถึงความสัมพันธ์ระหว่างสังคมของชนชั้นปัญญาชนที่นิยมใช้พัดและมรดกทางวัฒนธรรมของเมืองซูโจวและพื้นที่ในภูมิภาคเจียงหนาน พัฒนฐานนะที่เป็นวัตถุของสังคมชั้นปัญญาชนได้รับการสืบทอด พัฒนาและดัดแปลงมาโดยตลอดในประวัติศาสตร์ที่ผ่านมา ทำให้ซ่อนแฝงไว้ด้วยเอกลักษณ์ของวัฒนธรรมจีนดั้งเดิม ซึ่งในงานวิจัยนี้หวังว่าจากการตีความพัฒนาชนจะทำให้ผู้อ่านสามารถเข้าถึงจิตวิญญาณทางวัฒนธรรมดั้งเดิมที่มีความสุขุม นุ่มลึก และมีรสนิยมทางสุนทรียะแบบดั้งเดิมที่สง่างาม และละเอียดอ่อนที่แฝงอยู่ในพัด ซึ่งได้เป็นประโยชน์อย่างมากต่อผู้วิจัยในด้านข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับประวัติการพัฒนาและการจำแนกประเภทของพัฒนาชน แต่งานวิจัยนี้ก็ไม่ได้กล่าวถึงอิทธิพลและการประยุกต์ใช้พัฒนาชนดั้งเดิมในศิลปะสมัยใหม่

งานวิจัยเรื่อง “การศึกษาการประยุกต์ใช้หัตถกรรมเครื่องจักสานไม้ไผ่อยู่ใจในศิลปะจัดวางสมัยใหม่” (Si, 2022) ทำการศึกษาการสืบทอดแบบชีวิตหัตถกรรมเครื่องจักสานไม้ไผ่อยู่ใจ ทำการสกัดเอกลักษณ์เฉพาะทางเทคนิคของเครื่องจักสานไม้ไผ่ และผสมผสานการแสดงออกเข้ากับวัสดุที่แตกต่างกันเข้ากับศิลปะจัดวาง ศึกษาการผสมผสานระหว่างหัตถกรรมเครื่องจักสานไม้ไผ่อยู่ใจ และศิลปะจัดวางสมัยใหม่จากมุมมองของมรดกทางวัฒนธรรม การรับรู้เชิงพื้นที่และการผสมผสานอย่างลงตัว และทำการสรุปกลยุทธ์การออกแบบในแง่ของเทคนิค วัสดุ สื่อ ปริมาณ และการแสดงออก และดำเนินการสร้างสรรค์งานออกแบบจริง ซึ่งนี้สามารถเป็นตัวอย่างสำหรับงานวิจัยของผู้วิจัยและยังสามารถใช้เป็นข้อมูลอ้างอิงและยังเป็นประโยชน์ต่อการเลือกวัสดุในกระบวนการสร้างสรรค์ให้กับผู้วิจัยอีกด้วย สำหรับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับศิลปะจัดวางยังมีอยู่อีกจำนวนมาก ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นการอธิบายเชิงทฤษฎี การวิจัยการประยุกต์ใช้และการอภิปรายเกี่ยวกับเทคโนโลยีและวิธีการใหม่ ๆ ซึ่งเอกสารข้อมูลเหล่านี้ได้เป็นแรงบันดาลใจอย่างมากในการศึกษาของผู้วิจัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งผลงานศิลปะจัดวางซึ่งเป็นแรงบันดาลใจที่ดีในการศึกษาและสร้างสรรค์ให้กับผู้วิจัย

งานวิจัยเรื่อง “การสำรวจการประยุกต์ใช้ศิลปะจัดวางในการแสดงออกทางวัฒนธรรมดั้งเดิม” (Wang mei, 2021) ผู้เขียนได้กล่าวถึงการประยุกต์ใช้ศิลปะจัดวางในการนำเสนอวัฒนธรรมแบบดั้งเดิม งานวิจัยนี้ได้มีการอธิบายถึงแนวคิด ลักษณะ และเทคนิคการแสดงออกของศิลปะจัดวางและแสดงให้เห็นอย่างครอบคลุมถึงการประยุกต์และอิทธิพลของศิลปะจัดวางในการนำเสนอ

วัฒนธรรมแบบดั้งเดิมผ่านหลายกรณีศึกษา แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่า ผลงานศิลปะจัดวางไม่เพียงแต่เป็นการผสมผสานระหว่างวัฒนธรรมดั้งเดิมและศิลปะสมัยใหม่โดยใช้องค์ประกอบทางวัฒนธรรมดั้งเดิมในผลงานเท่านั้น แต่ยังทำลายรูปแบบการแสดงออกของศิลปะดั้งเดิมและสร้างรูปแบบทางศิลปะที่เป็นเอกลักษณ์ ซึ่งสามารถถ่ายทอดวัฒนธรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้ผู้คนสามารถเข้าใจและรู้สึกถึงความหมายแฝงและคุณค่าของวัฒนธรรมดั้งเดิมได้ดีขึ้น และยังช่วยกระตุ้นการรับรู้และความสนใจของผู้คนต่อวัฒนธรรมดั้งเดิม ซึ่งสามารถนำไปใช้ได้จริงและมีคุณค่าทางอ้างอิงสำหรับการพัฒนางานวิจัย

งานวิจัยเรื่อง “ต้นกำเนิดที่หลากหลายของสัญศาสตร์ทางศิลปะ” (An, 2022) ได้กล่าวว่าสัญศาสตร์ทางศิลปะได้เกิดจากศาสตร์ 3 อย่างคือภววิทยา(ontology) ญาณวิทยา (epistemology) และทฤษฎีภาษาศาสตร์(linguistics) และได้ศึกษาค้นต้นกำเนิดและพัฒนาการของสัญศาสตร์จากการโต้แย้งกันระหว่างลัทธินามนิยม (Nominalism) และสัจนิยม(realism)เชิงปรัชญา และจากการพลิกผันของญาณวิทยาและการพลิกผันของภาษาศาสตร์ ซึ่งมีการอธิบายเนื้อหาข้างต้นโดยละเอียด การวิเคราะห์เชิงทฤษฎีในงานวิจัยช่วยให้ผู้วิจัยมีความเข้าใจลึกซึ้งยิ่งขึ้นเกี่ยวกับสัญศาสตร์เชิงศิลปะ คิดว่าสามารถนำรูปทรงและการตกแต่งของพัทลุงมาถอดเป็นสัญลักษณ์ที่สอดคล้องแล้วมาวางไว้ในกรอบทางทฤษฎีของทฤษฎีสัญศาสตร์ทางศิลปะเพื่อทำการวิเคราะห์และสกัดองค์ประกอบต่าง ๆ ออกมา ซึ่งจะนำไปใช้ในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะจัดวางในขั้นต่อไปได้ดียิ่งขึ้น

งานวิจัยเรื่อง “การศึกษาสัญศาสตร์ทางศิลปะของจิตรกรรมภูมิทัศน์ของหนิงจิ้น : ใช้ทฤษฎีของ Susan Langer เป็นศูนย์กลาง” (Wu, 2019) ได้ศึกษาหนิงจิ้นจิตรกรชื่อดังในสมัยราชวงศ์หยวน โดยเริ่มศึกษาจากรูปแบบการจัดองค์ประกอบในภาพ “หนึ่งแม่น้ำและสองชายฝั่ง” แบบดั้งเดิมและสัญลักษณ์เชิงพุทฺ์กันและหมึกที่เรียบง่ายและสง่างามของหนิงจิ้น และใช้ทฤษฎีสัญศาสตร์ทางศิลปะเพื่ออธิบายความคล้ายคลึงกันระหว่างภาพวาดทิวทัศน์ของหนิงจิ้นกับทฤษฎีสัญศาสตร์ทางศิลปะของ Susan Langer จากสัญลักษณ์ภาพ รูปแบบองค์ประกอบ สัญลักษณ์พุทฺ์กันและหมึก และพื้นที่ภาพลวงตา และยังมีวิเคราะห์ความหมายแฝงทางศิลปะของภาพวาดทิวทัศน์ของหนิงจิ้นอีกด้วย จากการตีความและวิเคราะห์งานวิจัยข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยมีความเข้าใจเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้ทฤษฎีสัญศาสตร์ทางศิลปะในการวิเคราะห์งานศิลปะลึกซึ้งยิ่งขึ้น และสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการวิเคราะห์ศิลปะพัทลุงมาถอดแบบราชวงศ์ซ่ง ซึ่งเป็นการวางรากฐานสำหรับขั้นตอนต่อไปที่จะมีการประยุกต์ใช้ทฤษฎีสัญศาสตร์ทางศิลปะให้กับผู้วิจัย

สำหรับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประยุกต์ใช้ทฤษฎีสัญศาสตร์ทางศิลปะ ตลอดจนการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับความเป็นร่วมสมัยและสุนทรียศาสตร์ยังมีอีกจำนวนหนึ่ง การทบทวนและ

สรุปข้อมูลเอกสารเหล่านี้เป็นประโยชน์อย่างมากต่อการศึกษาและวิเคราะห์สุนทรียภาพทางศิลปะ และความหมายแฝงทางวัฒนธรรมของพัฒนาชนานสมัยราชวงศ์ซ่ง

สรุป

บทนี้ได้ทำการสรุปแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยเรื่อง “สุนทรียภาพทางศิลปะและความหมายแฝงทางวัฒนธรรมพัฒนาชนานสมัยราชวงศ์ซ่ง สู่การสร้างสรรคศิลปะจัดวาง” เป็นการรวบรวมและจัดเรียงเนื้อหาและเอกสารที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานให้กับงานวิจัย และยังเป็นวางรากฐานที่น่าเชื่อถือให้กับงานวิจัยอีกด้วย

ประการแรก เริ่มต้นจากข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์ อธิบายภูมิหลังทางวัฒนธรรมของราชวงศ์ซ่งที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย ในขั้นตอนการรวบรวมข้อมูลทางเอกสารมีสรุปเหตุผลสำคัญที่ทำให้เกิดการพัฒนาศิลปะและวัฒนธรรมอย่างเข้มแข็งในเวลานั้น คือ นโยบาย “ส่งเสริมวัฒนธรรม หยุตการต่อสู้” ที่สนับสนุนโดยผู้ปกครองของราชวงศ์ซ่งและความชื่นชอบในศิลปะของราชสำนัก รวมถึงความรักความชื่นชอบในศิลปะและการมีส่วนร่วมอย่างแข็งขันของขุนนาง ปัญญาชนและประชาชนทั่วไปในขณะนั้น ซึ่งเป็นผลส่งผลให้ศิลปะพัฒนาชนานได้พัฒนาไปถึงจุดสูงสุดในประวัติศาสตร์ในราชวงศ์ซ่ง ซึ่งเป็นการยืนยันว่าการศึกษาพัฒนาชนานสมัยราชวงศ์ซ่งที่กล่าวถึงในบทที่หนึ่งมีรากฐานทางประวัติศาสตร์ที่ดี

ประการที่สอง บนพื้นฐานของการรวบรวมข้อมูลทางเอกสารจำนวนมาก ได้มีการอธิบายถึงประวัติศาสตร์การพัฒนาและรูปแบบต่าง ๆ ของพัฒนาชนาน คำอธิบายเกี่ยวกับพัดที่ปรากฏในตำนานแม้ไม่มีการบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษรที่แน่นอนในขณะนั้น แต่อย่างน้อยก็แสดงให้เห็นว่าพัดจีนมีประวัติศาสตร์ที่ค่อนข้างยาวนาน นอกจากนี้ยังมีการใช้ข้อมูลการขุดค้นทางโบราณคดีและการบันทึกเอกสารทางประวัติศาสตร์เพื่อศึกษาพัฒนาการพัฒนาชนานตั้งแต่ “พัดเขียนเมียน” มาเป็น “พัดผิงชาน(แปลว่าพัดใบเดียว) มาเป็น “พัดหวนชาน (แปลว่าพัดทรงกลมที่ทำด้วยไหม)” และสุดท้ายกลายเป็นพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ของ “พัดถวนชาน” และมองจากอีกแง่มุม การพัฒนาของ พัฒาชนานนั้นเป็นไปตามการพัฒนาของวัฒนธรรม และยังแสดงให้เห็นว่าการพัฒนาของพัฒนาชนานนั้นได้ดำเนินไปตามความก้าวหน้าของการดำรงชีพและวิถีชีวิตของคนอย่างใกล้ชิด

ประการที่สาม รวบรวมและเรียบเรียงข้อมูลทางเอกสารด้านศิลปะจัดวางที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์ผลงานในอนาคตของผู้วิจัย ศิลปะจัดวางในฐานะที่เป็นรูปแบบศิลปะที่เกิดขึ้นในสภาพแวดล้อมสมัยใหม่เน้นการแสดงออกของความเปิดกว้างระหว่าง “วัตถุ” “การจัดวาง” และ “พื้นที่” ตลอดจนความเข้าใจที่หลากหลายเกี่ยวกับความหมายแฝงของการแสดงออก เมื่อเปรียบเทียบกับรูปแบบศิลปะแบบดั้งเดิมแล้ว ศิลปะจัดวางไม่มีข้อจำกัดในด้านรูปแบบ วัสดุ และ

พื้นที่ติดตั้งมากนัก ซึ่งได้ให้ความเป็นไปได้มากมายสำหรับการสร้างสรรค์ผลงานที่แสดงออกถึงสุนทรียภาพทางศิลปะและความหมายแฝงทางวัฒนธรรมของพัฒนาชนสมัยราชวงศ์ซ่ง

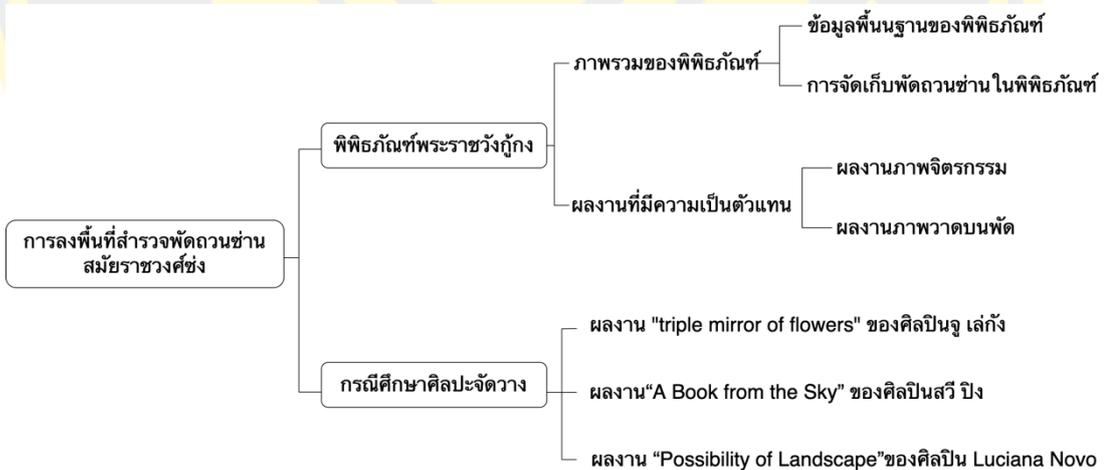
ประการที่สี่ รวบรวมและเรียบเรียงทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยโดยเฉพาะหลักสุนทรียภาพทางศิลปะและหลักความหมายแฝงทางวัฒนธรรม ซึ่งแตกต่างจากนิยามศัพท์เฉพาะในบทที่ 1 เพราะในบทนี้เป็นการอธิบายและการขยายความหลักการทั้งสองในฐานะทฤษฎี ทำให้ผู้วิจัยสามารถเข้าใจเนื้อหาทางทฤษฎีที่สำคัญของงานวิจัยนี้ได้ดีขึ้น และยังมีรวบรวมศึกษาทฤษฎีสัญศาสตร์อีกด้วย เพื่อวางรากฐานทางทฤษฎีสำหรับการวิจัยและการวิเคราะห์พัฒนาชนในขั้นถัดไป

ประการที่ห้า เป็นการสรุปการงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาชนศิลปะจัดวาง และทฤษฎีสัญศาสตร์ทางศิลปะ ซึ่งจากการศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากหนังสือและงานวิจัยได้มีการรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องเป็นจำนวนมาก ทำให้ได้แนวคิดในการวิจัย วิธีการวิจัย แต่ข้อมูลทางเอกสารที่รวบรวมมานั้นไม่ได้เกี่ยวข้องกับนำวัฒนธรรมพัฒนาชนมาผสมผสานเข้ากับศิลปะจัดวาง ทำให้งานวิจัยนี้มีความเป็นไปได้ในการเติมเต็มหรือเพิ่มเติมเนื้อหาในด้านนี้อย่างเต็มที่ยิ่งขึ้น

บทที่ 3

พัฒนาชนานสมัยราชวงศ์ซ่ง

พัฒนาชนานในฐานะสื่อกลางของวัฒนธรรมดั้งเดิมสมัยราชวงศ์ซ่งมีความงามทางศิลปะที่เป็นเอกลักษณ์ของตัวเอง เป็นงานศิลปะที่มีทั้งความสวยงามและการใช้งาน ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการเผยแพร่และส่งเสริมศิลปะและวัฒนธรรมศิลปะ จากศึกษาพื้นฐานทางทฤษฎีในบทที่แล้ว ในบทนี้จะเป็นการศึกษาข้อมูลทางเอกสารและการลงพื้นที่สำรวจภาคสนามและการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ โดยเนื้อหาแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ส่วนที่ 1 คือ การศึกษาประวัติศาสตร์ สถานการณ์ปัจจุบันและคุณลักษณะของพัฒนาชนานจากการลงพื้นที่ยังพิพิธภัณฑ์พระราชวังกู้กง ส่วนที่ 2 คือ การศึกษาการผสมผสานระหว่างศิลปะจัดวางและวัฒนธรรมดั้งเดิมผ่านการศึกษาข้อมูลทางเอกสาร การสำรวจภาคสนาม การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ และกรณีศึกษา

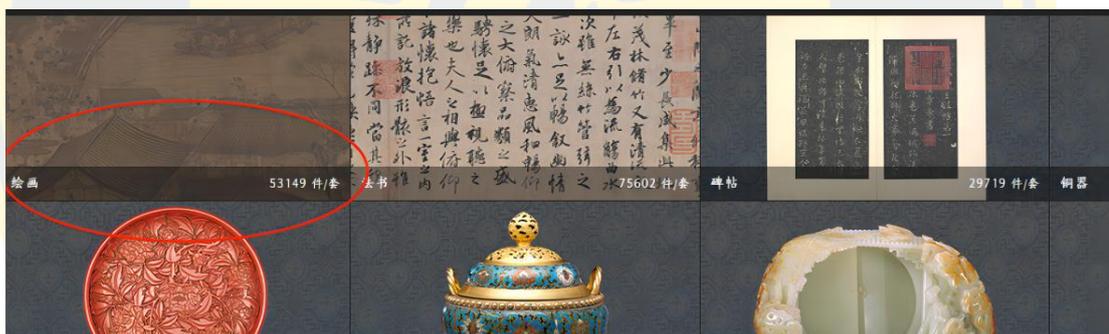

ภาพที่ 3-1 แผนภูมิการดำเนินการวิจัย (Qingqing Tang,2023)

สถานการณ์ในปัจจุบันของพิพิธภัณฑ์พระราชวังกู้กง

จากการลงพื้นที่สำรวจพิพิธภัณฑ์และการศึกษาทางเอกสารพบว่า พิพิธภัณฑ์พระราชวังกู้กงก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 10 ตุลาคม ค.ศ. 1925 เป็นหนึ่งในพิพิธภัณฑ์ที่จัดเก็บโบราณวัตถุที่ใหญ่ที่สุดและสมบูรณ์ที่สุดในประเทศจีน โดยมีการจัดเก็บโบราณวัตถุไว้ทั้งหมด 1,863,404 ชิ้น โดยมีภาพวาด

จำนวน 53,149 ชุด ในจำนวนนี้มีภาพวาดที่เกี่ยวข้องกับราชวงศ์ซ่ง 500 ภาพ ซึ่งเป็นภาพวาดบน
 พัตถวนชานสมัยราชวงศ์ซ่งเพียง 113 ภาพ นอกจากนี้ยังมีหนังสือม้วน หนังสือพับที่เกี่ยวข้องกับพัตถ
 วนชานสมัยราชวงศ์ซ่งอีก 10 กว่าชิ้น ซึ่งถือว่ามีความเป็นตัวแทนมากที่สุด พิพิธภัณฑ์พระราชวังกู้กง
 ในกรุงปักกิ่งเป็นสถานที่ที่มีการจัดเก็บพัตถวนชานจำนวนมากที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับพิพิธภัณฑ์และ
 สถาบันอื่น ๆ ครอบคลุมพัตถวนชานเกือบทุกประเภท เป็นหนึ่งในแหล่งข้อมูลที่สำคัญสำหรับ
 การศึกษาพัตถวนชานสมัยราชวงศ์ซ่ง พัตถวนชานเหล่านี้เป็นผลงานอันอุทิศของผู้อัศจรรย์
 แสดงให้เห็นถึงเสน่ห์อันเป็นเอกลักษณ์ของวัฒนธรรมดั้งเดิมของจีน และไม่เพียงสะท้อนให้เห็นถึง
 วัฒนธรรมดั้งเดิมของจีนที่กว้างขวางและลึกซึ้ง แต่ยังเปิดหน้าต่างบานใหม่ให้กับงานวิจัยนี้ในการทำ
 ความเข้าใจกับศิลปะและวัฒนธรรมของพัตถวนชานราชวงศ์ซ่งอีกด้วย จากความสำคัญข้างต้น
 ขอบเขตของการศึกษาสุนทรียภาพทางศิลปะของพัตถวนชานสมัยราชวงศ์ซ่งจึงจำกัดอยู่ที่พิพิธภัณฑ์
 พระราชวังกู้กงในกรุงปักกิ่ง ซึ่งจะทำให้การศึกษามีเป้าหมายที่ชัดเจนและมีความลึกซึ้งเฉพาะเจาะจง
 มากยิ่งขึ้น

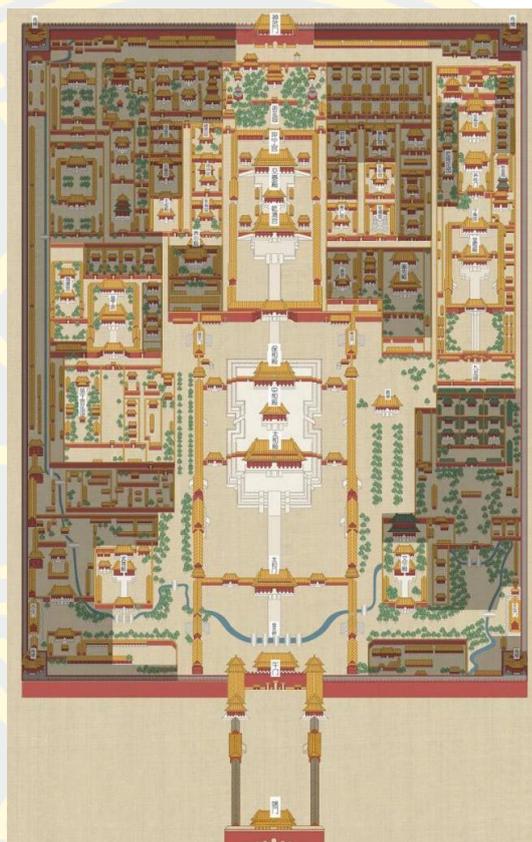
ภาพที่ 3-1 แผนภาพแสดงจำนวนโบราณวัตถุในพิพิธภัณฑ์พระราชวังกู้กง
 (<https://www.dpm.org.cn/Home.2023>)

1. พิพิธภัณฑ์พระราชวังกู้กง

1.1 ข้อมูลพื้นฐานของพระราชวังกู้กง

พิพิธภัณฑ์พระราชวังกู้กง (ภาพที่ 3-3) ตั้งอยู่ใจกลางเมืองปักกิ่ง ประเทศจีน มีความ
 กว้างจากทิศตะวันออกไปตะวันตก 753 เมตร และความยาวจากทิศเหนือจรดทิศใต้ 961 เมตร
 ครอบคลุมพื้นที่กว่า 723,600 ตารางเมตร ล้อมรอบด้วย 10 กำแพงเมืองที่มีความสูงกว่า 1 เมตรและ
 คูน้ำกว้าง 52 เมตร มีประตูเมืองอยู่แต่ละด้านของกำแพงเมือง โดยทิศใต้เรียกว่าประตูอู๋เหมิน ทิศ
 เหนือเรียกว่าประตูเสินอู๋เหมิน ทิศตะวันออกเรียกว่าประตูตงหวาเหมิน ทิศตะวันตกเรียกว่าประตูซี
 หวาเหมิน โดยประตูอู๋เหมินที่อยู่ทางทิศใต้จะเป็นประตูทางเข้า ส่วนประตูเสินอู๋เหมินที่อยู่ทางทิศ

เหนือจะเป็นประตูทางออก โดยพื้นที่ทั้งหมดของสถาปัตยกรรมโบราณในพิพิธภัณฑ์พระราชวังต้องห้ามมีประมาณ 160,000 ตารางเมตร และมีห้องมากกว่า 9,900 ห้อง เป็นพระราชวังโบราณที่ใหญ่ที่สุดและได้รับการอนุรักษ์อย่างดีที่สุดในประเทศจีน นอกจากนี้ยังเป็นสถาปัตยกรรมโบราณ โครงสร้างไม้ที่ใหญ่ที่สุดในโลก โดยพื้นที่สี่เทาในภาพคือพื้นที่ที่ไม่ได้เปิดให้บุคคลทั่วไปเข้าชม

ภาพที่ 3-2 ภาพมุมมองสูงของพิพิธภัณฑ์พระราชวังกู้กง (<https://www.dpm.org.cn/Home.2023>)

ในอดีตพระราชวังกู้กงคือพระราชวังต้องห้ามของราชวงศ์หมิงและราชวงศ์ชิงในประเทศจีน สร้างขึ้นในปีที่ 18 ของจักรพรรดิหย่งเล่อแห่งราชวงศ์หมิง (ค.ศ. 1420) มีจักรพรรดิทั้งหมด 24 พระองค์ที่อาศัยอยู่ที่นี่ ต่อมาหลังจากการล่มสลายของราชวงศ์ชิงในปีค.ศ. 1912 ประวัติศาสตร์ของพระราชวังต้องห้ามในฐานะพระราชวังของจักรพรรดิก็สิ้นสุดลง จากนั้นปี ค.ศ. 1914 รัฐบาลได้จัดตั้งหอจัดแสดงโบราณวัตถุขึ้นในเขตพระราชฐานชั้นนอก ในปี ค.ศ.1925 ได้มีการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์พระราชวังกู้กงขึ้นในเขตพระราชฐานชั้นใน และต่อมาในปี ค.ศ. 1948 ก็ได้มีการนำหอจัดแสดงโบราณวัตถุในเขตพระราชฐานชั้นนอกมารวมเข้ากับพิพิธภัณฑ์พระราชวังกู้กง

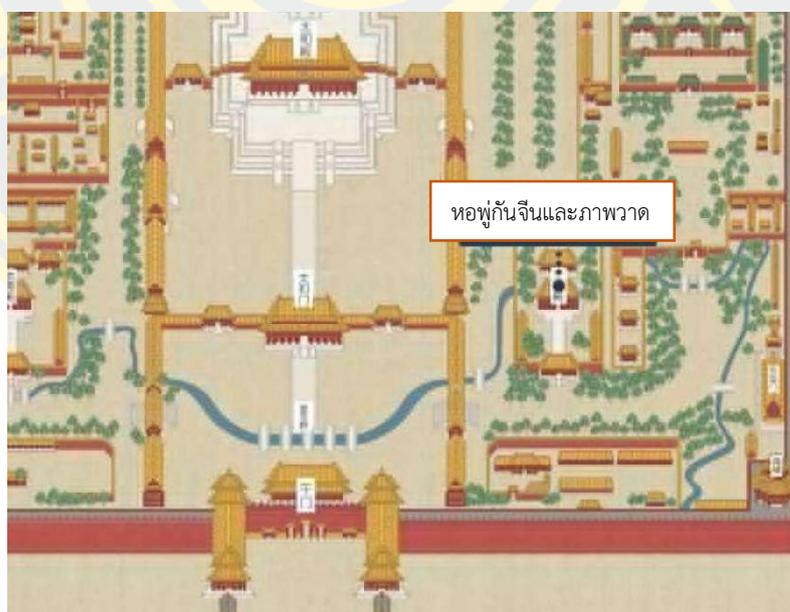
พระราชวังกู้กงได้รับการขึ้นทะเบียนให้เป็นหนึ่งในหน่วยคุ้มครองโบราณวัตถุที่สำคัญของชาติชุดแรกโดยสภาแห่งรัฐในปี ค.ศ. 1961 และได้รับการขึ้นทะเบียนเป็น “มรดกโลก” โดย UNESCO ในปี ค.ศ. 1987 ต่อมาในปี ค.ศ. 2008 ได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นหนึ่งในกลุ่มแรกของพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติโดยกรมการจัดการมรดกทางวัฒนธรรมของรัฐ

1.2 การจัดเก็บพิพิธภัณฑ์ชานสมัยราชวงศ์ซ่ง

โบราณวัตถุของพระราชวังกู้กงมีการจัดแสดงในอาคารของพระราชวังหลายแห่ง โดยในบรรดาโบราณวัตถุที่เกี่ยวข้องกับพิพิธภัณฑ์ชานราชวงศ์ซ่งส่วนใหญ่จะรวบรวมไว้ในหอแสดงพุ่กันจีนและภาพวาดและหอแสดงอัญมณีและเครื่องประดับ

(1) หอแสดงพุ่กันจีนและภาพวาด

หอแสดงพุ่กันจีนและภาพวาดตั้งอยู่ในพื้นที่ของตำหนักเหวินหัว (ภาพที่ 3-4) ภายในมีการจัดเก็บและรวบรวมภาพวาดโบราณเป็นจำนวนมาก มีทั้งภาพวาดหายากตั้งแต่สมัยราชวงศ์จิน ราชวงศ์ถัง ราชวงศ์ซ่งและราชวงศ์หยวน และยังมีผลงานตัวแทนของจิตรกรชื่อดังจากสำนักต่าง ๆ ในราชวงศ์หมิงและชิง สิ่งนี้สามารถแสดงให้เห็นถึงพัฒนาการของศิลปะการเขียนพุ่กันจีนโบราณและภาพวาดได้อย่างชัดเจนและเป็นระบบ ซึ่งภาพวาดบนหน้าพิพิธภัณฑ์ชานและหนังสือภาพที่สามารถสะท้อนให้เห็นถึงรูปทรงของพิพิธภัณฑ์ชานก็ถูกเก็บรวบรวมไว้ที่หอนี้เช่นกัน

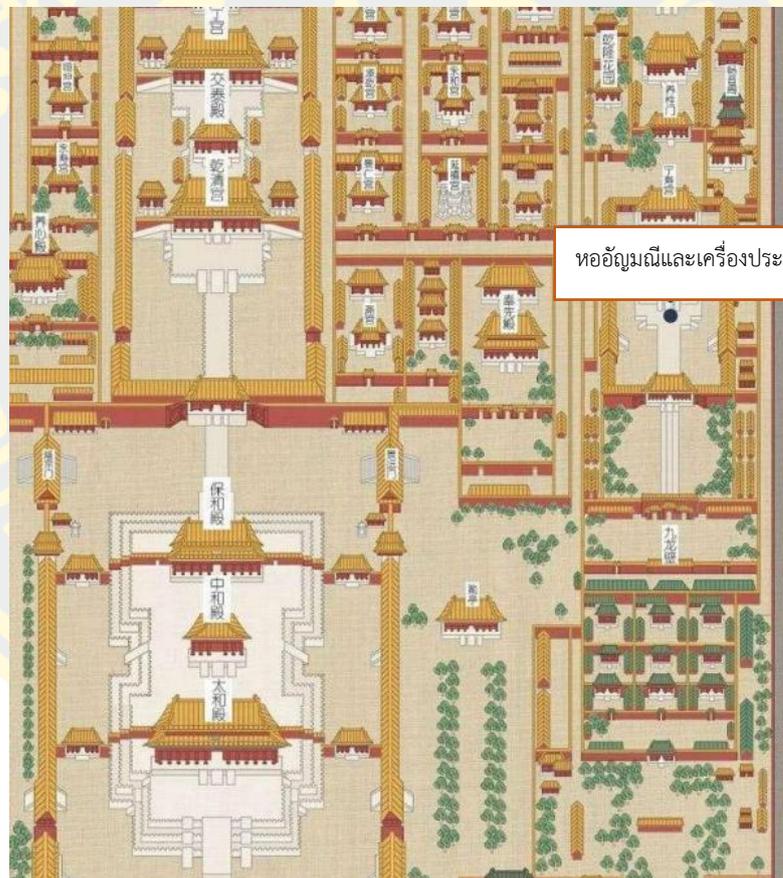

ภาพที่ 3-3 หอพุ่กันจีนและภาพวาดในพิพิธภัณฑสถานพระราชวังกู้กง

(<https://www.dpm.org.cn/Home>. 2023)

(2) หอแสดงอัญมณีและเครื่องประดับ

หอแสดงอัญมณีและเครื่องประดับตั้งอยู่ในพระตำหนักหวงจีในเขตตำหนักหนิงโช่ววงแห่งพระราชวังต้องห้าม (ภาพที่ 3-5) โดยวัตถุที่จัดเก็บในหอนี้ส่วนใหญ่จะทำมาจากวัสดุล้ำค่า เช่น ทองคำ เงิน หยก มรกต ไข่มุก และอัญมณีต่าง ๆ และได้รับการออกแบบและผลิตโดยช่างฝีมือที่มีชื่อเสียงจากทั่วประเทศ เทคนิคและฝีมือของช่างเหล่านี้ได้ขึ้นไปสู่ระดับสูงสุดในขณะนั้น โดยวัตถุเหล่านี้ได้ถูกนำไปใช้กับกิจกรรมในด้านต่าง ๆ เช่น พระราชพิธีและการออกว่าราชการของราชสำนัก พิธีกรรมทางศาสนา ชีวิตประจำวัน การพักผ่อนและความบันเทิง แสดงให้เห็นถึงอำนาจสูงสุดและศักดิ์ศรีของจักรพรรดิ ตลอดจนความสว่างงามของราชวงศ์ ซึ่งหนึ่งในนั้นก็คือพัดฉนวนชาน

ภาพที่ 3-4 หอแสดงอัญมณีและเครื่องประดับในพิพิธภัณฑ์พระราชวังกู้กง

(<https://www.dpm.org.cn/Home>. 2023)

2. ผลงานที่มีความเป็นตัวแทน

เนื่องจากพัฒนาช่างในสมัยราชวงศ์ซ่งส่วนใหญ่ทำมาจากกระดาษ ผ้าไหม ไม้ไผ่ และไม้ และมีประโยชน์ทางการใช้งาน ทำให้การเก็บรักษาให้สมบูรณ์จึงไม่ใช่เรื่องง่าย ซึ่งหลังจากผ่านการเปลี่ยนแปลงทางประวัติศาสตร์มากกว่าพันปีตั้งแต่สมัยราชวงศ์ซ่ง พัฒนาการช่างที่มีความเป็นตัวแทนส่วนใหญ่จะถูกนักสะสมแยกชิ้นส่วนออกมา มีการนำภาพวาดบนพัดมาใส่กรอบในรูปแบบของหนังสือภาพ ซึ่งสะดวกต่อการชื่นชมและการจัดเก็บ เพราะฉะนั้น พัฒนาการช่างที่พบเห็นที่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพระราชวังกู้กง นั้นโดยพื้นฐานแล้วจะปรากฏอยู่ในรูปแบบของภาพวาดบนพัดที่ถูกจัดเก็บอยู่ในหนังสือภาพ ดังนั้นในการลงพื้นที่สำรวจครั้งนี้จึงมุ่งเน้นไปที่ภาพวาดบุคคลสมัยราชวงศ์ซ่งที่มีภาพของพัฒนาช่างปรากฏอยู่และภาพวาดบนพัดพัฒนาช่างราชวงศ์ซ่ง และจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ ผู้วิจัยได้คัดเลือกภาพวาดที่มีความเป็นตัวแทน จากนั้นดำเนินการเรียบเรียงข้อมูลที่ได้เพื่อเป็นการวางรากฐานที่ดีสำหรับการวิเคราะห์ในบทต่อไป

2.1 ภาพจิตรกรรมที่มีความเป็นตัวแทนของพัฒนาช่างสมัยราชวงศ์ซ่ง

ในบรรดาภาพวาดบุคคลสมัยราชวงศ์ซ่งกว่า 10 ภาพที่มีภาพของพัฒนาช่างปรากฏอยู่ที่จัดเก็บไว้ในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพระราชวังกู้กง นอกจากสามารถรับรู้ได้ถึงรูปร่างรูปทรงของพัฒนาช่างแล้ว ยังสามารถรับรู้ได้ถึงสถานการณ์ในการใช้งาน ผู้ใช้งาน และสภาพแวดล้อมในการดำรงชีวิตของผู้คนในขณะนั้นได้อีกด้วย ดังนั้น บนพื้นฐานของการเปรียบเทียบเชิงลึกของภาพจิตรกรรมเหล่านี้ ผู้วิจัยจึงได้คัดเลือกภาพจิตรกรรมสมัยราชวงศ์ซ่งที่มีความเป็นตัวแทนมากที่สุด 9 ภาพตามสถานการณ์การใช้งานและผู้ใช้งานที่แตกต่างกัน เพื่อทำการอธิบายอย่างละเอียดดังนี้

2.1.1 ภาพจิตรกรรมที่มีความเป็นตัวแทนสมัยราชวงศ์ซ่งเหนือ

(1) ภาพการประชุมของปัญญาชนสมัยถังใต้

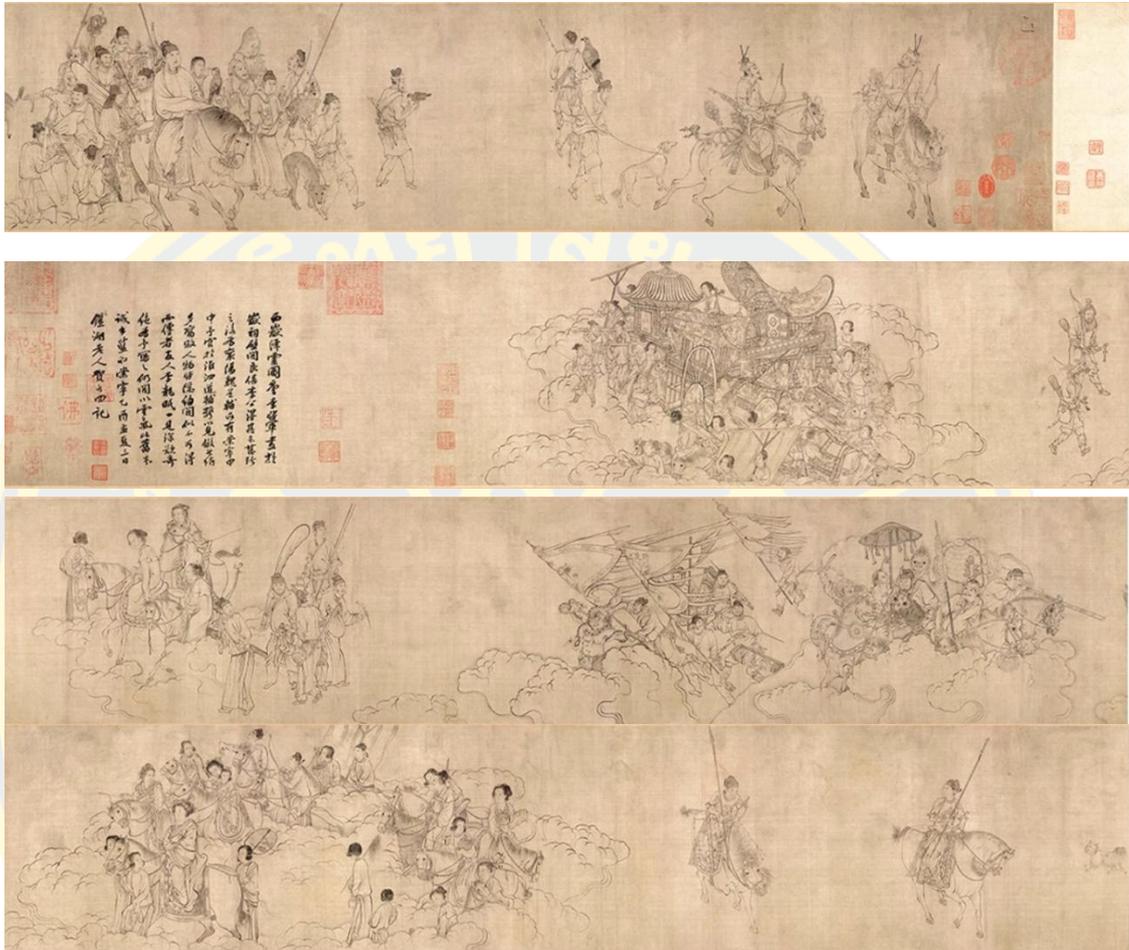
ภาพที่ 3-5 ภาพการประชุมของปัญญาชนสมัยถังใต้ (ศุนย์วิจัยจิตรกรรมและตัวอักษรจีนโบราณ มหาวิทยาลัยเจ้อเจียง, 2010)

คุณสมบัติ : ผ้าไหม มีการลงสี ขนาด 30.4 x 29.6 ซม.

จิตรกร : จ้าว ชาง จิตรกรในสมัยราชวงศ์ซ่งเหนือ ถนัดในการวาดภาพดอกไม้และผลไม้ โดยส่วนใหญ่เป็นภาพดอกไม้และกิ่งไม้ และยังถนัดวาดภาพต้นไม้ใบหญ้าและแมลง โดยมีฉายาว่า “เจ้าชางนักวาดภาพธรรมชาติ”

คำอธิบายภาพ: เป็นภาพวาดที่แสดงให้เห็นบรรยากาศของการชุมนุมหรือรวมตัวกันของปัญญาชนในสมัยราชวงศ์ถังใต้ผ่านแนวคิดของคนในสมัยราชวงศ์ซ่ง ในภาพวาดเป็นฉากของผู้รู้หนังสือ นักกวี นักเขียนพู่กันจีนกำลังแลกเปลี่ยนและดื่มด่ำไปกับวัฒนธรรม หนึ่งในนั้นมีคนใช้ที่เป็นผู้ชายสองคนยืนอยู่ด้านข้าง โดยมีมือข้างหนึ่งถือพัดฉนวนชาน นอกจากนี้ ในภาพยังมีหญิงรับใช้อีกสองคนที่แต่ละคนก็ถือพัดฉนวนก้ามยาว จากภาพแสดงให้เห็นว่ารูปทรงของพัดฉนวนชานนั้นมีทั้งที่เป็นทรงกลมและวงรี

(2) ภาพจตุรเทพแห่งเซาซีเยว่

ภาพที่ 3-6 ภาพจตุรเทพแห่งเซาซีเยว่ (Qingqing Tang,2023)

จิตรกร: หลี่ กงหลิน (ปี ค.ศ.1049-1106) ชาวซูโจวในสมัยราชวงศ์ซ่งเหนือ มีผลงานการวาดภาพที่หลากหลายทั้งเนื้อหาเกี่ยวกับลัทธิเต๋า บุคคล ม้า พระราชวัง ทิวทัศน์ ดอกไม้และนก

คำอธิบายภาพ: เป็นภาพหนึ่งในห้าเทพเจ้าแห่งภูเขานิลัทธิเต๋า “เทพซีเยว่ผู้ยิ่งใหญ่” ที่ลงมาเยือนโลกเบื้องล่าง ว่ากันว่าอาจเป็นบรรยากาศของฮ่องเต้และพระบรมวงศานุวงศ์ที่กำลังออกเดินทาง ในภาพแสดงให้เห็นถึงทหารในพิธีทั้งหมดของบุคคลสำคัญที่เดินทางในช่วงเวลานั้น ซึ่งมีคุณค่าทางประวัติศาสตร์เป็นอย่างมาก โดยในภาพมีพัทธวนชานที่มีรูปทรงและรูปแบบต่าง ๆ ปรากฏอยู่ในหลายตำแหน่ง

(3) ภาพฟังเสียงพิณ

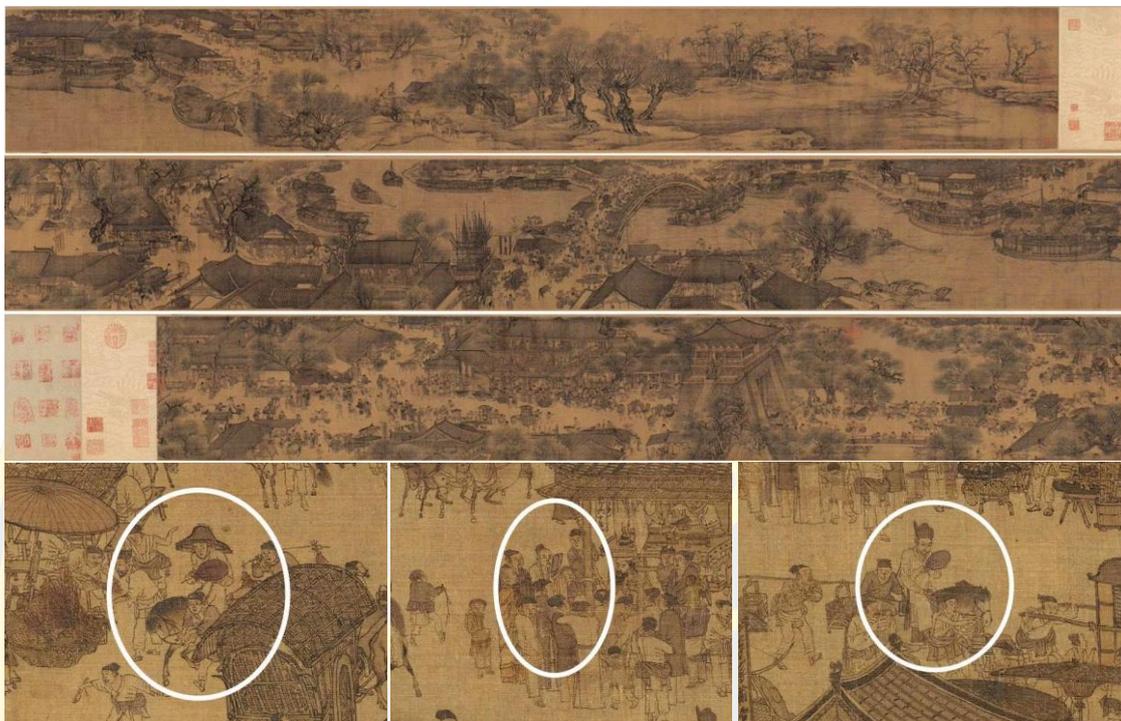
ภาพที่ 3-7 ภาพฟังเสียงพิณ (Qingqing Tang,2023)

คุณสมบัติ: ผ้าไหม มีการลงสี ขนาด 147.5 x 51.3 ซม.

จิตรกร: จ้าว จี้ (ปี ค.ศ.1100-1126) ก็คือพระนามเดิมของจักรพรรดิซ่งฮู่ยง จักรพรรดิองค์ที่ 8 แห่งราชวงศ์ซ่ง ซึ่งเป็นผู้พัฒนาจิตรกรรมของราชสำนัก มีการรวบรวมจิตรกรและก่อตั้งสำนักจิตรกรรมชวเนอ และได้ฝึกฝนจนมีกลุ่มจิตรกรที่โดดเด่น เช่น หวังซีเหมิง จางเจ้อตวน และหลี่ถิง

คำอธิบายภาพ: จิตรกรได้วาดภาพดอกไม้เล็กๆ บนเลววัลย์ด้วยพู่กันที่มีความละเอียด มีร่องรอยของตะไคร่น้ำและต้นหญ้าบนพื้นดิน มีเสียงของพิณเจ็ดสายกำลังบรรเลง พร้อมกับกลิ่นหอมของเครื่องหอมบนโต๊ะ ภาพมีการลงสีอย่างสดใส ทำให้ผู้คนรู้สึกเหมือนอยู่ในบรรยากาศจริง ซึ่งภาพวาดนี้ไม่เพียงแต่เป็นภาพบรรยากาศของการฟังเสียงพิณเท่านั้น แต่ยังมีแสดงออกถึงรสนิยมอันเจียบสงของชนชั้นปัญญาชนผ่านต้นสนและเสียงพิณอีกด้วย

(4) ภาพชิงหมิงริมินที

ภาพที่ 3-8 ภาพชิงหมิงริมินที (ศุภยวีรย์จิตกรรมและตัวอักษรจีนโบราณ มหาวิทยาลัยเจ้าเจียง, 2010)

คุณสมบัติ: ผ้าไหม มีการลงสี ขนาด 24.8 x 528.7 ซม.

จิตรกร: จาง เจ๋อตวน (ปี ค.ศ. 1085-1145) ถนัดการวาดภาพเรือ เกวียน ร้านค้า สะพาน ถนน และกำแพงเมืองเป็นพิเศษ

คำอธิบายภาพ: เป็นหนึ่งในสิบภาพวาดที่มีชื่อเสียงที่สืบทอดมาจนถึงปัจจุบันของ ประเทศจีน เป็นภาพเขียนพื้นบ้านของราชวงศ์ซ่งเหนือและเป็นสมบัติของชาติ เป็นภาพวาดที่ไฉฉี แปร่งที่ละเอียดอ่อน สีเส้นที่หรูหรา และใช้ภาพมุมมองสูงในการจัดองค์ประกอบ ซึ่งแสดงให้เห็นพื้นที่ของ เมืองหลวงเป่ียนจิงได้อย่างแท้จริง โดยในภาพได้ปรากฏภาพของพ่อค้าที่มียุโรปทรงแตกต่างกัน ออกไปในสถานที่ต่าง ๆ

(5) ภาพการแสดงธรรม “วิมลเกียรตินิทเทสสูตร”

ภาพที่ 3-9 ภาพการแสดงธรรม “วิมลเกียรตินิทเทสสูตร” (ศุภชัยวิจิตรกรรมและตัวอักษรจีนโบราณ มหาวิทยาลัยเจ้าเจียง, 2010)

คุณสมบัติ: การดาซ ลงสีชาวดำ ขนาด 34.6 x 207.5 ซม.

จิตรกร: หลี่ กงหลิน (ปี ค.ศ.1049-1106) ชาวซูโจวในสมัยราชวงศ์ซ่งเหนือ มีผลงานการวาดภาพที่หลากหลายทั้งเนื้อหาเกี่ยวกับลัทธิเต๋า บุคคล ม้า พระราชวัง ทิวทัศน์ ดอกไม้และนก

คำอธิบายภาพ: เป็นภาพที่มีเนื้อหามาจากพระสูตรในพุทธศาสนาที่ชื่อ “วิมลเกียรตินิทเทสสูตร” แสดงให้เห็นถึงฉากที่วิมาลาภิรัติตเทศนาคำสอนของพุทธศาสนิกายมหายานแก่พระมัญชุศรี โดยที่วิมาลาภิรตินั่งอยู่บนแท่น มือถือพัดฉนวนชาน ท่าทางสง่างามรายล้อมด้วยเทพธิดาและผู้ปกป้องพระธรรม ภาพใช้วิธีการวาดเส้นชาวดำ สร้างเสน่ห์ทางศิลปะอันน่าทึ่งด้วยเส้นและจังหวะ

2.1.2 ภาพวาดที่มีความเป็นตัวแทนสมัยราชวงศ์ซ่งใต้

(1) ภาพหญิงสาวกตัญญู

ภาพที่ 3-10 ภาพหญิงสาวกตัญญู (ศุภชัยวิจิตรกรรมและตัวอักษรจีนโบราณ มหาวิทยาลัยเจ้าเจียง, 2010)

คุณสมบัติ: ภาพม้วนจากผ้าไหม ขนาด 43.8 x 823.7 ซม.

จิตรกร: ไม่ปรากฏ

คำอธิบายภาพ: จิตรกรแบ่งการอธิบายภาพออกเป็น 9 ช่วง โดยด้านหลังของภาพในแต่ละตอนจะมีตัวอักษรพู่กันจีนอธิบายถึงคัมภีร์กตัญญูของสตรีกำกับอยู่เสมอ สำหรับเทคนิคทางศิลปะของภาพเป็นแบบราชวงศ์ซ่งอย่างชัดเจน ในภาพมีผู้หญิงที่มีลักษณะที่สง่างามกำลังถือพัดถวนชาน ปรากฏอยู่หลายแห่ง ซึ่งภาพแต่ละตอนจะมีเนื้อหาที่แตกต่างกัน มีการใช้ลายเส้นที่มีจังหวะสวยงาม มีการใช้สีน้ำตาลเข้มและสีโทนเย็น เช่น สีขาว สีเขียวเข้ม และสีเทา ทำให้ภาพให้เป็นมีความเป็นหนึ่งเดียวกัน

(2) ภาพการแสดงตีกลอง

ภาพที่ 3-11 ภาพการแสดงตีกลอง (Qingqing Tang, 2022)

คุณสมบัติ: ผ้าไหม มีการลงสี ขนาด 23.3 x 24 ซม.

จิตรกร: ไม่ปรากฏ

คำอธิบายภาพ: เป็นภาพที่อธิบายเกี่ยวกับบรรยากาศการแสดงละครในสมัยราชวงศ์ซ่งใต้ ซึ่งจัดอยู่ในประเภทของภาพวาดพื้นบ้าน จากเท่าที่เล็ก ๆ ของตัวละครในภาพวาดจะเห็นได้ว่าบทบาทนี้เล่นโดยผู้หญิง โดยภาพทั้งสองคนมีการทักทายแบบ “ไขว้มือเพื่อแสดงความเคารพ” ซึ่งเป็นวิธีการทักทายแบบสมัยราชวงศ์ซ่ง โดยตัวละครทางด้านขวามีพัดถวนชานที่มีลายตัวอักษรสอดไว้ที่เอวด้านหลัง

2.1.3 ภาพวาดที่มีความเป็นตัวแทนที่ยังไม่ระบุว่าอยู่ในราชวงศ์ซ่งใต้หรือราชวงศ์

ซ่งเหนือ

(1) ภาพเทพธิดาแห่งลำน้ำลั่ว

ภาพที่ 3-13 ภาพเทพธิดาแห่งลำน้ำลั่ว (Qingqing Tang,2022)

คุณสมบัติ: ฟ้าไหม มีการลงสี ขนาด 51.2x 1157 ซม.

จิตรกร: ไม่ปรากฏ

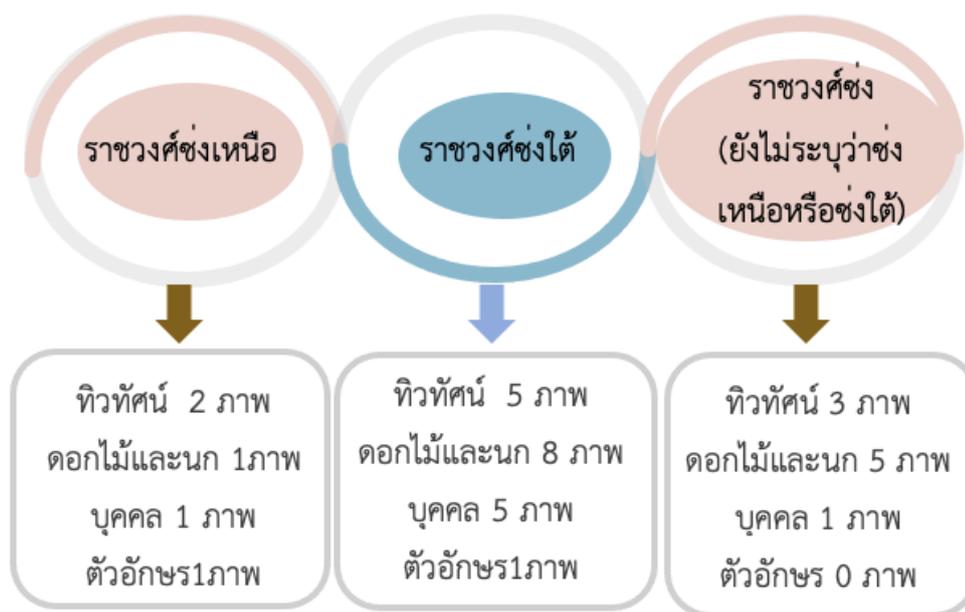
คำอธิบายภาพ: ในภาพเรื่องราวความรักระหว่างเฉาจื่อและเทพธิดาแห่งลำน้ำลั่วมีการใช้โทนสีที่ดูสง่างามและเรียบง่ายในการพรรณนาถึงสัตว์หายาก เทพเจ้า และต้นไม้ มีการสร้างภาพลวงตาที่ขุดเยียมด้วยจินตนาการทางศิลปะขั้นสูงและทักษะอันยอดเยี่ยมในการวาดภาพเทพเจ้า ถือเป็นผลงานชิ้นเอกของผลงานที่มีแนวคิดเกี่ยวกับดินแดนสวรรค์ ในภาพมีพัตถวนชานปรากฏอยู่ทั้งหมด 9 แห่ง โดยปรากฏอยู่ในภาพที่มีคนกำลังพูดคุยกัน คนที่กำลังนั่งเกวียน นั่งเรือ และหากพิจารณาจากลักษณะเฉพาะของตัวละครในภาพจะมีทั้งนางกำนัล หญิงรับใช้ เทพธิดา เทพเจ้า ซึ่งไม่ว่าจะอยู่ในสถานการณ์ไหนพัตถวนชานก็มีลักษณะรูปทรงที่เหมือนกัน

2.2 ภาพวาดบนพัตถวนชานสมัยราชวงศ์ซ่งที่มีความเป็นตัวแทน

พิพิธภัณฑสถานพระราชวังกู้กงมีภาพวาดบนพัตถวนชานสมัยราชวงศ์ซ่งทั้งหมด 113 ภาพ จากการลงพื้นที่และทำการสรุปเรียบเรียงข้อมูลพบว่า ภาพวาดบนพัตถวนชานสมัยราชวงศ์ซ่งใต้จะหลงเหลือ

อยู่มากกว่าสมัยราชวงศ์ซ่งเหนือ สาเหตุเนื่องจากสงครามที่เกิดขึ้นบ่อยครั้งในช่วงปลายราชวงศ์ซ่งเหนือส่งผลให้มีภาพวาดบนพัดหลงเหลืออยู่เป็นจำนวนน้อย และเพื่อให้การวิเคราะห์สุนทรียภาพทางศิลปะและความหมายแฝงทางวัฒนธรรมของพัดถวนชานในบทต่อไปมีความเฉพาะเจาะจงและเชิงลึกมากขึ้น ประกอบกับคำแนะนำจากผู้ให้สัมภาษณ์ ผู้วิจัยจึงนำภาพวาดบนพัดถวนชานสมัยราชวงศ์ซ่งที่ถูกจับเก็บไว้ในพิพิธภัณฑสถานพระราชวังกู้กงทั้ง 113 ภาพมาทำการจำแนกและจัดประเภท สุดท้ายได้คัดเลือกภาพวาดบนหน้าพัดที่มีความเป็นตัวแทนมากที่สุดมาจำนวน 33 ภาพ โดยพิจารณาจากปัจจัยต่าง ๆ ทั้งการจัดองค์ประกอบของภาพ การใช้สี และจิตรกร ซึ่งภาพเหล่านี้สามารถแบ่งประเภทตามเนื้อหาของภาพออกเป็น 4 ประเภทคือ 1) ภาพทิวทัศน์ 2) ภาพดอกไม้และนก 3) ภาพบุคคล 4) ภาพที่มีตัวอักษร โดยในจำนวนนี้มี 4 ภาพที่มีเนื้อหาทั้งทิวทัศน์ ดอกไม้และนก บุคคล และตัวอักษรอยู่ในภาพเดียวกัน โดยมีรายละเอียดดังนี้

ภาพวาดบนพัดถวนชานที่มีความเป็นตัวแทนทั้ง 33 ภาพ

ภาพที่ 3-14 แผนภาพสรุปภาพวาดบนพัดถวนชานที่มีความเป็นตัวแทนทั้ง 33 ภาพ (Qingqing Tang, 2023)

2.2.1 ภาพทิวทัศน์

ในภาพวาดบนพัดถวนชานจะมีภาพทิวทัศน์ค่อนข้างมาก และจากมุมมองของการจัดองค์ประกอบภาพและบรรยากาศหรือฉากที่แสดงออกมาจะมีความแตกต่างจากภาพม้วนหรือหนังสือภาพ และเนื่องจากข้อจำกัดของรูปทรงและขนาด ภาพทิวทัศน์ส่วนใหญ่จึงเป็นการบรรยายให้เห็นถึงบรรยากาศมุมเล็กๆ หรือภูมิทัศน์อันงดงามบางส่วน ซึ่งการจัดองค์ประกอบภาพมักจะใช้ภาพระยะไกล ระยะกลาง และระยะใกล้ผสมผสานเข้าด้วยกัน ภาพระยะกลางส่วนใหญ่จะเป็นภาพพื้นน้ำหรือก้อนเมฆ ส่วนภาพระยะใกล้ส่วนใหญ่จะเป็นภาพป่าไม้หรือศาลา มีเทคนิคการวาดที่ละเอียดและประณีต โดยวิธีการแสดงออกในภาพรวมคือการมองสิ่งใหญ่จากสิ่งเล็ก แสดงให้เห็นถึงการสังเกตที่ละเอียดแหลมและเทคนิคอันยอดเยี่ยมของผู้คนในสมัยราชวงศ์ซ่ง ต่อไปเป็นการนำตัวอย่างภาพวาดทิวทัศน์บนพัดถวนชานสมัยราชวงศ์ซ่งที่มีความเป็นตัวแทนที่จัดเก็บอยู่ในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติกรุงปักกิ่งจำนวน 10 ภาพมาทำการอธิบายอย่างละเอียด

ตารางที่ 3-1 สรุปภาพวาดทิวทัศน์บนพัดถวนชานสมัยราชวงศ์ซ่งที่จัดเก็บในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติกรุงปักกิ่ง

ลำดับ	ชื่อภาพ	จิตรกร	ภาพ	คำอธิบาย
1	ภาพภูเขา เขียวริม แม่น้ำ (ผ้าไหม)	ไม่ปรากฏ		รูปทรงของยอดเขาในภาพมีความชัดเจน การจัดองค์ประกอบภาพมีการเว้นพื้นที่ว่างไว้มาก บริเวณด้านขวาล่างของภาพมีภูเขา หิน และต้นสนสีเขียว และเรือสองลำในแม่น้ำกำลังแล่นไปตามลมและคลื่น ภาพมีความชัดเจนและโปร่งใส และการใช้สีน้ำเงิน และสีเขียวสะท้อนให้เห็นถึงเทคนิคทั่วไปของการ

ลำดับ	ชื่อภาพ	จิตรกร	ภาพ	คำอธิบาย
				วาดภาพทิวทัศน์แบบจีนโบราณอย่างชัดเจน
2	ภาพคิตาแห่งวสันต์ ณ ศาลายวีโหลว (ผ้าไหม)	ไม่ปรากฏ		ที่ด้านซ้ายล่างของภาพเป็นอาคารศาลา 2 ชั้น ผู้คนในศาลา พุดคุยกันอย่างสง่างาม ต้นไม้นอกศาลาสรางบรยากาศที่ น่ารื่นรมย์ ทางด้านขวา คือภูเขาสีฟ้าครามที่อยู่ไกลออกไป โดยมีแม่น้ำและเมฆคั่นกลาง สีพื้นหลังหลักคือสีน้ำตาลอมเหลือง ตกแต่งด้วยสีเขียวและแดง
3	ภาพสันโดษริมทะเลสาบ (ผ้าไหม)	เซี่ยกุย (ราชวงศ์ซ่งใต้)		ผิวน้ำ ภูเขาที่ห่างไกลและป่าไม้ ถูกแสดงออกผ่านพู่กันและน้ำหมึกที่ละเอียดอ่อนและสีสันที่นุ่มนวล ภาพระยะใกล้แสดงให้เห็นรายละเอียดของศาลาขนาดเล็กอันโดดเด่น รวมถึงดอกไม้และต้นไม้โดยรอบอย่างละเอียด ภาพโดยรวมมีความสง่างาม

ลำดับ	ชื่อภาพ	จิตรกร	ภาพ	คำอธิบาย
				แสดงออกถึงความกลมกลืนและความเงียบสงบของสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติได้อย่างถูกต้องด้วยแนวคิดทางศิลปะที่ลึกซึ้ง
4	ภาพเรือสำเภากลางแม่น้ำในฤดูใบไม้ผลิ (ผ้าไหม)	กัวซี(ราชวงศ์ซ่งเหนือ)		ภาพเป็นภาพทิวทัศน์ขนาดเล็ก โดยครึ่งขวามีต้นสนและโขดหินด้านซ้ายบนเป็นบรรยากาศของแม่น้ำที่กว้างใหญ่ การจัดองค์ประกอบภาพเช่นนี้พบได้ยาก ด้านล่างมีเรือสำเภาสองลำเคียงข้างกัน
5	ภาพศาลาไม้อันโดดเดี่ยว (ผ้าไหม)	ไม่ปรากฏ		ภาพประกอบด้วยด้านซ้าย ตรงกลาง และด้านขวา โดยมีพื้นที่ขนาดใหญ่เว้นว่างตรงกลาง ด้านขวาของภาพที่เป็นภาพหน้าผาและศาลากินพื้นที่หนึ่งในสามของภาพ ที่ด้านล่างของหน้าผามีคนตัวเล็ก ๆ ที่มีรูปร่างสูงและตรง สร้างบรรยากาศที่

ลำดับ	ชื่อภาพ	จิตรกร	ภาพ	คำอธิบาย
				เจียบสงบ
6	ภาพเรือใบ กลางสายน้ำ (ผ้าไหม)	ไม่ปรากฏ (ราชวงศ์ ซ่งใต้)		ภาพนี้เป็นการจัดองค์ประกอบภาพแบบด้านบน กลาง และล่างแบบดั้งเดิม โดยภาพพระยะใกล้จะแบ่งออกเป็นซ้ายและขวา เป็นการจัดองค์ประกอบภาพแบบภูเขาที่ห่างไกล และใกล้ที่พบเห็นได้บ่อยในสมัยราชวงศ์ซ่งใต้ มีการใช้สีที่เรียบง่ายมีมิติของภาพที่หลากหลาย และเรือที่จอดอยู่อย่างอ้ำว้างทำให้เกิดบรรยากาศที่โดดเด่น
7	ภาพการทำ นาและการ เก็บเกี่ยว (ผ้าไหม)	ไม่ปรากฏ (ราชวงศ์ ซ่งเหนือ)		เป็นภาพยุคแรก ๆ ที่แสดงถึงการเก็บเกี่ยวในชนบทของประเทศจีน เป็นการแสดงให้เห็นถึงบรรยากาศการใช้แรงงานและการผลิตในคฤหาสน์ของเจ้าของบ้านในยุคศักดินาสมัยราชวงศ์ซ่ง ใช้รูปแบบการจัดองค์ประกอบภาพ

ลำดับ	ชื่อภาพ	จิตรกร	ภาพ	คำอธิบาย
				แบบภาพมุ่มสูง เป็นผลงานชิ้นเอกที่แสดงถึงการใช้แรงงานในสมัยราชวงศ์ซ่ง
8	ภาพศาลา เคียงต้นสน โบราณ (ผ้าไหม)	หม่าหย๋ วน (ราชวงศ์ ซ่งใต้)		การจัดองค์ประกอบภาพนั้นเรียบง่ายและแยบยล เส้นคมชัดหมึกเข้มข้น เน้นภาพระยะใกล้ สร้างบรรยากาศและอารมณ์ที่ลึกซึ้ง หม่าหย๋วนถนัดในการสื่อสารการมองสิ่งใหญ่จากสิ่งเล็กๆ ผ่านทิวทัศน์ โดยการวาดเพียงมุมเดียวหรือครึ่งหนึ่งของฉากเพื่อแสดงพื้นที่อันกว้างใหญ่
9	ภาพชมฤดู ใบไม้ผลิจาก ตึกสูง (ผ้า ไหม)	เยี่ยนเห วินกั๋ว (ราชวงศ์ ซ่งเหนือ)		ศาลาและตึกในภาพวาดถูกสร้างขึ้นในรูปแบบของอาณาเขตโครงสร้างมีความเข้มงวดเป็นอย่างมาก ฉากกันห้อง ในตึกมีการวาดออกมาอย่างละเอียด จิตรกรได้ยกระดับการรับรู้ภาพระยะไกลด้วยวิธีการ

ลำดับ	ชื่อภาพ	จิตรกร	ภาพ	คำอธิบาย
				จัดองค์ประกอบที่แบบ ยล ภาพโดยรวมทำให้ ผู้คนรู้สึก “แน่น” แต่ โล่งในเวลาเดียวกัน
10	ภาพ นักปราชญ์ ประชันหมาก ล้อมในบ้าน บนภูเขาสูง (ผ้าไหม)	ไม่ปรากฏ (ราชวงศ์ ซ่งใต้)		ภาพแสดงให้เห็นถึง ฉากที่ปัญญาชนสอง คนกำลังเล่นหมากรุก ในบ้านบนภูเขา ใช้ หมึกในการวาดเป็น หลัก การจัด องค์ประกอบภาพ แบบมุมโตมุมหนึ่ง โดยมีภาพระยະไกล่ กินพื้นที่หนึ่งในสาม ของภาพทั้งหมด และ พื้นที่ว่างขนาดใหญ่ เป็นลักษณะเฉพาะ ของภาพวาดนี้ ซึ่ง แสดงให้เห็นแนวคิด ทางศิลปะที่ลึกซึ้งของ ชีวิตในภูเขา และ รสนิยมของปัญญาชน ได้เป็นอย่างดี

2.2.2 ภาพดอกไม้และนก

ภาพวาดบนพัดถวนชานที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับดอกไม้และนกที่จัดเก็บอยู่ในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพระนครส่วนใหญ่เป็นภาพกิ่งดอกไม้เป็นหลัก โดยจะดอกไม้ทั่วไป เช่น ดอกบัว ดอกโบตั๋น ดอกท้อ ดอกดารารัตน์ และดอกเบญจมาศ นอกจากนี้ในหลายๆ ภาพก็จะมีผีเสื้อ แมลงปอ นก เป็นภาพตกแต่ง หรือแม้กระทั่งยังปรากฏเป็นตัวหลักอีกด้วย การใช้สีโดยรวมของภาพวาดบนพัดจะอิงจากสีธรรมชาติของดอกไม้ นก และแมลงเป็นหลัก มีความสมจริง และการจัดองค์ประกอบภาพส่วนใหญ่จะเป็นแบบตัดผ่าน มีพื้นที่ว่างเป็นส่วนใหญ่ พื้นหลังมีความเรียบง่าย และเน้นเนื้อหาหลักให้โดดเด่นต่อไปเป็นการนำตัวอย่างภาพดอกไม้และนกบนพัดถวนชานสมัยราชวงศ์ชางที่มีความเป็นตัวแทนที่จัดเก็บอยู่ในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพระนครจำนวน 14 ภาพมาทำการอธิบายอย่างละเอียด

ตารางที่ 3-2 สรุปลักษณะดอกไม้และนกบนพัดถวนชานสมัยราชวงศ์ชางที่จัดเก็บในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพระนคร

ลำดับ	ชื่อภาพ	จิตรกร	ภาพ	คำอธิบาย
1	ภาพดอกบัวเหนือผืนน้ำ (ผ้าไหม)	ไม่ปรากฏ (ราชวงศ์ชางใต้)		ภาพนี้แสดงดอกบัวที่โผล่พ้นน้ำ ลงด้วยสีแดงอ่อน มีใบสีเขียวอยู่ใต้ดอก ซึ่งกินพื้นที่สีในหัวของภาพ เน้นรูปลักษณะที่สง่างามของดอกบัวและการโผล่พ้นจากโคลนตมโดยไม่มีรอยเปื้อน การจัดองค์ประกอบภาพและการลงสีมีความโดดเด่น

ลำดับ	ชื่อภาพ	จิตรกร	ภาพ	คำอธิบาย
2	ภาพวานรเก็บผลไม้ (ผ้าไหม)	ไม่ปรากฏ (ราชวงศ์ ช่งใต้)		ภาพนี้ใช้ลายเส้นและสีเส้นที่มีชีวิตชีวา ฝีแปรงของพู่กันที่ละเอียดอ่อนเพื่อแสดงถึงความสนุกสนานและความอิสระของลิงบนต้นไม้ เป็นภาพวาดที่หาได้ยากในสมัยนั้น แสดงให้เห็นถึงการการบรรยายถึงโลกธรรมชาติในภาพวาดพัดของราชวงศ์ช่งใต้เป็นอย่างดี
3	ภาพสวนดอกท้อ (ผ้าไหม)	ไม่ปรากฏ (ราชวงศ์ ช่งใต้)		ดอกท้อกำลังบาน สะพรั่งบนกิ่ง และมีบางดอกพร้อมที่จะแบ่งบาน กลีบดอกอุดมไปด้วยความมีชีวิต มีการใช้ฝีแปรงที่ประณีต สีเส้นสวยงาม มีการจัดองค์ประกอบภาพแบบด้านล่างหนาแน่น ด้านบนเบาบาง สะท้อนให้เห็นถึงการสังเกตและวลามละเอียดของจิตรกรที่มต่อวัตถุ

ลำดับ	ชื่อภาพ	จิตรกร	ภาพ	คำอธิบาย
4	ภาพดอก ดารารัตน์ (ผ้าไหม)	ไม่ปรากฏ		ในภาพเป็นดอกดารารัตน์ที่กำลังเบ่งบานและแผ่ออก ภาพแบ่งออกเป็น 5 ส่วน เกสรตัวผู้อยู่ตรงกลางเพื่อดึงดูดความสนใจ กลีบดอกถูกร่างด้วยเส้นแล้ว ย้อมด้วยผงสีขาวย เกสรตัวผู้แต้มด้วยสีส้มซึ่งเป็นสีสว่างเพียงสีเดียว ในภาพ การจัดองค์ประกอบภาพมีความเรียบง่าย เป็นภาพที่แสดงออกถึงทักษะการวาดภาพของศิลปินได้อย่างดีเยี่ยม
5	ภาพนกยวน ยางคู่ (ผ้าไหม)	จางเม่า (ราชวงศ์ ซ่งใต้)		ภาพนี้แสดงถึงฉากของนกยวนยางสองตัววิ่งเล่นน้ำ ด้านซ้ายมีกิ่งต้นกก และมองเห็นร่องรอยหิมะจางๆ นอกจากนี้ยังมีนกเล็กๆ เกาะอยู่บนกิ่งไม้อีกหลายตัว
	ภาพผีเสื้อชม ดอก เบญจมาศ (ผ้าไหม)	จู ซ่าง (ราชวงศ์ ซ่งใต้)		ภาพนี้แสดงให้เห็นถึงกลุ่มดอกเบญจมาศสีเหลือง ขาว น้ำเงิน และม่วงกำลังบานสะพรั่ง มีผีเสื้อและผีเสื้อที่มุมซ้าย

ลำดับ	ชื่อภาพ	จิตรกร	ภาพ	คำอธิบาย
6				บน ทำให้ภาพเต็มไปด้วยการเคลื่อนไหว เกษรตรงกลางของดอกไม้ถูกแต่งแต้มด้วยสีขาว ซึ่งให้ความรู้สึกถึงความเป็นสามมิติ การจัดองค์ประกอบภาพสมบูรณ์
7	ภาพดอกโบตั๋น (ผ้าไหม)	ไม่ปรากฏ		เป็นภาพดอกโบตั๋นกลีบดอกมีขนาดใหญ่ทับซ้อนกันเป็นชั้น ๆ มีการใช้ลายเส้นที่ละเอียดอ่อน ถ่ายทอดรายละเอียดได้ดี ด้านซ้ายและขวาถูกแยกออกจากกันด้วยใบไม้สีเขียว สีเส้นมีความสดใส การจัดองค์ประกอบภาพมีความสมบูรณ์
8	ภาพดอกมะลิ (ผ้าไหม)	จ้าวซาง (ราชวงศ์ซ่งเหนือ)		ภาพนี้ใช้ลายเส้นที่ละเอียดอ่อนและสีเส้นที่สว่างงามเพื่ออธิบายรายละเอียดและรูปทรงของดอกมะลิที่มีกลีบดอกบางในการจัดองค์ประกอบภาพมีดอกมะลีสองดอก ดอกหนึ่ง

ลำดับ	ชื่อภาพ	จิตรกร	ภาพ	คำอธิบาย
				ยาวและดอกหนึ่งสั้น เรียงตัวกันอย่าง หนาแน่นสลับกับการ กระจายอย่างเป็น ระเบียบ
9	ภาพดอกยี่หุบ (ผ้าไหม)	ไม่ปรากฏ		ในภาพเป็นดอกยี่หุบที่มี 2 กิ่ง กิ่งขวากำลึงตูม กิ่งซ้ายครึ่งบานและครึ่ง ตูม มีสีเขาราวกับหยก มีใบไม้สีเขียวกระจาย อยู่ด้านหลัง การจัด องค์ประกอบภาพมี ความสวยงาม มีมิติและ เป็นระเบียบ
10	ภาพแมลงปอ ชมดอกกล้วย (ผ้าไหม)	ไม่ปรากฏ (ราชวงศ์ ซ่งใต้)		ภาพนี้เป็นรูปพัดทรง ใบตอง เป็นภาพที่ บรรยายถึงช่วงเวลา แมลงปอสีน้ำตาล เหลืองเกาะอยู่บนดอก กล้วย กิ่งก้านและใบห้อย ลงเล็กน้อย สีสั้น หลากหลาย โครงสร้าง ของภาพมีความเป็น ธรรมชาติและมีการจัด องค์ประกอบภาพที่ หนาแน่นแลลงตัว แมลงปอกินพื้นที่แค่ 1 ใน 3 ของภาพ ทำให้ เกิดความรู้สึก

ลำดับ	ชื่อภาพ	จิตรกร	ภาพ	คำอธิบาย
				เคลื่อนไหว
11	ภาพผีเสื้อละเล่นในฤดูใบไม้ผลิ (ผ้าไหม)	หลี่อันจง (ราชวงศ์ซ่งใต้)		ภาพนี้เป็นภาพผีเสื้อที่หาดูได้ยาก ในด้านของการสร้างรูปทรงของผีเสื้อใช้การลงลายเส้นเพื่อขึ้นโครงร่างก่อน จากนั้นค่อยลงสีหรือใช้สีชมพูขาว สีเหลือง หรือเติมสีหนักลงในลายเส้น แสดงให้เห็น ความงดงามของปีกผีเสื้อ ภาพมีความหนาแน่น สลับกับพื้นที่ว่างขนาดของผีเสื้อเล็กใหญ่ก็มีความเหมาะสมลงตัว
12	ภาพนกกระทา (ผ้าไหม)	ไม่ปรากฏ		ภาพแสดงนกกระทาที่มีรูปร่างกลม มีลายและขน มีพืชหลากหลายชนิดกระจายอยู่ทางด้านขวา โดยการจัดองค์ประกอบภาพระหว่างด้านซ้ายและด้านขวาจะแตกต่างกัน ซึ่งจะเน้นให้เนื้อหาหลักมีความโดดเด่น

ลำดับ	ชื่อภาพ	จิตรกร	ภาพ	คำอธิบาย
13	ภาพนกปรอด จีนเกาะกิ่งไผ่ (ผ้าไหม)	ไม่ปรากฏ (ราชวงศ์ ซ่งใต้)		ในภาพมีต้นไผ่ตัดผ่าน ภาพในแนวทแยงมุม ซึ่งเต็มไปด้วยการ เคลื่อนไหว มีการพู่กัน และหมึกอย่างพิถีพิถัน และสีสันทึบ มีนก ปรอดจีนสองตัวเกาะอยู่ บนกิ่งไผ่ด้วยท่าทางที่ แตกต่างกัน มีการใช้ พู่กันหัวแหลมวาดขน นกออกมาได้อย่าง แม่นยำ
14	ภาพดอก เบญจมาศใน แจกัน (ผ้าไหม)	ไม่ปรากฏ		ภาพนี้ใช้แจกันดอกไม้ เป็นวัตถุหลักของภาพ โดยมีบทกวีทาง ด้านซ้ายและภาพเขียน ทางด้านขวา จิตรกร ถ่ายทอดรายละเอียด ของดอกไม้ต่างๆ อย่าง พิถีพิถันผ่านฝีแปรงที่ ละเอียดอ่อนและสีสันทึบ สดใส ซึ่งมีความ กลมกลืนและสมดุลใน ภาพรวม

2.2.3 ภาพบุคคล

ภาพวาดบนพัดฉนวนชานมีเนื้อหาเป็นภาพบุคคลอยู่เป็นจำนวนมาก โดยรูปแบบ
โดยทั่วไปของภาพบุคคลบนพัดฉนวนชานจะมีลักษณะเหมือนกับภาพวาดของราชวงศ์ซ่งในช่วงเวลา
เดียวกัน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นภาพนักปราชญ์ชั้นสูง สตรี เทพเจ้า การละเล่นเด็ก และภาพบรรยากาศใน

เมือง ซึ่งสามารถแสดงให้เห็นถึงลักษณะของเครื่องแต่งกายและเครื่องประดับในขณะนั้นได้เป็นอย่างดี และโดยทั่วไปจะมีฉากประกอบ เช่น ศาลา ตึก พลับพลา พืชและสัตว์ สีที่ใช้ส่วนใหญ่จะเป็นสีที่มีความเรียบง่ายและสง่างาม โดยมีสีสว่างอย่างสีแดงสดและสีเขียวปรากฏอยู่น้อย สัดส่วนของบุคคลจะละเอียดเล็ก แต่การแสดงสีหน้าจะมีรายละเอียด ส่วนการจัดองค์ประกอบภาพโดยทั่วไปบุคคลจะอยู่ด้านล่างของภาพ ต่อไปเป็นการนำตัวอย่างภาพบุคคลบนพัดฉนวนชานสมัยราชวงศ์ซ่งที่มีความเป็นตัวแทนที่จัดเก็บอยู่ในพิพิธภัณฑสถานพระราชวังกู้กงจำนวน 7 ภาพมาทำการอธิบายอย่างละเอียด

ตารางที่ 3-3 สรุปลักษณะภาพบุคคลบนพัดฉนวนชานสมัยราชวงศ์ซ่งที่จัดเก็บในพิพิธภัณฑสถานพระราชวังกู้กง

ลำดับ	ชื่อภาพ	จิตรกร	ภาพ	คำอธิบาย
1	ภาพนางกำนัลรูปงาม (ผ้าไหม)	ซูฮั่นฉิน (ราชวงศ์ซ่งเหนือ)		ภาพแสดงถึงผู้หญิงคนหนึ่งกำลังแต่งตัว ใบหน้าของเธอแสดงผ่านกระจก สีหน้าดูเคร่งขรึมและเศร้าเล็กน้อย สภาพจิตใจของเธอถูกนำเสนอผ่านดอกท้อที่กระจัดกระจาย ก้านไผ่และดอกดารารัตน์ ภาพมีความชัดเจนและสวยงาม มีเส้นสีที่นุ่มนวล

ลำดับ	ชื่อภาพ	จิตรกร	ภาพ	คำอธิบาย
2	ภาพ การเล่น และชมการ แสดงหุ่นไม้ (ผ้าไหม)	ห ลี ช ง (ราชวงศ์ ซ่งใต้)		บุคคลสำคัญในภาพคือ โครงกระดูกที่สวมเสื้อ ทางด้านซ้ายที่กำลังนั่ง อยู่บนพื้น ประกอบ เข้ากับตัวละครเด็ก และผู้หญิงกลายเป็น การจัดองค์ประกอบ ภาพแบบสามเหลี่ยม ภาพโดยรวมดูสงบ ไม่น่ากลัว แสดงให้เห็น ถึงความเท่าเทียมกัน ของสิ่งต่าง ๆ ของลัทธิ เต๋าและการตายอย่าง มีความสุขและนิพพาน ของศาสนาพุทธ
3	ภาพเด็กร้อย คนเล่นใน ฤดูใบไม้ผลิ (ผ้าไหม)	ไ ม่ ป ร า ก ฎ (ราชวงศ์ ซ่งใต้)		เป็นภาพที่มีชีวิตชีวา ของเด็กเกือบร้อยคนที่ มีการเคลื่อนไหวและ ท่าทางที่แตกต่างกัน กำลังเล่นอยู่ในลาน ของศาลา ท่ามกลาง ต้นไม้โบราณและไผ่สี เขียวมรกต เด็กๆ ใน ภาพแบ่งออกเป็น กลุ่มๆ ละสามหรือห้า คน แต่ละคนเชี่ยวชาญ ในงานของตัวเอง โดย มีการจัดองค์ประกอบ ภาพเป็นรูปตัว S เป็น

ลำดับ	ชื่อภาพ	จิตรกร	ภาพ	คำอธิบาย
				ภาพเด็กกร้อยคนที่หายากในภาพวาดบนพัดถวนชาน
4	ภาพนารีชมจันทร์บนระเบียง (ผ้าไหม)	เฉินซิงพั่ว (ราชวงศ์ซ่งใต้)		เป็นภาพสตรีชนชั้นสูงในสมัยราชวงศ์ซ่งกำลังอยู่บนระเบียงสูงเพื่อร้องเพลงและชมพระจันทร์ ในรูปมีระเบียงซึ่งมีหญิงกำนัลสามคนกำลังเดินอยู่อย่างสลับ และมีเด็กยืนอยู่ข้างละคน พระจันทร์สุกสกาवलอยเด่นบนฟ้า เมฆมวงคลกำลังลอยมา ตัวละครในภาพวาดมีความสวยงามและสมส่วน เสื้อผ้าที่สวมใส่มีความละเอียดและงดงาม แสดงถึงเทคนิคทางศิลปะขั้นสูง
5	ภาพนางฟ้าซีหงส์ (ผ้าไหม)	ไม่ปรากฏ		ภาพหงส์ฟ้ากำลังอุ้มนางฟ้าบินขึ้นไปบนท้องฟ้า และนางฟ้าหันกลับมามองดวงจันทร์ การแสดงออกของภาพมีชีวิตชีวาซึ่งทำให้ทิวทัศน์ที่จำเจดั้งเดิมนั้นน่าสนใจและเต็มไปด้วย

ลำดับ	ชื่อภาพ	จิตรกร	ภาพ	คำอธิบาย
				ด้วยจินตนาการ จิตรกรสร้างความแตกต่างระหว่างการเคลื่อนไหวและความนิ่งผ่านการวาดภาพแขนเสื้อที่พลิ้วไหวของนางฟ้ากับพระจันทร์เต็มดวง
6	ภาพนารียืนอยู่ใต้ต้นไผ่เขียว (ผ้าไหม)	ไม่มปราภว (ราชวงศ์ช่งใต้)		ข้างต้นไผ่สีเขียว มีผู้หญิงคนหนึ่งยืนอย่างตั้งใจ ด้วยท่าทางที่สง่างามและมีเสน่ห์ เค้าโครงของภาพวาดนั้นเรียบง่าย สีสันชัดเจนและสวยงาม และมีบรรยากาศที่ทรูหราของภาพวาดสมัยราชวงศ์ช่ง
7	ภาพซูหู่เลี้ยงแกะ (ผ้าไหม)	หลี่ตี้ (ราชวงศ์ช่งใต้)		ภาพนำเสนอเรื่องราวของซูหู่ ข้าราชการผู้มีชื่อเสียงในสมัยราชวงศ์ฮั่น คนในภาพขมวดคิ้ว มีแกะสองตัวทางด้านซ้าย ล้อมรอบด้วยภูเขาและโขดหิน และไม่มีใครอยู่ที่นั่น แสดงให้เห็นถึงความยากลำบากและความมูมานะที่ไม่ยอมแพ้ใน

ลำดับ	ชื่อภาพ	จิตรกร	ภาพ	คำอธิบาย
				ชีวิตของซูหู่ สีของภาพนั้นสว่างและสวยงาม องค์ประกอบเรียบง่ายและชัดเจน และเส้นลายของตัวละครนั้นเรียบง่ายและทรงพลัง

2.2.4 ภาพตัวอักษร

ภาพวาดบนหน้าพัดถวนชานที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับตัวอักษรเดี่ยว ๆ นั้นพบได้เป็นจำนวนมาก ส่วนใหญ่จะมีการเขียนบทกลอนไว้ด้านหลังพัดหรือด้านหน้าของพัด และส่วนใหญ่จะถูกเขียนขึ้นภายหลังโดยนักสะสมรุ่นหลัง ๆ โดยรูปแบบของตัวอักษรที่เขียนจะเป็นอักษรจากฟู่กันจีนแบบขยับชูหรือแบบสิงขาย โดยตัวอักษรจะอยู่ในกรอบเดียวกับภาพวาดด้านหน้าโดยทั่วไปจะกระจายอยู่ทางด้านซ้ายของภาพ โดยอยู่ในตำแหน่งครึ่งหนึ่งหรือหนึ่งในสามของภาพทั้งหมด และรวมเข้าเป็นหนึ่งเดียวกับภาพ ต่อไปเป็นการนำตัวอย่างภาพที่มีตัวอักษรบนหน้าพัดถวนชานสมัยราชวงศ์ซ่งที่มีความเป็นตัวแทนที่จัดเก็บอยู่ในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติกรุงปักกิ่งจำนวน 6 ภาพมาทำการอธิบายอย่างละเอียด โดยมี 4 ภาพที่ได้ทำการอธิบายไว้ในข้างต้นแล้ว โดยในส่วนนี้จะอธิบายเฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้องกับตัวอักษรเป็นหลัก

ตารางที่ 3-4 สรุปภาพตัวอักษรบนพัดถวนชานสมัยราชวงศ์ซ่งที่จัดเก็บในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติกรุงปักกิ่ง

ลำดับ	ชื่อภาพ	จิตรกร	ภาพ	คำอธิบาย
	ภาพหวนกลับคืนไปที่เรือ ณ ปลายฟ้า (ผ้าไหม)	ไม่ปรากฏ (ราชวงศ์ซ่งใต้)		เป็นการจัดองค์ประกอบภาพแบบ “ครึ่งด้าน” ด้านขวาล่างแสดงตลิ่งและเรือที่จอดอยู่ลำเดียว โดยชาวประมงที่อยู่ในเรือกำลังหันกลับไปมองที่ปลายฟ้า มีการจัด

ลำดับ	ชื่อภาพ	จิตรกร	ภาพ	คำอธิบาย
1				องค์ประกอบภาพที่เรียบง่าย มีพื้นที่ว่างจำนวนมาก อักษรพู่กันจีนมีความกระชับกินพื้นที่ 1 ใน 3 ของภาพ ลอยอยู่ในน้ำและก้อนเมฆ สร้างความรู้สึกที่งดงามและสง่างามแบบบทกวี
2	ภาพดอกเบญจมาศในแจกัน (ผ้าไหม)	ไม่ปรากฏ		ภาพและตัวอักษรมีสัดส่วนอย่างละครึ่งของภาพ บทกวีที่ด้านซ้ายเป็นบทกวีที่ตรงกับฉากที่กล่าวถึงฉากดอกไม้ในแจกันที่มีความงามสง่าทางด้านขวา
3	ภาพการเล่นและชมการแสดงหุ่นไม้ (ผ้าไหม)	หลี่ซง (ราชวงศ์ซ่งใต้)		ตัวอักษรพู่กันจีนนี้อยู่ที่ด้านหลังของภาพ เขียนบทกวีที่ชื่อว่า “จู่ยงเทียน” โดยตัวอักษรแบบ “สิงซ้าย” แต่ละตัวอักษรสื่อความหมายถึงความยากลำบากของศิลปินพื้นบ้านอย่างลึกซึ้ง

ลำดับ	ชื่อภาพ	จิตรกร	ภาพ	คำอธิบาย
4	ภาพเรือ สำเภากลาง แม่น้ำในฤดู ใบไม้ผลิ (ผ้าไหม)	กัวซี (ราชวงศ์ ซ่งเหนือ)		นี่คือด้านหลังของ ภาพวาดบนพัดถวน ซ่าน บทกวีเขียนด้วย ตัวอักษรแบบข้ายชู มี การจัดองค์ประกอบ ภาพที่สมบูรณ์ มี ลายเส้นงดงาม เป็น การอธิบายภาพ บรรยายภาคด้านหน้า ทำขึ้นเพื่อให้คนรุ่น หลังสามารถเข้าใจถึง ภาพวาดพัดด้านหน้า ได้อย่างชัดเจน
5	ภาพนางฟ้าซี หงส์ (ผ้าไหม)	ไม่ ปรากฏ (ราชวงศ์ ซ่งใต้)		นี่คือด้านหลังของ ภาพวาดบนพัดถวน ซ่าน บทกวีเขียนด้วย ตัวอักษรแบบข้ายชู พิมพ์เล็ก การจัด องค์ประกอบภาพจะ เอนเอียงไปทางขวา เว้นช่องว่างไว้ทางซ้าย เพื่อให้สอดคล้องกับ นางฟ้าซีหงส์ที่อยู่ ด้านหน้า ตัวอักษร เหล่านี้เขียนขึ้นเพื่อให้ คนรุ่นหลังสามารถ เข้าใจถึงแนวคิดทาง ศิลปะของภาพวาดบน พัดที่อยู่ด้านหน้าได้

ลำดับ	ชื่อภาพ	จิตรกร	ภาพ	คำอธิบาย
				ชัดเจนมากยิ่งขึ้น
6	ภาพสตรีผู้สูงศักดิ์ดูการเล่นเด็กในลานบ้าน	ไม่ปรากฏ		นี่คือ ด้าน หลัง ของ ภาพวาดบนพัดถวนชาน บทกวีเขียนด้วยตัวอักษรแบบข่ายซู มีการจัดองค์ประกอบภาพที่สมบูรณ์ เป็นการตีความฉากที่สตรีสมัยราชวงศ์ซ่งกำลังดูการเล่นเด็กในลานบ้าน

จากการลงพื้นที่สำรวจภาพวาดบนพัดสมัยราชวงศ์ซ่งที่จัดเก็บไว้ในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพระราชมังคลาภิเษกในกรุงปักกิ่ง ประกอบกับการพิจารณาจากอักษรจารึกบนหน้าพัดพบว่า ภาพวาดบนพัดจำนวนมากไม่ได้ระบุว่าเป็นคนวาด มีจิตรกรเพียงไม่กี่คนที่ถูกจารึกไว้ เช่น จ้าวจี้ จ้าวซาง หลิวซงเหนียน หลีอันจง เหอฉวน หลีซิง หลิวซุน หม่าเหอจื่อ หม่าหลิน ซูอันเฉิน เหียนซือผิงและจางเม่า นอกจากนี้จิตรกรเหล่านี้ก็ยังวาดภาพในรูปแบบอื่น ๆ เช่น หนังสือพับ หนังสือม้วนที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับสถานการณ์จริงและข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์ในสมัยราชวงศ์ซ่ง จากเนื้อหาเหล่านี้ทำให้เห็นได้ว่าภาพที่มีอักษรจารึกส่วนใหญ่จะวาดโดยชนชั้นปกครองและจิตรกรที่มีชื่อเสียงในขณะนั้น ส่วนภาพที่ไม่มีอักษรจารึกอาจจะวาดโดยปัญญาชนหรือจิตรกรของสำนักจิตรกรรมในขณะนั้น สิ่งนี้ได้ยืนยันสิ่งที่ไป กุ้ยเหวินกล่าวไว้ในหนังสือ“เจียวซวงฮว่าชาน”ที่ว่า “ภาพที่ปรากฏอักษรจารึกส่วนใหญ่จะเป็นภาพในสมัยราชวงศ์ซ่ง ส่วนในราชวงศ์อื่นจะไม่ปรากฏอักษรจารึก และส่วนใหญ่จะเป็นผลงานของสำนักจิตรกรรมแห่งราชวงศ์ซ่ง”

โดยสรุป สุนทรียภาพทางศิลปะของพัดถวนชานสมัยราชวงศ์ซ่งนั้นมีอยู่ในตัวเองและมีลักษณะเฉพาะตัวที่ไม่สามารถถูกแทนที่ได้ แต่ท้ายที่สุดก็จัดอยู่ในขอบเขตของภาพจิตรกรรมสมัยราชวงศ์ซ่ง ซึ่งจิตรกรผู้วาดภาพส่วนใหญ่ยังวาดภาพประเภทอื่น ๆ อีกมากมาย ไม่ว่าจะเป็นจิตรกรที่มีการลงชื่อไว้ในภาพหรือจิตรกรของสำนักจิตรกรรมแห่งราชวงศ์ซ่ง ภาพวาดบนพัดที่จิตรกรเหล่านี้ได้วาดต่างก็สามารถสะท้อนให้เห็นถึงระดับและรูปแบบของศิลปะจิตรกรรมในขณะ และในฐานะที่เป็นสัญลักษณ์ทางศิลปะและวัฒนธรรมที่คนทุกชนชั้นใช้กันอย่างแพร่หลาย พัดถวนชานก็ได้บทบาทใน

การสืบทอด การศึกษา การเผยแพร่ และการปฏิบัติตามมารยาทอีกด้วย และภาพวาดบนพัดในฐานะที่เป็นส่วนประกอบสำคัญของภาพจิตรกรรมสมัยราชวงศ์ซ่ง ถึงแม้ว่าจะมีพื้นที่บนหน้าพัดในการนำเสนอเรื่องราวขนาดเล็ก แต่ก็สามารถถือไว้ในมือเพื่อชื่นชมได้ และในขณะเดียวกันก็ยังมีคุณค่าในทางการใช้งานอีกด้วย โดยในขณะที่ใช้งานพัด ผู้คนไม่เพียงแต่ได้สัมผัสกับความเป็นศิลปะเท่านั้น แต่ยังเป็นการนำเสนอและเผยแพร่ศิลปะและวัฒนธรรมในขณะนั้นโดยไม่รู้ตัวอีกด้วย ซึ่งนี่คือการทำให้ศิลปะเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของสิ่งของเครื่องใช้ในชีวิตประจำวัน และยังเป็นการสืบทอดวัฒนธรรมที่ดี ทำให้ศิลปะเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของชีวิต และทำให้ชีวิตเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของศิลปะ

กรณีศึกษาผลงานศิลปะจัดวางที่แสดงออกถึงวัฒนธรรมดั้งเดิม

ในช่วงต้นของศตวรรษที่ 20 อารยธรรมอุตสาหกรรมสมัยใหม่และการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมทำให้โลกเกิดความเปลี่ยนแปลงใหม่ ๆ และยังทำให้ศิลปะมีชีวิตชีวาอย่างไม่มีที่สิ้นสุดอีกด้วย ศิลปะจัดวางที่เกิดภายใต้ภูมิหลังนี้ได้ก้าวข้ามแนวคิดดั้งเดิมของศิลปะและทำให้ขอบเขตของศิลปะนั้นเลื่อนหายไป (Yang, 2007) ศิลปะจัดวางในฐานะที่เป็นรูปแบบของการแสดงออกทางศิลปะที่มีความเป็นอิสระ เพราะฉะนั้นคุณลักษณะที่โดดเด่นที่สุดของศิลปะจัดวางคือความอิสระ และวัสดุสำหรับการสร้างสรรค์สามารถเป็นวัตถุที่พบเห็นได้ทุกที่ในชีวิตประจำวันหรือสื่อดิจิทัลเสมือนจริง ซึ่งการที่สิ่งเหล่านี้ได้ผสมผสานเข้ากับศิลปะทัศนศิลป์แบบดั้งเดิมนั้นก็จะแสดงให้เห็นถึงแนวทางใหม่ของการสืบทอดวัฒนธรรมดั้งเดิม

วัฒนธรรมดั้งเดิมเป็นรากฐานทางจิตวิญญาณของประชาชนและประเทศชาติ เป็นตัวกลางที่บันทึกประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และประเพณีพื้นบ้าน ในสังคมปัจจุบัน วัฒนธรรมดั้งเดิมซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญในการสร้างสรรค์ได้รับความสนใจและนำไปใช้โดยศิลปินมากขึ้นเรื่อย ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในงานศิลปะจัดวาง การใช้อุปกรณ์ประกอบทางวัฒนธรรมแบบดั้งเดิมมีสีสันมากยิ่งขึ้น ไม่เพียงแต่แสดงให้เห็นถึงเสน่ห์ทางศิลปะของตัวเองเท่านั้น แต่ยังสะท้อนถึงนวัตกรรมและการพัฒนาของวัฒนธรรมดั้งเดิมด้วยศิลปะร่วมสมัยอีกด้วย ซึ่งนี่คือการทำให้ศิลปะเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของสิ่งของเครื่องใช้ในชีวิตประจำวัน และยังเป็นการสืบทอดวัฒนธรรมที่ดี ทำให้ศิลปะเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของชีวิต และทำให้ชีวิตเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของศิลปะ

กรณีศึกษาที่ 1 “Triple mirror of flowers”

ภาพที่ 3-15 ผลงานศิลปะจัดวาง “triple mirror of flowers” ของศาสตราจารย์จู่ เล่อเกิง (Zhu Legeng, 2023)

ศิลปิน : ศาสตราจารย์จู่ เล่อเกิง อาจารย์และคณบดีคณะศิลปะและวรรณกรรม สถาบันวิจัยศิลปะแห่งประเทศจีน ปรมาจารย์ด้านศิลปะเซรามิกจีน ศิลปินเซรามิกร่วมสมัยที่มีชื่อเสียงในประเทศจีน และเป็นหนึ่งในศิลปินเซรามิกไม่กี่คนที่ได้รับการฝึกอบรมงานฝีมือเซรามิกแบบดั้งเดิมที่เข้มงวดและการศึกษาศิลปะเซรามิกขั้นสูงร่วมสมัย ถนัดในการถ่ายทอดวัฒนธรรมดั้งเดิมผ่านการแสดงออกทางศิลปะร่วมสมัย

วัสดุหลัก : เซรามิก ด้ายแคชเมียร์(cashmere yarn)

วิธีการแสดงออก : เป็นการนำเทคนิคการปั้นเครื่องปั้นดินเผาสมัยราชวงศ์ซ่งของจีนมาผสมผสานเข้ากับแนวคิดเชิงสุนทรียศาสตร์แบบดั้งเดิมในรูปแบบศิลปะจัดวางสมัยใหม่ โดยการนำวัสดุเซรามิกแบบดั้งเดิมมาดัดแปลงแปลงให้เป็นฉากทางศิลปะที่ชวนดื่มด่ำและนำเสนอผ่านการแสดงออกเชิงพื้นที่ มีการใช้การแสดงออกข้ามสื่อหลายอย่าง เช่น แสง สี เสียง ศิลปะจัดวาง และศิลปะบนเวทีเพื่อขับเคลื่อนเจตจำนงในการสร้างสรรค์ของศิลปินและผู้ชมด้วยวิสัยทัศน์แห่งจินตนาการในอนาคต ทำให้ผู้ชมกับผลงานไม่มีเขตแดนกันระหว่างกันและกัน ทำให้ผู้ชมกลายเป็น “ผู้

อยู่ร่วมกัน” กับผลงาน นอกจากนี้ ในพื้นที่การจัดแสดงขอผลงานชุดนี้มีการเพิ่มการแสดงต้นรำเข้าไปด้วยเพื่อให้พื้นที่ศิลปะมีชีวิตขึ้นมา การปะทะกันของการรับรู้ทางสายตาและทางการได้ยินทำให้เกิด “บรรยากาศทางศิลปะ” ที่มีสุนทรียศาสตร์แบบจีน วิธีการที่สร้างสรรค์ประเภทนี้ได้ขยาย ต่อยอดและพัฒนาจิตวิญญาณทางศิลปะของประเทศจีนในยุคร่วมสมัย ทำให้ความดั้งเดิมเกิดเป็นความสร้างสรรค์อย่างแท้จริง

สิ่งที่ได้รับ : ผลงานสร้างสรรค์นี้ได้ทำให้ผู้ชม นักแสดง และผู้ที่เข้ามาได้ตอบมีพื้นที่ทางศิลปะที่สามารถเข้ามามีส่วนร่วมและเข้าถึงได้ผ่านศิลปะจัดวางสมัยใหม่ อีกทั้งยังได้มีการตัดแปลงเซรามิกประกอบเข้ากับการประยุกต์ใช้แสงและสี ทำให้เกิดเป็นผลลัพธ์ทางศิลปะที่มีพลังและน่าดึงดูดใจ ผลงานชิ้นนี้ได้ให้แรงบันดาลใจแก่ผู้วิจัยทั้งในเรื่องของการใช้วัสดุ การจัดฉาก และการนำเสนอผลงาน ผู้วิจัยจะประยุกต์ใช้อย่างยืดหยุ่นในการสร้างสรรค์ในภายหลัง เพื่อนำเสนอให้เห็นถึงสุนทรียภาพทางศิลปะและความหมายแฝงทางวัฒนธรรมของพืดถวนชานราชวงศ์ซ่ง

กรณีศึกษาที่ 2 “A Book from the Sky”

ภาพที่ 3-16 ผลงาน “A Book from the Sky” ของศิลปินสวี ปิง

(<https://www.xiaohongshu.com/explore/60dd8752000000002103dbda> 2021)

ศิลปิน : สวี ปิง ศิลปินอิสระ ได้ออกแบบและแกะสลัก “อักษรจีนใหม่” นับพันตัว โดยได้มีการพูดคุยถึงแก่นแท้และวิธีคิดของวัฒนธรรมจีนด้วยภาพและสัญลักษณ์ ได้กลายเป็นประเด็นสำคัญในประวัติศาสตร์ศิลปะร่วมสมัยของจีน มีคนแสดงความคิดเห็นว่าผลงานของสวี ปิงเป็น “ความคิดสร้างสรรค์ของเด็ก แต่ฝีมือระดับปรมาจารย์” และผู้ที่สามารถนำความคิดของตัวเองไปสู่การทำงานจริงได้ถือว่ามีความสามารถเป็นอย่างมาก

วัสดุหลัก : กระดาษ แผ่นทองแดง โดยใช้การแกะสลักแผ่นทองแดงและการปั้นปูนปลาสเตอร์ รวมถึงเทคโนโลยีสมัยใหม่ เช่น หน้าจออิเล็กทรอนิกส์และไฟ LED ในการสร้างเอฟเฟกต์ทางเทคโนโลยีและความเป็นอนาคต

วิธีการแสดงออก : ในโลกสมมตินี้ ศิลปินได้สร้างระบบการเขียนและตำนานเรื่องเล่าขึ้น การจัดวางโดยรวมของผลงานนี้ประกอบด้วยหนังสือขนาดใหญ่หลายร้อยม้วนและพระคัมภีร์โบราณ โดย “ตัวอักษร” ที่อยู่หนังสือเหล่านี้ดูเหมือนตัวอักษรจีนจริงทุกประการ แต่จริงๆ แล้วเป็น “ตัวอักษรจีนเทียม” ที่ศิลปินสร้างขึ้น จัดเรียงและพิมพ์ลงบล็อกที่เคลื่อนย้ายได้กว่า 4,000 ชิ้นที่แกะสลักด้วยมือโดยศิลปิน กระบวนการผลิตที่ซับซ้อนเหล่านี้ทำให้คนยากที่จะเชื่อว่า “หนังสือ” ที่สวยงามเหล่านี้ไม่มีเนื้อหาที่สามารถอ่านได้ ซึ่งทั้งดึงดูดความสนใจของผู้คน ในขณะเดียวกันก็ยังปิดกั้นความอยากอ่านของผู้คนอีกด้วย

สิ่งที่ได้รับ : ผลงานนี้ไม่ได้เป็นเพียงงานศิลปะจัดวางเท่านั้น แต่ยังแฝงนัยยะทางวัฒนธรรมและปรัชญาอย่างลึกซึ้ง ผลงาน “A Book from the Sky” คือสัญลักษณ์สำคัญในการศึกษาประเด็นสำคัญ เช่น ธรรมชาติของอารยธรรมมนุษย์ ความหลากหลายทางวัฒนธรรม และต้นกำเนิดของความรู้ และการถ่ายทอดความคิดเกี่ยวกับอนาคตและความเคารพต่ออารยธรรมของมนุษย์ ผลงานนี้ได้ให้แรงบันดาลใจแก่ผู้วิจัยในด้านของเค้าโครงฉากแบบโต้ตอบและการสื่อความหมาย และในการสร้างสรรค์ภายหลังของผู้วิจัยก็จะมีการติดตั้งไฟแบบโต้ตอบ ซึ่งสามารถนำผู้ชมเข้าสู่โลกแห่งความหมายทางวัฒนธรรมของศิลปะพัฒนาช่วงสมัยราชวงศ์ซ่งได้ดียิ่งขึ้น

เนื้อหาข้างต้นมีพื้นฐานมาจากการลงพื้นที่สำรวจภาคสนามและการรวบรวมข้อมูลรูปภาพ และข้อมูลทางเอกสาร ทำการวิเคราะห์กรณีศึกษาผลงานศิลปะจัดวางสมัยใหม่ 3 ผลงานที่แสดงออกถึงวัฒนธรรมดั้งเดิม ผลงานทั้ง 3 มีรูปแบบที่แตกต่างกัน แต่ล้วนแสดงให้เห็นถึงการผสมผสานศิลปะสมัยใหม่และวัฒนธรรมดั้งเดิมได้เป็นอย่างดี ซึ่งสามารถเป็นแนวทางให้กับการสร้างสรรค์ในภายหลังของผู้วิจัยได้เป็นอย่างดี จากการวิเคราะห์กรณีศึกษาผลงานศิลปะจัดวางพบว่า พื้นที่ส่วนใหญ่ที่ใช้นั้นค่อนข้างสม่ำเสมอ และโดยพื้นฐานแล้วตัวผลงานหลักจะถูกล้อมไว้ตรงกลาง ซึ่งไม่เพียงเน้นย้ำถึงตัวงานเท่านั้น แต่ยังทำให้ผู้ชมได้ชื่นชมผลงานโดยตรงอีกด้วย ประเด็นเหล่านี้มันทำให้ผู้วิจัยมีแรงบันดาลใจในการเลือกพื้นที่นิทรรศการสำหรับผลงานในขั้นต่อไป

สรุป

การศึกษาในบทนี้เป็นการศึกษาทางเอกสารและการลงพื้นที่ภาคสนามเพื่อทำการศึกษาค้นคว้าข้อมูลเกี่ยวกับพัฒนาชานและศิลปะจัดวางเป็นหลัก เพื่อเป็นการจัดเตรียมข้อมูลพื้นฐานและข้อมูลสนับสนุนสำหรับการแสดงออกถึงสุนทรียภาพทางศิลปะและความหมายแฝงทางวัฒนธรรมของพัฒนาชานสมัยราชวงศ์ชงผ่านการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะจัดวางในภายหลัง

ประการแรก ได้กำหนดรูปแบบและวิธีดำเนินการวิจัย ใช้การวิจัยทางเอกสารเพื่อรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาชานสมัยราชวงศ์ชงและตัวอย่างผลงานศิลปะจัดวาง จากนั้นทำการลงพื้นที่ภาคสนามไปยังพิพิธภัณฑ์ ชุมชนศิลปะ เวิร์กช็อปงานฝีมือ และทำการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลปฐมภูมิเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ สถานการณ์การสืบทอด และเทคนิคการทำพัฒนาชาน ซึ่งเป็นการปูพื้นฐานสำหรับการศึกษาและวิเคราะห์เชิงลึกในบทต่อไป

ประการที่สอง เป็นการเรียบเรียงข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาชานที่จัดเก็บอยู่ที่พิพิธภัณฑ์พระราชวังกู้กงในกรุงปักกิ่ง ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ผ่านรูปภาพและข้อมูลเอกสาร ด้านหนึ่ง เป็นการยืนยันปัญหาบางอย่างเกี่ยวกับพัฒนาชานสมัยราชวงศ์ชงผ่านข้อมูลทางเอกสาร และอีกด้านหนึ่ง เป็นการศึกษาและวิเคราะห์พัฒนาชานจากด้านรูปร่าง รูปทรง เนื้อหา องค์ประกอบและสีของภาพวาดบนพัด แล้วทำการสรุป เรียบเรียงออกมาเป็นตาราง เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาวิเคราะห์ความหมายแฝงทางวัฒนธรรมของพัฒนาชานเชิงลึกในขั้นถัดไป และจากการลงพื้นที่ภาคสนามก็ทำให้อัตลักษณ์ทางศิลปะและสุนทรียภาพของพัฒนาชานนั้นมีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น สิ่งเหล่านี้ได้เป็นพื้นฐานสำคัญสำหรับการวิเคราะห์เชิงลึกเกี่ยวกับพัฒนาชานในขั้นต่อไป

สุดท้าย คือการลงพื้นที่สำรวจเพื่อศึกษาผลงานศิลปะจัดวาง ซึ่งรูปแบบและวัสดุของงานศิลปะจัดวางมีความหลากหลายเป็นอย่างมาก ในเนื้อหาส่วนนี้เป็นการศึกษาข้อมูลทางเอกสารและ

การลงพื้นที่ไปศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์ผลงานในภายหลัง และยังมีการวิเคราะห์
กรณีศึกษาผลงานศิลปะจัดวางที่เกี่ยวข้องด้วย

การรวบรวมข้อมูลทางเอกสาร การวิจัยภาคสนาม และการวิเคราะห์เหล่านี้ได้วางรากฐาน
ที่ดีให้กับการใช้ผลงานศิลปะจัดวางมาแสดงออกถึงสุนทรียภาพทางศิลปะและความหมายแฝงทาง
วัฒนธรรมของปัตถวนชาน ตลอดจนการสร้างสรรค์ผลงานในขั้นต่อไป

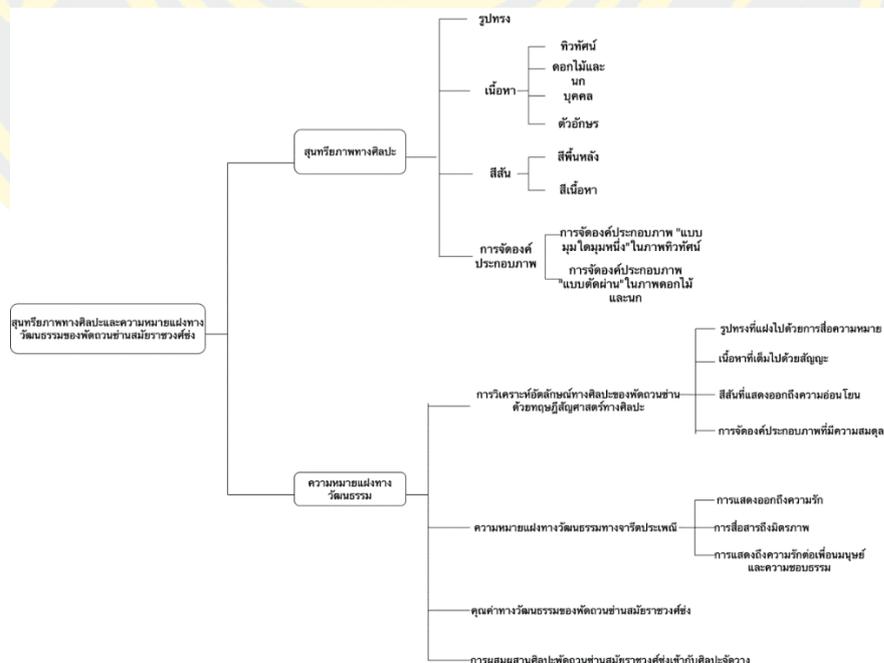

บทที่ 4

สุนทรียภาพทางศิลปะและความหมายแฝงทางวัฒนธรรมของพัดถวนชาน

สมัยราชวงศ์ซ่ง

ความนิยมของพัดถวนชานมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับรูปทรง ภาพวาดบนพัดและเทคนิคการผลิตอันเป็นเอกลักษณ์ ซึ่งทั้งหมดนี้ได้ผสมผสานความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะอันเข้มข้นของราชวงศ์ซ่ง และสะท้อนถึงสุนทรียศาสตร์และวัฒนธรรมในยุคหนึ่งได้เป็นอย่างดี พัดถวนชานนอกจากมีคุณสมบัติในการใช้งานแล้วส่วนใหญ่ยังถูกใช้เป็นสัญลักษณ์เพื่อแสดงถึงเอกลักษณ์ ธรรมเนียมและความรู้อีกด้วย รูปภาพที่วาดบนพัดและบทกวีที่เขียนไว้บนหน้าพัดสะท้อนให้เห็นถึงวัฒนธรรมในยุคนี้อย่างลึกซึ้ง นอกจากนี้ พัดถวนชานยังกลายเป็นส่วนสำคัญของปฏิสัมพันธ์ทางสังคมและจารีตในสมัยราชวงศ์ซ่ง รูปทรงและการใช้งานเป็นไปตามบรรทัดฐานและมารยาททางสังคมที่เข้มงวด โดยในบทนี้จะทำการวิเคราะห์สุนทรียภาพทางศิลปะและความหมายแฝงทางวัฒนธรรมอันเป็นเอกลักษณ์ของพัดถวนชานสมัยราชวงศ์ซ่ง เพื่อเป็นการปูพื้นทางทฤษฎีสำหรับการสร้างสรรค์ผลงานในบทถัดไป

ภาพที่ 4-1 แผนภาพสรุปสุนทรียภาพทางศิลปะและความหมายแฝงทางวัฒนธรรมของพัดถวนชาน

สมัยราชวงศ์ซ่ง (Qingqing Tang,2023)

ภูมิหลังทางวัฒนธรรมและพัฒนาการของปัตถวนชานสมัยราชวงศ์ซ่ง

ราชวงศ์ซ่งให้กำเนิดกระแสวัฒนธรรมและสุนทรียภาพรูปแบบใหม่ โดยปรากฏการณ์นี้ได้รับอิทธิพลจากปัจจัยทางประวัติศาสตร์ การเมือง ภูมิศาสตร์ และมนุษยนิยม ซึ่งภูมิหลังเช่นนี้ ปัตถวนชานในฐานะที่เป็นสื่อกลางทางศิลปะและวัฒนธรรมจึงมีความโดดเด่นมากขึ้นเรื่อย ๆ แสดงให้เห็นถึงกระแสทางสุนทรียภาพและคุณค่าทางจารีตประเพณีของสังคมในขณะนั้น

1. ภูมิหลังทางสังคมที่ส่งเสริมการพัฒนาวัฒนธรรมระดับสูง

1.1 เสถียรภาพทางการเมืองนำไปสู่ความเจริญรุ่งเรืองทางเศรษฐกิจ

ศิลปะถูกกำหนดโดยรากฐานทางเศรษฐกิจ และราชวงศ์ซ่งเป็นหนึ่งในราชวงศ์ที่มีการพัฒนาทางเศรษฐกิจมากที่สุดในจีนโบราณ ในช่วง 320 ปีระหว่างปี ค.ศ. 960 ถึงค.ศ. 1279 สังคมราชวงศ์ซ่งค่อนข้างมั่นคง และราชสำนักได้นำยุทธศาสตร์ “ส่งเสริมวัฒนธรรมและสนับสนุนการค้า” สิ่งนี้ได้ส่งเสริมความเจริญรุ่งเรืองของวัฒนธรรมและเศรษฐกิจในราชวงศ์ซ่งเป็นอย่างดี ซึ่งความเจริญรุ่งเรืองทางเศรษฐกิจนี้ก็นำความมั่นคงและความสุขมาสู่วิถีชีวิตของผู้คน และยังได้วางรากฐานที่ดีสำหรับการพัฒนางานศิลปะอีกด้วย

1.2 การผสมผสานทางชนชาติเสริมสร้างการเปิดกว้างทางวัฒนธรรม

ในปี ค.ศ. 1127 เมืองหลวงของราชวงศ์ซ่งได้ย้ายจากเมืองเป่ย์นิง (ปัจจุบันคือเมืองไคเฟิง มณฑลเหอหนาน) ที่อยู่ทางภาคเหนือของจีนไปยังเมืองหลินอัน (ปัจจุบันคือเมืองที่อยู่ใกล้กับเมืองหางโจว มณฑลเจ้อเจียง) ซึ่งอยู่ทางภาคใต้ของจีน ซึ่งการย้ายเมืองหลวงนี้ไม่เพียงแต่ทำให้ภูมิศาสตร์และภูมิประเทศที่จักรพรรดิและขุนนางคุ้นเคยมีการเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐานเท่านั้น แต่เนื่องจากการอพยพครั้งใหญ่ของประชากรทางภาคเหนือมายังภาคใต้จึงมีการนำวัฒนธรรมเข้ามาสู่ภาคใต้อีกด้วย ด้วยเหตุนี้จึงไม่เพียงแต่ทำให้เกิดการบูรณาการทางวัฒนธรรมระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ เท่านั้น แต่ในขณะเดียวกันก็ยังทำให้เกิดวัฒนธรรมใหม่ ๆ ที่ทำให้รูปแบบการดำรงชีพ วิถีชีวิต และจารีตประเพณีในขณะนั้นแตกต่างจากในอดีต ซึ่งได้นำไปสู่การเกิดขึ้นของแนวคิดเชิงอุดมการณ์และเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของราชวงศ์ซ่งที่มีรากฐานทางสังคมและเศรษฐกิจที่ค่อนข้างแตกต่างจากราชวงศ์ก่อน ๆ

1.3 ค่านิยมของชนชั้นปัญญาชนก่อให้เกิดสุนทรียภาพทางศิลปะที่มีเอกลักษณ์

เฉพาะตัว

อำนาจการเมืองในสมัยราชวงศ์ซ่งถูกควบคุมโดยชนชั้นขุนนางและข้าราชการซึ่งประกอบด้วยปัญญาชนที่มาจากกรอบของ “ขุนนางและข้าราชการทั้งหมดในราชวงศ์ล้วนเป็นผู้รู้หนังสือ” โดยคุณสมบัติพื้นฐานของขุนนางเหล่านี้คือมีจิตใจที่เปิดกว้างและไม่ใช้การสืบทอดตำแหน่งจากรุ่นสู่รุ่น และถึงแม้ว่าอำนาจของขุนนางแต่ละคนจะมีน้อย แต่อำนาจโดยรวมของพวกเขา

นั้นยิ่งใหญ่ที่สามารถมีอิทธิพลต่อทิศทางของระบอบการปกครองทั้งหมด รวมถึงทิศทางของการพัฒนาทางศิลปะด้วย โดยเฉพาะค่านิยมหลักที่เหล่าขุนนางสนับสนุน เช่น “ความรักต่อเพื่อนมนุษย์ ความชอบธรรม จารีตประเพณี และความจริงใจเชื่อใจต่อกัน” แนวคิดเหล่านี้มีผลกระทบอย่างมากต่อทิศทางของศิลปะและวัฒนธรรมในยุคนี้

2. ศิลปะพัฒนาชนชั้นราชวงศ์ซึ่งสืบทอดอดีตและเชื่อมโยงอนาคตแสดงออกถึงสุนทรียศาสตร์ทางวัฒนธรรมอย่างชัดเจน

การพัฒนาทางการเมือง เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมในราชวงศ์ช่งทำให้เกิดสภาพแวดล้อมที่มั่นคงสำหรับความก้าวหน้าของศิลปะและวัฒนธรรมพัฒนาชนชั้น การย้ายเมืองหลวงของราชสำนักและการแนวความคิดของปัญญาชนที่เพิ่มขึ้นเป็นแรงผลักดันสำคัญสำหรับการพัฒนาพัฒนาชนชั้นพัฒนาชนชั้นราชวงศ์ช่งถือเป็นสื่อกลางทางประวัติศาสตร์ได้มีสถานะหรือตำแหน่งสำคัญในวัฒนธรรมดั้งเดิมที่ได้รับอิทธิพลจากรูปแบบศิลปะในสมัยนั้น ได้แสดงให้เห็นถึงสุนทรียภาพทางศิลปะที่เป็นเอกลักษณ์และความหมายแฝงทางวัฒนธรรมที่ลึกซึ้ง นอกจากประโยชน์การใช้งานแล้วพัฒนาชนชั้นยังมีบทบาทสำคัญในการถ่ายทอดวัฒนธรรม ซึ่งถือเป็นตัวแทนของแนวคิดเรื่อง “จารีตประเพณี” และ “ความรักที่มีต่อเพื่อนมนุษย์” ภาพวาดบนพัดมีความเชื่อมโยงกับวัฒนธรรมประวัติศาสตร์ และสุนทรียภาพแบบดั้งเดิมของจีน ได้สะท้อนถึงรูปแบบทางสังคมและวัฒนธรรมของราชวงศ์ช่ง รูปทรงและการใช้งานเป็นไปตามบรรทัดฐานของสังคม มีการใช้กันอย่างแพร่หลายในฐานะของขวัญของราชสำนักและของขวัญส่วนบุคคล แสดงให้เห็นถึงการเป็นสื่อกลางของจารีตประเพณีที่สำคัญ และไม่ว่าจะเป็นชนชั้นปกครอง ปัญญาชน หรือสุภาพสตรีต่างก็ให้ความสำคัญกับการใช้งานพัฒนาชนชั้นในโอกาสต่างๆ นอกจากนี้ จักรพรรดิแห่งราชวงศ์ช่งยังมีการพระราชทานพัฒนาชนชั้นให้แก่ขุนนางหรือทูตต่างประเทศ ซึ่งได้แสดงให้เห็นถึงความมีเมตตาหรือความรักที่มีต่อเพื่อนมนุษย์ของจักรพรรดิ โดยสรุป พัฒนาการในสมัยราชวงศ์ช่งไม่เพียงสามารถใช้งานได้จริงเท่านั้น แต่ยังเป็นสัญลักษณ์ทางศิลปะและวัฒนธรรม ซึ่งได้แสดงให้เห็นถึงความหมายที่หลากหลายทั้งสุนทรียภาพของสังคม จารีตประเพณี ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และการสืบทอดทางวัฒนธรรมในขณะนั้น

สุนทรียภาพทางศิลปะและความหมายแฝงทางวัฒนธรรมของพัฒนาชนชั้นราชวงศ์ช่ง

ภายใต้ภูมิหลังทางวัฒนธรรมอันงดงามของราชวงศ์ช่ง พัฒนาการไม่เพียงแต่เป็นเครื่องมือในการบดบังแสงแดดเท่านั้น แต่ยังเป็นสัญลักษณ์ที่สื่อถึงสุนทรียภาพทางศิลปะและความหมายแฝงทางวัฒนธรรมอีกด้วย ศิลปะพัฒนาชนชั้นราชวงศ์ช่งได้ผสมผสานศิลปะหลากหลายรูปแบบเข้าไว้ด้วยกัน เช่น จิตรกรรม ตัวอักษร และบทกวี ซึ่งด้วยรูปแบบทางศิลปะที่

เป็นเอกลักษณ์และความหมายแฝงทางวัฒนธรรมที่หลากหลายจึงสะท้อนให้เห็นถึงปรัชญาชีวิตที่สูงส่ง และสง่างามและการแสวงหาทางความงาม นอกจากนี้พัดถวนชานก็ยังคงกลายเป็นสื่อกลางเฉพาะ สำหรับปัญญาชนในการแสดงออกทางอารมณ์และแรงบันดาลใจ อีกทั้งยังกลายเป็นภาพสะท้อน กระแสทางสังคมและวัฒนธรรมทางจิตวิญญาณของผู้คนในสมัยนั้นอีกด้วย

1. สุนทรียภาพทางศิลปะของพัดถวนชาน

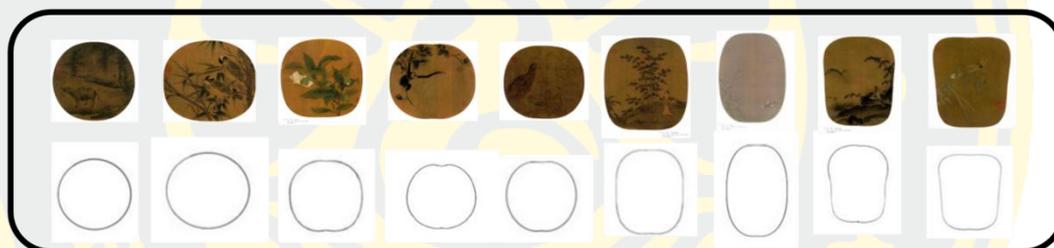
พัดถวนชานมีประวัติศาสตร์อันยาวนาน มีการผสมผสานเข้ากับศิลปจิตรกรรมมาเป็น เวลานาน ในหนังสือ “ภาพวาดที่มีชื่อเสียงของราชวงศ์ในอดีต” สมัยราชวงศ์ถัง มีกล่าวไว้ว่า ในสมัย สามก๊กโจโฉขอให้หยาง ชิวช่วยวาดรูปบนพัดให้ และหยาง ชิวก็ได้วาดออกมาอย่างสวยงาม (Zhang, 2011) นี่เป็นบันทึกที่กล่าวถึงการวาดภาพบนพัดที่เก่าแก่ที่สุด และในบันทึก “ชีวประวัติของหวัง ซีจื่อ” ที่อยู่ในหนังสือจินซู ยังมีบันทึกว่าหวัง ซีจื่อได้เขียนคำจารึกบนพัดให้กับหญิงชรา และใน “ภาพ จี้อวาชื่อหนีฉู่ (แปลว่าภาพสตรีประดับปิ่นดอกไม้)” ในสมัยราชวงศ์ถัง จิตรกรที่ชื่อว่าโจว ผ่างได้วาด ภาพดอกโบตั๋นบนพัดถวนชานด้ามยาวที่ผู้หญิงคนหนึ่งถืออยู่ในสมัยราชวงศ์ซ่ง ศิลปะการวาดภาพ หรือการจารึกตัวอักษรบนพัดได้พัฒนาไปถึงจุดสูงสุด ตั้งแต่จักรพรรดิจนถึงสามัญชนต่างก็การ สร้างสรรค์ภาพวาดบนพัดขึ้นเป็นจำนวนมาก สิ่งนี้ส่งผลทำให้พัดถวนชานไม่เพียงเป็นผลิตภัณฑ์ที่ใช้ งานได้จริงเท่านั้น แต่ยังเป็นผลงานศิลปะอีกด้วย ข้อมูลต่อไปนี้จะเป็นการเรียงเรียงและวิเคราะห์ องค์ประกอบทางศิลปะทั้งสี่ด้านของพัดถวนชาน ได้แก่ รูปทรง เนื้อหา สีสันทและการจัดองค์ประกอบ เพื่ออธิบายสุนทรียภาพทางศิลปะที่มีความอ่อนโยนของพัดถวนชาน

1.1 สุนทรียภาพทางด้านรูปทรง

สำหรับรูปทรงของพัดถวนชาน จากการศึกษาภาคสนามและการศึกษาทางเอกสารได้ พบความจริงที่น่าสนใจคือ ถึงแม้ว่าพัดถวนชานที่ปรากฏอยู่ในภาพวาดหรือข้อมูลทางเอกสารจะมี รูปทรงที่หลากหลาย แต่รูปทรงของพัดถวนชานที่ตกทอดมาจนถึงปัจจุบันนั้นค่อนข้างมีความ คล้ายคลึงกัน ส่วนใหญ่จะมีลักษณะเป็นรูปทรงกลม หรืออาจจะผิดแปลกไปจากรูปทรงกลมเล็กน้อย ซึ่งน่าจะมีสาเหตุจากหลายประการ 1) คุณลักษณะนิสัยของผู้ที่ชื่นชอบสะสมภาพวาดบนพัดในยุค หลัง เนื่องจากเพื่อความสะดวกในการเก็บรักษาและชื่นชมจึงมีการถอดด้ามพัดและอุปกรณ์เสริมอื่น ๆ ของพัดออกแล้วจัดไว้ในกรอบเป็นหนังสือรวบรวมรูปภาพ 2) รูปร่างของพัดถวนชานที่มีการวาด ภาพลงบนหน้าพัดในขณะนั้นไม่มีความซับซ้อน ซึ่งสิ่งนี้น่าจะเกิดจากความสะดวกในการวาดและการ ใช้งานที่ง่าย และเนื่องจากพัดถวนชานรูปทรงอื่น ๆ ที่รวบรวมได้นั้นน้อยมากที่จะปรากฏการวาดภาพ บนหน้าพัด ส่วนใหญ่เป็นการตกแต่งในรูปแบบของงานปักและการฝัง ฉะนั้น จากการรวบรวมและ การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยจึงได้สรุปออกมาเป็นตารางรูปทรงหน้าพัดของพัดถวนชานสมัยราชวงศ์ซ่ง (ตารางที่ 4-1) และพบว่าจากรูปทรงของหน้าพัดจำนวน 113 ชิ้นที่รวบรวมได้ สามารถแบ่งรูปทรง ของพัดถวนชานออกเป็น 3 ประเภท 9 แบบ คือ ทรงกระจกโบราณ ทรงสี่เหลี่ยมมุมมน ทรงเหลี่ยม

แบบยาว ทรงกลมมุ่มมน ทรงกลม ทรงแอปเปิ้ล ทรงพุทราจีน ทรงไหโบราณและทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้า มุ่มมน โดยประเภทที่ 1 คือ ทรงกลม แบ่งออกเป็น 5 แบบ ซึ่งเป็นรูปทรงกลมที่มีความแตกต่างกันเล็กน้อย กล่าวคือ อาจจะเป็นรูปวงรีหรือด้านบนของรูปทรงกลมจะมีส่วนที่เว้าหรือย่อมุมเข้าไปเล็กน้อย ซึ่งนี้อาจเป็นร่องรอยที่เกิดขึ้นจากการติดตั้งด้ามจับของพัด ประเภทที่ 2 คือทรงสี่เหลี่ยม แบ่งออกเป็น 2 แบบ คือทรงสี่เหลี่ยมที่ขอบหรือมุมมีความโค้งมนโดยมีทั้งทรงสี่เหลี่ยมจัตุรัสและทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้า และประเภทที่ 3 คือ ทรงใบตอง แบ่งออกเป็น 2 แบบ พัดรูปทรงนี้ส่วนใหญ่เป็นพัดที่เลียนแบบมาจากพัดขนสัตว์และพัดใบตอง ในการใช้งานจริงนอกจากด้ามจับพัดแล้ว ส่วนใหญ่จะมีการประดับหรือห้อยด้วยขนสัตว์ ในข้อมูลทางเอกสารและข้อมูลจากรูปภาพที่มีความเกี่ยวข้องกับพัดถวานชานพบว่า ชนชั้นปัญญาชนหรือเหล่าเทพเจ้าจะนิยมใช้พัดประเภทนี้

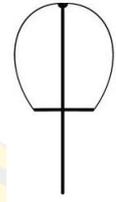
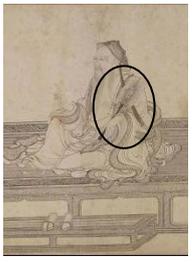
ตารางที่ 4-1 รูปทรงหน้าพัดของพัดถวานชานสมัยราชวงศ์ชิง (Qingqing Tang,2023)

นอกจากนี้ ในภาพวาดที่ปรากฏรูปพัดถวานชานที่เก็บรวบรวมไว้พิพิธภัณฑ์พระราชวังกู้กงนั้น สามารถแบ่งรูปทรงของพัดถวานชานออกได้เป็น 10 รูปแบบ (ตารางที่ 4-2) ซึ่งแม้ว่ารูปทรงส่วนใหญ่จะรูปทรงกลมหรือสี่เหลี่ยมจัตุรัสมุมมน แต่ยังปรากฏรูปทรงอื่นๆ อีกด้วย

ตารางที่ 4-2 รูปทรงของพัดฉนวนชาน

หมายเลข	รูปทรง	ชื่อภาพ	จิตรกร	ภาพ	รูปทรง	แหล่งที่มา
1	ทรงกลม	ภาพหญิงสาว กตัญญู(ผ้าไหม)	ไม่ปรากฏ			พิพิธภัณฑน์ พระราชวังกุ กง กรุงปักกิ่ง
2		ภาพนารี ชมจันทร์ บนระเบียง (ผ้าไหม)	เฉิน ชิงปัว			พิพิธภัณฑน์ พระราชวังกุ กง กรุงปักกิ่ง
3	ทรงวงรี	ภาพ ปัญญาชน แห่ง ราชวงศ์ถัง ใต้(ผ้าไหม)	ไม่ ปรากฏ			พิพิธภัณฑน์ พระราชวังกุ กง กรุงปักกิ่ง
4		ภาพ กายกรรม (กลองต่ำ ฮั่ว)	ไม่ ปรากฏ			พิพิธภัณฑน์ พระราชวังกุ กง กรุงปักกิ่ง
5	ทรงวงรี ยาว	ภาพ เทพธิดา แห่งลำน้ำ ลั่ว	ไม่ ปรากฏ			พิพิธภัณฑน์ พระราชวังกุ กง กรุงปักกิ่ง

หมายเลข	รูปทรง	ชื่อภาพ	จิตรกร	ภาพ	รูปทรง	แหล่งที่มา
6	ทรงกลม ด้านล่าง ตัดแบน	ภาพฟัง เสียงพิน (ผ้าไหม)	จ้าว จี้			พิพิธภัณฑ พระราชวัง กรุงปักกิ่ง
7	ทรงมูม มนสี่ด้าน	ภาพจุด เทพแห่ง เขาซีเยว่	หลี่ กง หลิน			พิพิธภัณฑ พระราชวัง กรุงปักกิ่ง
8	ทรงหัวใจ โก่	ภาพชิงหมิ งริมทึ (กระดาษ)	จาง เจ้อตวน			พิพิธภัณฑ พระราชวัง กรุงปักกิ่ง
9	ทรง ใบตอง	ภาพตัว ละครใน ละคร (ผ้าไหม)	ไม่ ปรากฏ			พิพิธภัณฑ พระราชวัง กรุงปักกิ่ง
10	แบบทาง กวางทรง สี่เหลี่ยม	ภาพการ แสดงธรรม “วิมล เกียรติ เทศสูตร” (ผ้าไหม)	หลี่ กง หลิน			พิพิธภัณฑ พระราชวัง กรุงปักกิ่ง

จากตารางที่ 4-1 และตารางที่ 4-2 สามารถวิเคราะห์ได้ว่า รูปทรงของพัดถวนชานโดยพื้นฐานแล้วจะมีความสมมาตร โดยจะเป็นความสมมาตรแบบซ้าย-ขวาที่มีศูนย์กลางอยู่ที่แกนกลาง มีความ “สง่างามและตั้งตรง” 1) เป็นความสัมพันธ์ระหว่างเทคนิคและวิธีการในการทำพัดถวนชานที่ส่วนใหญ่ประกอบด้วยส่วนประกอบพื้นฐาน ได้แก่ หน้าพัด กรอบด้านนอก กรอบด้านใน และด้ามจับ และบางชิ้นยังมีหู จี้ หางขนกว้างประดับ ด้วยเหตุนี้ ในระหว่างการทำพัตรูปทรงที่มีความสมมาตรจึงสอดคล้องกับข้อกำหนดทางเทคนิค ซึ่งจะส่งเสริมการสร้างรูปทรงที่คมชัดของพัดถวนชาน 2) รูปทรงที่สมมาตรสอดคล้องกับสุนทรียภาพพื้นฐานของชาวจีน ในประวัติศาสตร์ของศิลปะจีน ตั้งแต่สถาปัตยกรรมพระราชวังขนาดใหญ่ไปจนถึงสิ่งของขนาดเล็กอย่างพู่กันและของเล่น ส่วนใหญ่ต่างก็มีความสวยงามแบบสมมาตร ถือได้ว่าความสมมาตรได้แทรกซึมเข้าไปในจิตสำนึกด้านสุนทรียภาพของชาวจีน และจากการสัมภาษณ์ศาสตราจารย์หยาง เสี่ยงหมินได้ชี้ให้เห็นว่ามีพัดถวนชานที่มีรูปทรงกลมแต่ก็ไม่กลมทั้งหมดหรือทรงสี่เหลี่ยมแต่ก็ไม่เหลี่ยมทั้งหมดอยู่มากที่สุด ซึ่งส่วนใหญ่จะมีลักษณะของความสมมาตร เพราะฉะนั้น การออกแบบรูปร่างรูปทรงของพัดที่มักถืออยู่ในมือจึงมีความสมมาตรเป็นพื้นฐาน สิ่งนี้ได้แสดงให้เห็นถึงการแสวงหาถึงชีวิตที่สมบูรณ์แบบของผู้คน และยังเป็น การแสวงหาและแสดงออกถึงแนวคิดเรื่อง “ความกลมกลืนและความงาม” อีกด้วย 3) รูปทรงของพัดถวนชานที่สมมาตรยังเอื้อต่อการใช้งาน พัดถวนชานสามารถใช้งานได้จริง ตามหลักการของอากาศพลศาสตร์ การมีด้ามจับอยู่ตรงกลางระหว่างหน้าพัดทั้งสองด้านทำให้มีความสมมาตร เมื่อใช้งานให้จับที่ด้านจับของพัดแล้วพัดวี จุดศูนย์กลางของพัดจะคงที่ แรงลมจะสม่ำเสมอและนุ่มนวล อีกทั้งแรงลมยังทำให้พัดไม่เสียหายได้ง่ายอีกด้วย จักรพรรดิถังไท่จงเคยกล่าวไว้ว่า “ตรงกลางคือความตั้งตรง ตรงกลางคือสิ่งที่เรียกว่าความกลมกลืน” (Kong, 2008) ความกลมกลืน มีความหมายถึงความสมมาตร ความสงบ ความปรองดอง และการผสมเข้าด้วยกัน ซึ่งสิ่งนี้ได้ประกอบขึ้นเป็นลักษณะเฉพาะของชนชาติจีนที่ฝังลึกอยู่ในลักษณะนิสัยของชาวจีน นอกจากนี้ “ความสง่างาม” และ “ความกลมกลืน” ยังเป็นจิตวิญญาณแห่งศิลปะอันสูงส่งที่ชาวจีนโบราณเชื่อถือกันมา ซึ่งทั้งหมดนี้ได้แสดงออกผ่านรูปร่างของพัดถวนชานแล้ว

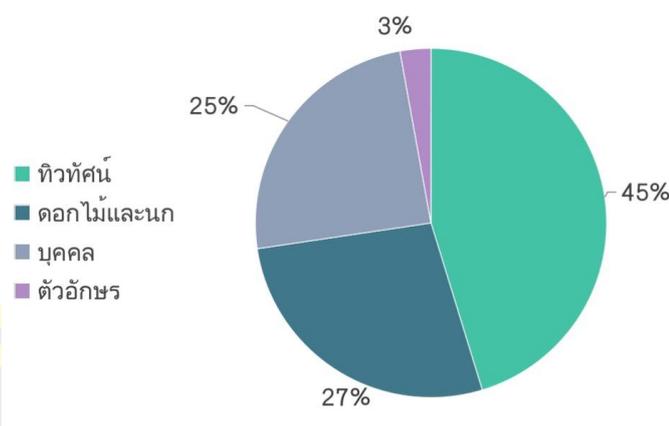
จากการวิเคราะห์ภาพบุคคลที่อยู่ในภาพวาดที่ปรากฏรูปของพัดถวนชานพบว่า พัดถวนชานทรงกลมหรือเกือบกลมส่วนใหญ่จะใช้กับปัญญาชนและนางกำนัล ตัวอย่างเช่น ปัญญาชนใน “ภาพปัญญาชนแห่งราชวงศ์ถังใต้” หรือนางกำนัลใน “ภาพหญิงสาวกตัญญู” ส่วนประชาชนทั่วไปส่วนใหญ่จะใช้พัดแบบใบไคร้รอบ เช่น ชาวเมืองใน “ภาพชิงหมิงริมทิว” ส่วนเทพเจ้า นักบวชลัทธิเต๋า หรือผู้มีพลังวิเศษส่วนใหญ่ใช้พัดทรงหางกวาง สิ่งนี้ได้แสดงให้เห็นว่าสิ่งของที่ใช้ของชนชั้นต่าง ๆ ในขณะนั้นอาจมีความแตกต่างกัน ส่งผลทำให้พัดถวนชานได้กลายเป็นสัญลักษณ์ของชนชั้นทางสังคมโดยปริยาย

ในข้อมูลทางเอกสารมีการกล่าวถึงข้อมูลเกี่ยวกับรูปร่างรูปทรงของพัดถวนชานอยู่เป็นจำนวนน้อย ซึ่งจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านพัดถวนชานศาสตราจารย์หยาง เสี่ยงหมินก็ได้กล่าวว่า พัดถวนชานได้เจริญรุ่งเรืองในราชวงศ์ซ่ง มีรูปร่างรูปทรงที่แตกต่างกัน แต่ไม่มีบันทึกว่าคนในสมัยราชวงศ์ซ่งมีการคัดเลือกรูปทรงของพัดถวนชานอย่างไร ทำได้เพียงแค่การสรุปและวิเคราะห์จากวัตถุที่ถูกจัดเก็บอยู่ในพิพิธภัณฑสถาน ข้อมูลรูปภาพ และภาพบางส่วนในศิลปะอื่น ๆ ที่สะท้อนถึงวิถีชีวิตสมัยราชวงศ์ซ่ง ซึ่งพัดถวนชานที่มีรูปร่างรูปทรงที่หลากหลายไม่เพียงแสดงออกถึงภูมิปัญญาและสุนทรียภาพของผู้คนในสมัยราชวงศ์ซ่งอย่างลึกซึ้งเท่านั้น แต่ยังเพราะรูปทรงของพัดที่มีความกลมหรือโค้งมนก็ได้แสดงออกถึงความสวยงามอ่อนโยนออกมาได้เป็นอย่างดี

1.2 สุนทรียภาพทางด้านเนื้อหา

ภาพวาดในสมัยราชวงศ์ซ่งมีความสำคัญในประวัติศาสตร์การวาดภาพของจีนและโลก สาเหตุหลักมาจากชั้นปกครองในสมัยราชวงศ์ซ่งนั้นได้ให้ความสำคัญกับการวาดภาพ และความเจริญรุ่งเรืองของสำนักจิตรกรรมก็ส่งผลให้ปริมาณและคุณภาพของการสร้างสรรค์ทางศิลปะในขณะนั้นเพิ่มและพัฒนาขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ สำนักจิตรกรรมของราชสำนักในสมัยจักรพรรดิซ่งฮุยจงได้บ่มเพาะและผลิตจิตรกรออกมาเป็นจำนวนมาก พวกเขาเชี่ยวชาญในการลอกเลียนแบบและเติมไปด้วยความหลงใหลในการสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรม และได้กลายเป็นกำลังพลสำคัญสำหรับการสร้างสรรค์ภาพวาดสมัยราชวงศ์ซ่ง นอกจากนี้ สำนักจิตรกรรมในสมัยนั้นยังมีระบบการประเมินอีกด้วย ซึ่งการประเมินจะใช้การวาดภาพธรรมชาติให้มีสีสันสดใส มีชีวิตชีวาเป็นข้อกำหนดหลัก ดังนั้นภาพวาดในสมัยนี้ส่วนใหญ่จึงเป็นภาพวาดที่ค่อนข้างเหมือนจริง เช่น ภาพดอกไม้ ภาพนก ภาพสัตว์ และภาพทิวทัศน์ที่มีความสดใสและมีชีวิตชีวา ส่งผลให้การสร้างสรรค์ภาพวาดบนพัดถวนชานที่อยู่ในยุคเดียวกันก็มีคุณลักษณะเช่นเดียวกัน

จากผลงานที่สำรวจพิพิธภัณฑสถานพระราชวังกู้กงในกรุงปักกิ่ง และการรวบรวมข้อมูลรูปภาพและข้อมูลทางเอกสาร ในบรรดาภาพวาดบนพัดถวนชานสมัยราชวงศ์ซ่ง จำนวน 113 ภาพ สัดส่วนของภาพที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับทิวทัศน์ ดอกไม้และนก บุคคลและตัวอักษรนั้นไม่เท่ากัน ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการสรุปข้อมูลไว้ในภาพที่ 4-2 ซึ่งจากภาพสามารถเห็นได้ว่า ภาพที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับทิวทัศน์มีสัดส่วนเกือบครึ่งหนึ่งของภาพวาดทั้งหมด รองลงมาคือภาพดอกไม้และนกและภาพบุคคล รวมกันคิดเป็นครึ่งหนึ่งของสัดส่วนทั้งหมด ส่วนภาพที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับตัวอักษรนั้นมีสัดส่วนค่อนข้างน้อย ซึ่งเห็นได้ชัดว่านี่ไม่ใช่เนื้อหาหลักของภาพวาดบนพัดที่ตกทอดมาจากสมัยราชวงศ์ซ่ง นอกจากนี้ สิ่งที่ต้องอธิบายก็คือ เนื้อหาที่เป็นตัวอักษรเดี่ยว ๆ แทบไม่ปรากฏในภาพวาดบนพัดที่รวบรวมไว้ แต่ตัวอักษรส่วนใหญ่จะปรากฏอยู่ในตำแหน่งจารึกของพัดหรือปรากฏที่ด้านหลังของภาพวาดบนพัด ลำดับต่อไปจะเป็นการวิเคราะห์เนื้อหาของภาพวาดบนพัดถวนชานสมัยราชวงศ์ซ่งที่มีความตัวแทนมากที่สุดจำนวน 33 ภาพที่เคยกล่าวไว้ในบทก่อนหน้า

ภาพที่ 4-2 สัดส่วนเนื้อหาของภาพวาดบนพัดสมัยราชวงศ์ซ่ง (Qingqing Tang, 2023)

1.2.1 ภาพทิวทัศน์

ภาพที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับทิวทัศน์ของพัดฉนวนชานสมัยราชวงศ์ซ่งได้มีสัดส่วนมากที่สุด โดยภาพทิวทัศน์บนพัดฉนวนชานไม่เพียงแต่แสดงถึงทิวทัศน์เดี่ยว ๆ เท่านั้น แต่ยังประดับด้วยดอกไม้และนก หรือภาพบุคคลที่เดินผ่านไปมา จากการสังเกตและวิเคราะห์อย่างละเอียด เนื้อหาเกี่ยวกับทิวทัศน์สามารถแบ่งย่อยออกเป็น 3 ประเภทคือ ทิวทัศน์ของภูเขาและแม่น้ำ ทิวทัศน์ของสวน และทิวทัศน์ของวิถีความเป็นอยู่ และจากการสำรวจและรวบรวมข้อมูลพบว่า พัดฉนวนชานที่มีเนื้อหาทิวทัศน์ของภูเขาและแม่น้ำนั้นส่วนใหญ่จะถูกวาดขึ้นในสมัยราชวงศ์ซ่งได้ พบได้น้อยในราชวงศ์ซ่งเหนือ เหตุผลส่วนหนึ่งคือภูเขาและแม่น้ำทางภาคใต้เมื่อเปรียบเทียบกับภูเขาและแม่น้ำของทางภาคเหนือนั้นมีสวยงามกว่าและเหมาะสำหรับการแสดงออกในรูปแบบของพัด เหตุผลอีกประการคือเกี่ยวข้องกับความต้องการของรูปแบบของภาพวาดระหว่างภาคเหนือและภาคใต้ จิตรกรได้ผ่านประสบการณ์การรุกรานของทหารราชวงศ์จิน บ้านเมืองเกิดความไม่สงบ ทำให้ความคิดของพวกเขาเปลี่ยนแปลงไป ทำให้รูปแบบโดยรวมของการวาดภาพทิวทัศน์ในสมัยราชวงศ์ซ่งใต้ได้เปลี่ยนจากรูปแบบก่อนหน้าที่เป็นการวาดแม่น้ำและภูเขาอันยิ่งใหญ่มาเป็นการวาดภาพทิวทัศน์ภูเขาและแม่น้ำขนาดเล็ก ๆ ซึ่งภาพวาดบนพัดประเภทนี้ได้แสดงให้เห็นทิวทัศน์ทางตอนใต้ของแม่น้ำแยงซี สามารถสะท้อนถึงความงามอันละเอียดอ่อนและอ่อนโยนของผืนน้ำที่มีหมอกบนพัดได้เป็นอย่างดี

(1) ทิวทัศน์ของภูเขาและแม่น้ำ

ทิวทัศน์ของภูเขาและแม่น้ำได้ครองสัดส่วนสำคัญในภาพวาดทิวทัศน์ โดยรูปแบบของภาพส่วนใหญ่จะมีพื้นหลังเป็นภาพแม่น้ำ และมีภูเขาที่อยู่ไกลออกไปและมีต้นไม้อยู่ใกล้ ๆ เพื่อขยายความมีมิติของพื้นที่ ทำให้ภาพดูมีพื้นที่ที่กว้างใหญ่ แม่น้ำมีทิศทางการไหลไปทางตะวันออก ทำให้

ขอบเขตของการมองเห็นกว้างขึ้น แสดงให้เห็นถึงความปรารถนาที่มีต่อความนิ่งเงียบและสงบของจิตรกร ตัวอย่างเช่น ภาพ “ภูเขาเขียวบนแม่น้ำ” สมัยราชวงศ์ซ่ง

ภาพที่ 4-3 ภาพ “ภูเขาเขียวบนแม่น้ำ” สมัยราชวงศ์ซ่ง (ศูนย์วิจัยจิตรกรรมและตัวอักษรจีนโบราณ มหาวิทยาลัยเจ้อเจียง, 2010)

(2) ทิวทัศน์ของศาลา

สำหรับภาพวาดบนพัดฉนวนชานประเภทนี้เป็นการพรรณนาถึงการใช้ชีวิตอย่างสันโดษในธรรมชาติ เนื้อหาหลักของภาพคือสวนและสถาปัตยกรรมหรืออาคารตกแต่งด้วยภาพบุคคล ศาลาส่วนใหญ่จะซ่อนอยู่ท่ามกลางต้นสนและต้นหลิว หากมีภาพบุคคลก็จะเป็นภาพที่มีขนาดค่อนข้างเล็ก และกิจกรรมหลัก ๆ ในศาลาก็เป็นกิจกรรมที่ดูมีรสนิยม เช่น เล่นพิณ ชมพระจันทร์ และชมวิว โดยทั่วไปจะแสดงออกถึงความงามอันเงียบสงบของปัญญาชนและขุนนางข้าราชการ รูปแบบของฝีแปรงและหมึกอาจถ่ายทอดออกมาโดยตรงหรือแฝงด้วยความอ่อนโยน เช่น “ภาพคิตาแห่งวังสันต์ ณ ศาลาวังโหลว” ที่ไม่ปรากฏชื่อจิตรกร (ภาพที่ 4-3) ซึ่งเป็นภาพที่ตัวเองกำลังมองทิวทัศน์ที่สวยงามในระยะไกลจากศาลา แล้วเกิดความคิดถึง จากภาพจะเห็นได้ว่าแผนผังของศาลามีความวิจิตรงดงาม ปกคลุมด้วยภูเขาและต้นไม้ รวมทั้งทางเดินและลานเล็กๆ ซึ่งจะเห็นได้ว่าตัวเองมีสถานะที่ค่อนข้างสูง ซึ่งในภาพวาดทิวทัศน์บนพัดฉนวนชานมักจะใช้ภาพบุคคลมาประกอบเพื่อสร้างบรรยากาศให้กับภาพ

ภาพที่ 4-4 ภาพ “คีตาแห่งวสันต์ ณ ศาลาวังโหลว” (Qingqing Tang,2022)

(3) ทิวทัศน์ของวิถีความเป็นอยู่

ทิวทัศน์ของวิถีความเป็นอยู่ นอกจากการแสดงออกถึงภาพชีวิตสันโดษของปัญญาชน กวี และขุนนางข้าราชการที่เกษียณแล้ว ยังมีฉากที่แสดงถึงวิถีชีวิตประชาชนทั่วไปด้วย ตัวอย่างเช่น “ภาพสันโดษริมทะเลสาบ”(ภาพที่ 4-5) ของเซี่ย กุ้ยจิตรกรสมัยราชวงศ์ซ่ง โดยที่มุมล่างขวามีคน กำลังเดินอยู่บนสะพาน มีคนรับใช้กำลังทำความสะอาดลาน ต้นสนบนภูเขาและต้นไม้บนก้อนหินถูก ปกคลุมด้วยหมอกยามเช้า ชีวิตสันโดษเช่นนี้จิตรกรได้แสดงออกผ่านภูเขาและแม่น้ำ ทำให้เห็นถึง วัฒนธรรมทางสังคมของชีวิตสันโดษของจิตรกรในสมัยราชวงศ์ซ่งได้ โดยภาพบุคคลที่แสดงใน ภาพวาดเหล่านี้มักไม่ใช่ผู้ปฏิบัติหรือนักบวชตัวจริง แต่เป็นจิตรกรเองที่ปรารถนาชีวิตที่สงบ โดยจิตร กรจะใช้ภูเขา ห่อง คลื่นน้ำ สะพาน ประตูเมือง เพื่อแสดงออกถึงความรู้สึกภายในที่ซ่อนอยู่ในภูเขา และแม่น้ำ เพราะฉะนั้น ผู้วิจัยคิดว่าเนื้อหาเกี่ยวกับวิถีความเป็นอยู่ที่ปรากฏอยู่ในพดถวนชานสมัย ราชวงศ์ซ่งนั้นจะมีภาพของภูเขาและแม่น้ำเป็นหลักและมีบุคคลซ่อนอยู่ในนั้น เป็นการ “เห็นสิ่งใหญ่ จากสิ่งเล็ก” และในขณะที่เดียวกันยังสะท้อนแนวคิดที่ลึกซึ้งที่ว่า “การผสมผสานเข้าด้วยกันอย่าง กลมกลืนแยกออกจากกันไม่ได้”

ภาพที่ 4-5 ภาพสันโดษริมทะเลสาบ (ศุนย์วิจัยจิตรกรรมและตัวอักษรจีนโบราณ มหาวิทยาลัยเจ้าเจียง, 2010)

1.2.2 ภาพดอกไม้และนก

ตามบันทึกทางประวัติศาสตร์ คำว่า “ดอกไม้และนก” ปรากฏขึ้นครั้งแรกใน “บันทึกภาพวาดที่มีชื่อเสียงของราชวงศ์ในอดีต” ของจาง เยียนหย่วน และ “บันทึกภาพวาดที่มีชื่อเสียงของราชวงศ์ถัง” ของจู่ จิ่งเสวียน ซึ่งหลังจากภาพวาดดอกไม้และนกแยกออกมาเป็นศาสตร์เฉพาะอีกแขนงหนึ่งในสมัยราชวงศ์ถังก็ได้พัฒนามาถึงจุดสูงสุดในสมัยราชวงศ์ซ่ง ภาพวาดดอกไม้และนกในช่วงต้นราชวงศ์ซ่งได้รับอิทธิพลอย่างมากจากยุคห้าราชวงศ์ก่อนหน้านี้ โดยในราชวงศ์ซ่งตอนต้นส่วนใหญ่ได้รับอิทธิพลจากรูปแบบ “หวงเจียฟู่กู่” ของจิตรกรฮวง ฉวน ต่อมาภายหลังสมัยราชวงศ์ซ่งได้รูปแบบภาพวาดดอกไม้และนกมีการเปลี่ยนแปลงใหม่ ซึ่งได้อิทธิพลจากรูปแบบ “เหยอ” ของจิตรกรสวี ซี และด้วยการพัฒนาไปอย่างเต็มที่ของการวาดภาพดอกไม้และนก ทำให้ศิลปะพัฒนาขึ้นที่มีเนื้อหาของดอกไม้และนกก็ค่อย ๆ พัฒนาขึ้น ภาพวาดดอกไม้และนกบนพัดส่วนใหญ่ใช้เทคนิคการใช้พู่กันที่พิถีพิถัน ใช้ลายเส้นที่เล็กและละเอียดในการร่างโครงร่างของดอกไม้และนก ลงสีตามประเภทของเนื้อหา เนื้อหาของภาพวาดดอกไม้และนกบนพัดฉนวนชานสมัยราชวงศ์ซ่งมีความเป็นลักษณะเฉพาะมากที่สุด ในบรรดาภาพวาดบนพัดฉนวนชานทั้งหมด โดยประเภทของภาพดอกไม้และนกนี้มีความหลากหลายและครอบคลุม ใน “หนังสือภาพวาดชวนเหอ” แบ่งออกภาพวาดประเภทนี้ออกเป็นภาพปลา มังกร สัตว์ ดอกไม้และนก แมลง ผลไม้และผัก โดยประเภทต่างๆเหล่านี้สามารถแบ่งออกเป็นสามประเภทใหญ่ ๆ ได้แก่ พืชพรรณ สัตว์ และของตกแต่ง

(1) พืชพรรณ

พัตถวนชานที่มีลักษณะรูปทรงที่นุ่มนวลและงดงามเหมาะสมที่สุดสำหรับการจัดเรียงของ กิ่งก้านของดอกไม้ ซึ่งดูเหมือนเป็นการใส่รัศมีของธรรมชาติให้ล้อมอยู่กับดอกไม้ และด้วยรูปแบบการ วาดภาพของสมัยราชวงศ์ซ่ง ทำให้ภาพพืชพรรณมีความสดใสและมีสีสันที่ดูเหมือนจริง มีการจัดวาง องค์ประกอบที่ประณีต การใช้พู่กันที่มีชีวิตชีวาและละเอียดอ่อน และให้อารมณ์ความรู้สึกของความ เป็นปัญญาชนที่แข็งแกร่ง ภาพวาดบนพัตถวนชานที่เป็นประเภทพืชพรรณส่วนใหญ่จะเป็นภาพ ดอกบัว ดอกโบตั๋น ดอกเหมย ดอกกล้วยไม้ ไม้ไผ่ และดอกเบญจมาศ ตัวอย่างเช่นใน “ภาพดอกบัว โผล่จากน้ำ”(ภาพที่ 4-6) ภาพนี้ใช้วิธีการเขียนภาพแบบไร้โครงร่าง ไม่มีการตัดเส้น ภาพโดยรวมแสดง ให้เห็นดอกบัวขนาดใหญ่ที่ตัดกับสีพื้นหลัง เน้นลักษณะอันสูงส่งและบริสุทธิ์ของดอกบัวที่โผล่พ้น โคลนตมและไม่มีรอยเปื้อน

ภาพที่ 4-6 ภาพดอกบัวโผล่จากน้ำ (ศุนย์วิจัยจิตรกรรมและตัวอักษรจีนโบราณ มหาวิทยาลัยเจ้อเจียง , 2010)

(2) สัตว์

สัตว์เป็นส่วนสำคัญในวิถีชีวิตของผู้คน เนื่องจากภาพวาดสมัยราชวงศ์ซ่งได้เข้ามา ใกล้ชิดกับชีวิตประจำวันของผู้คนมากขึ้น เพราะฉะนั้นเนื้อหาในศิลปะพัตถวนชานนอกจากเนื้อหาของ ดอกไม้และนกแล้วยังมีเนื้อหาเกี่ยวกับสัตว์ โดยสัตว์ที่ปรากฏส่วนใหญ่จะเป็นสัตว์ที่ผู้คนคุ้นเคย เช่น ม้า วัว ที่ แกะ และสุนัข นอกจากนี้ก็มีสัตว์อื่น ๆ เช่น นก ปลา แมลง ผีเสื้อ ผึ้ง แมลงปอ แต่ สัตว์จำพวกปลา แมลง ผีเสื้อ ผึ้ง และแมลงปอมักถูกแสดงออกมาในรูปแบบของการเป็นส่วนเสริม

หรือส่วนตกแต่งให้กับดอกไม้และนกบนพัด เป็นการช่วยปรับองค์ประกอบของภาพหรือทำให้ภาพโดยรวมมีความสมบูรณ์และเพิ่มความมีชีวิตชีวาให้กับภาพ แต่สำหรับสัตว์ประเภทนกนั้นมักจะถูกวาดเป็นเนื้อหาหลัก ตัวอย่างเช่น “ภาพวานรเก็บผลไม้” (ภาพที่ 4-7) สมัยราชวงศ์ซ่ง เป็นภาพลึงสองตัวกำลังเก็บลูกท้อ มีรูปทรงท่าทางที่เรียบง่ายและน่ารัก ช่วยเติมเต็มกิ่งก้านของดอกไม้ที่หัก สำหรับการจัดองค์ประกอบภาพมีการใช้เทคนิคความเรียบง่ายและพื้นที่ว่าง ทำให้ภาพรวมดูงดงามและเป็นมิติ

ภาพที่ 4-7 ภาพวานรเก็บผลไม้ (ศุภชัยวิจิตรกรรมและตัวอักษรจีนโบราณ มหาวิทยาลัยเจ้าเจียง, 2010)

(3) ของตกแต่ง

ของตกแต่ง หมายถึง เครื่องใช้ ศิลปะต้นไม้ประดับที่ให้ความเพลิดเพลินแก่ผู้คน แต่เดิมของตกแต่งหมายถึง เครื่องบูชาอันงามสง่าในการถวายเป็นพุทธบูชา โดยเครื่องถ้วย แจกัน โถที่วางอยู่ตามจุดต่าง ๆ ระหว่างพิธีกรรมบูชาได้กลายเป็นต้นแบบของของตกแต่งในภายหลัง ซึ่งระบบของของตกแต่งเหล่านี้ได้มีความสมบูรณ์ขึ้นหลังจากสมัยราชวงศ์ฮั่นและราชวงศ์ถัง และกลายเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตในสมัยราชวงศ์ถังและราชวงศ์ซ่ง ของตกแต่งที่วางในบ้านจะต้องเหมาะสมกับวิถีของเจ้าของบ้าน ส่วนใหญ่มุ่งรวมถึงการจัดดอกไม้ต่าง ๆ ศิลปะต้นไม้ประดับ ผลไม้ตามฤดูกาล หินแปลกของเก่า งานฝีมือ เครื่องเขียน ซึ่งจะช่วยเพิ่มความน่าสนใจให้กับห้องโถงและห้องต่าง ๆ ภายในบ้าน ตั้งแต่สมัยราชวงศ์ซ่งเป็นต้นมา ของตกแต่งเริ่มค่อย ๆ ได้เป็นที่สนใจของจิตรกร และกลายเป็นเนื้อหาทั่วไปที่พบได้บ่อยในการวาดภาพของจิตรกร และภาพวาดบนพัดถนอานที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับของแต่ง

แต่งเหล่านี้ก็ได้ปรากฏขึ้นพร้อม ๆ กัน ตัวอย่างเช่น “ภาพดอกเบญจมาศในแจกัน” (ภาพที่ 4-8) สมัยราชวงศ์ซ่งซึ่งจะเห็นถึงภาพวาดที่มีของตกแต่งประดับอยู่ โดยจิตรกรรมแบ่งพัฒนาด้านในลักษณะนี้ออกเป็น 2 ส่วน ด้านซ้ายเป็นตัวอักษร และด้านขวาเป็นภาพวาด ภาพวาดคือแจกันคอยาวสีน้ำเงินบนแท่นวางแจกันซึ่งมีดอกเบญจมาศหลายดอกแทรกอยู่

ภาพที่ 4-8 ภาพดอกเบญจมาศในแจกัน (ศูนย์วิจัยจิตรกรรมและตัวอักษรจีนโบราณ มหาวิทยาลัยเจ้อเจียง, 2010)

1.2.3 ภาพบุคคล

เศรษฐกิจสังคมที่พัฒนาแล้วในสมัยราชวงศ์ซ่งทำให้เกิดเนื้อหาในการวาดภาพใหม่ๆ ขึ้นเป็นจำนวนมาก ซึ่งนอกจากเนื้อหาที่เกี่ยวกับ หญิงสาว เทพ และปัญญาชนผู้รู้หนังสือที่สืบทอดมาจากรุ่นก่อนๆ แล้ว ภาพชนมรรณานิยมประเพณีก็ถือเป็นคุณลักษณะที่โดดเด่นอย่างหนึ่งของภาพบุคคลในสมัยราชวงศ์ซ่ง มีภาพต่าง ๆ ปรากฏออกมาเป็นจำนวนมาก เช่น ภาพการเล่นของเด็กในหมู่บ้าน การไถนาและทอผ้า พ่อค้า ตลาดกลางคืน เป็นการบันทึกวิถีชีวิตของประชาชนในสังคมของราชวงศ์ซ่งอย่างมีชีวิตชีวา ซึ่งการอธิบายถึงความงามที่อ่อนโยนของพัฒนาชานสมัยราชวงศ์ซ่งได้เป็นอย่างดี โดยเนื้อหาหลักของภาพบุคคลบนพัฒนาชาน ได้แก่ ภาพนางกำนัล ภาพบรรยากาศวิถีชีวิตในเมือง และภาพการเล่นของเด็ก

(1) ภาพนางกำนัล

ในสมัยราชวงศ์ซ่งได้เกิดจิตรกรที่วาดภาพนางกำนัลฝีมือดีหลายคน เช่น ชูฮั่นฉิน หลี่ซ่ง หลี่ถิง จ้าวกวงฝู หม่าหย่วน ภาพนางกำนัลส่วนใหญ่แสดงให้เห็นถึงชีวิตประจำวันของสตรี โทนสีมีความหลากหลายมากกว่าภาพทิวทัศน์ และการจัดองค์ประกอบภาพก็ซับซ้อนกว่า ตัวอย่างเช่น “ภาพ

นางกำนัลรูปงาม”(ภาพที่ 4-9) ภาพนี้แสดงให้เห็นสตรีคนหนึ่งกำลังแต่งตัว โดยภาพใบหน้าของเธอปรากฏผ่านกระจก สีหน้าของเธอดูเคร่งขรึมและเศร้าเล็กน้อย สภาพจิตใจของเธอถูกนำเสนอผ่านดอกท้อที่กระจัดกระจายและก้านไม้ ภาพมีความชัดเจนและสวยงาม มีสีที่นุ่มนวล ซึ่งสะท้อนถึงเอกลักษณ์ด้านของสีที่สดและชัดเจนของจิตรกร ชูฮั่นฉินเป็นจิตรกรในราชสำนักที่มีชื่อเสียงสมัยราชวงศ์ซ่ง เชี่ยวชาญในการวาดภาพ องค์ประกอบและบุคคลในภาพสะท้อนให้เห็นถึงลักษณะเด่นของราชวงศ์ซ่งได้

ภาพที่ 4-9 ภาพนางกำนัลรูปงาม (ศุภยวีจัยจิตรกรรมและตัวอักษรจีนโบราณ มหาวิทยาลัยเจ้าเจียง, 2010)

(2) ภาพบรรยากาศวิถีชีวิตในเมือง

ในสมัยราชวงศ์ซ่ง มีภาพวาดที่แสดงถึงชีวิตประจำวันของผู้คน โดยรสนิยมทางสุนทรียะของภาพวาดได้เปลี่ยนจากมีสีสันมาเป็นนิ่งสงบ ส่วนใหญ่เป็นการแสดงให้เห็นถึงวิถีชีวิตประจำวันหรือบรรยายสภาพจิตใจของขุนนางและปัญญาชนผู้รู้หนังสือ ตัวอย่างเช่น “ภาพการเล่นและชมการแสดงหุ่นไม้” ของหลี่ ซง (ภาพที่ 4-10) ลายเส้นของภาพวาดทั้งหมดกลมกลืนเป็นธรรมชาติ ละเอียดสงบและเปี่ยมด้วยความหมาย ด้านหลังของหุ่นไม้เป็นหญิงสาวที่กำลังถือพัด ซึ่งแม้ว่าจะไม่มีร่องรอยของสีแดงอมชมพู แต่อารมณ์ของหญิงสาวคนนี้ก็เต็มไปด้วยความเจ็บสงบ มีมุมมองมากมายเกี่ยวกับความหมายที่แท้จริงของภาพวาดนี้ ความไร้เดียงสาของเด็กเป็นสิ่งที่ตรงกันข้ามกับความแห้งและความกลางของหุ่นไม้ ทำให้เห็นถึงบรรยากาศที่ไม่แท้จริงและความไม่เที่ยงของชีวิต ซึ่งได้อธิบายถึงความไม่เที่ยงของชีวิตจากมุมมองทางศิลปะ และจากอีกมุมมองหนึ่งก็ได้แสดงให้เห็นจารีตประเพณีด้วย

ภาพที่ 4-10 ภาพการเล่นและชมการแสดงหุ่นไม้ (<https://m.huxiu.com/article/264847.html>)

(3) ภาพการเล่นของเด็ก

เนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการเล่นของเด็กสามารถสะท้อนให้เห็นถึงการแสวงหาทางสุนทรียภาพเรื่อง“ความเป็นเนื้อแท้” ในขณะนั้นได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ก็ยังมีผลงานที่เกี่ยวข้องกับเทศกาลมากมาย เช่น “ภาพเด็กหนึ่งร้อยคนกำลังเล่นในฤดูใบไม้ผลิ” “ภาพดวงอาทิตย์ในฤดูใบไม้ผลิ” ที่เกี่ยวข้องกับเทศกาลตรุษจีน หรือ “ภาพการละเล่นทวนหยาง” “ภาพการละเล่นฉงอู่” ที่เกี่ยวข้องกับเทศกาลไหว้บ๊ะจ่าง ผลงานเหล่านี้ส่วนใหญ่มีความหมายเชิงสัญลักษณ์บางอย่าง เช่น ขอพรให้มีลูกมีหลานเยอะ ๆ ขอพรให้มีความสุขอายุยืน หรือสื่อถึงการปิดเป่าภัยพิบัติและญาติผีปีศาจ ตัวอย่างเช่น “ภาพเด็กหนึ่งร้อยคนกำลังเล่นในฤดูใบไม้ผลิ”(ภาพที่ 4-11) ซึ่งเป็นภาพวาดของที่ไม่ปรากฏชื่อจิตรกรในสมัยราชวงศ์ซ่ง เป็นผลงานชิ้นเอกที่สะท้อนแนวคิดการขอพรให้มีลูกมีหลานจำนวนมาก โดยในภาพแสดงให้เห็นถึงภาพเด็กๆ ที่กำลังขีดสิ่งโต เล่นดนตรี เล่นละคร เล่นว่าว และกิจกรรมอื่นๆ ในช่วงเทศกาลตรุษจีน ภาพการละเล่นของเด็กที่อยู่บนพัดฉนวนชานในสมัยราชวงศ์ซ่งได้สะท้อนถึงทักษะอันยอดเยี่ยมของคนในราชวงศ์ซ่งได้เป็นอย่างดี และยังเป็นสื่อภาพที่มีคุณค่าที่ให้คุณหลังได้เข้าใจชีวิตทางสังคมของราชวงศ์ซ่ง โดยเฉพาะรูปลักษณะที่แท้จริงของเด็ก ๆ

ภาพที่ 4-11 ภาพเด็กหนึ่งร้อยคนกำลังเล่นในฤดูใบไม้ผลิ (ศูนย์วิจัยจิตรกรรมและตัวอักษรจีนโบราณ มหาวิทยาลัยเจ้อเจียง, 2010)

เนื้อหาของพัดถวนชานสมัยราชวงศ์มีความหลากหลายเป็นอย่างมาก และเนื่องจากจิตรกรที่วาดภาพบนพัดถวนชานยังได้สร้างสรรค์ผลงานภาพวาดจีนประเภทอื่น ๆ ด้วย ดังนั้นเนื้อหาของภาพวาดบนพัดจึงครอบคลุมเนื้อหาทั้งหมดของภาพวาดจีนในขณะนั้น แต่ข้อจำกัดจะอยู่ที่ความแตกต่างของรูปร่างรูปทรงของพัดถวนชาน ทำให้ในบรรดาพัดถวนชานที่ยังหลงเหลืออยู่ในปัจจุบัน ส่วนใหญ่จะเป็นเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับทิวทัศน์ บุคคล สัตว์ และตัวอักษรที่ได้กล่าวในข้างต้นเป็นหลัก เนื้อหาบนภาพเป็นหนึ่งในองค์ประกอบที่สำคัญในการทำความเข้าใจกับภาพวาดบนพัดถวนชานสมัยราชวงศ์ซ่ง ซึ่งการรวบรวม เรียบเรียง สรุปลง และวิเคราะห์เนื้อหาของภาพไม่เพียงแต่ทำให้เราสามารถเข้าใจเนื้อหาและรูปแบบของภาพวาดบนพัดได้เท่านั้น แต่ยังสามารถสัมผัสได้ถึงความคิดของจิตรกรที่ต้องการสื่อสารออกมาได้ด้วย นอกจากนี้ยังช่วยให้เราสามารถเข้าใจถึงวัฒนธรรม การดำรงชีพและวิถีชีวิตของผู้คนในสมัยราชวงศ์ซ่งได้ง่ายมากยิ่งขึ้น อีกทั้งยังเป็นการวางพื้นฐานที่ดีสำหรับการวิเคราะห์เชิงลึกในขั้นตอนต่อไปอีกด้วย

1.3 สุนทรียภาพทางด้านสีสันทัน

การเลือกใช้สีของภาพวาดจีนแบบดั้งเดิมนั้นมีเอกลักษณ์เฉพาะเป็นของตัวเอง หากเริ่มนับตั้งแต่ภาพวาดบนหิน ชาวจีนมีประวัติการใช้สีในภาพวาดมายาวนานกว่า 5,000 ปี ด้วยพัฒนาการของยุคสมัยและการเปลี่ยนแปลงของแต่ละราชวงศ์ ภาพวาดจีนได้มีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ จากภาพวาดในถ้ำ ภาพวาดฝาผนัง และภาพวาดจีนดั้งเดิมที่เหลืออยู่จำนวนมากจะเห็นได้ว่า ภาพวาดจีนมีสีสันสดใส เต็มไปด้วยพลัง ยิ่งใหญ่แต่ก็เต็มเปี่ยมไปด้วยความสงบ ทว่าในสมัยราชวงศ์ซ่งได้มี

ปัญญาชนผู้รู้หนังสือเพิ่มขึ้น และลัทธิขงจื้อใหม่ก็ได้ท่วมทับไปทั่วทั้งแคว้นวัฒนธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งชนชั้นปกครองที่ได้ให้ความเคารพศรัทธาเป็นอย่างมาก ส่งผลให้การเลือกใช้สีของภาพวาดจีนได้เข้าสู่ช่วงที่มีการใช้สีมีความโปร่ง นุ่ม โบราณ สง่า และยิ่งไปกว่านั้น ผลงานภาพวาดต่างๆ ก็ถูกส่งต่อกันมากขึ้นในช่วงนี้ ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อความประทับใจของคนรุ่นหลังที่มีต่อการใช้สีในภาพวาดจีน

โดยสรุปแล้ว พัฒนชวนเป็นภาพวาดจีนประเภทพิเศษที่ไม่สามารถดำรงอยู่ได้โดยอิสระจากสภาพแวดล้อมทั่วไปของการวาดภาพจีน แต่เนื่องจากลักษณะเฉพาะทั้งการใช้งานจริงและความเป็นศิลปะจึงแตกต่างจากภาพวาดจีนในสมัยเดียวกันเล็กน้อยในแง่ของการใช้สี ในภาพวาดบนพัฒนชวน นอกจากภาพภูเขาสีเขียวและแม่น้ำสีที่มีอยู่เพียงไม่กี่ภาพ ส่วนใหญ่ในภาพภูเขาและแม่น้ำจะใช้สีของน้ำหมึกเป็นหลัก และจะมีการสอดแทรกด้วยสีอื่น ๆ ที่มีความเรียบง่าย โดยภาพบุคคล ดอกไม้และนกได้รับการลงสีมากที่สุด และนอกจากโครงร่างที่วาดด้วยเส้นหมึกแล้วก็ยังมีการลงสี ทาสีทับกัน เพื่อแสดงถึงบรรยากาศของภาพที่มีความเหมือนจริง

ในส่วนนี้ ผู้วิจัยจะวิเคราะห์การใช้สีของพัฒนชวนจากภาพวาดบนพัฒนชวนที่รวบรวมได้จากพิพิธภัณฑ์พระราชวังกรุงปักกิ่ง โดยจะทำการวิเคราะห์การใช้สีจากสองด้านคือสีพื้นหลังและสีเนื้อหา เพื่อที่จะสรุปและเข้าใจถึงกฎการใช้สีในการวาดภาพบนพัฒนชวน

1.3.1 สีพื้นหลัง

การใช้สีในภาพวาดบนพัฒนของราชวงศ์ซ่งนั้นค่อนข้างหลากหลาย แสดงให้เห็นถึงความอุดมสมบูรณ์ของวัสดุการวาดภาพในขณะนั้น ตลอดจนความเข้าใจอย่างลึกซึ้งของจิตรกรเกี่ยวกับเนื้อหาของภาพวาด แต่ในภาพรวม สำหรับสีพื้นหลังค่อนข้างเป็นสีเดียวไม่หลากหลาย โดยทั่วไปจะเป็นโทนสีกลางคือสีน้ำตาลและสีเหลือง หรืออาจจะเปลี่ยนแปลงเล็กน้อย ทำให้ภาพรวมเป็นหนึ่งเดียวและกลมกลืนกัน คนสมัยใหม่เมื่อต้องการคัดลอกภาพวาดของราชวงศ์ซ่งต้องทาสีพื้นบนกระดาษขุ่นหรือย้อมด้วยน้ำชาก่อนถึงจะได้สัมผัสความรู้สึกที่เรียบง่ายและสง่างาม และถึงแม้ว่าเราจะไม่สามารถย้อนกลับไปในสมัยราชวงศ์ซ่งเพื่อสำรวจสถานการณ์จริงในขณะนั้นได้ แต่หลังจากวิเคราะห์พบว่า ความนิยมของสีพื้นหลังในสมัยนั้นส่วนใหญ่มาจากการที่ภาพวาดพัฒนจำนวนมากวาดบนผ้าไหม ไม่ใช่กระดาษ และยังช่วยให้สามารถเก็บรักษาภาพไว้ได้อีกด้วย สีของไหมที่ยังไม่ผ่านการฟอกขาวจะออกเหลืองเล็กน้อย ซึ่งสามารถสะท้อนถึงคุณลักษณะอันสง่างามของขุนนางและปัญญาชนในขณะนั้น นอกจากนี้ เมื่อเปรียบเทียบกับกระดาษ ผ้าไหมจะแข็งแรงและทนทานกว่า และสามารถตอบสนองความต้องการทางด้านการใช้งานได้ดีกว่า และจากมุมมองของการวาดภาพ ผ้าไหมเหมาะสำหรับงานพุทธรูปละเอียดและการวาดภาพที่มีความประณีตมากกว่า ซึ่งสอดคล้องกับความต้องการของจิตรกร ด้วยเหตุนี้ ผู้คนจำนวนมากจึงเลือกใช้ผ้าไหม ส่งผลให้การวาดภาพบนกระดาษขุ่นในภายหลังจึงต้องมีการย้อมด้วยสีเหลืองอ่อนก่อน นอกจากนี้ เหตุผลของระยะเวลาที่ไม่สามารถมองข้ามได้ กว่า 1063 ปีนับตั้งแต่การก่อตั้งราชวงศ์ซ่ง การเปลี่ยนแปลงของยุคสมัยย่อมทั้ง

ร่องรอยของเวลาไว้อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เม็ดสีส่วนใหญ่ที่ใช้ในขณะนั้นเป็นเม็ดสีแร่ ซึ่งไม่ว่าจะเป็นสีดั้งเดิมของผ้าไหมหรือสีย้อมก็จะเปลี่ยนไปตามกาลเวลา สามารถเห็นได้การเปลี่ยนแปลงนี้ได้อย่างชัดเจนในภาพวาด โดยสีพื้นหลังของภาพวาดบนพัดถวนชานที่เก็บรักษาไว้ในปัจจุบันโดยทั่วไปจะเป็นสีเหลือง อมน้ำตาล สีนํ้าตาล หรือสีเหลืองอ่อน ตัวอย่างเช่น ใน “ภาพสวนดอกท้อ” สมัยราชวงศ์ซ่งที่ (ภาพที่ 4-13) สีขาวจะเด่นชัดเป็นพิเศษ สีพื้นหลังเป็นสีเหลืองค่อนข้างเข้ม และใบไม้ก็มีความเข้มเป็นพิเศษ ซึ่งเป็นความแตกต่างระหว่างเม็ดสีต่างๆ เมื่อกาลเวลาผ่านไป

ภาพที่ 4-12 ภาพสวนดอกท้อสมัยราชวงศ์ซ่ง (ศุนย์วิจัยจิตรกรรมและตัวอักษรจีนโบราณ มหาวิทยาลัยเจ้อเจียง, 2010)

ภาพที่ 4-13 คือการจำแนกประเภทของสีพื้นหลังของพัดถวนชานหลังจากการรวบรวมข้อมูล จากภาพจะเห็นได้ว่า สีพื้นหลังกับเนื้อหานั้นไม่ได้มีความเชื่อมโยงกันมาก จิตรกรพิจารณาการเลือกใช้สีพื้นหลังจากผลลัพธ์ภาพรวมของภาพ แต่หลังจากรวบรวมและวิเคราะห์แล้วพบว่ามีกฎเกณฑ์บางอย่าง กล่าวคือ สีพื้นหลังของภาพที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับดอกไม้และนกจะค่อนข้างสว่าง อาจเป็นเพราะดอกไม้โดยทั่วไปจะมีความสว่าง แต่สำหรับสีพื้นหลังของภาพที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับทิวทัศน์จะมีความแตกต่างของเฉดสีค่อนข้างเยอะ มีทั้งสีเข้มและสีอ่อนแตกต่างกันไป ภาพที่มีมุมมองระยะไกลจะสว่างกว่าสีพื้นหลัง ส่วนภาพศาลาที่เป็นภาพระยะใกล้จะมีสีพื้นหลังที่ค่อนข้างเข้ม ส่วนภาพที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับบุคคลก็เช่นเดียวกัน เนื่องจากบุคคลบางคนถูกรวมเข้าเป็นหนึ่งเดียวกับทิวทัศน์ภูเขาและแม่น้ำ เพราะฉะนั้นสีพื้นหลังของภาพบุคคลส่วนใหญ่จึงมีลักษณะเดียวกันกับสีพื้นหลังของภาพทิวทัศน์ภูเขาและแม่น้ำ

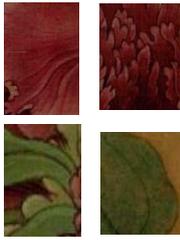
ภาพที่ 4-13 สีพื้นหลังของพัตถวนชาน

1.3.2 สีเนื้อหา

เนื่องจากเนื้อหาของภาพวาดบนพัตถวนชานมีความหลากหลาย ส่งผลให้สีเนื้อหาที่ใช้ในภาพวาดบนพัตถ์ก็มีความหลากหลายตามเนื้อหาของภาพ สีเส้นที่หลากหลาย ไม่เพียงแต่มีสีที่ตัดกันเท่านั้น แต่ยังรวมถึงสีต่างๆ ที่ใกล้เคียงกันอีกด้วย โดยทั่วไปจิตรกรจะเลือกใช้สีตามผลลัพธ์ของภาพรวมของภาพ ซึ่งรูปแบบของการลงสีคือ “ลงสีตามธรรมชาติของวัตถุ” จากการสำรวจพบว่า สีของภาพวาดจีนในสมัยราชวงศ์ซ่งใช้สีผสมจากแม่สีที่มาจากแร่ธาตุและสีของพืช ซึ่งการรวมกันของแร่ธาตุและพืชบวกกับผงตะกั่วที่อาศัยการผลิตทางเคมีแบบโบราณในขณะนั้น ตลอดจนสารตะกั่วแดงและสีม่วงที่มาจากต่างประเทศ ทำให้สีที่ใช้บนพัตถวนชานมีความหลากหลายเป็นอย่างมาก มีเพียงภาพวาดบนพัตถ์ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับภูมิทัศน์ภูเขาและแม่น้ำที่ส่วนใหญ่ใช้สีของหมึกและสีอ่อน แต่ในส่วนของภาพที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับดอกไม้และนก และบุคคลก็ยังคงพัฒนามาจากการใช้สีเส้นที่หลากหลายและเข้มข้นในสมัยราชวงศ์ถัง และให้ความสำคัญกับฟู่กันและหมึกมากขึ้น และยังเน้นไปที่อรรถมนต์ ความรู้สึกและจิตวิญญาณโดยรวมของภาพ ในสมัยของจักรพรรดิซ่งฮู่ยง พระองค์ทรงให้ความสำคัญกับสำนักจิตรกรรมเป็นอย่างมาก จนทำให้เกิดเป็นรูปแบบการวาดภาพที่แตกต่างกันสองแบบ หนึ่งคือการวาดภาพด้วยเทคนิคฟู่กันละเอียดและลงสีหนักซึ่งมีต้นกำเนิดมาจากฮวง ถี้ และสองคือ การวาดภาพด้วยเทคนิคหมึกสีอ่อนซึ่งมีต้นกำเนิดมาจากสวี ซี แต่รูปแบบผลงานของจักรพรรดิซ่งฮู่ยงนั้นเป็นการผสมผสานเข้าด้วยกันของทั้งสองรูปแบบ เป็นการใช้ฟู่กันละเอียด ซึ่งเหมือนกับสไตล์ราชสำนัก แต่เปลี่ยนสีเป็นหมึก ต่อมาในสมัยราชวงศ์ซ่งใต้ รูปแบบการวาดทั้งสองที่กล่าวถึงข้างต้นได้ส่งเสริมซึ่งกันและกันและพัฒนาไปพร้อมกัน จนทำให้เกิดเป็นลักษณะเฉพาะที่ว่า “หมดหมึกลงไป ลงสีตามหลัง” “สีไม่กลบหมึก” ซึ่งเมื่อดูจากภาพเหล่านี้ ไม่ว่าจะเป็น “ภาพดอกบัวโผล่พ้นน้ำ” “ภาพดอกไผ่ถั้ว” “ภาพผีเสื้อชมดอกเบญจมาศ” “ภาพดอกฉัตรทอง” “ภาพดอกไม้” ส่วนใหญ่ก็เป็นภาพวาดด้วยเทคนิคฟู่กันละเอียดและลงสีหนัก มีการลงเส้นของฟู่กันที่พิถีพิถันมีรายละเอียดและลงสี

ที่เข้มข้น และส่วนใหญ่สีที่ได้จะเกิดจากการผสมสีจากแร่และสีจากพืช ดอกไม้ที่วาดส่วนใหญ่เป็นดอกไม้ที่โดดเด่น โดยมีใบไม้สีเขียวเป็นตัวเสริมหรือเน้นด้วยสีแดงหรือสีหนักในบางครั้ง วัสดุที่ใช้ส่วนใหญ่เป็นผ้าไหม รูปแบบเป็นพัดถวนชาน ซึ่งจะมีความสวยงามและมีเสน่ห์ จากมุมมองนี้ เพื่อเป็นการสรุปให้เห็นถึงลักษณะของสีเนื้อหาได้ดียิ่งขึ้น ผู้วิจัยจึงได้ทำการถอดองค์ประกอบของสีเนื้อหาที่ใช้บนภาพวาดพัดถวนชานออกมาเป็นตารางที่ 4-3 ดังนี้

ตารางที่ 4-3 สี เนื้อหาที่ใช้บนภาพวาดพัดถวนชาน (Qingqing Tang, 2023)

หมายเลข	จิตรกร	ชื่อผลงาน	ภาพผลงาน	สีเนื้อหา	แหล่งที่มา
1	ไม่ปรากฏ	สวนดอกไม้			พิพิธภัณฑ์พระราชวังกู้กง กรุงปักกิ่ง
2	ไม่ปรากฏ	ดอกบัว ใต้น้ำ			พิพิธภัณฑ์พระราชวังกู้กง กรุงปักกิ่ง
3	จู เซ่า จง	ภาพผีเสื้อ ชมดอกไม้ เบญจมาศ			พิพิธภัณฑ์พระราชวังกู้กง กรุงปักกิ่ง
4	ไม่ปรากฏ	ดอกไม้ โบตั๋น			พิพิธภัณฑ์พระราชวังกู้กง กรุงปักกิ่ง

โดยสรุปแล้ว การเลือกใช้สีของพัดฉนวนชานสมัยราชวงศ์ซ่งได้รับอิทธิพลอย่างมากจากรูปแบบโดยรวมของการวาดภาพจีนในขณะนั้น ในช่วงต้นราชวงศ์ซ่งส่วนใหญ่ยังคงรูปแบบของยุคห้าราชวงศ์ในสมัยก่อนหน้าคือ “ลงลายเส้นแล้วเติมสี เพื่อให้หน้าสนใจและมีสีสัน” ภายหลัง เมื่อชนชั้นขุนนางและปัญญาชนเริ่มมีสิทธิในการควบคุมวาทกรรมต่าง ๆ ส่งผลให้วิธีการวาดภาพแบบใหม่แบบ “เหยื่อ” ของสวี ซี ได้รับการพัฒนาไปอย่างรวดเร็ว จิตรกรได้แสดงออกถึงความเป็นจริงอย่างตรงไปตรงมาผ่านการสี ซึ่งได้สอดคล้องกับการแสวงหาแนวคิด “การลงสีตามธรรมชาติของวัตถุ” ที่เฮ้อ เซี่ยได้กล่าวไว้ใน “ทฤษฎีการวาดภาพ” ซึ่งภาพวาดบนพัดฉนวนชานจะแสดงให้เห็นถึงคุณลักษณะที่สมบูรณ์แบบของ “ความร่ำรวย มั่งคั่ง มีสีสัน” และ “ความแปลกใหม่” ในขณะที่จิตรกรใช้สี พวกเขาจะมีความพิถีพิถันอย่างมากเกี่ยวกับคุณภาพของเม็ดสี มักจะใช้สีจากแร่และสีจากพืชร่วมกัน เพื่อหวังว่าจะใช้คุณสมบัติของการปกปิดที่สวยงาม หนา แข็งแรง และการซึมผ่านที่แข็งแกร่งในการแสดงออกถึงวัตถุ ซึ่งการผสมผสานกันเช่นนี้ ไม่เพียงแต่เป็นการรับประกันความอึดตัวของสีเท่านั้น แต่ยังทำให้ภาพโดยรวมสดใสและมีชีวิตชีวา และจะไม่สว่างจนเกินไปหรือไม่มีรสนิยมนจนเกินไป และจะทำการลงสีทับกันหลาย ๆ ครั้ง เพื่อที่จะทำให้ภาพมีมิติเพิ่มมากขึ้น ซึ่งสามารถสรุปได้ว่า ภาพวาดบนพัดฉนวนชานสมัยราชวงศ์ซ่งนั้น ชัดเจนและสง่างาม สูงส่งและประณีต งดงามแต่มีรสนิยม

1.4 สุนทรียภาพทางการจัดองค์ประกอบภาพ

การจัดองค์ประกอบภาพหรือที่เรียกว่าการจัดวางหรือสัดส่วนของภาพ เป็นจุดเชื่อมโยงที่สำคัญมากในการสร้างสรรค์งานจิตรกรรมจีน ใน “สารานุกรมสีโอไห่” (Liu, 1936) ได้อธิบายคำว่า “การจัดองค์ประกอบภาพ” ไว้ว่า “เพื่อแสดงออกถึงแก่นเรื่องและความสวยงามของผลงาน จิตรกรจะจัดการกับความสัมพันธ์ระหว่างตำแหน่งของผู้คนและวัตถุในพื้นที่หนึ่ง ๆ และจัดองค์ประกอบของภาพแต่ละภาพหรือบางส่วนให้เป็นผลงานศิลปะ” กล่าวง่าย ๆ ก็คือ การจัดองค์ประกอบภาพคือกรอบและโครงสร้างของภาพ สะท้อนให้เห็นถึงรูปแบบโดยรวมของภาพ การจัดองค์ประกอบที่ดีและไม่ดีจะมีผลโดยตรงต่อรูปแบบและภาพรวมของภาพ ความมีเหตุมีผลและความเหมาะสมคือหัวใจสำคัญที่ต้องให้ความสนใจเมื่อทำงานวาดภาพ ในการวาดภาพจีนจะให้ความสำคัญกับ “การจัดองค์ประกอบภาพ” เป็นอย่างมาก ซึ่งการจัดองค์ประกอบของภาพวาดบนพัดฉนวนชานในสมัยราชวงศ์ซ่งส่วนใหญ่ดำเนินไปในรูปแบบของภาพวาดจีนโบราณ แต่เนื่องจากความพิเศษของรูปร่างรูปทรงของพัดฉนวนชาน ทำให้เกิดวิธีการใหม่ ๆ ในการจัดองค์ประกอบและการแบ่งสัดส่วนของภาพ ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับองค์ประกอบของภาพวาดจีนทั่วไปแล้ว การจัดองค์ประกอบของภาพวาดบนพัดฉนวนชานจะมีเอกลักษณ์เฉพาะเป็นของตัวเอง

จากการวิเคราะห์ในก่อนหน้านี้นี้ เนื้อหาของภาพวาดบนพัดสามารถแบ่งออกเป็นภาพที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับทิวทัศน์ ดอกไม้และนก บุคคล และตัวอักษร เพราะฉะนั้นการวิเคราะห์การจัดองค์ประกอบก็ควรเป็นไปตามกฎพื้นฐานของเนื้อหาเหล่านี้ และเนื่องจากการจัดองค์ประกอบภาพบน

พัฒนาชานที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับบุคคลจะเป็นไปตามกฎการจัดองค์ประกอบแบบภาพวาดจีน แต่ก็จะถูกจำกัดด้วยรูปร่างของพัฒนาชาน ทำให้องค์ประกอบภาพวาดจึงเป็นไปตามรูปร่างของพัด แต่พัฒนาชานที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับตัวอักษรจะไม่ปรากฏอยู่เดี่ยว ๆ เพราะฉะนั้นการจัดองค์ประกอบส่วนใหญ่คือจะมีการตกแต่งด้วยตัวอักษรในพื้นที่ว่าง หรือตัวอักษรและภาพวาดจะมีสัดส่วนที่เท่า ๆ กัน หรือด้านหนึ่งจะเป็นภาพวาด อีกด้านหนึ่งจะเป็นตัวอักษร เพราะฉะนั้น ผู้วิจัยจะวิเคราะห์และเรียบเรียงข้อมูลการจัดองค์ประกอบภาพเฉพาะพัฒนาชานที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับทิวทัศน์ ดอกไม้และนกเท่านั้น

1.4.1 การจัดองค์ประกอบภาพทิวทัศน์

เนื่องจากเนื้อหาเกี่ยวกับทิวทัศน์ในภาพวาดบนพัฒนาชานสัดส่วนที่ค่อนข้างเยอะ สิ่งนี้สามารถอธิบายได้ว่าภาพทิวทัศน์นั้นมีความหลากหลายและเป็นที่ยอมรับประชาชนจำนวนมาก ซึ่งจากจากมุมมองของการจัดองค์ประกอบ พัฒาชานที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับทิวทัศน์นอกจากจะเป็นการสานต่อรูปแบบการจัดองค์ประกอบจากภาพวาดจีนบางส่วนแล้วก็ยังคงแตกต่างจากภาพแขวนแนวตั้งและภาพม้วนอีกด้วย รูปร่างรูปทรงของพัฒนาชานมีข้อจำกัดอย่างมากในการจัดองค์ประกอบภาพ และยังมีเงื่อนไขในการจัดองค์ประกอบภาพ ตำแหน่งของภาพ และการสร้างสรรค์ที่แตกต่างกันออกไปด้วย เพราะฉะนั้น จึงทำให้เกิดภาพที่แตกต่างออกมา ซึ่งจากการสำรวจและการรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยแบ่งรูปแบบการจัดองค์ประกอบแบบพิเศษของพัฒนาชานที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับทิวทัศน์ออกเป็น 2 ประเภท คือ “แบบย่อทิวทัศน์” และ “แบบมุมใดมุมหนึ่ง”

(1) การจัดองค์ประกอบ “แบบย่อทิวทัศน์”

การจัดองค์ประกอบรูปแบบนี้สอดคล้องกับการจัดองค์ประกอบของภาพวาดจีนที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับทิวทัศน์ขนาดใหญ่ เนื่องจากภาพวาดบนพัฒนาชานมีขนาดจำกัด การแสดงออกถึงความยิ่งใหญ่ของภูเขาและผืนน้ำที่กว้างใหญ่นั้นไม่ใช่เรื่องง่ายเมื่อเทียบกับภาพวาดแบบตั้งและภาพม้วน เพราะฉะนั้นภาพของภูเขาและแม่น้ำจึงมักถูกย่อขนาดหรือวาดบางส่วนลงบนหน้าพัด ตัวอย่างเช่นใน “ภาพการทำนาและการเก็บเกี่ยว” (ภาพที่ 4-14) เป็นภาพวาดบนพัดที่ใช้การจัดองค์ประกอบแบบย่อทิวทัศน์ เป็นภาพมองจากมุมบนลงล่าง แสดงให้เห็นพื้นที่ขนาดใหญ่ของไร่ นา ลานนวดข้าว คูน้ำ และภูเขาที่อยู่ไกลออกไป จิตรกรได้ย่อบรรยากาศที่มีรัศมีหลายสีบลิ้ให้อยู่ในรูปพัดขนาดเล็ก ๆ ซึ่งแตกต่างจากภาพอื่น ๆ ที่แสดงแคว้นใดมุมหนึ่ง เพราะการจัดองค์ประกอบแบบนี้มีทั้งภาพแบบไกล และรายละเอียดต่างๆ และมุมมองของภาพก็จูงใจแว่นว่างไว้ ซึ่งทำให้ภาพมีมิติมากขึ้น

143. 宋 钱若 耕稼图
绢本 设色 纵24.8厘米 横25.6厘米
故宫博物院藏

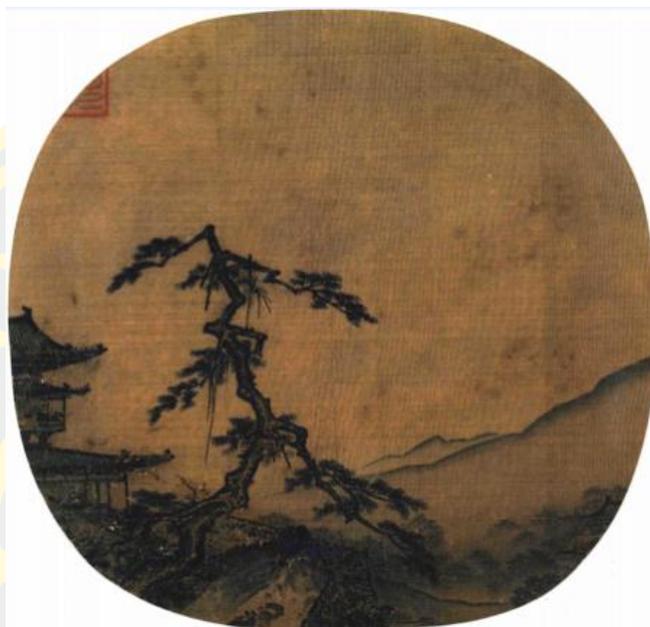
ภาพที่ 4-14 ภาพการทำนาและการเก็บเกี่ยว (ศูนย์วิจัยจิตรกรรมและตัวอักษรจีนโบราณ มหาวิทยาลัยเจ้อเจียง, 2010)

(2) การจัดองค์ประกอบ “แบบมุมใดมุมหนึ่ง”

สุนทรียภาพของ “การเห็นสิ่งใหญ่จากสิ่งที่เล็ก” ในทัศนงานชาวนั้นได้รับการเน้นย้ำอย่างต่อเนื่องในการสร้างสรรค์ ดังนั้นทัศนงานชาวนั้นมีเนื้อหาเกี่ยวกับทิวทัศน์ในสมัยราชวงศ์ซ่งใต้จึงไม่ค่อยมีองค์ประกอบภาพทิวทัศน์ขนาดใหญ่ แต่จะเลือกบางส่วนของทิวทัศน์หรือบางส่วนของศาลา ประกอบเข้ากับภูเขาที่อยู่ห่างไกลมานำเสนอ ซึ่งนี่ก็คือการจัดองค์ประกอบแบบมุมใดมุมหนึ่ง

ใน “ภาพศาลาข้างต้นสนโบราณ” ของหม่าหยวน (ภาพที่ 4-15) เป็นหนึ่งในผลงานที่เป็นตัวแทนของการจัดองค์ประกอบแบบมุมใดมุมหนึ่ง วัตถุหลักทั้งหมดอยู่ที่ด้านล่างของภาพ มุมหนึ่งของศาลาตั้งอยู่ที่มุมซ้ายล่างของภาพ มีการใช้ลายเส้นที่ละเอียดพิถีพิถัน จุดเกือบตรงกลางมีต้นสนที่พุ่งตรงขึ้นไปบนท้องฟ้า ทำให้ภาพไม่ดูกระจุกตัวอยู่ที่ด้านล่างเกินไป ทำให้พื้นที่ในภาพมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น และได้กลายเป็นจุดเด่นของภาพทั้งหมด ส่วนภูเขาที่อยู่ไกล ๆ ทางด้านขวาเป็นการใช้ฟุ้งกันแต่มี มีลายเส้นที่กระชับซึ่งตรงกันข้ามกับศาลาทางซ้ายที่วาดอย่างพิถีพิถัน ซึ่งทำให้ภาพมีมิติ และเพิ่มการรับรู้ของภาพมากขึ้น ส่วนด้านบนบนสองในสามเป็นพื้นที่ว่างไว้ซึ่งระบายอากาศได้ดี ซึ่งในฐานะที่เป็นภาพวาดบนทัศนงานชาวน การจัดองค์ประกอบแบบมุมใดมุมหนึ่งนี้ทำให้ทิวทัศน์ในทัศนงาน

ชานดูมันคง คงที่ นอกจากนี้ ระหว่างการใช้งานจุดศูนย์ถ่วงของภาพจะอยู่ที่ด้านล่าง จับด้ามพัดให้แน่นแล้วพัดวี จะทำให้ผู้คนรู้สึกถึงความสงบนิ่ง

ภาพที่ 4-15 ภาพศาลาข้างต้นสนโบราณ (Qingqing Tang,2022)

จะเห็นได้ว่า พัดที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับภูมิทัศน์ในสมัยราชวงศ์ซ่งได้เปิดโอกาสให้จิตรกรแยกส่วนและสร้างภาพใหม่โดยไม่ยึดติดกับขนาดของฉากหรือบรรยากาศจริง ซึ่งการจัดองค์ประกอบภาพแบบย่อทิวทัศน์และแบบมุมใดมุมหนึ่งนี้ทำให้ภาพดูมีมิติและมีชีวิตชีวามากยิ่งขึ้น

1.4.2 การจัดองค์ประกอบภาพดอกไม้และนก

เมื่อพิจารณาภาพดอกไม้และนกในสมัยราชวงศ์ซ่ง จะเห็นได้อย่างชัดเจนว่าการสร้างสรรค์ภาพดอกไม้และนกในสมัยนั้นค่อย ๆ เปลี่ยนจากงานขนาดใหญ่มาเป็นภาพวาดบนพัด นั่นคือการเปลี่ยนจากภาพวาดขนาดใหญ่เป็นภาพขนาดเล็ก สถานการณ์นี้ชัดเจนมากขึ้นในราชวงศ์ซ่งได้ ดังนั้น การจัดองค์ประกอบแบบพิเศษของภาพดอกไม้และนกบนภาพวาดบนพัดถวนชานสามารถแบ่งออกเป็น 3 ประเภทดังต่อไปนี้

(1) การจัดองค์ประกอบ “แบบมองสิ่งใหญ่จากสิ่งเล็ก”

ภาพดอกไม้และนกส่วนใหญ่ในสมัยราชวงศ์ซ่งได้จะวาดบนพัดหรือหนังสือภาพ โดยดอกไม้ส่วนใหญ่จะเป็นดอกไม้ที่อยู่บนกิ่งก้าน ในขณะที่นกและแมลงมักจะเกาะอยู่บนกิ่งไม้หรือใกล้กับเกสรดอกไม้ ซึ่งนี่ก่อให้เกิดเอกลักษณ์ของการจัดองค์ประกอบพื้นฐานของภาพดอกไม้และนกสมัยราชวงศ์ซ่ง และเอกลักษณ์ของการจัดองค์ประกอบภาพเช่นนี้ก็ยิ่งสะท้อนให้เห็นในภาพวาดบนพัดถ

วนชานเช่นกัน ซึ่งก็คือการแสดงถึงสิ่งต่าง ๆ ด้วยฉากเล็ก ๆ โดยรูปแบบการจัดองค์ประกอบในลักษณะนี้ส่วนใหญ่เป็นภาพวาดที่สรุปออกมาตามความเป็นจริง ตัวอย่างเช่น ใน “ภาพผีเสื้อชมดอกเบญจมาศ” ของจู่ เซ่าจางที่จัดเก็บในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพระราชวังกู้กง ในกรุงปักกิ่ง (ภาพที่ 4-16) โดยดอกเบญจมาศหลากสีกินพื้นที่เกือบ 2 ใน 3 ของภาพ การจัดเรียงความหนาแน่นและขนาดค่อนข้างสม่ำเสมอ ดอกไม้มีทั้งตั้งขึ้นและลง ทำให้ภาพมีความหนักแน่น ซึ่งภาพขนาดเล็กนี้ทำให้ผู้ชมรู้สึกถึงความมีชีวิตชีวา แสดงให้เห็นถึงทักษะอันลึกซึ้งของจิตรกรในการร่างภาพและการสร้างสรรค์ภาพรูปแบบการจัดองค์ประกอบภาพแบบมองเห็นความใหญ่จากสิ่งเล็กนี้ใช้กันอย่างแพร่หลายในภาพดอกไม้และนกบนพัดถวนชานในสมัยราชวงศ์ซ่ง และได้กลายเป็นรูปแบบการจัดองค์ประกอบแบบกระแสหลัก

ภาพที่ 4-16 ภาพผีเสื้อชมดอกเบญจมาศ (Chen, 2011)

(2) การจัดองค์ประกอบ “แบบทะแยง”

การจัดองค์ประกอบลักษณะนี้มักพบเห็นได้ในงานที่แสดงภาพดอกไม้แบบเดี่ยว ๆ ตัวอย่างภาพในปัจจุบันก็มีอยู่เป็นจำนวนมาก ตัวอย่างเช่น “ภาพดอกบัวโคล่พ่นน้ำ” “ภาพดอกโบตั๋น” “ภาพสวนดอกท้อ” ที่จัดเก็บในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพระราชวังกู้กง กรุงปักกิ่ง หรือจะเป็น “ภาพดอกมะลิ” ของจ้าว ชาง (ภาพที่ 4-17) ก้านดอกไม้เดี่ยว ๆ ทอดยาวจากมุมขวาล่างของภาพ กิ่งก้านที่ยาวจะพาดผ่านเส้นทแยงมุมของพื้นผิวพัดทั้งหมด แบ่งภาพออกเป็น 2 ส่วน ด้านขวาคือส่วนหลักที่เห็นได้อย่างชัดเจน และบนกิ่งก้านที่ทอดยาวมีดอกมะลิที่บ้านสะพรั่งประดับ ดอกไม้ที่ยื่นออกมา 5 ดอก

และดอกตูม 1 ดอกถูกจัดวางอย่างดีและให้ความรู้สึกที่ว่าง ทำให้ด้านขวาของภาพดูแน่นและโปร่งโล่ง ในขณะเดียวกัน มุมซ้ายล่างประดับด้วยดอกตูมสามดอกที่รอวันผลิบาน ซึ่งสะท้อนกับดอกไม้ที่กำลังบานทางขวา และยังเป็นการช่วยให้ภาพเอียงไปทางขวามากเกินไป และพื้นที่ว่างที่มุมล่างซ้ายทำให้ ภาพมีความรู้สึกพลิ้วไหวไปตามสายลม และยังแสดงถึงความนุ่มนวลของภาพอีกด้วย

ภาพที่ 4-17 ภาพดอกมะลิ (ศูนย์วิจัยจิตรกรรมและตัวอักษรจีนโบราณ มหาวิทยาลัยเจ้าเจียง, 2010)

(3) การจัดองค์ประกอบ “แบบตัดผ่าน”

การจัดองค์ประกอบประเภทนี้ส่วนใหญ่ใช้ดอกไม้เป็นตัวหลัก ตัดผ่านภาพบนพัด เกิดเป็นรูปแบบต่างๆ เช่นตัดแบบทแยง ผ่านแบบแนวนอน บางครั้งมีภาพนกและแมลง ตัวอย่างเช่น “ภาพดอกยี่หุบ” สมัยราชวงศ์ซ่ง (ภาพที่ 4-18) ดอกยี่หุบโผล่ออกมาจากมุมล่างขวาของภาพ ดอกไม้ อยู่ที่มุมบนซ้ายของภาพ ดอกไม้ ดอกตูม และใบไม้สีเขียวสอดประสานกันทำให้เกิดพื้นที่ที่หนาแน่น ตรงกลางภาพ

ภาพที่ 4-18 ภาพดอกยี่หุบ (ศูนย์วิจัยจิตรกรรมและตัวอักษรจีนโบราณ มหาวิทยาลัยเจ้าเจียง, 2010)

รูปแบบการจัดองค์ประกอบแบบตัดผ่านจะให้ความรู้สึกถึงความเคลื่อนไหวได้ดี การใช้ องค์ประกอบรูปแบบนี้ในภาพวาดดอกไม้และนกของพัดถวนชานสามารถทำให้ภาพดูเป็นธรรมชาติ และสมจริงยิ่งขึ้น โครงสร้างภายนอกของภาพถือเป็นส่วนประกอบที่ลงตัวของภาพ ซึ่งสามารถเป็นรูป ทางต่างๆได้ ส่วนโครงสร้างภายในของภาพควรมีความสัมพันธ์กับโครงสร้างภายนอก ซึ่งความสัมพันธ์ เช่นนี้ก็มีความหลากหลายเช่นกัน สามารถเป็นความสัมพันธ์แบบกลมกลืน ขัดแย้ง หรือแยกจากกันก็ ได้

การวิเคราะห์ข้างต้นเป็นรูปแบบการจัดองค์ประกอบแบบพิเศษของพัดถวนชานที่มี เนื้อหาเกี่ยวกับทิวทัศน์ ดอกไม้และนก ซึ่งเช่นเดียวกับการจัดองค์ประกอบภาพวาดจีน คือ การจัด องค์ประกอบภาพแบบเส้นขนาน แบบเส้นทแยงมุม แบบเส้นตัดกัน และแบบเส้นหยัก และการจัด องค์ประกอบภาพแบบศิลปะสมัยใหม่ คือ การจัดองค์ประกอบแบบรูปตัว “A” “C” “S” “V” ซึ่งการ จัดองค์ประกอบเหล่านี้ได้สะท้อนให้เห็นในภาพวาดบนพัดถวนชานที่มีเนื้อหาต่างๆ เช่น ทิวทัศน์ บุคคล ดอกไม้และนก และตัวอักษร

ข้อมูลข้างต้น ผู้วิจัยได้ใช้การวิธีการลงพื้นที่สำรวจ การสัมภาษณ์และการรวบรวมข้อมูล ทางเอกสารเป็นหลัก ทำการสรุป วิเคราะห์ และเรียบเรียงเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับรูปทรง เนื้อหา สีเส้น และการจัดองค์ประกอบภาพของพัดถวนชานสมัยราชวงศ์ซ่ง ใช้รูปภาพและตารางในการสรุปอัต ลักษณะทางศิลปะของพัดถวนชานสมัยราชวงศ์ซ่งให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น เพื่อเป็นพื้นฐานสำหรับ การศึกษาค้นคว้าและสร้างสรรค์ผลงานในขั้นตอนต่อไป

2. ความหมายแฝงทางวัฒนธรรมของพัดถวนชานสมัยราชวงศ์ซ่ง

ภาพทิวทัศน์ ดอกไม้และนก บุคคล และตัวอักษรบนพัดถวนชานสมัยราชวงศ์ซ่ง ล้วนสะท้อนถึงแนวคิดเชิงสุนทรียะและรูปแบบทางศิลปะและวัฒนธรรมของราชวงศ์ซ่ง ในขณะเดียวกัน สุนทรียภาพของภาพวาดบนพัดก็ได้รับอิทธิพลอย่างลึกซึ้งจากลัทธิขงจื้อยุคใหม่ที่ว่าด้วย “การแสวงหาความมีเหตุมีผลและการขจัดความปรารถนา” และลัทธิขงจื้อที่ว่าด้วย “ความกลมกลืนระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ” รูปทรง สี เนื้อหาและการจัดองค์ประกอบภาพมีความเรียบง่าย ซึ่งเป็นทัศนคติทางศิลปะที่อ่อนโยน รูปแบบถูกสร้างขึ้นมาอย่างพิถีพิถันและมีความสมดุลที่สมบูรณ์แบบระหว่างธรรมชาติและศิลปะ เกิดเป็นรูปแบบที่งดงามเรียบง่ายที่มีอิทธิพลมาจนถึงทุกวันนี้ ซึ่งการปะทะกันของศิลปะและวัฒนธรรมนี้ก่อให้เกิดคุณค่าทางสุนทรียะอันเป็นเอกลักษณ์ในวัฒนธรรมสมัยราชวงศ์ซ่ง และเนื่องจากคุณค่าทางสุนทรียะอันเป็นเอกลักษณ์ของพัดถวนชานนี้จึงถูกนำมาใช้งานอย่างกว้างขวางในทุกชั้นของสังคม และได้กลายเป็นสื่อสำคัญของผู้คนในการถ่ายทอดอารมณ์และแสดงออกถึงเสน่ห์ทางวัฒนธรรม อีกทั้งยังแสดงให้เห็นถึงความหมายแฝงทางวัฒนธรรมที่หลากหลายอีกด้วย

2.1 การวิเคราะห์อัตลักษณ์ทางศิลปะของพัดถวนชานสมัยราชวงศ์ซ่งด้วยทฤษฎีสัญศาสตร์ทางศิลปะ

วัฒนธรรมมีคุณค่าที่ค่อนข้างเป็นนามธรรม การศึกษาวัฒนธรรมพัดถวนชาน นอกเหนือจากคุณค่าของการใช้งานจริงแล้ว ต้องมีการเข้าใจและวิเคราะห์คุณค่าเชิงสัญลักษณ์ของพัดถวนชานอย่างลึกซึ้งอีกด้วยว่าแท้จริงแล้วพัดถวนชานมีความสำคัญอย่างไร สื่อความหมายถึงอะไร ซึ่งการทำความเข้าใจกับสิ่งเหล่านี้ต้องการตัวกลางที่เหมาะสมที่สามารถสื่อสารถึงสัญลักษณ์ต่างๆ ได้ ซึ่งการทำความเข้าใจกับการตัวกลางนี้จะทำให้เราสามารถเข้าใจถึงสัญลักษณ์ที่ต้องการแสดงออกได้ดียิ่งขึ้น จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ ตัวกลางที่เหมาะสมในที่นี้สามารถสรุปได้ก็คือ “สัญลักษณ์”

การเกิดขึ้นสัญลักษณ์โดยทั่วไปแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ประเภทที่ 1 คือ เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ เช่น เป็นเรื่องปกติที่มีการใช้พัดถวนชานเพื่อระบายความร้อนในสภาพอากาศที่ร้อน ดังนั้น เราจะนึกถึงพัดถวนชานเมื่ออากาศร้อน ซึ่งพัดถวนชานได้กลายเป็นสัญลักษณ์ในการดับร้อน ประเภทที่ 2 คือ เกิดขึ้นมาจากขนบธรรมเนียมทางสังคม เช่น จะใช้พัดถวนชานแบบไหนในการระบายความร้อนในช่วงที่อากาศร้อน ๆ ก็ขึ้นอยู่กับกฎเกณฑ์ของสังคมว่าใครใช้พัดแบบไหน มีจารีตประเพณี มีสถานะอย่างไร ทำให้วัสดุ รูปทรง เนื้อหา และสีของพัดถวนชานจึงกลายเป็นสัญลักษณ์ แอนสท์ แคสซิเรอร์ (Ernst Cassirer) เคยกล่าวไว้ใน “An Essay on Man” (สำนักพิมพ์อีแวนจิเยงไฮ้, 1997) ว่า “มนุษย์เป็นสัตว์สัญลักษณ์ นั่นคือสัตว์ที่ใช้สัญลักษณ์เพื่อสร้างวัฒนธรรม สัตว์จะตอบสนองต่อสัญลักษณ์แบบมีเงื่อนไข ในขณะที่มนุษย์ส่งสัญญาณให้กลายเป็นสัญลักษณ์ที่มีความหมาย” ดังนั้น เมื่อรวมกับการลงพื้นที่สำรวจและการสรุปก่อนหน้านี้ จากมุมมองของการศึกษา

ความหมายแฝงทางวัฒนธรรมของพัดฉนวนชานสมัยราชวงศ์ซ่ง สามารถแบ่งพัดฉนวนชานสมัยราชวงศ์ซ่ง ออกเป็น 4 ด้านหลัก ๆ คือ รูปทรง เนื้อหา สีสันทัน และการจัดองค์ประกอบภาพ จากนั้นทำการ วิเคราะห์จากมุมมองของทฤษฎีสัญศาสตร์ทางศิลปะ

(1) รูปทรงที่แฝงไปด้วยการสื่อความหมาย

รูปทรงของพัดฉนวนชานสมัยราชวงศ์ซ่งมีมาตรฐานทางเทคนิคขั้นสูง มีทั้งทรงกลม ทรง กลมด้านล่างตัดแบน ทรงใบตอง และทรงวงรี ซึ่งรูปทรงเหล่านี้เป็นการผสมผสานโครงสร้างแบบทรง กลมกับทรงสี่เหลี่ยมด้วยกันอย่างลงตัวและสมบูรณ์ ซึ่งได้มีทั้งการสื่อความหมายและความหมายแฝง ที่แตกต่างกันออกไป เช่น “ทรงกลม” สื่อความหมายถึงความสมบูรณ์และความสามัคคี ในวัฒนธรรม จีนแบบดั้งเดิม ความสมบูรณ์และความสามัคคีเป็นค่านิยมที่สำคัญมากในวิถีชีวิต ผู้คนมักจะใช้ความ สมบูรณ์และความสามัคคีมาแสดงออกถึงความสำคัญและความรักต่อครอบครัวและมิตรภาพ สำหรับ “ทรงกลมด้านล่างตัดแบน” ในวัฒนธรรมจีนดั้งเดิมแสดงออกถึงคุณลักษณะนิสัย เช่น ความอดุสาหะ ความรักดี และความซื่อสัตย์ สำหรับ “ทรงใบตอง” หมายถึงความสมพงษ์ การเป็นคู่มิตรและความ เป็นสิริมงคล ส่วน “ทรงวงรี” หมายถึงความสง่างามและความบริสุทธิ์ ซึ่งแนวคิดของรูปทรงเหล่านี้ที่มี ทั้งทรงกลมและทรงสี่เหลี่ยมก็ยังได้สะท้อนถึงแนวคิดลัทธิขงจื้อยุคใหม่ในสมัยราชวงศ์ซ่งที่ว่าด้วยเรื่อง ของความปรารถนาดีที่สวຍงาม นอกจากนี้ขนาดของพัดฉนวนชานก็มีความสำคัญทางศิลปะที่เป็น เอกลักษณะอีกด้วย ตัวอย่างเช่น พัดขนาดใหญ่มักใช้ในพิธีกรรมหรือการแสดง สื่อความหมายถึงความ ยิ่งใหญ่และเคร่งขรึม ขณะที่พัดฉนวนชานขนาดเล็กเหมาะสำหรับใช้ในชีวิตประจำวัน สื่อความหมายถึง ความเบา ความสะดวกและการใช้งานได้จริง โดยสรุป แต่ละรูปทรงต่างก็มีความสวยงามและหน้าที่ การใช้งานที่แตกต่างกันออกไป อีกทั้งยังมีความหมายเชิงสัญลักษณ์เฉพาะตัวอีกด้วย

(2) เนื้อหาที่เต็มไปด้วยสัญลักษณ์

เนื้อหาของพัดฉนวนชานสมัยราชวงศ์ซ่งเป็นหนึ่งในอัตลักษณ์ทางศิลปะที่โดดเด่นที่สุด โดยเนื้อหาส่วนใหญ่จะเป็นภาพที่มีความเกี่ยวข้องกับทิวทัศน์ธรรมชาติ ดอกไม้และนก และบุคคล โดยแต่ละองค์ประกอบในเนื้อหาเหล่านี้ล้วนมีความหมายเชิงสัญลักษณ์บางอย่าง ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึง อิทธิพลของวัฒนธรรมดั้งเดิมของจีนในสมัยราชวงศ์ซ่ง ตลอดจนรสนิยมของผู้คนที่มีต่อวัฒนธรรม ดั้งเดิมในเวลานั้น ตัวอย่างเช่น ในภาพทิวทัศน์บนพัดฉนวนชาน จะมีภาพภูเขาและแม่น้ำที่สูงและ ห่างไกล ไม่มีตัวตน ลึกลับ และลึกลับ องค์ประกอบเหล่านี้ไม่เพียงแต่เป็นตัวแทนของทิวทัศน์ ธรรมชาติเท่านั้น แต่ยังมีมีความหมายเชิงสัญลักษณ์บางอย่าง เช่น จักรวาล ชีวิต วิญญาณ และสภาวะของ จิตใจ หรือภาพดอกไม้โบตั๋น ลูกท้อสีเขียว นกนางเขนในภาพประเภทดอกไม้และนกล้วนเป็นสัญลักษณ์ ของความมั่งคั่งและเป็นสิริมงคล ซึ่งเป็นสัญลักษณ์หรือตัวแทนของความพร้อมหน้าพร้อมตา ความ ประองตอง และความปรารถนาดี หรือภาพของดอกเหมย ดอกกล้วยไม้ ต้นไผ่และดอกเบญจมาศก็มัก ถูกใช้เพื่อเป็นสัญลักษณ์แทนความสูงส่งของผู้ชาย หรือในภาพบุคคล การแต่งกาย การเคลื่อนไหวและสี

หน้าของบุคคลเหล่านั้นก็ได้มีความหมายเชิงสัญลักษณ์เฉพาะตัวอีกด้วย รูปภาพเหล่านี้ไม่เพียงแต่แสดงออกถึงสุนทรียภาพและศิลปะของผู้คนในสมัยราชวงศ์ซ่งเท่านั้น แต่ยังเป็นสื่อกลางที่สะท้อนให้เห็นถึงวัฒนธรรม ปรัชญา และความคิดของผู้คนในสมัยราชวงศ์ซ่งเช่นกัน

(3) สื่อที่แสดงออกถึงความอ่อนโยน

พัฒนาชานสมัยราชวงศ์ซ่งมีสื่อที่สมบูรณ์ การจัดวางมีความสมเหตุสมผล สื่อพื้นหลังที่เป็นสีโทนกลางอย่างสีน้ำตาล สีน้ำตาลอ่อนและสีเหลือง ซึ่งเมื่อจับคู่กับสีของเนื้อหาที่มีความเรียบง่ายและงดงาม ไม่เพียงแต่ทำให้ภาพโดยรวมดูไม่ซับซ้อน ในขณะเดียวกันก็ไม่ทำให้สูญเสียความสบายตา มีความสว่างเป็นอย่างมาก รูปแบบศิลปะโดยรวมเผยให้เห็นถึงความงามที่อ่อนโยน ซึ่งสามารถนำความสุข ความจรรดลงใจ และความรู้สึกที่นุ่มนวลมาสู่ผู้คน ซึ่งประเด็นเหล่านี้ได้เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมทางสังคมและรสนิยมทางสุนทรียศาสตร์ในขณะนั้น

ในสมัยราชวงศ์ซ่ง เนื่องจากความมั่นคงของประเทศและสังคม ผู้คนเริ่มให้ความสนใจกับคุณภาพชีวิตและความบันเทิงทางวัฒนธรรมมากขึ้น พัฒนาการชานในฐานะที่เป็นสื่อกลางของกิจกรรมความบันเทิง จารีตประเพณีและวัฒนธรรม สื่อของพัฒน์นั้นได้มีเอกลักษณ์ของควมมีชีวิตชีวาและความหลากหลาย โดยโทนสีโดยรวมของภาพมีความนุ่มนวล อ่อนโยน สะท้อนถึงความมีเหตุมีผลและการควบคุมอารมณ์ความรู้สึกที่อยู่ภายในวัฒนธรรมสมัยราชวงศ์ซ่ง ซึ่งได้แสดงให้เห็นถึงความต้องการด้านสุนทรียะที่ว่า “การเคลื่อนไหวในความนิ่งและความนิ่งในการเคลื่อนไหว” และสอดคล้องกับความต้องการด้านจิตใจของผู้คน ตัวอย่างเช่น สีฟ้าและสีเขียวที่นิยมใช้ในภาพทิวทัศน์สามารถสื่อสารถึงท้องฟ้าอันกว้างใหญ่และผืนดินอันลึกลับ ตลอดจนความหมายของความสงบของธรรมชาติ หรือสีแดง สีเหลือง และสีม่วงที่นิยมใช้ในภาพบุคคลสามารถแสดงถึงตัวตน สถานะ และลักษณะนิสัยของตัวละครได้ หรือสีแดง สีเหลือง และสีโทนร้อนอื่นๆ ใช้ที่แสดงถึงดอกไม้ นก และสัตว์ สื่อความหมายถึงความมั่งคั่งและความเจริญรุ่งเรือง และแสดงถึงความปรารถนาของผู้คนและชีวิตที่ดีขึ้น ในขณะเดียวกัน ในบรรยากาศทางวัฒนธรรมในขณะนั้น สื่อถูกมองว่าเป็นสัญลักษณ์ของปรัชญาและวัฒนธรรม ซึ่งแนวคิดทางปรัชญาแบบดั้งเดิมเหล่านี้ก็ได้รับการรวบรวมและแสดงออกทางศิลปะผ่านพัฒนาชาน เพราะฉะนั้น สื่อบนพัฒนาชานจึงมีความหมายในเชิงสัญลักษณ์ อีกทั้งมีความหมายแฝงทางวัฒนธรรมที่ลึกซึ้งและหลากหลาย ซึ่งสามารถกระตุ้นจินตนาการและความรู้สึกร่วมของผู้คนได้

(4) การจัดองค์ประกอบภาพที่มีความสมดุล

การจัดองค์ประกอบภาพบนพัฒนาชานสมัยราชวงศ์ซ่งก็มีความหมายเชิงสัญลักษณ์เช่นกัน ตัวอย่างเช่น ในการจัดองค์ประกอบภาพทิวทัศน์ ภูเขาและน้ำมักจะแสดงถึงลักษณะเพศชายและเพศหญิง และยังมีความหมายของหยินและหยางและศูนย์กลางอีกด้วย หรืออย่างเช่นในภาพบุคคลลักษณะรูปร่าง ท่าทาง และพฤติกรรมของตัวละครทั้งหมดก็มีความหมายเชิงสัญลักษณ์บางอย่าง หรืออย่างเช่นในการจัดองค์ประกอบภาพดอกไม้และนก องค์ประกอบหลักมักจะเอนเอียง

ไปด้านใดด้านหนึ่ง ขณะที่อีกด้านหนึ่งเว้นพื้นที่ไว้ พื้นที่ว่างนี้ไม่เพียงแต่ทำให้องค์ประกอบภาพกว้างขึ้น แต่ยังเป็นการทำให้องค์ประกอบมีความสมดุลและประสานกันมากขึ้น ซึ่งเป็นการทำให้ผู้ชมมีพื้นที่ในการจินตนาการมากขึ้น ซึ่งไม่เพียงสะท้อนถึงการแสวงหาแนวคิดทางศิลปะและสุนทรียภาพของผู้คนในสมัยราชวงศ์ซ่งเท่านั้น แต่ยังแสดงถึงความเคารพต่อความสมดุลของธรรมชาติอีกด้วย พัฒนชานสมัยราชวงศ์ซ่งได้ใช้องค์ประกอบต่าง ๆ ทั้งขนาด รูปทรง และเนื้อหาในการสร้างวิธีการจัดองค์ประกอบภาพที่มีความสมมาตร สมดุล และหลากหลาย สิ่งนี้ไม่เพียงแต่แสดงให้เห็นถึงการแสวงหาสุนทรียภาพของผู้คนในสมัยราชวงศ์ซ่งเท่านั้น แต่ยังสะท้อนถึงการแสวงหาความกลมกลืน ความสมดุล และความเป็นกลางในวัฒนธรรมดั้งเดิมของจีน อีกทั้งยังแสดงถึงเสน่ห์อันเป็นเอกลักษณ์และความหมายแฝงทางจิตวิญญาณของวัฒนธรรมดั้งเดิมของจีนอีกด้วย

พัฒนชานสมัยราชวงศ์ซ่งเป็นงานศิลปะประเภทหนึ่งที่ผสมผสานความสำคัญทางศิลปะ วัฒนธรรม และสังคมเข้าด้วยกัน โดยมีความหมายแฝงทางวัฒนธรรม ปรัชญา อุดมการณ์ และเสน่ห์ทางสุนทรียะอันเป็นเอกลักษณ์ โดยรูปทรง เนื้อหา สี สัน การจัดองค์ประกอบของพัฒนชานล้วนสะท้อนถึงสุนทรียภาพ คุณค่าทางวัฒนธรรม และพฤติกรรมการใช้ชีวิตของผู้คนในราชวงศ์ซ่ง พัฒนชานไม่เพียงแต่มีความหมายทางศิลปะที่โดดเด่นและเป็นอัตลักษณ์เท่านั้น แต่ยังมี ความหมายแฝงทางวัฒนธรรมและประสบการณ์ทางอารมณ์ที่หลากหลายอีกด้วย จากการวิเคราะห์ข้างต้นที่มีพื้นฐานจากทฤษฎีสัญศาสตร์ทางศิลปะสามารถช่วยให้ผู้วิจัยเกิดความเข้าใจต่ออัตลักษณ์ทางศิลปะและความหมายแฝงทางวัฒนธรรมของพัฒนชานราชวงศ์ซ่งได้อย่างลึกซึ้งยิ่งขึ้น ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการถอดองค์ประกอบที่จะนำไปใช้ในการสร้างสรรค์ได้ดียิ่งขึ้น และยังเป็นการวางรากฐานที่ดีสำหรับการสร้างสรรค์ผลงานในขั้นตอนต่อไปอีกด้วย

2.2 ความหมายแฝงทางวัฒนธรรมด้าน “จารีตประเพณี” และ “ความรักที่มีต่อเพื่อนมนุษย์”

พัฒนชานสมัยราชวงศ์ซ่งในฐานะที่เป็นสัญลักษณ์ทางสังคมและสื่อกลางของประวัติศาสตร์ที่สำคัญ ไม่เพียงมีประโยชน์ทางการใช้งานและประโยชน์ทางศิลปะเท่านั้น แต่ยังซ่อนแฝงไว้ด้วยความหมายเชิงอุดมคติและวัฒนธรรมด้าน “จารีตประเพณี” และ “ความรักที่มีต่อเพื่อนมนุษย์” แบบดั้งเดิมของจีนอย่างลึกซึ้งอีกด้วย ตัวอย่างเช่น วัสดุ การตกแต่ง และรูปแบบของพัฒน์มีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับตัวตน สถานะ และระดับชนชั้นของผู้ใช้ พัฒนชานที่ขุนนางและข้าราชการใช้มักทำด้วยวัสดุอย่างดีและตกแต่งอย่างวิจิตรงดงามแสดงถึงความมีเกียรติและความสง่างาม ส่วนพัฒนชานที่สามัญชนใช้จะดูธรรมดาและเรียบง่ายกว่า ซึ่งวิธีการใช้นี้สะท้อนถึงลำดับชั้นทางสังคมและบรรทัดฐาน จารีตประเพณีของราชวงศ์ซ่ง และแสดงออกถึงสภาพความเป็นอยู่ของผู้คนในเวลานั้น ตลอดจนเน้นย้ำถึงความหลากหลายของวัฒนธรรมได้เป็นอย่างดี

(1) การแสดงออกถึงความรัก

ในสมัยราชวงศ์ซ่ง ภายใต้อิทธิพลของลัทธิขงจื้อในขณะนั้น การที่สตรีเปิดเผยใบหน้าของตัวเองในที่สาธารณะถือว่าไม่สุภาพเป็นอย่างมาก เมื่อพบเจอกับผู้ชายที่คุณชอบ ผู้หญิงมักจะมีการใช้พัดฉนวนชานมาเป็นอุปกรณ์ในการ “ปิดบังใบหน้า” ระหว่างการพูดคุยสื่อสาร ในบทกวีของโจว ปิงเยียนสมัยราชวงศ์ซ่งใต้ได้มีการพรรณนาไว้ว่า “สตรีรูปงามยกมือขึ้นจัดเสื้อผ้า หยิบพัดขึ้นมาปิดหน้าอก ผู้ชายเงินอายจนใบหน้าแดงกล้า” (Zhang Ruyi, 2021) การที่ผู้หญิงถือพัดฉนวนชานไว้ในมือเพื่อปิดบังใบหน้าของเธอ ไม่เพียงแต่สามารถปกปิดความซื่ออายของผู้หญิงได้อย่างเหมาะสมเท่านั้น แต่ยังแสดงออกถึงความงามอันลุ่มลึกได้อีกด้วย พัดฉนวนชานสามารถใช้เป็นของขวัญเพื่อแสดงความรักได้เป็นอย่างดี ตัวอย่างเช่น การวาดภาพนกยวนยางสองตัวหรือผีเสื้อคู่หนึ่งลงบนพัดฉนวนชานเพื่อเป็นสัญลักษณ์แห่งความรักและความเข้าใจระหว่างคนสองคน

พัดฉนวนชานยังนิยมใช้เป็นพัดมงคลในงานแต่งงานของผู้หญิงในสมัยราชวงศ์ซ่ง จากบันทึก ในงานแต่งงานพื้นบ้าน เจ้าสาวจะเตรียมพัดฉนวนชานไว้ 2 เล่ม โดยในตอนที่ยังไม่ออกจากบ้านจะทิ้งพัดเล่มหนึ่งที่ผูกด้วยซองจดหมายสี เป็นการสื่อความหมายว่าเจ้าสาวจะละทิ้งนิสัยและอารมณ์ที่ไม่ดีของเธอ และจะนำพัดฉนวนชานอีกเล่มที่เป็นสัญลักษณ์ของความดีไปยังบ้านของสามี และในระหว่างการทำพิธีแต่งงาน เจ้าสาวจะต้องใช้พัดเพื่อปิดบังใบหน้าจนกว่าขั้นตอนทั้งหมดจะจบสิ้นลงถึงจะสามารถนำพัดออกจากใบหน้าได้ เพื่อแสดงว่างานแต่งงานได้เสร็จสิ้น เจ้าบ่าวและเจ้าสาวได้พบกันอย่างเป็นทางการ

(2) การสื่อสารถึงมิตรภาพ

พัดฉนวนชานถูกใช้อย่างแพร่หลายในโอกาสทางการเมืองและสังคมในสมัยราชวงศ์ซ่ง เป็นสื่อกลางของมารยาททางสังคมในการปฏิสัมพันธ์ระหว่างชนชั้นปัญญาชนและขุนนางทุกระดับ พัดฉนวนชานเป็นของขวัญยอดนิยม และมักจะมีการมอบให้พัดฉนวนชานให้กันและกันเพื่อแสดงความขอบคุณและการชื่นชม ทั้งหมดนี้สะท้อนให้เห็นถึงความเคารพในมารยาทหรือจารีตที่แสดงออกผ่านพัดฉนวนชานอย่างลึกซึ้ง

ในการรวมตัวกันของชนชั้นปัญญาชนในสมัยราชวงศ์ซ่ง พัดฉนวนชานถือเป็นเครื่องมือสื่อสารที่สำคัญเป็นอย่างมาก ซึ่งมีคุณค่าทางศิลปะและมีความหมายแฝงทางวัฒนธรรมอันสูงส่ง อีกทั้งยังเป็นวัตถุที่ใช้ในการแสดงออกถึงสุนทรียภาพทางวัฒนธรรมและความคิดความอ่านของตนเองอีกด้วย ชนชั้นปัญญาชนสมัยราชวงศ์ซ่งมีการแลกเปลี่ยนพูดคุยและให้ข้อคิดซึ่งกันและกันผ่านการชื่นชมพัดฉนวนชาน ซึ่งเป็นการส่งเสริมให้เกิดการแลกเปลี่ยนและการพัฒนาทางด้านวรรณกรรม ศิลปะ และปรัชญาในราชวงศ์ซ่ง นอกจากนี้ เนื่องจากเป็นวัฒนธรรมดั้งเดิมที่มีลักษณะเฉพาะประจำชาติ พัดฉนวนชานยังเป็นสัญลักษณ์แห่งมิตรภาพระหว่างมิตรประเทศอีกด้วย พัดฉนวนชานมักถูกส่งออกเป็น

ของขวัญและสินค้าไปยังประเทศเพื่อนบ้านรอบ ๆ เช่น เกาหลีเหนือ ญี่ปุ่น ตลอดจนประเทศไทยและประเทศในแถบเอเชียตะวันออกเฉียง ถือเป็นส่วนสำคัญของการก่อตัวของวงวัฒนธรรมตะวันออก

จากบันทึกใน “อรรถาธิบายจุฟานจื่อ” ของจ้าว หู่ชื่อสมัยราชวงศ์ซ่งเหนือ ได้มีการอธิบายไว้ว่า “ในขณะนั้นมีส่งออกสินค้าที่ทำเรือฉวนโจว หนึ่งในสินค้าก็คือพัดฉวนชานที่มีการวาดภาพและเขียนตัวอักษรลงไปบนหน้าพัดแล้ว” (Feng Chengjun, 1956) ดังนั้น พัดฉวนชานไม่เพียงแต่สะท้อนถึงความหลากหลายและเอกลักษณ์ของวัฒนธรรมจีนเท่านั้น แต่ยังเป็นการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมและการค้าระหว่างราชวงศ์ซ่งกับประเทศอื่น ๆ และยังเป็นการขยายขอบเขตและความลึกซึ้งให้กับความหมายแฝงทางวัฒนธรรมของพัดฉวนชานอีกด้วย

(3) การแสดงถึงความรักต่อเพื่อนมนุษย์และความชอบธรรม

แม้ว่าราชวงศ์ซ่งจะประสบกับสงคราม แต่ศิลปะและวัฒนธรรมก็ประสบความสำเร็จอย่างไม่เคยปรากฏมาก่อน สงครามหลังจากยุคห้าราชวงศ์ ทำให้เกิดปรากฏการณ์ที่ว่าใครก็ตามที่มีกำลังพอก็สามารถเป็นจักรพรรดิได้ ซึ่งได้ทำลายความยิ่งใหญ่ของราชวงศ์ในเวลานั้นอย่างมาก เพื่อพลิกสถานการณ์ในขณะนั้น จักรพรรดิซ่งไท่จงได้นำนโยบาย “เครพจาริตประเพณี ส่งเสริมวัฒนธรรม” เพื่อให้บรรล่วัตถุประสงค์ในการรักษาเสถียรภาพและการฟื้นฟูสถานการณ์ทางสังคม จักรพรรดิในสมัยนั้นใช้ศิลปะเป็นเครื่องมือในการส่งเสริมความสัมพันธ์ทางการเมือง ศาสนา และการอยู่ร่วมกันของผู้คน ทำให้ศิลปจิตรกรรมและวัฒนธรรมทางจริยธรรมกลับมาเฟื่องฟูอีกครั้ง และเพื่อเป็นการแสดงออกถึงคุณธรรมของจักรพรรดิและความมั่นคงของราชสำนัก จักรพรรดิมักจะแจกจ่ายสมบัติของราชวงศ์ให้กับเหล่าขุนนาง หนึ่งในนั้นก็คือภาพวาดบนพัดฉวนชาน ด้านหนึ่งเป็นการเอาชนะใจเหล่าขุนนาง และอีกด้านหนึ่งก็เป็นการถ่ายทอดวัฒนธรรมดั้งเดิม ในฐานะที่เป็นสื่อกลางในการแสดงถึงเอกลักษณ์และวัฒนธรรม พัดฉวนชานจึงเป็นที่ชื่นชอบของจักรพรรดิและขุนนาง เพราะในขณะที่จักรพรรดิพระราชทานพัดให้เป็นรางวัลแก่ขุนนางนั้น ไม่เพียงแต่สะท้อนให้เห็นถึงรูปลักษณ์ที่สง่างามของพัดฉวนชานเท่านั้น แต่ยังสามารถแสดงถึงแนวความคิดทางวัฒนธรรมเรื่อง “ความรักต่อเพื่อนมนุษย์” อีกด้วย

นอกจากนี้ ภาพวาดบนพัดฉวนชานมักมีฉากหรือบรรยากาศของครอบครัวเป็นเนื้อหาในภาพ เป็นภาพครอบครัวที่แสดงถึงความกตัญญูกตเวที การเคารพผู้เฒ่าผู้แก่และความรักต่อผู้เยาว์ และการใช้ชีวิตอย่างปรองดองกันในครอบครัว ตัวอย่างเช่น ในภาพวาดบนพัดที่ชื่อว่า “เด็กเล่นในศาลาดอกบัว” สมัยราชวงศ์ซ่ง ในภาพมีการบรรยายถึงในช่วงฤดูร้อน มีผู้หญิงคนหนึ่งกำลังอุ้มเด็กอยู่ในสวน และมีเด็กอีก 7 คนกำลังเล่นอยู่รอบ ๆ ภาพบรรยากาศเหล่านี้แสดงให้เห็นถึงคุณธรรมประจำครอบครัว คือ ความกตัญญูกตเวที การดูแลเลี้ยงดูครอบครัว โดยเน้นที่ความรักต่อเพื่อนมนุษย์ ความชอบธรรมและการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ของสมาชิกในครอบครัว ซึ่งเป็นการส่งเสริมจิตวิญญาณแห่งความรักต่อเพื่อนมนุษย์และความชอบธรรม

โดยสรุป พัฒนชานในฐานะที่เป็นงานศิลปะทางวัฒนธรรมที่สำคัญ มีรูปแบบทางการแสดงออกที่หลากหลาย ได้สะท้อนให้เห็นถึงความหลากหลายและเอกลักษณ์ของวัฒนธรรมสมัยราชวงศ์ซ่ง อีกทั้งยังมีการใช้กันอย่างแพร่หลายในโอกาสทางการเมืองและสังคม พัฒนชานไม่เพียงแต่เป็นของขวัญและของการแลกเปลี่ยนที่เป็นที่นิยมเท่านั้น แต่ยังเป็นวิธีการในการสร้างความเป็นหนึ่งเดียวกันสำหรับผู้คนอีกด้วย และยังเป็นตัวกลางที่สื่อถึงความสัมพันธ์ทางการเมืองและสังคมบางอย่างสำหรับในด้านศิลปะ ภาพดอกไม้และนก ทิวทัศน์ บุคคล และตัวอักษรที่ปรากฏบนพัฒนชานล้วนสะท้อนให้เห็นถึงแนวคิดทางสุนทรียภาพของราชวงศ์ซ่งและยังเป็นส่วนสำคัญของการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมในสมัยราชวงศ์ซ่งที่ซ่อนไว้ด้วยความหมายแฝงทางวัฒนธรรมที่หลากหลาย

2.3 คุณค่าทางวัฒนธรรมของพัฒนชานสมัยราชวงศ์ซ่ง

คุณค่าทางวัฒนธรรมรับใช้ผู้คนมาโดยตลอด แต่บุคคลในที่นี่ไม่ได้หมายถึงปัจเจกบุคคล ดังนั้นคุณค่าทางวัฒนธรรมจึงไม่สามารถเข้าใจได้ว่าเป็นคุณลักษณะของสิ่งที่ตอบสนองความต้องการทางวัฒนธรรมของแต่ละบุคคลเท่านั้น แต่มันคือผลผลิตของสังคม สังคมประกอบด้วยผู้คน และความสามารถของผู้คนในการสร้างความต้องการทางวัฒนธรรมและผลผลิตทางวัฒนธรรมก็คือคุณค่าทางวัฒนธรรม ซึ่งเป็นคุณค่าทางวัฒนธรรมที่สำคัญที่สุด และไม่ว่าจะเป็นยุคสมัยใดต่างก็มีความต้องการทางวัฒนธรรมที่แตกต่างกันออกไป ซึ่งสามารถสะท้อนให้เห็นผ่านกิจกรรมการสร้างสรรคทางวัฒนธรรมของผู้คน อาจารย์หลี่ เขาเต๋อผู้เชี่ยวชาญด้านพัฒนชานได้กล่าวในการสัมภาษณ์ว่า “ศิลปะใช้วัสดุเป็นสื่อกลางในการสร้างวัฒนธรรมทางจิตวิญญาณ ซึ่งเป็นการทำให้ความรู้สึกส่วนตัวของศิลปินถูกถ่ายทอดออกมาเป็นรูปธรรม” พัฒนชานในฐานะที่เป็นวัตถุทางวัฒนธรรมที่ถูกสร้างขึ้นในสมัยราชวงศ์ ไม่เพียงมีคุณค่าทางการใช้งานเท่านั้น แต่ยังมีคุณค่าทางอารมณ์ที่ถูกถ่ายทอดออกมาเป็นรูปธรรม และยังมีคุณค่าทางสังคม คุณค่าทางสุนทรียะ และคุณค่าทางการสื่อสารที่สำคัญอีกด้วย

2.3.1 คุณค่าทางสังคม

พัฒนชานสมัยราชวงศ์ซ่งในฐานะที่เป็นงานศิลปะและวัฒนธรรมประเภทหนึ่งได้สืบทอดองค์ประกอบทางวัฒนธรรมที่หลากหลายทั้งภาพวาด กวีนิพนธ์ และงานวรรณกรรม ภาพวาดและบทกวีที่ปรากฏบนพัฒนชานได้สะท้อนให้เห็นถึงรสนิยมทางสุนทรียะและแนวคิดเชิงอุดมคติของชนชั้นปัญญาชน อีกทั้งยังสะท้อนให้เห็นถึงรูปแบบทางวัฒนธรรมของสังคมสมัยราชวงศ์ซ่ง และเป็นสื่อทางประวัติศาสตร์ที่มีคุณค่าสำหรับการสืบทอดวัฒนธรรมของคนรุ่นหลัง ในขณะเดียวกันก็มีบทบาทสำคัญในวัฒนธรรมและจารีตประเพณีของราชวงศ์ซ่ง และเป็นองค์ประกอบสำคัญในชีวิตประจำวันและมารยาททางสังคม

(1) พัฒนชานเป็นเครื่องประดับที่จำเป็นสำหรับชีวิตประจำวันของสตรี

เมื่อกล่าวถึงพัดฉนวนชานมักจะนึกถึงภาพสาวงามที่ปิดหน้าปิดตา ตัวอย่างเช่น ใน “ภาพหญิงกตัญญู” ในสมัยราชวงศ์ซ่งใต้ เป็นภาพที่แสดงให้เห็นถึงสตรีผู้สง่างามในสมัยราชวงศ์ซ่งกำลังถือพัดฉนวนชานอยู่ในมือ หรืออย่างเช่นกวีหลิวหย่งได้มีการพรรณนาถึงพัดฉนวนชานในบทกวีชื่อ “เซาเหนียนโหยว” ไว้ว่า “ผู้หญิงส่วนใหญ่ชอบใช้พัดฉนวนชาน รอยยิ้มของเธอราวกับดอกไม้สีแดง มีจิตใจที่อ่อนโยน ท่าทางสง่างาม และเต็มเปี่ยมไปด้วยความบริสุทธิ์” ซึ่งเป็นการบรรยายถึงนักร้องสาวคนหนึ่งที่กำลังใช้พัดฉนวนชานมาปิดบังใบหน้าซึ่งเงินอายของเธอ และเหตุผลที่พัดฉนวนชานเหมาะกับผู้หญิงทุกชนชั้นทุกวัยนั้นเนื่องมาจากรูปลักษณะที่ดูกระชับรัด รูปแบบที่ดูสง่างาม ซึ่งสอดคล้องกับบุคลิกที่สุภาพอ่อนโยนราวกับสายน้ำของผู้หญิงเป็นอย่างมาก ซึ่งไม่ว่าจะเป็นนางสนมในวัง บุตรสาวของครอบครัวที่มั่งมี หรือนักร้องในสถานบันเทิงต่างก็ชื่นชอบท่วงท่าอันสง่างามของพัดฉนวนชาน โดยท่วงท่าที่งดงามที่สุดของพัดฉนวนชานก็คือความอ่อนโยนของผู้หญิงในขณะที่มือหนึ่งกำลังถือพัดเพื่อปิดหน้าครึ่งหนึ่งของเธอ

(2) พัดฉนวนชานมีบทบาทสำคัญในเทศกาลและวิถีชีวิตประจำวัน

ความงามของพัดฉนวนชานไม่เพียงแต่แสดงออกผ่านทางรูปลักษณะภายนอกเท่านั้น แต่ยังรวมถึงความงามที่ซ่อนอยู่ภายในอีกด้วย การแกว่งพัดเบา ๆ สามารถทำให้เกิดสายลมเบา ๆ ซึ่งการเกิดสายลมเบา ๆ เป็นสิ่งที่ปัญญาชนนิยมชมชอบมาโดยตลอด ดังนั้น พัดฉนวนชานจึงสามารถใช้เป็นของขวัญของปัญญาชนที่ส่งมอบให้กันในช่วงเทศกาลที่สำคัญ สื่อถึงการยกย่องลักษณะนิสัยอันสูงส่งและบริสุทธิ์

ในช่วงเทศกาลแข่งเรือมังกรสมัยราชวงศ์ซ่งจะมีการมอบพัดฉนวนชานให้เป็นของขวัญจักรพรรดิจะคัดเลือกพัดฉนวนชานที่มีความสวยงามเพื่อพระราชทานให้กับเหล่าขุนนางที่มีผลงานและสร้างคุณงามความดีที่โดดเด่น ใน “บันทึกกว่านเกอู่สมัยราชวงศ์ซ่งใต้” บันทึกว่า “ฮ่องเต้แห่งราชวงศ์ซ่งจะพระราชทานพัดหงโจวสองเล่มแก่ขุนนางทุกเทศกาลแข่งเรือมังกร โดยพัดทั้งสองเล่มจะมีภาพแมลงและเหย้าอยู่บนหน้าพัด” และในเทศกาลแข่งเรือมังกร ประชาชน เจ้าหน้าที่ระดับสูง และขุนนางต่างซื้อพัดเพื่อเป็นของขวัญ ใน “บันทึกสุ่ยฉือกวางจี้” มีบันทึกว่า “ที่ตึกพานโหลวและวัดเซียงกั๋วสมัยราชวงศ์ซ่งเหนือ ในช่วงเทศกาลแข่งเรือมังกรจะมีตลาดเฉพาะสำหรับพัด โดยผู้คนจะมาซื้อพัดเพื่อเป็นของขวัญให้ญาติและเพื่อน ซึ่งมีพัดหลายแบบทั้งสีน้ำเงิน สีเหลือง สีแดง สีขาว ตลอดจนพัดที่มีภาพวาดรูปแบบต่างๆ”

การใช้พัดฉนวนชานสมัยราชวงศ์ซ่งในชีวิตประจำวันยังบ่งบอกถึงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและศีลธรรมทางสังคมอีกด้วย ในงานพิธีต่าง ๆ มีระเบียบและข้อกำหนดเกี่ยวกับการใช้พัดฉนวนชานและมารยาทที่เคร่งครัด เช่น เมื่อแสดงความเคารพควรก้มศีรษะ โค้งคำนับ และถือพัด ระเบียบและข้อกำหนดเหล่านี้สะท้อนถึงหลัก “การปฏิบัติต่อกันด้วยความสุภาพ” และ “ความสุภาพเรียบร้อย

และการให้เกียรติ” ในวัฒนธรรมและจารีตประเพณีแบบจีน เน้นการเคารพในความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ซึ่งแสดงให้เห็นถึงแนวคิดของลัทธิขงจื้อในศีลธรรมทางสังคม

(3) พัดถวนชานเป็นเครื่องใช้ที่บ่งบอกถึงสถานะทางสังคม

ในสมัยราชวงศ์ซ่ง พัดถวนชานยังมีความหมายเชิงสัญลักษณ์ที่บ่งบอกถึงตัวตน สถานะ และชนชั้นทางสังคมอีกด้วย องค์ประกอบต่างๆ เช่น รูปทรง เทคนิค และเนื้อหาสาระของพัดมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับตัวตน สถานะ และระดับชนชั้นของผู้ใช้พัด ตัวอย่างเช่น พัดถวนชานที่ขุนนางและข้าราชการใช้มักจะทำจากวัสดุอย่างดีและตกแต่งอย่างประณีต แสดงถึงความมีเกียรติและความสง่างาม ในขณะที่พัดถวนชานที่คนทั่วไปใช้จะดูธรรมดาและเรียบง่ายกว่า ซึ่งการใช้และการประดับพัดถวนชานไม่เพียงแต่เป็นสัญลักษณ์ของสถานะทางสังคมเท่านั้น แต่ยังเป็นวิธีการแสดงถึงเอกลักษณ์และความมีเกียรติในพิธีการต่าง ๆ อีกด้วย

จากประเด็นข้างต้น จะเห็นได้ว่าพัดถวนชานสามารถเป็นเครื่องใช้ของผู้หญิง เป็นเครื่องมือสำหรับกษัตริย์ในการดำเนินการทางการเมือง เป็นเครื่องประดับสำหรับแต่งหน้าสวย ๆ ในวันธรรมดา และเป็นเครื่องใช้ที่แสดงถึงสถานะทางสังคมได้อย่างดีเยี่ยม นับเป็นเครื่องใช้ที่มีความสวยงามที่สามารถพบเห็นได้ทั่วไป

2.3.2 คุณค่าทางสุนทรียภาพ

ราชวงศ์ซ่งเป็น “ยุคฟื้นฟูศิลปวิทยาการครั้งแรกของจีน” (Liang Gengyao, 2016) พัดถวนชานสมัยราชวงศ์ซ่งมีอัตลักษณ์ทางสุนทรียะที่ชัดเจนในตัวเอง และได้ส่งอิทธิพลมาถึงทุกวันนี้ แม้แต่สีเหลืองของกระดาษและผ้าไหมของภาพ เนื่องจากผ่านระยะเวลาที่ยาวนานก็ได้กลายเป็นรูปแบบทางศิลปะที่สวยงาม ภาพวาดสมัยราชวงศ์ซ่งเป็นพันธุกรรมแห่งความงามที่ได้รับการปลูกฝังในประเพณีและวัฒนธรรมจีน

ในช่วง 320 ปีแห่งราชวงศ์ซ่ง ภาพวาดพื้นบ้าน ภาพวาดในราชสำนัก และภาพวาดปัญญาชนได้กลายเป็นระบบของตัวเอง ซึ่งได้ส่งอิทธิพล ซึมซับ และแทรกซึมซึ่งกันและกัน ก่อให้เกิดอัตลักษณ์ทางสุนทรียภาพที่เข้มข้นและลึกซึ้งของภาพวาดสมัยราชวงศ์ซ่ง ภาพวาดบนพัดเป็นภาพวาดสมัยราชวงศ์ซ่งที่สำคัญและมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว ความสวยงามของพัดถวนชานคือความนุ่มนวล อ่อนโยน เรียบง่าย และแฝงไว้ด้วยความหมาย และภาพวาดบนพัดถวนชานก็มีความสง่างามเป็นอย่างมากเช่นกัน งามถึงขั้นที่ว่าปัญญาชนที่กำลังพายเรือก็มีกิ่งใบพลิวที่พลิ้วไหวล่องไปพร้อม ๆ กัน มีการแสดงออกให้เห็นถึงคุณค่าของชีวิตในผ้าย “ผู้คน ภูเขา และดอกไม้”

(1) จุดสูงสุดของความเป็นนิรันดร์ : ภาพทิวทัศน์บนพัดถวนชานสมัยราชวงศ์ซ่ง

ด้วยความก้าวหน้าของยุคสมัย การวาดภาพทิวทัศน์ของจีนเริ่มเปลี่ยนจากความยิ่งใหญ่และสง่างามแบบราชวงศ์ซ่งเหนือไปสู่แบบ “มุมหนึ่งหรือครึ่งหนึ่งของภาพ” แบบราชวงศ์ซ่งใต้ ซึ่งสำหรับพัดแล้ว เนื้อหาของภาพทิวทัศน์ไม่เหมาะกับการจัดองค์ประกอบภาพแบบ “ภาพมุมกว้าง” อีก

ต่อไป แต่เปลี่ยนมาเป็นการนำเสนอภาพทิวทัศน์บางส่วนแทน ตัวอย่างเช่น “ภาพชาวประมงตกปลา อยู่ริมทะเลสาบใต้ภูเขาสูง” ของหลี่ ถัง หรือ “ภาพรุ่งอรุณของฤดูใบไม้ผลิข้างทะเลสาบซีจี” ของเฉิน ชิงปัว จิตรกรใช้เทคนิค “ห้วนเพียว” เพื่อให้รูปทรงผิดรูป ซึ่งทำให้ภาพวาดบนพัดแตกต่างและ น่าสนใจเป็นอย่างมาก จิตรกรใช้ท่อนไม้ เศษหิมะ และชาวประมงเพื่อแสดงออกถึงความคิดและ ความรู้สึกที่อยู่ภายในใจออกมา

ภาพที่ 4-19 ภาพรุ่งอรุณของฤดูใบไม้ผลิข้างทะเลสาบซีจี”ของจิตรกรเฉิน ชิงปัว (ศูนย์วิจัยจิตรกรรม และตัวอักษรจีนโบราณ มหาวิทยาลัยเจ้าเจียง, 2010)

(2) กลิ่นหอมที่ตกทอดจากรุ่นสู่รุ่น: ภาพดอกไม้และนกบนพัดฉนวนชานสมัยราชวงศ์ซ่ง ราชวงศ์ซ่งเป็นยุคที่ภาพดอกไม้และนกรุ่งเรืองที่สุด ภาพมีความสวยงาม ละเอียดย่อน และสื่อความหมายได้ดี การจัดองค์ประกอบภาพเน้นเนื้อหาหลัก นิยมวาดภาพกิ่งดอกไม้ ให้ ความสำคัญกับความแตกต่างระหว่างความเป็นจริงกับจินตนาการในภาพ เช่น “ภาพนกบนกิ่งดอก เหมยและต้นไผ่”ของหลิน ชุน หรือ “ภาพผีเสื้อยักษ์บนกิ่งเมเปิ้ลสีเขียว”ที่ไม่ปรากฏชื่อจิตรกร รูปแบบของภาพให้ความสำคัญกับความสมจริง และสร้างสมดุลที่สมบูรณ์แบบระหว่างธรรมชาติกับ ความเป็นศิลปะ หรืออย่างเช่น ใน “ภาพดอกโบตั๋น” หรือ “ภาพดอกบัวเหนือผืนน้ำ” หรือ “ภาพ สวนดอกท้อ” ที่มีการสร้างสรรค์ออกมาอย่างวิจิตรงดงาม องค์ประกอบครบถ้วน สีเส้นสวยงาม แสดง ให้เห็นถึงรูปแบบและคุณลักษณะของภาพวาดในสมัยราชวงศ์ซ่งออกมาได้เป็นอย่างดี พัดฉนวนชานที่มี เนื้อหาเกี่ยวกับดอกไม้และนกในสมัยราชวงศ์ซ่งไม่เพียงเป็นสัญลักษณ์ของวัฒนธรรมดั้งเดิมเท่านั้น แต่ยังเป็นการมอบสุนทรียภาพที่จรรโลงใจ เป็นการสืบทอดวัฒนธรรม และแรงบันดาลใจทางศิลปะแก่ สังคมร่วมสมัยอีกด้วย ในสังคมสมัยใหม่ที่กำลังพัฒนาอย่างรวดเร็ว คุณค่าและอิทธิพลของภาพดอกไม้ และนกบนพัดฉนวนชานยังคงเปล่งประกายด้วยแสงอันเป็นนิรันดร์

ภาพที่ 4-20 ภาพดอกโบตั๋น (Qingqing Tang,2023)

(3) ความสง่างามที่หาที่เปรียบไม่ได้ : ภาพบุคคละบนพัดถวนชานสมัยราชวงศ์ซ่ง ภาพบุคคละบนพัดถวนชานสมัยราชวงศ์ซ่งมักปรากฏเป็นภาพของสาวงามและเด็ก ในด้านของสุนทรียภาพนั้น เน้นความสง่างามและเรียบง่าย แสวงหาความงามที่ซ่อนแฝงความหมายอยู่ภายใน จิตรกรมักใช้สีที่นุ่มนวลและการจัดองค์ประกอบที่แยบยลเพื่อเน้นลักษณะและอารมณ์ของบุคคลในภาพ ซึ่งแนวคิดเกี่ยวกับสุนทรียภาพนี้ได้สอดคล้องกับทัศนคติในการใช้ชีวิตของปัญญาชนในขณะนั้น แสดงออกถึงความไม่แยแสต่อชื่อเสียง โชคลาภ แต่เป็นการแสวงหาความสงบภายในจิตใจ ตัวอย่างเช่น ใน “ภาพนารียืนอยู่ใต้ต้นไม้เขียว” เป็นภาพที่แสดงถึงผู้หญิงคนหนึ่งยืนอยู่ข้างป่าไผ่และจ้องมองไปยังทิวทัศน์อันไกลโพ้น จิตรกรมีการแสดงภาพที่สง่างามของผู้หญิงด้วยลายเส้นที่เรียบง่าย แสดงออกถึงความปรารถนาและความโศกเศร้าในดวงตาของผู้หญิงคนนั้นด้วยการแสดงรายละเอียดอย่างพิถีพิถัน ภาพโดยรวมทำให้ผู้คนสัมผัสได้ถึงความงามที่ลึกซึ้ง ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงสุนทรียภาพของความสง่างามและสงบนิ่ง

ในสังคมที่วุ่นวายและเร่งรีบในปัจจุบัน ผู้คนกระตือรือร้นที่จะค้นหาความสงบภายในและความสงบสุขจากงานศิลปะ แนวคิดเกี่ยวกับทางสุนทรียศาสตร์ที่มีความเรียบง่ายและสง่างามนี้มีความสำคัญต่อแนวคิดทางสุนทรียศาสตร์แบบร่วมสมัย การผสมผสานมรดกทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมเข้ากับสุนทรียภาพร่วมสมัยทำให้ศิลปะร่วมสมัยมีความหลากหลาย เข้มข้น และเต็มเปี่ยมไปด้วยความหมายแฝง และจะส่งผลให้คุณค่าทางสุนทรียภาพของภาพวาดบุคคละบนพัดถวนชานจะยังคงแสดงเสน่ห์อันเป็นเอกลักษณ์ในศิลปะร่วมสมัยได้ต่อไป

คุณค่าทางสุนทรียภาพของพัดถวนชานที่แปรผันไปตามกาลเวลาจะไม่มีวันเลือนหายไปตามกาลเวลา แต่จะเป็นความทรงจำทางวัฒนธรรม เป็นสมบัติอันล้ำค่าของศิลปะ อีกทั้งยังเป็นการ

ผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างความเป็นดั้งเดิมและความทันสมัย ดังนั้น เราจึงควรรักษาคุณค่าทางสุนทรียภาพของพัฒนาชานสมัยราชวงศ์ซ่ง สืบทอดและสืบสานต่อไป ใส่ความเป็นภูมิปัญญาและความแข็งแกร่งให้กับการพัฒนาศิลปะร่วมสมัยและการแสวงหาทางจิตวิญญาณของผู้คน สิ่งนี้จะทำให้คุณค่าทางสุนทรียภาพของพัฒนาชานสมัยราชวงศ์ซ่งเบ่งบานอย่างเจิดจรัสมากขึ้นในยุคปัจจุบัน

2.3.2 คุณค่าทางการเผยแพร่และสื่อสาร

ในสมัยราชวงศ์ซ่ง พัฒนาการชานในฐานะงานศิลปะทางวัฒนธรรมที่มีเอกลักษณ์จึงมีคุณค่าในการเผยแพร่และสื่อสารเป็นอย่างมาก พัฒนาการชานขนาดเล็กและประณีตนี้ไม่เพียงเป็นเครื่องมือในการพัฒนาเท่านั้น แต่ยังเป็นสื่อสำคัญในการถ่ายทอดสื่อสารถึงวัฒนธรรม ศิลปะ และอารมณ์ความรู้สึกอีกด้วย

ภาพวาด บทกวี และการตกแต่งบนพัฒนาชานแสดงให้เห็นถึงรสนิยมทางสุนทรียะวัฒนธรรม และมารยาททางสังคมของสังคมสมัยนั้น ซึ่งพัฒนาชานได้ถ่ายทอดและสื่อสารอารยธรรมและภูมิปัญญาของราชวงศ์ซ่งอย่างกว้างขวางผ่านวัฒนธรรมทางประวัติศาสตร์ สุนทรียภาพทางศิลปะ การสื่อสารทางสังคม มารยาทและศีลธรรม และได้วางรากฐานที่สำคัญสำหรับการสืบทอดและพัฒนาวัฒนธรรมของชนรุ่นหลัง

(1) การเผยแพร่ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม

การอนุรักษ์และการศึกษาพัฒนาชานมีบทบาทสำคัญในการทำความเข้าใจต่อศิลปะและวัฒนธรรมจีนโบราณ ปัจจุบัน พัฒนาการชานจำนวนมากของราชวงศ์ซ่งสูญหายไป ในประวัติศาสตร์ ซึ่งพัฒนาชานที่ได้รับการอนุรักษ์ไว้อย่างดีบางส่วนก็ได้กลายเป็นวัสดุล้ำค่าสำหรับการศึกษาศิลปะและวัฒนธรรมของราชวงศ์ซ่ง จากการศึกษาภาพวาดบนพัฒนาชานและหนังสือรูปภาพสมัยราชวงศ์ซ่งเหล่านี้ ทำให้เราสามารถเข้าใจพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เทคนิคการผลิต รูปแบบทางศิลปะ และแนวคิดเกี่ยวกับสุนทรียภาพของศิลปะและวัฒนธรรมสมัยราชวงศ์ซ่ง ซึ่งมีความสำคัญอย่างมากในการทำให้ผู้คนเข้าใจถึงศิลปะและวัฒนธรรมจีนโบราณอย่างลึกซึ้งยิ่งขึ้น

(2) การเผยแพร่สุนทรียภาพทางศิลปะ

ภาพวาด บทกวี และองค์ประกอบทางวัฒนธรรมอื่น ๆ บนพัฒนาชานได้กลายเป็นสื่อกลางในการเผยแพร่ศิลปะและวัฒนธรรมดั้งเดิม พัฒนาการชานมักเต็มไปด้วยบทกวีของปัญญาชน และภาพวาดของจิตรกรที่มีชื่อเสียงในขณะนั้น การเผยแพร่และถ่ายทอดผ่านพัฒนาชานสามารถทำให้ผู้คนจำนวนมากสามารถชื่นชมผลงานวรรณกรรมและศิลปะชั้นเลิศได้ สิ่งเหล่านี้เป็นการส่งเสริมการสืบทอดและการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมได้เป็นอย่างดี

(3) การสื่อสารทางสังคม

พัฒนาชานมักใช้เป็นของขวัญในโอกาสทางสังคมและทางการ ผู้คนมีการส่งมอบพัฒนาชานเพื่อเป็นของขวัญ หรือข้าราชการขุนนางเพื่อแสดงความเคารพและมิตรภาพ ในขณะเดียวกัน พัฒนาการชาน

ชานยังใช้เพื่อส่งเสริมนโยบายและแนวคิดของราชสำนักอีกด้วย กลายเป็นวิธีการสื่อสารทางสังคมและการโฆษณาชวนเชื่อทางการเมือง

(4) การเผยแพร่จารีตประเพณีและศีลธรรม

พัฒนาชานมีบทบาทสำคัญในวัฒนธรรมทางจารีตประเพณี การมอบพัฒนาชานให้แก่กันและกันเป็นการแสดงออกถึงความเคารพและมิตรภาพ ส่วนการรับพัด หมายถึง การขอบคุณและตอบรับต่อผู้ให้ การใช้งานและการมอบพัฒนาชานได้กลายเป็นส่วนหนึ่งของมารยาททางสังคม ซึ่งเป็นการส่งเสริมการสืบทอดวัฒนธรรมทางจารีตประเพณี เป็นการกระชับความสัมพันธ์ฉันมิตรระหว่างผู้คน และเพิ่มความสามัคคีทางสังคมและบรรยากาศที่ปรองดอง การสืบทอดและการพัฒนาวัฒนธรรมดั้งเดิมเหล่านี้ทำให้วัฒนธรรมทางจารีตประเพณีได้ฝังรากลึกเข้าไปในสังคมราชวงศ์ซ่งและกลายเป็นหลักประกันที่สำคัญสำหรับระเบียบและขนบธรรมเนียมทางสังคม

คุณค่าทางการเผยแพร่และสื่อสารของพัฒนาชานสมัยราชวงศ์ซ่งไม่ได้เป็นเพียงการสืบทอดประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมเท่านั้น แต่ยังเกี่ยวข้องกับสุนทรียภาพทางศิลปะ การสื่อสารทางสังคม และวัฒนธรรมทางจารีตประเพณี พัฒนาค่านิยมมีบทบาทสำคัญในสังคมราชวงศ์ซ่งและส่งผลต่อการส่งเสริมการพัฒนาทางวัฒนธรรม สังคม และเศรษฐกิจ

โดยสรุป พัฒนาค่านิยมสมัยราชวงศ์ซ่งเป็นงานศิลปะเชิงวัฒนธรรมที่มีเอกลักษณ์ ซึ่งประกอบด้วยศิลปะที่นุ่มนวลและวัฒนธรรมที่อ่อนโยน และในฐานะที่พัฒนาชานเป็นสื่อกลางทางวัฒนธรรมก็ได้เป็นตัวแทนของการรับรู้และการแสวงหาทางสุนทรียภาพ ปรัชญา ศาสนา และชีวิตทางสังคมของผู้คนในสมัยราชวงศ์ซ่ง ในขณะเดียวกัน พัฒนาค่านิยมก็ได้สะท้อนให้เห็นถึงความหมายแฝงทางจิตวิญญาณและเสน่ห์ทางศิลปะของวัฒนธรรมจีนดั้งเดิม ถือเป็นวิถีวัฒนธรรมอันและปฏิสัมพันธ์ทางสังคมอันเป็นเอกลักษณ์ นอกจากนี้ คุณค่าทางวัฒนธรรมที่หลากหลายของพัฒนาชานก็ทำให้เกิดเป็นมรดกอันล้ำค่าของวัฒนธรรมสมัยราชวงศ์ซ่ง

2.4. การผสมผสานแรงบันดาลใจและแนวคิดเชิงสร้างสรรค์ระหว่างศิลปะพัฒนาชานสมัยราชวงศ์ซ่งเข้ากับศิลปะจัตวาง

พัฒนาชานในฐานะงานศิลปะและวัฒนธรรมดั้งเดิมที่ยอดเยี่ยมได้มีบทบาทสำคัญในทั้งในสมัยราชวงศ์ซ่งและยุคสมัยหลังจากนั้น ไม่เพียงแต่เป็นภาษาที่สามารถใช้งานได้จริงในชีวิตประจำวันเท่านั้น แต่ยังเป็นสื่อกลางของชนชั้นปัญญาชนในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น อารมณ์ความรู้สึก และศิลปะอีกด้วย แต่ด้วยความก้าวหน้าของเทคโนโลยี ทำให้ประโยชน์ทางการใช้งานของพัฒนาชานจึงค่อย ๆ ถูกแทนที่ด้วยสิ่งของอื่น ๆ ที่มีความสะดวกและใช้งานได้จริง ส่งผลให้พัฒนาชานค่อย ๆ เลือนหายไปจากชีวิตประจำวัน

นอกจากนี้ แนวคิดเกี่ยวกับสุนทรียศาสตร์และวัฒนธรรมของสังคมสมัยใหม่ก็เปลี่ยนไปเช่นกัน หน้าที่ของพัฒนาชานในฐานะภาษาที่ใช้กันได้จริงก็ค่อย ๆ อ่อนแอลง แต่คุณค่าทางศิลปะ

ยังคงมีดำรงอยู่ต่อไป เพราะฉะนั้น การสืบทอดและการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ จากศิลปะทัศนงานช่างจึงกลายเป็นภารกิจที่สำคัญสำหรับการพัฒนาศิลปะร่วมสมัย นำศิลปะทัศนงานช่างแบบดั้งเดิมมาผสมผสานเข้ากับสุนทรียศาสตร์สมัยใหม่โดยการนำความคิดสร้างสรรค์และเสน่ห์อันงดงามเข้าไปผสมผสานเข้ากับศิลปะแบบดั้งเดิมที่ยอดเยี่ยม เพื่อให้ได้รับทางประวัติศาสตร์อันงดงามและรุ่งโรจน์ของทัศนงานช่างเข้าไปอยู่ร่วมกับรูปแบบที่สวยงามของศิลปะในปัจจุบัน ซึ่งการหลอมรวมกันนี้ไม่เพียงแต่เป็นการรักษาคุณค่าทางประวัติศาสตร์ของทัศนงานช่างไว้ให้ดำรงอยู่ต่อไปเท่านั้น แต่ยังทำให้ศิลปะทัศนงานช่างเกิดเป็นความมีชีวิตชีวาขึ้นใหม่ในยุคร่วมสมัยอีกด้วย

2.4.1 การผสมผสานแรงบันดาลใจ

ผู้วิจัยจะพยายามผสมผสานศิลปะของทัศนงานช่างเข้ากับสุนทรียภาพสมัยใหม่ เพื่อสำรวจรูปแบบการแสดงออกที่หลากหลายมากขึ้น ตัวอย่างเช่น การผสมผสานเข้ากับงานศิลปะจัดวาง ศิลปะการตกแต่งฉาก เพื่อสร้างสรรค์งานศิลปะที่มีความทันสมัยและมีความสร้างสรรค์มากขึ้น และเพื่อดึงดูดความสนใจและการให้ความสำคัญของเยาวชน สิ่งนี้จะทำให้ศิลปะทัศนงานช่างกลับมามีชีวิตและเข้ากับสังคมร่วมสมัยอย่างลงตัว และในขณะเดียวกันก็ต้องประกอบใหม่ ๆ ในการสร้างสรรค์งานศิลปะเพิ่มมากขึ้น

(1) การผสมผสานอย่างแยบยลของศาสตร์ต่าง ๆ ทำให้ผลงานมีประสบการณ์ที่ไม่รู้จัก ศิลปะจัดวางแตกต่างจากการวาดภาพแบบสองมิติ เพราะไม่เพียงแต่สื่อสารกับผู้คนผ่านการรับรู้ทางสายตาเท่านั้น แต่ยังสื่อสารกับผู้คนผ่านการได้ยิน การได้กลิ่นและการสัมผัส งานศิลปะจัดวางใช้วิธีการแบบสหวิทยาการเป็นแรงบันดาลใจสำหรับการประยุกต์ใช้ศิลปะทัศนงานช่างสมัยราชวงศ์ช่งในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะจัดวาง

เราสามารถผสมผสานองค์ประกอบและเนื้อหาของทัศนงานช่างราชวงศ์ช่งเข้ากับศิลปะจัดวางผ่านการใช้แสงและเงาเพื่อนำเสนอรายละเอียดและความสวยงามของพืช ซึ่งการออกแบบการฉายแสงและเงาที่ดีจะทำให้รูปแบบของทัศนงานช่างถูกนำเสนอออกมาอย่างมีมิติ ซึ่งจะทำให้ผู้ชมสัมผัสได้ถึงความมีชีวิตชีวาและความลึกซึ้งของผลงาน

(2) การใช้วัสดุผสมอย่างเหมาะสมจะทำให้ผลงานเกิดความน่าสนใจ

วัสดุที่แตกต่างกันจะทำให้ผู้ชมเกิดความรู้สึกที่แตกต่างกัน แต่เราไม่สามารถคาดเดาได้ว่าวัสดุใดจะให้ความรู้สึกอย่างไร เพราะเมื่อปริมาณ สภาพแวดล้อม และการใช้งานของวัสดุบางอย่างเปลี่ยนไป วัสดุเหล่านั้นก็มีแนวโน้มที่จะแสดงประสบการณ์ที่แตกต่างไปจากเดิมอย่างสิ้นเชิง

การเลือกวัสดุผสม เช่น เซรามิกและโลหะสามารถสร้างผลงานศิลปะที่ยอดเยี่ยมได้ เราสามารถทำความเข้าใจกับศิลปะทัศนงานช่างสมัยราชวงศ์ช่งใหม่ สร้างสรรค์วัสดุชิ้นใหม่อย่างมีศิลปะ เพื่อให้วัสดุที่ผสมนี้สามารถรองรับและเข้ากับศิลปะทัศนงานช่าง แล้วสร้างสรรค์ผลงานศิลปะจัดวางที่ถ่ายทอดอารมณ์และแนวคิดเฉพาะของผู้สร้างสรรค์ผลงาน

(3) การมีปฏิสัมพันธ์เชิงโต้ตอบช่วยกระตุ้นการสื่อสารของผลงาน

ศิลปะจัดวางที่ดีจะต้องมอบประสบการณ์รอบด้านที่ชวนให้ผู้คนที่มามีความสนใจกับผลงานได้ ภายใต้การออกแบบและการจัดวางตามความตั้งใจของผู้สร้างสรรค์งาน เมื่อผู้ชมเข้าสู่พื้นที่ของผลงาน ก็จะได้รับผลกระทบจากบรรยากาศที่ผู้สร้างงานสร้างขึ้น การใช้งานพัฒนาชวนเดิมมีโอกาสนำมาใช้ งานอยู่แล้ว ซึ่งการนำปฏิสัมพันธ์เชิงโต้ตอบของการแสดงเด่นรำที่มีเอกลักษณ์ของพัฒนาชวนสมัย ราชวงศ์ซ่งมาผสมผสานเข้าด้วยกันจะช่วยเพิ่มการแสดงออกทางศิลปะและประสบการณ์การรับชม ผลงานให้กับผู้ชม ศิลปินสามารถสร้างฉากเสมือนจริงที่เหมาะสมกับศิลปะพัฒนาชวนผ่านการสร้าง สภาพแวดล้อมทางวัตถุอย่างพิถีพิถัน ซึ่งเป็นการนำผู้ชมเข้าสู่พื้นที่ศิลปะที่แตกต่างจากชีวิตจริง

2.4.1 แนวคิดในการสร้างสรรค์

จากพื้นฐานของสุนทรียภาพและความหมายแฝงทางวัฒนธรรมของพัทธวงกลมในสมัย ราชวงศ์ซ่ง ผู้วิจัยจะใช้การแสดงออกเชิงพื้นที่ของศิลปะจัดวางเพื่อตีความและนำเสนอศิลปะของพัฒนาชวน โดยจะนำมาผสมผสานเข้ากับบริบทของศิลปะสมัยใหม่ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจและทำให้ศิลปะแบบดั้งเดิม เกิดการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงเป็นรูปแบบสมัยใหม่ และเพื่อขยายขอบเขตด้านการแสดงออกของศิลปะการจัดวาง ซึ่งผลงานสร้างสรรค์นี้พยายามที่จะขยายขอบเขตระหว่างความเป็นดั้งเดิมและความทันสมัย วัสดุและรูปแบบ ศิลปะและประวัติศาสตร์ และนำเสนอออกมาเป็น ศิลปะที่มีความสดใหม่

ในกระบวนการคิดและติดตั้งผลงานจัดวาง ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์แบบตัวต่อตัวและสัมภาษณ์ ทางโทรศัพท์กับศิลปินศิลปะจัดวาง 3 คน ได้แก่ 1) จู เล่อเกิง ศาสตราจารย์และที่ปรึกษาระดับปริญญาเอกสถาบันวิจัยศิลปะและวรรณกรรม สถาบันวิจัยศิลปะแห่งประเทศจีน 2) จิว เหวินเหว่ย ศาสตราจารย์และอาจารย์ที่ปรึกษาระดับปริญญาเอกของมหาวิทยาลัยเซรามิกจิ่งเต๋อเจิ้น 3) เจียง พิ่ว นักวิจัยและศาสตราจารย์ของศูนย์วิจัยการสร้างสรรค์ศิลปะเซรามิกแห่งสถาบันวิจัยศิลปะแห่งประเทศจีน อาจารย์ทั้ง 3 คนไม่เพียงแต่แนะนำผลงานศิลปะการจัดวางที่ยอดเยี่ยมให้ผู้วิจัยใช้อ้างอิงเท่านั้น แต่ยังให้การประเมินเชิงบวกเกี่ยวกับแนวคิดพื้นฐานของผลงานของผู้วิจัยด้วย และแนะนำว่า ผู้วิจัยต้องมุ่งเน้นไปที่วัฒนธรรมดั้งเดิมของจีนและผสมผสานเข้ากับศิลปะและเทคโนโลยี เพื่อแสดงออกถึงพัฒนาชวนสมัยราชวงศ์ซ่ง ซึ่งการสัมภาษณ์เหล่านี้มีบทบาทสำคัญในการสร้างงานศิลปะจัดวางของผู้วิจัย

ภาพที่ 4-21 แผนภูมิแนวคิดในการสร้างสรรค์ (Qingqing Tang, 2023)

(1) รูปทรงพื้นฐาน

จากมุมมองของการสร้างสรรค์ ความมั่นคงทางโครงสร้างของผลงานเป็นตัวกำหนดผลลัพธ์ของผลงานทั้งหมด ดังนั้น การถอดองค์ประกอบและการออกแบบรูปทรงพื้นฐานจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง โดยรูปทรงพื้นฐานของผลงานชุดนี้ได้รับการถอดองค์ประกอบมาจากรูปทรงของพัตถวนชานสมัยราชวงศ์ซ่งเป็นหลักแล้วผสมผสานเข้ากับสุนทรีย์สมัยใหม่ โดยมีเป้าหมายเพื่อนำเสนอให้เห็นถึงเอกลักษณ์ของศิลปะและวัฒนธรรมของพัตถวนชานอย่างเต็มที่ โดยจะพยายามอยู่บนพื้นฐานของความเป็นดั้งเดิม และกล้าที่จะสร้างสรรค์ เพื่อให้เกิดรูปแบบทางศิลปะที่หลากหลาย

ขั้นตอนที่ 1: การถอดองค์ประกอบรูปทรงพื้นฐาน

แนวคิดการสร้างรูปทรงพื้นฐานจะต้องดำเนินการบนพื้นฐานของการสืบทอดและการพัฒนา จากการวิเคราะห์ข้างต้น พัฒนารูปทรงในสมัยราชวงศ์ชิ่งมีรูปทรงที่หลากหลาย ซึ่งส่วนใหญ่เป็นรูปทรงกลม หลังจากถอดองค์ประกอบที่รวบรวมในพิพิธภัณฑสถานพระราชวังกู้กงพบว่ามีทั้งหมด 8 รูปทรง (ตารางที่ 4-2) ซึ่งรูปทรงโดยรวมมีความประณีต กระชับ เรียบง่าย และสง่างาม สิ่งเหล่านี้คือรูปลักษณะและการแสดงออกของสุนทรียภาพที่มีความ “อ่อนโยน” และเน้นไปที่ความงามแบบ “เรียบง่าย” ที่แท้จริงของภาชนะเครื่องใช้ และเพื่อเป็นการยืนยันว่าพัฒนารูปทรงสมัยราชวงศ์ชิ่งแบบใดที่เป็นตัวแทนมากที่สุดและสอดคล้องกับรูปแบบทางความงามสมัยใหม่มากที่สุด ผู้วิจัยจึงได้ทำการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านพัฒนารูปทรงทั้งหมด 3 ท่าน

ตารางที่ 4-4 รูปทรงของพัฒนารูปทรงสมัยราชวงศ์ชิ่ง (พิพิธภัณฑสถานพระราชวังกู้กง) (Qingqing Tang, 2023)

รูปทรง	ลักษณะของพัด
ทรงวงกลม	
ทรงวงรี	
ทรงวงรียาว	
ทรงวงกลมด้านบนใหญ่ด้านล่างเล็ก	
ทรงด้านบนกลมด้านล่างตัดเรียบ	
ทรงเหลี่ยมมุมโค้ง	

รูปทรง	ลักษณะของพัด
ทรงใบตอง	
ทรงหางกวางทรงเหลี่ยม	

บุคคลที่ 1 : หลี่ เซาเต๋อ คณบดีคณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยซูโจว
 ศาสตราจารย์หลี่ เซาเต๋อ กล่าวว่ารูปทรงกลมคือรูปทรงที่เป็นตัวแทนของพัดฉนวนชาน ส่วนรูปทรงใบตองมีเอกลักษณ์และโดดเด่น รูปทรงที่สง่างามและสีนวลของพัดทรงนี้สามารถกระตุ้นให้เกิดความคิดแปลกใหม่และสร้างสรรค์ได้มากมาย ส่วนทรงเหลี่ยมมุมโค้งก็เป็นสัญลักษณ์ของแนวคิดทางปรัชญาจีนที่ว่า “ฟ้ากลม แผ่นดินสี่เหลี่ยม” ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเรื่องทางสายกลางสีทองที่ (หมายถึง จุดกึ่งกลางที่ต้องการระหว่างสุดขั้วสองขั้ว ขั้วหนึ่งเกินและอีกขั้วหนึ่งขาด) ชาวจีนยึดมั่น นอกจากนี้ศาสตราจารย์หลี่ เซาเต๋อยังเน้นย้ำว่าการทำความเข้าใจและการศึกษาความหมายทางวัฒนธรรมของรูปร่างรูปทรงของพัดเหล่านี้สามารถให้แรงบันดาลใจอันไม่มีที่สิ้นสุดสำหรับการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะของเราในปัจจุบันได้อีกด้วย

ภาพที่ 4-22 การสร้างสรรค์ผลงานของศาสตราจารย์หลี่ เซาเต๋อ (Qingqing Tang, 2023)

บุคคลที่ 2 : หยาง เสียงหมิน ศาสตราจารย์จากมหาวิทยาลัยศิลปะหนานจิง ศาสตราจารย์หยาง เสียงหมินชี้ให้เห็นว่าแม้ว่าพัดฉนวนชานในสมัยราชวงศ์ซ่ง โดยเฉพาะในสมัยราชวงศ์ซ่งเหนือจะมีความเจริญรุ่งเรืองและมีรูปทรงที่หลากหลาย แต่รูปทรงของพัดเหล่านี้ไม่ได้มีความซับซ้อน และส่วนใหญ่จะเป็นรูปทรงที่มีความเรียบง่าย และเมื่อสังเกตจากภาพวาดแล้วพบว่า ปัญญาชนที่เป็นผู้ชายจะนิยมใช้พัดฉนวนชานที่มีรูปทรงแบบทรงวงกลมที่ด้านบนใหญ่ ด้านล่างเล็ก ส่วนในกลุ่มของผู้หญิงจะนิยมใช้พัดฉนวนชานแบบทรงกลมทั่วไป

ภาพที่ 4-23 ผู้วิจัยถ่ายรูปร่วมกับศาสตราจารย์หยาง เสียงหมิน (Qingqing Tang, 2023)

บุคคลที่ 3 : หลี่ จิง รองประธานคณะกรรมการการออกแบบเครื่องประดับของสมาคมทองคำมณฑลเจียงซู และนักออกแบบพัดฉนวนชาน

หลี่ จิง กล่าวว่าศิลปะพัดฉนวนชานสมัยราชวงศ์ซ่งได้รวบรวมความงามอันลึกซึ้งของวัฒนธรรมตะวันออกไว้ รูปทรงของพัดแต่ละเล่มมีลักษณะเฉพาะ แต่ไม่มีบันทึกเฉพาะเจาะจงเกี่ยวกับรูปทรงของพัดในสมัยราชวงศ์ซ่ง น่าจะเป็นการเลือกรูปทรงที่ตอบสนองรูปแบบศิลปะโดยรวมของผู้คนเท่านั้น ซึ่งในกระบวนการสร้างสรรค์ประจำวันของหลี่ จิง เขามักจะใช้รูปทรงวงกลมเป็นหลัก เพราะไม่เพียงแต่สามารถปรับให้เข้ากับความต้องการได้ง่ายเท่านั้น แต่เพราะรูปทรงวงกลมยังเป็นสัญลักษณ์ของความสมบูรณ์แบบซึ่งสอดคล้องกับความคาดหวังอันลึกซึ้งของคนจีนสำหรับการมีชีวิตที่ดีขึ้นอีกด้วย

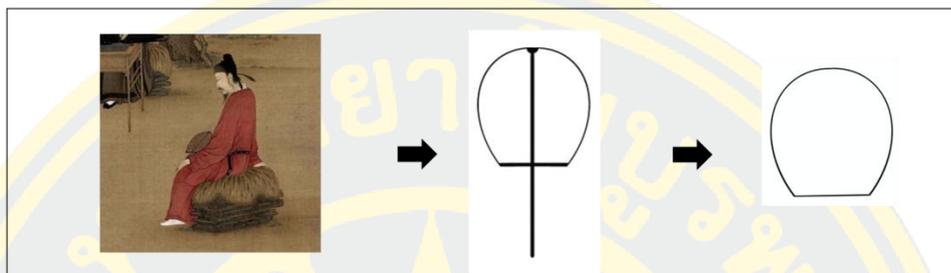
ภาพที่ 4-24 การสร้างสรรค์ผลงานของหลี่ จิง (สตูดิโอหลี่จิง, 2022)

ตารางที่ 4-5 ผลการสัมภาษณ์เกี่ยวกับรูปทรงพัดฉนวนชานที่โดดเด่น

ผู้เชี่ยวชาญ	รูปทรงพัดฉนวนชาน
หลี่ เซาเต๋อ	
หยาง เสี่ยงหมิน	
หลี่ จิง	

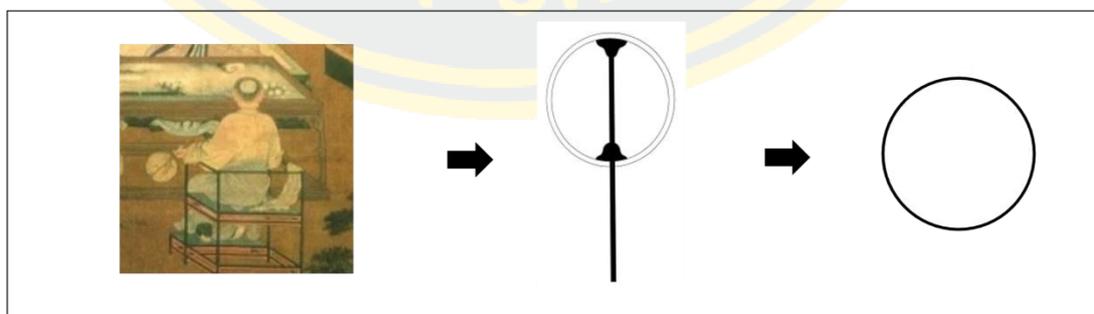
จากการศึกษา วิเคราะห์ และการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับพัดฉนวนชาน ผู้วิจัยได้มีการถอดถอดโครงร่างรูปทรงของพัดที่เป็นตัวแทน 4 แบบ (ทรงด้านบนกลมด้านล่างตัดเรียบ ทรงใบตอง และทรงเหลี่ยมมุมโค้ง) จากพัดฉนวนชานทั้งหมด 8 แบบ เพื่อนำมาใช้เป็นรูปทรงพื้นฐานสำหรับการสร้างสรรค์ผลงานในขั้นตอนต่อไป โดยมีรายละเอียดดังนี้

A. ทรงด้านบนกลมด้านล่างตัดเรียบ รูปทรงนี้ผู้ใช้งานส่วนใหญ่จะเป็นชนชั้นปัญญาชนที่เป็นผู้ชาย เป็นสัญลักษณ์ของความคิดเชิงปรัชญา “วิถีเต๋าเป็นไปตามธรรมชาติ” ซึ่งมีเอกลักษณ์ที่โดดเด่นเป็นอย่างมาก ตัวอย่างเช่น ในภาพ “ฟังเสียงพิณ” มีปัญญาชนกำลังถือพิณชานทรงด้านบนกลมด้านล่างตัดเรียบ ซึ่งว่ากันว่านี่คือภาพวาดที่จักรพรรดิซ่งฮุยจงทรงวาดตัวพระองค์เอง

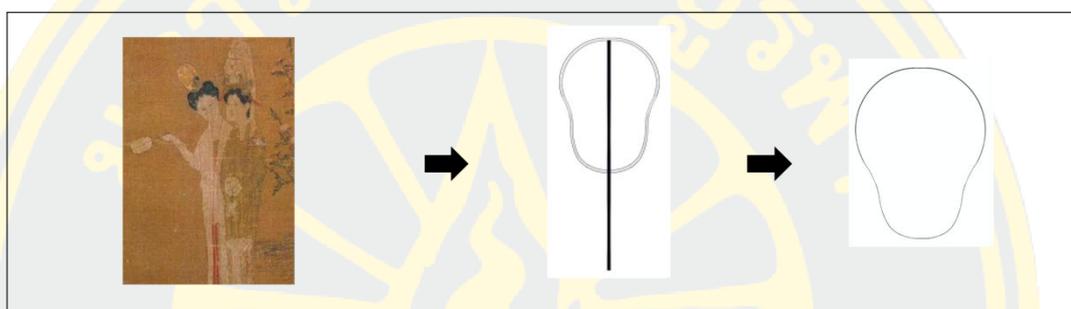
ภาพที่ 4-25 การถอดถอดโครงร่างรูปทรงของพิณชานทรงด้านบนกลมด้านล่างตัดเรียบ (Qingqing Tang, 2023)

B. ทรงวงกลม พัดทรงนี้พบมากที่สุดทั้งในข้อมูลทางเอกสารและข้อมูลที่เป็นรูปภาพ ส่วนใหญ่ผู้หญิงจะนิยมใช้พัดรูปทรงนี้ พัดรูปทรงนี้จะมีโอกาสในการใช้งานที่ค่อนข้างกว้างและกลุ่มผู้ใช้งานที่หลากหลาย เช่น สตรีในภาพ “ปัญญาชนแห่งราชวงศ์ถัง” บัณฑิตในภาพ “สิบแปดบัณฑิตแห่งซ่ง” ข้าราชการและสตรีในภาพ “หญิงสาวกตัญญู” หรือ หญิงสาวในภาพ “การเล่นซีเฉี่ยว” เป็นการสื่อความหมายถึงความปรารถนาดีของการพบกันใหม่และความสมบูรณ์แบบ

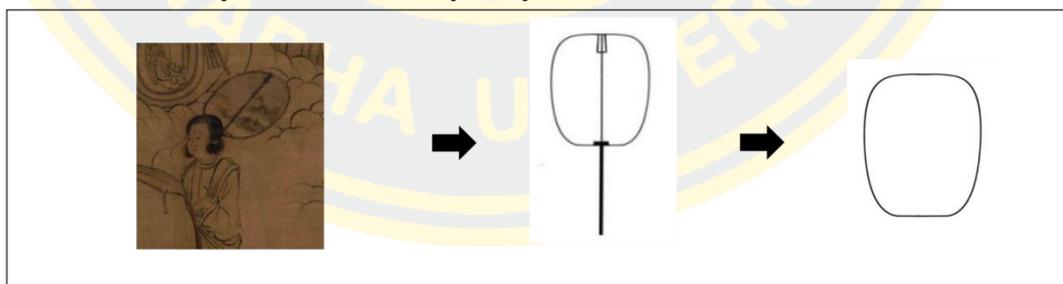
ภาพที่ 4-26 การถอดถอดโครงร่างรูปทรงของพิณชานทรงวงกลม (Qingqing Tang, 2023)

C. ทรงใบตอง จากการวิเคราะห์จากหนังสือภาพหลาย ๆ เล่มพบว่า พัตถวนชานทรงใบตอง เป็นรูปทรงที่โดดเด่นและมีความคลาสสิกที่สุด รูปร่างมีความเป็นธรรมชาติและลื่นไหล เพราะรูปทรงนี้ไม่ใช่วงกลมหรือสี่เหลี่ยมจัตุรัสทั่วไป แต่มีเป็นรูปทรงที่มีทั้งความเป็นวงกลมและสี่เหลี่ยมอยู่ในรูปทรงเดียวกัน ซึ่งมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว เป็นสัญลักษณ์ของการอยู่ร่วมกันอย่างกลมกลืนของมนุษย์และธรรมชาติ

ภาพที่ 4-27 การถอดถอดโครงร่างรูปทรงของพัตถวนชานทรงใบตอง (Qingqing Tang, 2023)

D. ทรงเหลี่ยมมุมโค้ง เป็นสัญลักษณ์สื่อถึงแนวคิด “ฟ้ากลม แผ่นดินเหลี่ยม” พัตถวนชานรูปทรงนี้คล้องกับแนวความคิดเรื่องการสร้างสรรค์สิ่งในสมัยราชวงศ์ซ่ง และยังเป็นรูปทรงที่พัฒนามาจากราชวงศ์ต่าง ๆ มีผู้ใช้ที่หลากหลายทั้ง ผู้ชาย ผู้หญิง คนแก่และเด็ก

ภาพที่ 4-28 การถอดถอดโครงร่างรูปทรงของพัตถวนชานทรงเหลี่ยมมุมโค้ง (Qingqing Tang, 2023)

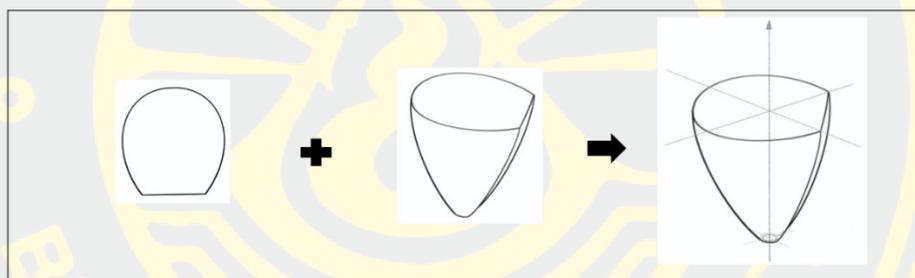
ขั้นตอนที่ 2: การพัฒนาดัดแปลงรูปทรงพื้นฐาน

เพื่อเป็นการเน้นถึงความหนักแน่นและความลึกซึ้งของศิลปะพัตถวนชาน ผู้วิจัยจึงใช้พื้นฐานของการวิเคราะห์รูปทรงของพัตถมาผสมผสานและบูรณาการเข้ากับการสร้างรูปทรงสามมิติเพื่อพัฒนา

และปรับปรุงโฉมดั้งเดิมของพัดถวณชาน และเพื่อเป็นการสะท้อนถึงคุณสมบัติเรื่องความยืดหยุ่นและความเคลื่อนไหวของพัดพัดถวณชานได้ดียิ่งขึ้น ผู้วิจัยจึงออกแบบรูปทรงสามมิติโดยให้โครงร่างของพัดค่อยๆ เลื่อนหายไป โดยมีเป้าหมายเพื่อเพิ่มเสถียรภาพในการมองเห็น และสร้างเส้นนำสายตาที่ลื่นไหล และเพื่อแก้ไขความขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้นในพื้นที่การมองเห็น ผู้วิจัยก็ได้ผสมผสานรูปทรงของพัดและกรวยเข้าด้วยกันเพื่อสร้างภาพพัดที่มีความเป็นนามธรรมขึ้น ดังนั้นจึงสามารถถ่ายทอดจังหวะของผลงานที่มีทั้งความมั่นคงและมีชีวิตชีวาออกมา โดยกระบวนการคิดนี้ได้ครอบคลุมถึงการพัฒนาและดัดแปลงรูปทรงพื้นฐาน การร่างรูปทรงพื้นฐาน และการเขียนภาพหน้าตัดแบบต่างๆ

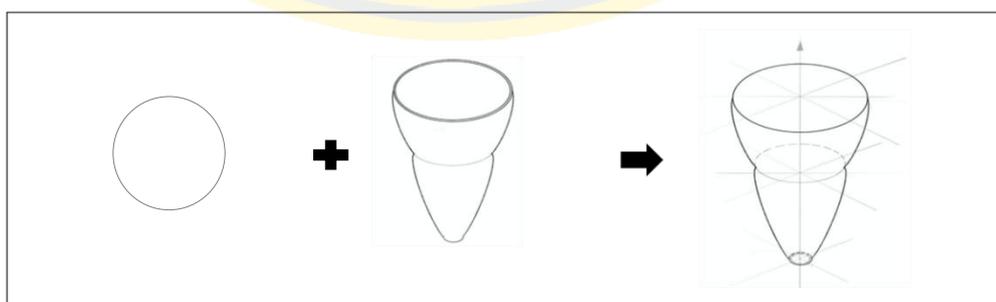
ผลงานในแนวระนาบจะเป็นการใช้รูปทรงของพัดและผสมผสานเข้ากับรูปทรงสามมิติของพัดที่เป็นสามมิติที่

A. การพัฒนาดัดแปลงรูปทรงพื้นฐานของพัดทรงด้านบนกลมด้านล่างตัดเรียบ

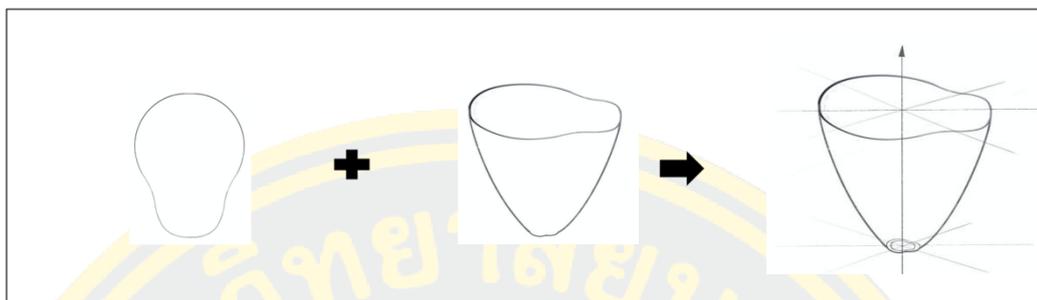
ภาพที่ 4-29 การพัฒนาดัดแปลงรูปทรงพื้นฐานของพัดทรงด้านบนกลมด้านล่างตัดเรียบ (Qingqing Tang, 2023)

B. การพัฒนาดัดแปลงรูปทรงพื้นฐานของพัดทรงวงกลม

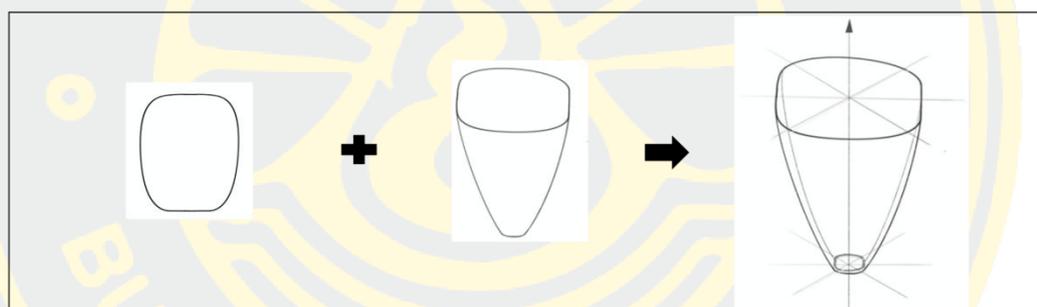
ภาพที่ 4-30 การพัฒนาดัดแปลงรูปทรงพื้นฐานของพัดทรงด้านบนกลมด้านล่างตัดเรียบ (Qingqing Tang, 2023)

C. การพัฒนาตัดแปลงรูปทรงพื้นฐานของพัคทรงวงกลม

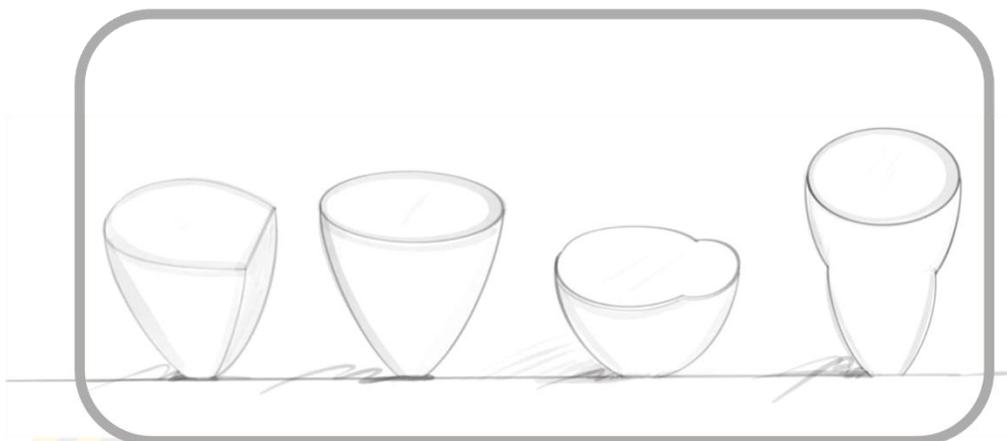
ภาพที่ 4-31 การพัฒนาตัดแปลงรูปทรงพื้นฐานของพัคทรงวงกลม (Qingqing Tang, 2023)

D. การพัฒนาตัดแปลงรูปทรงพื้นฐานของพัคทรงเหลี่ยมมุมโค้ง

ภาพที่ 4-32 การพัฒนาตัดแปลงรูปทรงพื้นฐานของพัคทรงเหลี่ยมมุมโค้ง (Qingqing Tang, 2023)

การร่างรูปทรงพื้นฐาน: ในการเขียนภาพร่างจะต้องเปลี่ยนความคิดในสมองออกมาให้เป็นภาพที่สามารถมองแล้วเข้าใจได้ ซึ่งการร่างภาพเป็นกระบวนการของการสร้างสรรค์และเป็นจุดเริ่มต้นของการสร้างสรรค์

ภาพที่ 4-33 ภาพร่างรูปทรงของผลงาน (Qingqing Tang, 2023)

(2) การออกแบบส่วนประกอบและการตกแต่ง

การบูรณาการองค์ประกอบของศิลปะทัศนศิลป์ในการออกแบบส่วนประกอบและการตกแต่งมีความเกี่ยวข้องกับเนื้อหา การใช้สี และการองค์ประกอบภาพของทัศนศิลป์ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อนำเสนอศิลปะและสุนทรียศาสตร์ทางวัฒนธรรมของทัศนศิลป์ให้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น โดยการตกแต่งสามารถแบ่งได้เป็น 3 ส่วน ได้แก่ การตกแต่งภายนอก การตกแต่งภายใน และการออกแบบฐาน

(2.1) การตกแต่งภายนอก

แหล่งที่มาของแรงบันดาลใจ: รูปภาพหรือลวดลายการตกแต่งบนทัศนศิลป์คือจิตวิญญาณของผลงาน เพื่อให้เห็นถึงคุณค่าทางศิลปะที่แท้จริง ผู้วิจัยได้ถอดแรงบันดาลใจมาจากเนื้อหาและการใช้สีของทัศนศิลป์สมัยราชวงศ์ซ่ง และนำไปผสมผสานเข้ากับการออกแบบที่มีความสร้างสรรค์และเอกลักษณ์เฉพาะ

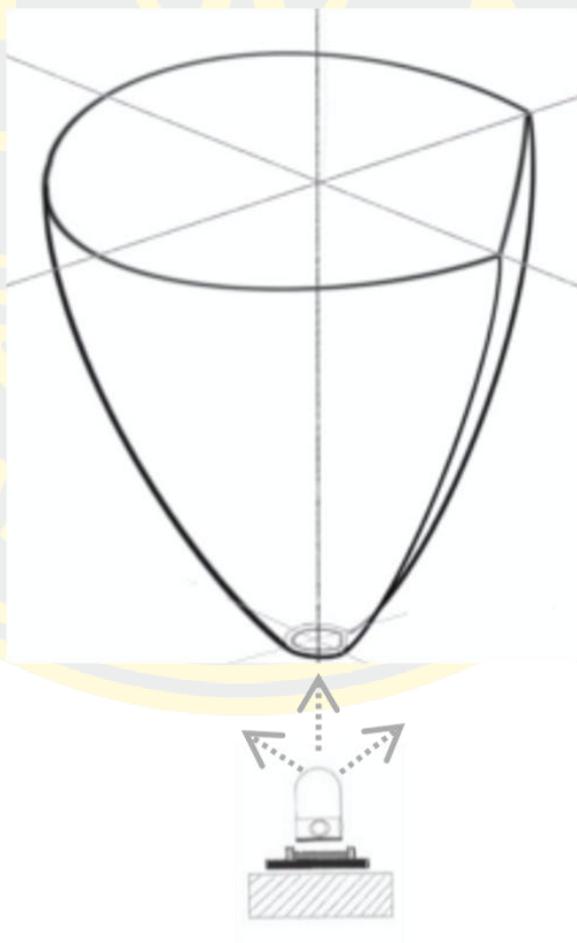
เทคนิคและรูปแบบในการสร้างสรรค์: ใช้องค์ประกอบของทัศนศิลป์สมัยราชวงศ์ซ่งเป็นพื้นฐาน ถอดและสกัดลักษณะเฉพาะ ใช้เทคนิควิธีการ การลงเคลือบ และเทคนิคการปั้น การขึ้นรูปของเซรามิกที่หลากหลายเพื่อให้ได้รูปแบบทางศิลปะจากระนาบสองมิติให้เป็นแบบสามมิติ และใช้วิธีการขยาย การประกอบใหม่มาผสมผสานเพื่อเพิ่มการตกแต่งบนพื้นผิวภายนอกของผลงาน

ชุดผลงานและความหมายแฝงของผลงาน: ชุดผลงานจะแบ่งตามเนื้อหาของภาพวาดบนพัด จากการวิเคราะห์เนื้อหาของภาพวาดบนทัศนศิลป์ก่อนหน้านี้ ผู้วิจัยพบว่าเนื้อหาของภาพวาดบนพัดในสมัยราชวงศ์ซ่งส่วนใหญ่ประกอบด้วยภาพทิวทัศน์ ภาพดอกไม้และนก ภาพบุคคล และตัวอักษร หนึ่งในนั้นเนื้อหาที่เป็นตัวอักษรถึงแม้ว่าจะมีเอกลักษณ์เป็นของตัวเอง แต่ก็ปรากฏอยู่เป็นจำนวนน้อย เพราะฉะนั้น ผู้วิจัยจึงไม่ได้มีการสร้างสรรค์เป็นชุดแยกออกมา แต่จะนำไปผสมผสานเข้า

กับเนื้อหาอื่น ๆ ในภาพวาดบนพัด ดังนั้น ผลงานจะแบ่งออกเป็น 3 ชุด แต่ละชุดมี 4-6 รูปแบบ โดยผลงานเหล่านี้ในขณะที่ได้สร้างเอกลักษณ์เฉพาะของตัวเองก็ได้ร่วมกันสร้างการผสมผสานทางศิลปะขนาดใหญ่ชุด “คำสารภาพรักที่อ่อนโยน” ที่มีเนื้อหาและแนวคิดหลักเกี่ยวกับพัดถนอมชานราชวงศ์ชงอีกด้วย

(2.2) การตกแต่งภายใน

การตกแต่งภายในของตัวผลงานจะมีลักษณะกลวง โดยด้านล่างจะมีช่องวงกลมหรือวงรีเล็ก ๆ ประมาณ 7-9 ซม. สำหรับวางไฟตรวจจับความร้อน เมื่อมีคนเข้าใกล้หรือสัมผัสวัตถุ ไฟตรวจจับความร้อนจะสว่างขึ้นจากด้านใน โดยแสงจะส่องสว่างผ่านตัวเซรามิกมายังผู้ชมเกิดเป็นการโต้ตอบของแสงและเงา ถือเป็นารแสดงและนำเสนอศิลปะและวัฒนธรรมนับพันปีต่อหน้าผู้ชม

ภาพที่ 4-34 แผนผังการติดตั้งไฟตรวจจับความร้อน (Qingqing Tang, 2023)

(2.3) การตกแต่งฐาน

ฐานของผลงานได้รับการออกแบบให้มีรูปทรงเพรียวบาง ซึ่งไม่เพียงแต่จะสอดคล้องกันกับความนุ่มนวลและอ่อนโยนของศิลปะพัดถวนชานเท่านั้น แต่ยังสะท้อนถึงส่วนโค้งที่ลื่นไหลของโครงพัดถวนชานอีกด้วย ซึ่งช่วยเพิ่มความเป็นหนึ่งเดียวด้านสุนทรียภาพโดยรวม นอกจากนี้บนพื้นผิวระหว่างฐานกับตัวงานหลักจะมีแผ่นรองทรงกลมขนาด 10 ซม. ซึ่งสามารถรองรับตัวงานหลักได้ดี

ภาพที่ 4-35 การออกแบบฐานของผลงาน (Qingqing Tang, 2023)

(3) การเลือกใช้สี

สีเป็นองค์ประกอบที่สำคัญอย่างหนึ่งของงานศิลปะจัดวาง จากการวิเคราะห์ในบทก่อนหน้าจะเห็นได้ว่าสีพื้นหลังเป็นคุณลักษณะที่โดดเด่นของศิลปะการวาดภาพบนพัดถวนชานสมัยราชวงศ์ซ่ง สีน้ำตาลและสีน้ำตาลอ่อนสามารถให้ความรู้สึกถึงความกลมกลืนของภาพและสร้างความงามที่อ่อนโยนออกมา ส่วนสีเนื้อหาจะขึ้นอยู่กับสถานการณ์จริงเป็นหลัก ตัวอย่างเช่น การผสมสีรองของแรกับสีแร่และสีพืชสามารถทำให้เกิดสีที่หรูหราและเป็นเอกลักษณ์ได้ ขณะเดียวกันก็สามารถสร้างการผสมผสานสีที่เป็นนวัตกรรมใหม่ได้ เช่น การใช้สีที่สดใสที่พบเห็นได้ทั่วไปในภาพวาดบนพัดถวนชาน หรือการใช้หมึกและสีนุ้มนิวทิวทัศน์ เพื่อสะท้อนถึงความเป็นเอกลักษณ์และความเป็นยุคสมัยของผลงาน

(4) การเลือกใช้วัสดุ

การเลือกใช้วัสดุเป็นกุญแจสำคัญสู่ความสำเร็จหรือความล้มเหลวของงาน ซึ่งเพื่อเป็นการแสดงออกถึงแนวคิดในการสร้างสรรค์ได้อย่างแม่นยำ ผู้วิจัยได้ทำการคิดคำนึงและทดลองซ้ำแล้วซ้ำเล่าจึงได้ผลการคัดเลือกวัสดุดังนี้

(4.1) วัสดุหลัก: วัสดุหลักในการสร้างสรรค์คือเซรามิก เซรามิกและพัดถวนชานต่างก็เป็นวัฒนธรรมจีนดั้งเดิม ล้วนมีประวัติศาสตร์ยาวนานนับพันปี และผ่านวิวัฒนาการตั้งรูปแบบ

ดั้งเดิมมาถึงยุครุ่งเรืองของศิลปะ วัสดุเซรามิกมีความยืดหยุ่นสูง สามารถทำเป็นทรงกลมหรือแบน บีบด้วยมือหรือแกะสลักด้วยเครื่องจักร ขณะเดียวกัน การเคลือบสีได้นุ่มนวลของเซรามิกก็สามารถสื่อถึงความสง่างามและความหมายแฝงที่อ่อนโยนของพัฒนาชานสมัยราชวงศ์ซ่งได้เป็นอย่างดี

(4.2) วัสดุเสริม: ไม่ทำหน้าที่เป็นฐานของงานหลักและมีส่วนสนับสนุน โคมไฟที่ไวต่อความร้อนก็เป็นหนึ่งในวัสดุเสริมเช่นกัน และเพื่อเป็นการเพิ่มการรับรู้แบบหลายชั้นของผู้ชมจึงมีการใช้ผ้าฝ้ายเป็นวัสดุเสริมเพื่อล้อมรอบส่วนหลักของงาน ซึ่งการการล้อมรอบผ้าฝ้ายแบบกึ่งซ่อนและแบบกึ่งเปิดเผยจะทำให้ผลงานมีความลึกกลับในระดับหนึ่ง ซึ่งความนุ่ม ความอบอุ่น และความสบายอันเป็นเอกลักษณ์ของผ้าฝ้ายก็ถูกนำมาใช้กันอย่างแพร่หลายในแวดวงศิลปะ ตัวอย่างเช่น นิทรรศการประสบการณ์ศิลปะเชิงโต้ตอบ “Marshmallows and Daydreaming” ที่จัดแสดงโดยทีมงานศิลปะ Crowd Art เป็นตัวอย่างที่ชัดเจนของการผสมผสานระหว่างผ้าฝ้ายและศิลปะ ซึ่งเป็นข้อมูลอ้างอิงที่มีคุณค่าสำหรับงานวิจัยนี้

(5) ปฏิสัมพันธ์เชิงโต้ตอบ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างผลงานศิลปะจัดวางโดยได้รับแรงบันดาลใจจากแก่นแท้ของศิลปะและวัฒนธรรมพัฒนาชานสมัยราชวงศ์ซ่ง เพื่อให้ผลงานศิลปะจัดวางมีมุมมองใหม่เกี่ยวกับประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม ผู้วิจัยจึงต้องการที่จะให้เกิดการโต้ตอบและการมีส่วนร่วมระหว่างผลงานและผู้ชมผ่านการผสมผสานระหว่างตัวผลงาน แสง เงา และดนตรี ภายในตัวผลงานมีการติดตั้งแสงตรวจจับความร้อนเมื่อผู้ชมเข้าใกล้แสงจะส่องสว่างจากภายในตัวผลงานเพื่อนำเสนอให้เห็นถึงศิลปะการวาดภาพบนพัดที่มีอายุนับพันปี ซึ่งจะทำให้ผู้ชมได้สัมผัสประสบการณ์ที่ให้ความรู้สึกเหมือนเดินทางผ่านกาลเวลา

แนวคิดในการสร้างสรรค์ครั้งนี้คือการบูรณาการระหว่างความดั้งเดิมและความสมัยใหม่ ศิลปะและเทคโนโลยี รูปแบบและการออกแบบโครงสร้างของผลงาน ตลอดจนการใช้สีได้สะท้อนให้เห็นถึงความเข้าใจต่อคุณลักษณะอันอ่อนโยนและนุ่มนวลของศิลปะพัฒนาชานและการแสดงออกทางศิลปะรูปแบบใหม่โดยมีเป้าหมายเพื่อทำให้เกิดการผสมผสานระหว่างความดั้งเดิมและความสร้างสรรค์

โดยสรุป การผสมผสานแรงบันดาลใจและแนวความคิดที่เป็นความคิดสร้างสรรค์ระหว่างศิลปะพัฒนาชานสมัยราชวงศ์ซ่งและศิลปะจัดวางไม่เพียงแต่ทำให้งานศิลปะมีความหลากหลายและสมบูรณ์มากขึ้นเท่านั้น แต่ยังช่วยให้พวกเราจินตนาการถึงการผสมผสานที่ยอดเยี่ยมระหว่างความดั้งเดิมและสมัยใหม่เข้าด้วยกันอีกด้วย การปะทะกันและการหลอมรวมระหว่างสิ่งเหล่านี้ทำให้เกิดรูปแบบและการแสดงออกทางศิลปะที่เป็นเอกลักษณ์ ซึ่งการบูรณาการเข้าด้วยกันในลักษณะนี้ยังทำให้การสร้างสรรค์ทางศิลปะไม่ได้จำกัดอยู่เพียงขอบเขตดั้งเดิมอีกต่อไป แต่สามารถ

ผสมผสานเข้ากับสังคมและวัฒนธรรมสมัยใหม่เพื่อแสดงอารมณ์และความคิดของคนร่วมสมัยได้ดียิ่งขึ้น

สรุป

จากการวิเคราะห์เชิงลึกเกี่ยวกับสุนทรียภาพทางศิลปะและความหมายแฝงทางวัฒนธรรมของพัฒนาชานสมัยราชวงศ์ซ่ง ไม่เพียงแต่ทำให้เราตระหนักถึงคุณค่าอันล้ำค่าของวัฒนธรรมทางประวัติศาสตร์ในยุคนี้เท่านั้น แต่ยังเผยให้เห็นถึงสุนทรียภาพทางศิลปะอันเป็นเอกลักษณ์และความหมายแฝงทางวัฒนธรรมที่หลากหลายอีกด้วย

ประการแรก อัตลักษณ์ทางสุนทรียภาพของศิลปะพัฒนาชานสมัยราชวงศ์ซ่งสะท้อนให้เห็นผ่านรูปแบบที่นุ่มนวลและสง่างามเป็นหลัก โดยรูปแบบนี้แสดงให้เห็นผ่านรูปทรงที่แฝงไปด้วยการสื่อความหมาย เนื้อหาที่เต็มไปด้วยสัญลักษณ์ สีเส้นที่แสดงออกถึงความอ่อนโยน และการจัดองค์ประกอบภาพที่มีความสมดุล นอกจากนี้ยังมีการนำอารมณ์และบรรยากาศที่ซับซ้อนมานำเสนอผ่านภาพที่มีความเรียบง่ายเพื่อแสดงออกถึงแนวคิดที่ลึกซึ้ง ทำให้ผู้ชมเกิดสัมผัสได้ถึงความสง่างามและลึกซึ้งของผลงาน ซึ่งการผสมผสานรูปแบบสุนทรียภาพที่อ่อนโยนและสง่างามนี้เข้ากับรูปแบบการแสดงออกของงานศิลปะจัดวางสมัยใหม่ จะเป็นแรงบันดาลใจที่เป็นประโยชน์สำหรับการสร้างสรรค์ผลงานในขั้นตอนต่อไป

ประการที่สอง ศิลปะพัฒนาชานสมัยราชวงศ์ซ่งที่มีความหมายแฝงทางวัฒนธรรมที่หลากหลาย ภาพวาดและบทกวีบนพัฒนาชานสะท้อนให้เห็นถึงรสนิยมทางสุนทรียะและแนวคิดเชิงอุดมคติของชนชั้นปัญญาชนในเวลานั้น ก่อตัวเป็นคุณค่าทางสุนทรียะที่ยอดเยี่ยม สะท้อนให้เห็นถึงรูปแบบทางวัฒนธรรมของสังคมราชวงศ์ซ่ง อีกทั้งยังเป็นสื่อกลางทางประวัติศาสตร์ที่มีคุณค่าสำหรับการสืบทอดวัฒนธรรมของชนรุ่นหลังอีกด้วย ในขณะเดียวกัน พัฒนาการชานก็มีบทบาทสำคัญในวัฒนธรรมทางจารีตประเพณีของราชวงศ์ซ่ง ได้กลายเป็นส่วนสำคัญของมารยาททางสังคม และสื่อกลางในการส่งเสริมการเผยแพร่ศิลปะและวัฒนธรรมสมัยราชวงศ์ซ่ง ความหมายแฝงทางวัฒนธรรมเหล่านี้ทำให้ศิลปะพัฒนาชานมีมรดกทางวัฒนธรรมและคุณค่าทางสังคมที่ลึกซึ้ง อีกทั้งยังเป็นสะพานเชื่อมสำหรับการผสมผสานระหว่างวัฒนธรรมดั้งเดิมและศิลปะสมัยใหม่อีกด้วย

ในขั้นตอนการคิดและการบูรณาการ ผู้วิจัยจะทำการผสมผสานองค์ประกอบทางศิลปะของพัฒนาชานสมัยราชวงศ์ซ่งเข้ากับงานศิลปะจัดวาง ใช้การบูรณาการศาสตร์แบบสหวิทยาการ วัสดุผสม ฉากแบบโต้ตอบ จากนั้นใช้องค์ประกอบของรูปทรงพื้นฐาน สีเส้น วัสดุ และการออกแบบฉากเชิงโต้ตอบเพื่อสร้างสรรค์ผลงานศิลปะจัดวาง “คำสารภาพรักที่อ่อนโยน” ที่ผสมผสานระหว่างวัฒนธรรมดั้งเดิมและศิลปะสมัยใหม่เข้าด้วยกัน กลายเป็นการแสดงออกที่มีความสร้างสรรค์ใหม่ ๆ ซึ่งการ

สร้างสรรค์เช่นนี้ไม่เพียงแต่เป็นการสืบทอดและสร้างสรรค์ให้เกิดสิ่งใหม่ ๆ กับศิลปะทัศนชาวมัยราชวงศ์ช่งเท่านั้น แต่ยังให้ประสบการณ์ที่เป็นประโยชน์และแรงบันดาลใจในการเพิ่มคุณค่าและการพัฒนาศิลปะจัดวางอีกด้วย สุดท้าย การผสมผสานและสร้างสรรค์ในครั้งนี้ ผู้วิจัยหวังว่าจะสร้างสรรค์ผลงานศิลปะจัดวางที่มีลักษณะเฉพาะและมีความหลากหลายมากขึ้น เพื่อก่อให้เกิดแนวทางและความคิดใหม่ ๆ ในการพัฒนาศิลปะร่วมสมัยต่อไป

แนวคิดในการสร้างสรรค์

1. เนื้อหาในการสร้างสรรค์และวิธีการศึกษา

พัฒนาชนชั้นสมัยราชวงศ์ซ่งเป็นสัญลักษณ์ที่สำคัญของศิลปะและวัฒนธรรมจีนโบราณมีภูมิหลังทางประวัติศาสตร์ที่ลึกซึ้งและแนวคิดเกี่ยวกับสุนทรียภาพอันเป็นเอกลักษณ์ การผสมผสานองค์ประกอบทางวัฒนธรรมดั้งเดิมเข้ากับศิลปะการจัดวางสมัยใหม่ไม่เพียงแต่เป็นการผสมผสานนวัตกรรมระหว่างรูปแบบศิลปะแบบดั้งเดิมและสมัยใหม่เท่านั้น แต่ยังเป็นการสืบทอดและการพัฒนาวัฒนธรรมดั้งเดิมที่ยอดเยี่ยมอีกด้วย ซึ่งจากการศึกษาตลอดจนผลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและการสำรวจภาคสนาม การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและการสร้างสรรค์ศิลปะจัดวางโดยมีศิลปะพัฒนาชนชั้นสมัยราชวงศ์ซ่งเป็นองค์ประกอบพื้นฐาน โดยเนื้อหาและวิธีการศึกษามีดังนี้

(1) การถอดองค์ประกอบสำคัญ: ศึกษาภูมิหลังทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์ทางศิลปะและความหมายแฝงทางวัฒนธรรมของพัฒนาอย่างเป็นระบบ เพื่อให้ได้มาซึ่งแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์

(2) การผสมผสานเทคโนโลยีและความดั้งเดิม: ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่และเทคนิคศิลปะแบบดั้งเดิม เช่น การพิมพ์ 3 มิติ เทคโนโลยีการสแกน 3 มิติ การปั้นแบบดั้งเดิม และการตกแต่ง โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาพัฒนาชนชั้นจากรูปแบบศิลปะ 2 มิติให้เป็นการแสดงผลแบบ 3 มิติ

(3) เน้นความหลากหลายและนวัตกรรม: ค้นคว้าวิธีการแสดงออกทางศิลปะที่หลากหลาย เช่น เทคนิคที่เหมือนจริงและศิลปะเชิงแนวคิด และพยายามผสมผสานสิ่งเหล่านี้เข้ากับองค์ประกอบของพัฒนาชนชั้น เพื่อให้ได้มาซึ่งการนำเสนอผลงานที่เป็นนวัตกรรม

(4) เน้นลักษณะเฉพาะและความสอดคล้องกันของพื้นที่แสดงผล: ในระหว่างการสร้างและการจัดการจัดแสดงผลงานต้องคำนึงถึงพื้นที่แสดงผลที่จะใช้นำเสนอผลงานอย่างเต็มที่ ต้องมีการผสมผสานเข้ากับผลงานและพื้นที่อย่างเป็นธรรมชาติ เพื่อนำเสนอให้เห็นถึงผลลัพธ์ของการจัดวางในพื้นที่เฉพาะ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ไม่เพียงแต่เป็นการศึกษาเชิงลึกเกี่ยวกับเอกลักษณ์ทางศิลปะและความหมายแฝงทางวัฒนธรรมของพัฒนาชนชั้นสมัยราชวงศ์ซ่งเท่านั้น แต่ยังมีบูรณาการเข้ากับเทคนิคทางศิลปะสมัยใหม่อีกด้วย โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อนำจิตวิญญาณของ “ศิลปะที่อ่อนโยนและวัฒนธรรมอันนุ่มนวล” ที่นำเสนอโดยพัฒนาชนชั้นสมัยราชวงศ์ซ่ง สู่งานศิลปะจัดวางที่มีสุนทรียศาสตร์แบบร่วมสมัยผ่านการประยุกต์ใช้วัสดุเซรามิกแบบผสมและเทคโนโลยีสมัยใหม่

2. ความสำคัญของการสร้างสรรค์

การศึกษาค้นคว้านี้ผสมผสานวัฒนธรรมดั้งเดิมเข้ากับเทคโนโลยีสมัยใหม่อย่างเป็นธรรมชาติในด้านหนึ่ง เป็นการส่งเสริมการสืบทอดและนวัตกรรมของวัฒนธรรม และในขณะเดียวกันก็เป็นการ

ขยายรูปแบบการแสดงผลของศิลปะทัศนชาวน เพื่อให้ผู้คนจำนวนมากสามารถชื่นชมเสน่ห์ของศิลปะทัศนชาวนได้ดียิ่งขึ้น

การสร้างสรรคนี้ยังเป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมและสานต่อวัฒนธรรมทัศนชาวน และเพิ่มความตระหนักรู้เกี่ยวกับทัศนชาวนแบบดั้งเดิม นอกจากนี้ยังเป็นการช่วยขยายวิธีการแสดงผลและขอบเขตของศิลปะร่วมสมัย ทำให้ทัศนชาวนไม่ได้จำกัดอยู่เพียงการจัดองค์ประกอบภาพและการตกแต่งแบบดั้งเดิมอีกต่อไป แต่ยังสามารถแสดงคุณค่าและความสำคัญทางศิลปะได้มากขึ้นผ่านรูปแบบและเทคโนโลยีที่เป็นนวัตกรรมใหม่

การสร้างสรรคผลงานศิลปะจัดวางจากองค์ประกอบของทัศนชาวนสมัยราชวงศ์ซ่งไม่เพียงแต่เป็นประโยชน์ต่อการสืบทอดและการพัฒนาวัฒนธรรมและงานฝีมือแบบดั้งเดิมเท่านั้น แต่ยังช่วยเติมพลังและความคิดใหม่ ๆ กับการพัฒนางานศิลปะร่วมสมัย ซึ่งจะช่วยยกระดับความสนใจของสังคมและการอนุรักษ์วัฒนธรรมดั้งเดิมอีกด้วย นอกจากนี้ ยังเป็นการวางรากฐานสำหรับการฟื้นฟูและการพัฒนาที่ยั่งยืนของศิลปะแบบดั้งเดิมในบริบทสมัยใหม่อีกด้วย

3. หลักการในการสร้างสรรค์

การสร้างสรรคในครั้งนี้เป็นไปตามหลักการดังต่อไปนี้

การเคารพความดั้งเดิม ศิลปะทัศนชาวนในฐานะที่เป็นส่วนสำคัญของวัฒนธรรมจีนโบราณ ควรตั้งอยู่บนพื้นฐานและเคารพความเป็นดั้งเดิมในระหว่างกระบวนการสร้างสรรค์ หลักเรื่องการสร้างสรรค์แบบตามใจ และควรสืบทอด สร้างสรรคและพัฒนา

สร้างเอกลักษณ์เฉพาะ บนพื้นฐานการเคารพความดั้งเดิม ต้องมีการเพิ่มเอกลักษณ์ทางศิลปะส่วนบุคคลเข้าไปในผลงาน โดยเน้นความคิดและรูปแบบที่สร้างสรรค์อันเป็นเอกลักษณ์ของผู้สร้างงาน เพื่อให้ผลงานมีลักษณะเฉพาะของตัวเอง

เน้นผลลัพธ์การรับรู้ ผลงานควรเน้นผลลัพธ์การรับรู้หลายประสาทสัมผัสทั้งตาและหู ให้ความสำคัญในรายละเอียดทั้งสี รูปทรง การจัดองค์ประกอบภาพ และใช้ปฏิสัมพันธ์ของผู้ชมเพื่อให้ผลงานมีผลลัพธ์การรับรู้ที่ดี กระตุ้นความสนใจและความรู้สึกร่วมของผู้ชม

นวัตกรรมด้านวัสดุ สร้างสรรควัสดุแบบดั้งเดิมด้วยวิธีการทางเทคโนโลยีสมัยใหม่ และผสมผสานเข้ากับองค์ประกอบทางวัฒนธรรมและวิธีการแสดงผลทางศิลปะแบบร่วมสมัย เพื่อให้ผลงานมีความร่วมสมัย

โดยสรุป เนื้อหาหลักของการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะจัดวางที่มีองค์ประกอบของทัศนชาวนสมัยราชวงศ์ซ่งเป็นองค์ประกอบหลักนั้นจะต้องอยู่บนพื้นฐานของการสืบทอดวัฒนธรรมดั้งเดิม อีกทั้งมีการแสดงผลทางศิลปะที่มีเอกลักษณ์เฉพาะส่วนบุคคลและประยุกต์ใช้วิธีการทางเทคนิคที่ทันสมัย เพื่อให้ผลงานมีการผสมผสานกันอย่างลงตัวระหว่างศิลปะและการใช้งานจริง เพื่อแสดงให้เห็นถึงความงดงามและคุณค่าทางศิลปะอันเป็นเอกลักษณ์

4. การออกแบบแผนงานในการสร้างสรรค์

จากแนวความคิดในการสร้างสรรค์ที่กล่าวมาข้างต้น แผนการสร้างสรรค์ในครั้งนี้แบ่งผลงานออกเป็น 3 ชุดตามเนื้อหาที่ปรากฏอยู่บนพัดถวนซ่านที่แตกต่างกัน (ตารางที่ 5-2) เพื่อให้แนวทางในการสร้างสรรค์มีความชัดเจน โดยมีรายละเอียดดังนี้

ภาพที่ 5-2 แผนการสร้างสรรค์ผลงาน

ผลงานชุดที่ 1: ดอกไม้และนกแห่งความมั่งคั่งและมงคล

จากการวิเคราะห์ในบทก่อนหน้า เนื้อหาบนพัดถวนซ่านที่เกี่ยวกับดอกไม้และนกบนหมวกประกอบด้วยภาพหรือลวดลายที่สื่อความหมายถึงความมั่งคั่งและความเป็นสิริมงคล ตัวอย่างเช่น ดอกโบตั๋นเป็นสัญลักษณ์ของความมั่งคั่ง ดอกบัวเป็นสัญลักษณ์ของความสง่างามและความงาม ในระหว่างกระบวนการสร้างสรรค์ ผู้วิจัยพยายามปรับแต่งองค์ประกอบของดอกไม้เหล่านี้เพื่อให้ผลงานเต็มไปด้วยความสวยงามและอ่อนแอ้งไว้ด้วยคำอวยพรที่เป็นมงคล

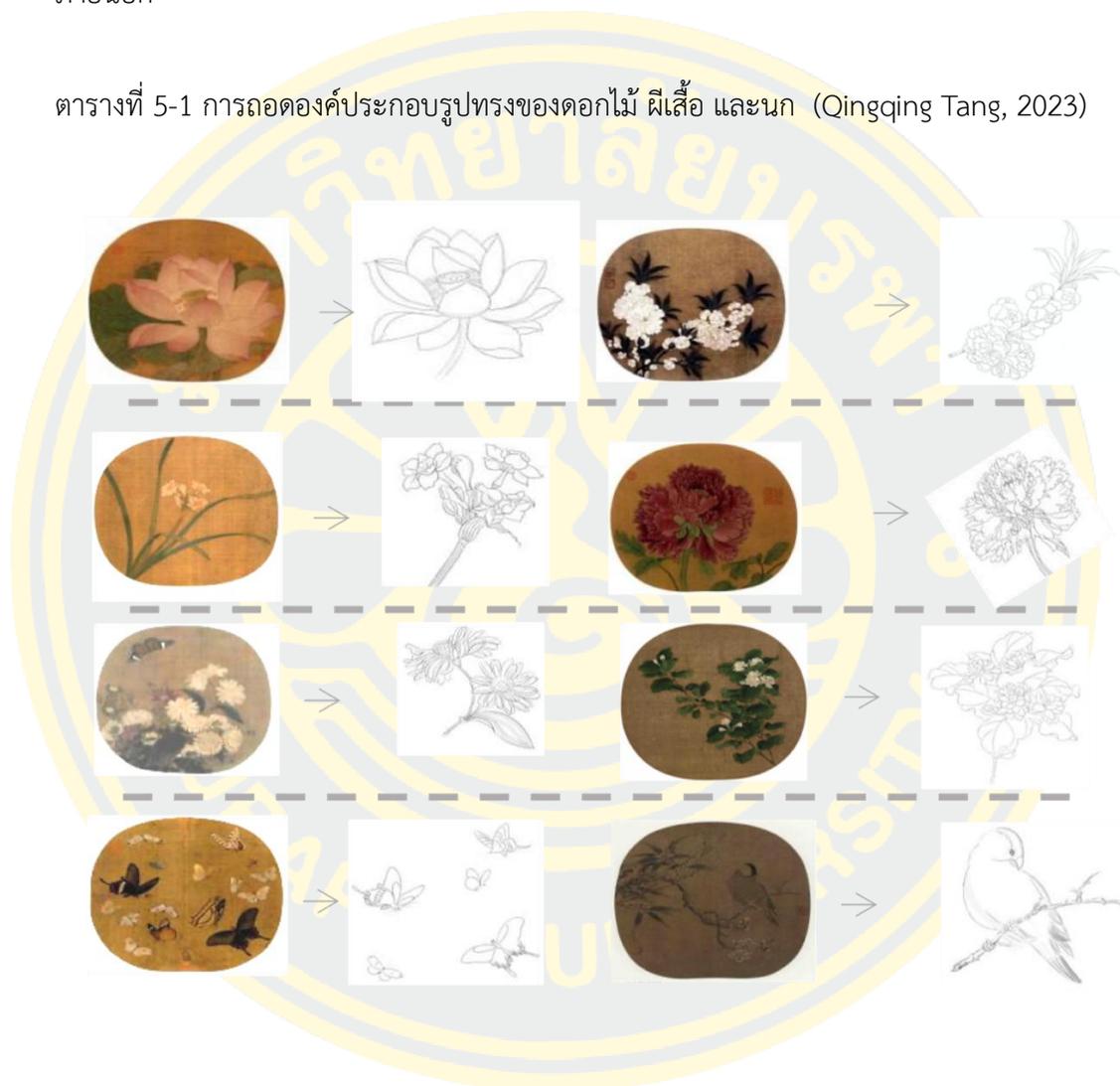
การจัดวางองค์ประกอบ: การจัดองค์ประกอบภาพดอกไม้และนกจะแตกต่างจากวิธีการจัดองค์ประกอบภาพแบบพื้นที่ว่างในภาพทิวทัศน์ โดยการจัดองค์ประกอบภาพของภาพดอกไม้และนกส่วนใหญ่จะเป็นการจัดองค์ประกอบภาพแบบกระจายเต็มภาพ นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้มีการแปลงภาพดอกไม้และนกแบบ 2 มิติให้เป็นรูปทรงแบบ 3 มิติ เพื่อเพิ่มความมีมิติให้กับผลงาน

การแสดงออกทางความคิดทางศิลปะ: มีการการแสดงภาพดอกไม้และสัตว์ต่างๆ อย่างมีชีวิตชีวา เช่น ดอกบัว ดอกโบตั๋น ดอกท้อ ดอกดารารัตน์ ดอกเบญจมาศ ดอกมะลิ และในขณะเดียวกันก็ใช้องค์ประกอบของสัตว์ เช่น ฝี่เสื้อ แมลงปอ นกเป็นของประดับที่แสดงความงามของมวลดอกไม้ สื่อถึงความมั่งคั่งและสิริมงคล องค์ประกอบของสัตว์ เช่น ฝี่เสื้อ แมลงปอ และนกในผลงานจะช่วยเพิ่มความรู้สึกถึงความเคลื่อนไหวและทำให้ผลงานเต็มไปด้วยชีวิตชีวา

โครงสร้างของชุดผลงาน: ชุดผลงานนี้ประกอบด้วย 4 รูปแบบที่แตกต่างกัน กล่าวคือ เป็นการผสมผสานระหว่างดอกไม้และนก หรือดอกไม้และผีเสื้อ

1) การถอดองค์ประกอบรูปทรงของดอกไม้ ผีเสื้อ และนก เป็นการปูพื้นฐานไปสู่การตกแต่งภายนอก

ตารางที่ 5-1 การถอดองค์ประกอบรูปทรงของดอกไม้ ผีเสื้อ และนก (Qingqing Tang, 2023)

2) การถอดองค์ประกอบดอกไม้ นก และผีเสื้อแล้วนำมาบูรณาการเข้ากับรูปทรง
พื้นฐาน

ภาพที่ 5-3 ภาพร่างตัวอย่างผลงานชุดดอกไม้และนก (Qingqing Tang, 2023)

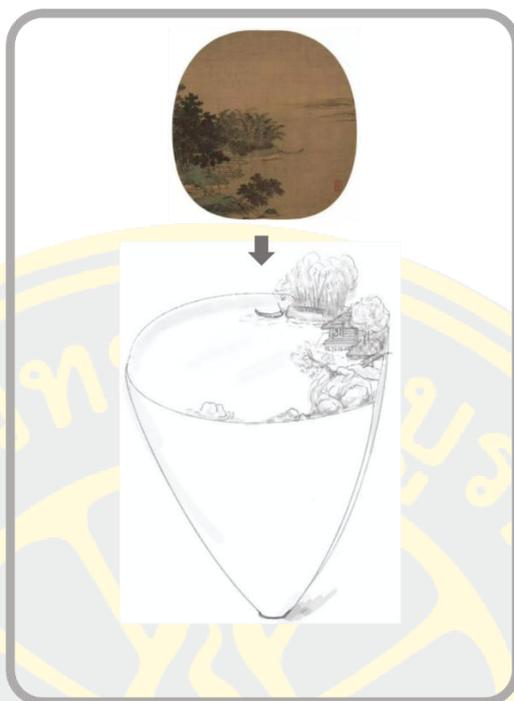
ผลงานชุดที่ 2: ทิวทัศน์แห่งบรรยากาศอันลึกซึ้ง

บรรยากาศอันลึกซึ้งและการวาดภาพด้วยหมึกอันเป็นเอกลักษณ์ของภาพวาดทิวทัศน์สมัยราชวงศ์ซ่งนั้นมีอิทธิพลต่อการศิลปะเป็นอย่างมาก เป็นการแสดงออกเชิงนามธรรมและจิตวิญญาณของความงามของธรรมชาติ ในการสร้างสรรค์แบบสมัยใหม่ องค์ประกอบเหล่านี้สามารถช่วยแสดงออกถึงความงามของธรรมชาติ สะท้อนถึงปรัชญาแห่งชีวิต และนำเสนอการยึดมั่นต่อวัฒนธรรมดั้งเดิมได้

การจัดวางองค์ประกอบ: จากการวิเคราะห์การจัดองค์ประกอบภาพแบบมูเมโดมูมหนึ่ง ในภาพวาดทิวทัศน์ก่อนหน้านี้ ในผลงานชุดนี้จึงมีการนำรูปแบบการจัดองค์ประกอบภาพแบบเว้าพื้นที่ว่างมาใช้ ซึ่งวิธีการจัดองค์ประกอบภาพเช่นนี้ไม่เพียงแต่สามารถสร้างความรู้สึกรู้สึกของพื้นที่ว่างในภาพทิวทัศน์ได้เท่านั้น แต่ยังสามารถทำให้ผู้ชมเกิดจินตนาการได้อีกด้วย

การแสดงออกทางความคิดทางศิลปะ: ผู้วิจัยได้ใช้การบรรยายทิวทัศน์ เช่น ภาพของต้นหลิวที่พริ้วไหวในแม่น้ำ และภาพการตกปลาเพียงลำพังบนภูเขาที่โดดเดี่ยวมาแสดงออกถึงความปรารถนาภายในใจที่จ้องการจะแสวงหาความเงียบสงบ

โครงสร้างของชุดผลงาน: ผลงานชุดจะประกอบด้วย 4 รูปแบบ เป็นการพรรณนาถึงฉากธรรมชาติหรือสภาวะทางอารมณ์ที่แตกต่างกัน 4 รูปแบบ เป็นการผสมผสานเทคนิคการวาดภาพทิวทัศน์แบบดั้งเดิมเข้ากับองค์ประกอบภาพสมัยใหม่

ภาพที่ 5-4 ภาพร่างตัวอย่างผลงานชุดทิวทัศน์ (Qingqing Tang, 2023)

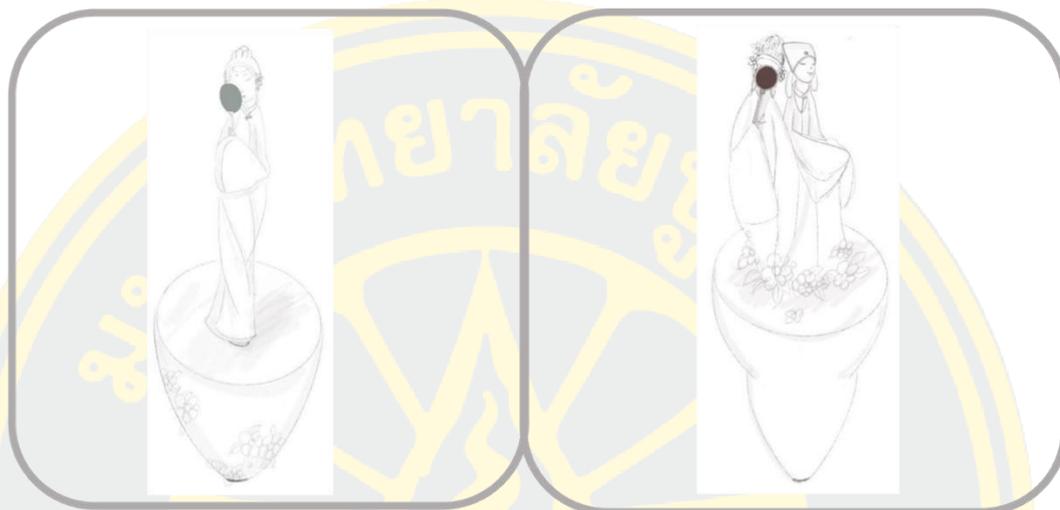
ผลงานชุดที่ 3 : บุคคลแห่งความรักที่ยืนยาว

การสร้างสรรคผลงานชุดนี้ใช้บุคคลเป็นหลัก โดยใช้เทคนิคประติมากรรมมาถ่ายทอดถึงใบหน้า รูปร่าง บรรยากาศของกิจกรรมต่าง ๆ ของตัวละคร โดยเป็นบรรยากาศที่แสดงออกถึงความเขินอายของผู้หญิงเมื่อพบกับชายที่รัก ฉากที่ผู้หญิงเอาพัดมาปิดหน้าในงานแต่งงาน และฉากที่แม่ดูลูก ๆ ของตนเองกำลังละเล่น สิ่งนี้ช่วยเพิ่มความรู้สึกดื่มด่ำของผู้ชม ซึ่งบรรยากาศเหล่านี้ไม่เพียงแต่ดึงดูดผู้ชมเข้าถึงภาพได้ดีขึ้นเท่านั้น แต่ยังสะท้อนถึงวิถีชีวิตทางสังคมของสมัยราชวงศ์ซ่งอย่างแท้จริงอีกด้วย

การจัดวางองค์ประกอบ: ในการออกแบบองค์ประกอบโดยรวม บุคคลหรือตัวละครจะถูกวางบนรูปทรงพื้นฐาน ซึ่งถือเป็นจุดนำสายตาหลักของผลงาน และดอกไม้ที่สวยงามจะถูกวางรอบ ๆ รูปทรงอย่างเหมาะสม เพื่อเพิ่มความสวยงามของผลงาน

การแสดงออกทางแนวความคิดทางศิลปะ: แนวคิดหลักของผลงานชุดนี้คือ “ความรัก” ใช้ความหมายเชิงสัญลักษณ์ของพัดฉานและดอกไม้ (ภาพที่ 5-5) มาเน้นย้ำถึงความเขินอายของผู้หญิงเมื่อพบกับชายที่รัก ความสุขในการแต่งงาน และความไร้เดียงสาของเด็ก

โครงสร้างของชุดผลงาน: ผลงานชุดจะประกอบด้วย 4 รูปแบบที่แตกต่างกัน และแต่ละรูปแบบก็จะแสดงอารมณ์และแนวความคิดทางศิลปะที่แตกต่างกัน ซึ่งจะทำให้ผลงานนำเสนอออกมาเป็นภาพที่หลากหลายและมีการแสดงออกทางศิลปะที่ลึกซึ้ง

ภาพที่ 5-5 ภาพร่างตัวอย่างผลงานชุดบุคคล (Qingqing Tang, 2023)

กระบวนการสร้างสรรค์

จากการถอดองค์ประกอบของรูปทรง เนื้อหา และการเลือกใช้วัสดุ ขนาด และสีสັນในขั้นตอนก่อนหน้าที้นำมาผสมผสานเข้ากับเทคนิคทางศิลปะ ทักษะงานฝีมือ และเทคนิคการแสดงออกสมัยใหม่ เช่นการจัดแสง เสียง และการออกแบบเชิงโต้ตอบ เพื่อเพิ่มความทันสมัยและน่าดึงดูดให้กับงานศิลปะ ซึ่งในขั้นตอนการสร้างสรรค์ผลงาน การสร้างรูปทรงพื้นฐาน การออกแบบการตกแต่ง และการแสดงออกของผลงานเป็นขั้นตอนที่สำคัญ ผู้วิจัยพยายามที่จะศึกษากระบวนการสร้างสรรค์และเทคนิคของศิลปะจัดวางอย่างเป็นระบบโดยผสมผสานการเชื่อมโยงกระบวนการทั้ง 3 เข้าด้วยกันอย่างใกล้ชิด โดยผสมผสานระหว่างทฤษฎีและการปฏิบัติ ซึ่งเป็นการประยุกต์ใช้งานศิลปะจัดวางสมัยใหม่และเพิ่มความน่าดึงดูดใจให้กับงานศิลปะ

1. การสร้างรูปทรงพื้นฐาน

รูปทรงพื้นฐานของการสร้างสรรค์นี้ถูกสร้างขึ้นโดยการใช้แม่พิมพ์ ในการขึ้นรูปมีการเลือกวิธีการขึ้นรูปเซรามิก 2 วิธี ได้แก่ การกดพิมพ์ด้วยมือเปล่าและการหล่อน้ำดิน (Slip Casting) ซึ่งข้อดีของการกดพิมพ์ด้วยมือเปล่าคือสามารถเพิ่มความหนาของรูปทรงได้ ซึ่งสามารถลดการเสียรูปเมื่อเพิ่มการตกแต่งที่ซับซ้อนในภายหลังได้ ส่วนการขึ้นรูปด้วยการเทแบบสามารถสร้างรูปทรงพื้นฐานที่มี

ความบางกว่าและไม่มีรอยต่อได้ และยังทำให้แสงสามารถส่องผ่านตัวเซรามิกหลังจากการเผาได้ และเพื่อตอบสนองความต้องการในการสร้างสรรค์ ผู้วิจัยจึงเลือกวิธีการขึ้นรูปทั้ง 2 แบบ และเพื่อผลิตแม่พิมพ์ที่มีความแม่นยำสูงจึงเลือกเทคโนโลยีการพิมพ์ 3 มิติและการแกะสลัก 3 มิติ

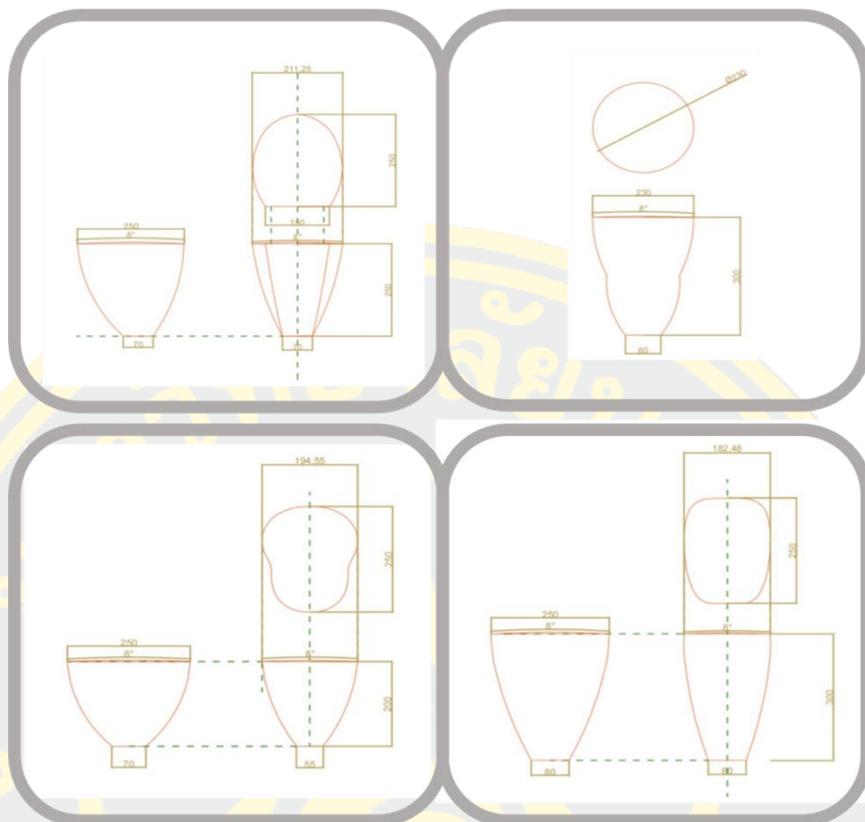
ขั้นตอนหลักของการสร้างรูปทรงพื้นฐาน ได้แก่ การทำแม่พิมพ์ การทำแม่พิมพ์ปูนปลาสเตอร์ การปั้นดิน การเคลือบ การเผา โดนกระบวนการสร้างรูปทรงแสดงไว้ในภาพที่ 5-6

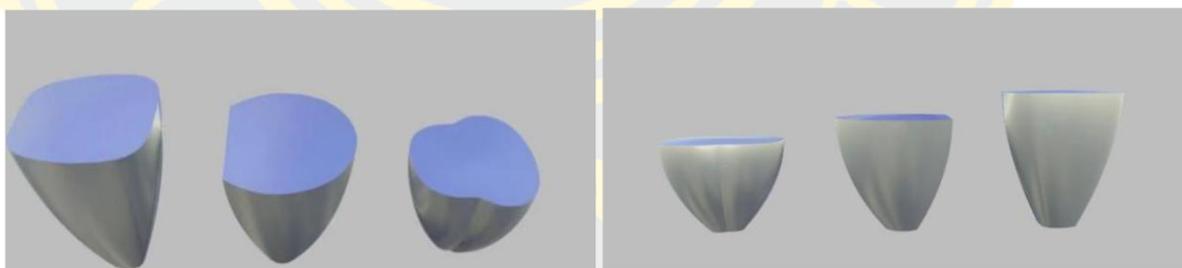
ภาพที่ 5-6 กระบวนการสร้างรูปทรงพื้นฐาน (Qingqing Tang, 2023)

1.1 การผลิตต้นแบบของแม่พิมพ์

การสร้างแม่พิมพ์ 3 มิติ: ขั้นแรกให้ใช้โปรแกรม CAD ในการวาดแผนภาพโครงสร้างขนาด (ดังแสดงในภาพที่ 5-7) เพื่อเป็นการป้องกันไม่ให้เกิดขนาดด้านบนยุบตัวระหว่างการเผาจึงได้มีการสร้างส่วนโค้ง 8° บนระนาบด้านบนในขั้นตอนการออกแบบ จากนั้นใช้ซอฟต์แวร์ Rhino เพื่อสร้างโมเดล 3 มิติ (ดังแสดงในภาพที่ 5-7) และบันทึกออกมาเป็นไฟล์การพิมพ์ 3 มิติ

ภาพที่ 5-7 การเขียนแบบด้วยโปรแกรม CAD (Qingqing Tang, 2023)

ภาพที่ 5-8 โมเดล 3 มิติ (Qingqing Tang, 2023)

การพิมพ์ 3 มิติ: ดาวโพลดไฟล์โมเดลลงในเครื่องแกะสลัก 3 มิติ เครื่องแกะสลักจะแม่พิมพ์จากปูนปลาสเตอร์สำเร็จรูปออกมาตามคำสั่งที่กำหนดไว้ และสุดท้ายก็จะได้แม่พิมพ์ปูนปลาสเตอร์สมบูรณ์ออกมา (ภาพที่ 5-8) และโดยพื้นฐานแล้วการพิมพ์แม่พิมพ์พลาสติก 3 มิติก็มีขั้นตอนที่คล้ายกัน (ภาพที่ 5-9)

ภาพที่ 5-9 แม่พิมพ์ปูนปลาสเตอร์จากการพิมพ์ 3 มิติ (Qingqing Tang, 2023)

ภาพที่ 5-10 แม่พิมพ์พลาสติกจากการพิมพ์ 3 มิติ (Qingqing Tang, 2023)

1.2 การทำแม่พิมพ์

ทาน้ำยาถอดแบบแม่พิมพ์ (Release agent) ลงไปบนพื้นผิวของแม่พิมพ์ 1 ชั้น และนำแผ่นกั้นมาล้อมรอบตามเส้นแบ่ง จากนั้นนำปูนปลาสเตอร์ที่เตรียมไว้เทบนพื้นผิวของแม่พิมพ์ที่มีแผ่นกั้น รอให้แข็งตัว แล้วนำแผ่นกั้นออกและเก็บรายละเอียดให้เรียบร้อย จากนั้นทำตามขั้นตอน

เดียวกันเพื่อทำแม่พิมพ์ขึ้นถัดไปจนกว่าทุกอย่างจะเสร็จสมบูรณ์ สุดท้ายเปิดแม่พิมพ์ นำแม่พิมพ์ออกมา ทำความสะอาดด้านในของแม่พิมพ์ แล้วเช็ดให้แห้งเพื่อใช้งาน

1.3 การขึ้นรูป

การขึ้นรูปขึ้นใช้วิธีการขึ้นรูป 2 วิธีคือ การขึ้นรูปด้วยการกดพิมพ์ด้วยมือเปล่าและการขึ้นรูปด้วยการหล่อน้ำดิน (Slip Casting)

A. การขึ้นรูปด้วยการกดพิมพ์ด้วยมือเปล่า

การกดพิมพ์ด้วยมือเปล่า: เป็นการกดดินให้ติดแน่นกับแม่พิมพ์ปูนปลาสเตอร์ที่จัดเตรียมไว้อย่างสม่ำเสมอ จากนั้นนำแม่พิมพ์มาตรวจสอบว่าช่องว่างติดกันอย่างแน่นหนา

การถอดแม่พิมพ์และตากแห้ง: หลังจากที่ดินแห้ง ให้นำแม่พิมพ์ปูนปลาสเตอร์ออกมาอย่างระมัดระวัง และนำดินที่ขึ้นรูปแล้วออกมา จากนั้นนำดินไปวางไว้ในบริเวณที่มีอากาศถ่ายเทเพื่อให้แห้งตามธรรมชาติ

การเก็บรายละเอียด: ในขณะที่ดินยังหมาดให้นำดินมาทำการขัด เก็บรายละเอียด หรือปรับสภาพพื้นผิว (ภาพที่ 5-9)

ภาพที่ 5-11 การเก็บรายละเอียด (Qingqing Tang, 2023)

ผลงานการขึ้นรูปด้วยการกดพิมพ์ด้วยมือเปล่า

ภาพที่ 5-12 รูปทรงที่ขึ้นรูปด้วยการกดพิมพ์ด้วยมือเปล่า (Qingqing Tang, 2023)

B: การขึ้นรูปด้วยการหล่อน้ำดิน (Slip Casting)

การหล่อน้ำดิน: เป็นการวางแม่พิมพ์ปูนปลาสเตอร์ไว้บนโต๊ะเรียบ มัดด้วยสายรัด ค่อยๆ ฉีดน้ำดินเข้าไปในแม่พิมพ์ผ่านรู (ภาพที่ 5-11) จากนั้นเขย่าแม่พิมพ์เบา ๆ แล้วทำวนซ้ำ ๆ หลังจากผ่านไปช่วงหนึ่ง ชั้นดินที่มีความหนาจำนวนหนึ่งจะถูกสร้างขึ้นในแม่พิมพ์ และน้ำดินส่วนเกินจะถูกเทออก

การถอดแม่พิมพ์และตากแห้ง: หลังจากที่ดินแห้งแล้ว ให้นำแม่พิมพ์ปูนปลาสเตอร์ออกอย่างระมัดระวัง และนำดินที่ขึ้นรูปแล้วออกมา จากนั้นนำดินไปวางไว้ในบริเวณที่มีอากาศถ่ายเท เพื่อให้แห้งตามธรรมชาติ (ภาพที่ 5-12)

ภาพที่ 5-13 การเทน้ำดิน (Qingqing Tang, 2023)

ภาพที่ 5-14 การถอดออกจากแม่พิมพ์ (Qingqing Tang, 2023)

ผลงานการขึ้นรูปด้วยการหล่อหน้าดิน

ภาพที่ 5-15 รูปทรงที่ขึ้นรูปด้วยการเหน้าดิน (Qingqing Tang, 2023)

เมื่อเปรียบเทียบระหว่างการขึ้นรูปด้วยการกดพิมพ์ด้วยมือเปล่าและการขึ้นรูปด้วยการเหน้าดินพบว่าพื้นผิวของผลงานที่มีการขึ้นรูปด้วยการเหน้าดินนั้นมีความละเอียดอ่อน เรียบเนียน และเบาบางกว่า แต่การขึ้นรูปด้วยการกดพิมพ์ด้วยมือเปล่าจะมีความหนาแน่นกว่า สามารถรองรับการตกแต่งภายนอกได้ดีกว่า โดยในการสร้างสรรค์ครั้งนี้จะใช้วิธีการขึ้นรูปทั้ง 2 วิธี

2. การสร้างสรรค์ส่วนประกอบในการตกแต่ง

จากแนวคิดและการออกแบบแผนการสร้างสรรคผลงานก่อนหน้านี้ ชุดผลงานทั้งหมดแบ่งออกเป็น 3 ชุดหลัก ได้แก่ ชุดดอกไม้และนกแห่งความมั่งคั่งและมงคล ทิวทัศน์แห่งบรรยากาศอันลึกซึ้ง และชุดบุคคลแห่งความรักที่ยืนยาว โดยรายละเอียดในการตกแต่งผลงานทั้ง 3 ชุดมีดังต่อไปนี้

2.1 ชุดดอกไม้และนกแห่งความมั่งคั่งและมงคล

ผลงานชุดนี้สามารถแบ่งย่อยออกเป็น 2 ชุดย่อย โดยชุดที่ 1 คือการผสมผสานระหว่างดอกไม้และผีเสื้อ และชุดที่ 2 คือการผสมผสานระหว่างดอกไม้และนก โดยประกอบด้วย 4 รูปแบบที่แตกต่างกัน

A. ดอกไม้และผีเสื้อ

1) การตกแต่งภายนอก

การปั้นลายประดับ: ในการสร้างสรรค์ผลงานดอกไม้และนกชุดนี้ มีการเลือกรูปทรงพื้นฐาน 2 รูปทรง ได้แก่ รูปทรงของพัดถวนชานแบบทรงใบตองและทรงกลม จากนั้นนำมาผสมผสานกับเทคนิคการประติมากรรมปั้นมือแบบดั้งเดิมพร้อมกับเทคนิคการลงสีบนเคลือบ

เพื่อเป็นการแสดงถึงความเบาและความซับซ้อนของดอกไม้ได้แม่นยำยิ่งขึ้น ผู้วิจัยจึงได้เรียนรู้เทคนิคการปั้นดอกไม้เป็นพิเศษจากปรมาจารย์ด้านประติมากรรมพื้นบ้านของโรงงานประติมากรรมและเครื่องเคลือบจิ่งเต๋อเจิ้น (ภาพที่ 5-14) ปรมาจารย์ด้านการปั้นดอกไม้สอนว่า ในการปั้นดอกไม้ ชั้นแรกให้จัดรูปทรงกลีบที่ละกลีบ จากนั้นค่อยนำก้านของกลีบดอกแต่ละกลีบมาประกอบเข้าด้วยกันจนกลายเป็นเด็วดอก โดยในการปั้นนั้นนอกจากจะให้ความสำคัญกับความสมจริงของดอกไม้แล้ว ยังมีการให้ความสำคัญเป็นพิเศษกับความมีชีวิตชีวาและความสง่างามของกลีบดอก ขณะเดียวกันก็ยังคงรักษาความหนาแน่นของรูปร่างโดยรวมไว้

ภาพที่ 5-16 การปั้นดอกไม้ (Qingqing Tang, 2023)

2) การลงเคลือบ: สีพื้นคือเคลือบสีเขียวอมขาว เคลือบสีเขียวอมขาวมีความสดใสและเป็นประกาย เป็นสีขาวอมฟ้า ซึ่งเหมาะมากสำหรับการแสดงออกทางศิลปะของผลงานชุดนี้ ใช้วิธีการลงเคลือบด้วยการเป่าเคลือบ (ภาพที่ 5-15) เพื่อให้เคลือบบนพื้นผิวของดินมีความสม่ำเสมอ

ภาพที่ 5-17 การพ่นเคลือบ (Qingqing Tang, 2023)

3) การเผาครั้งที่ 1 : นำไปเผาในเตาแก๊สที่อุณหภูมิสูงถึง 1300°C ผลการเผาดังแสดงในภาพที่ 5-16

ภาพที่ 5-18 ผลลัพธ์ที่ได้จากการเผาครั้งที่ 1 (Qingqing Tang, 2023)

4) การลงสีบนเคลือบ: การตกแต่งด้วยเทคนิคการลงสีบนเคลือบเลือกใช้เทคนิคซินไฉ่ นำเม็ดสีของเทคนิคซินไฉ่ผสมกับน้ำมัน สีที่ได้จะมีสีสันทึบสดใส สามารถลงสีได้อย่างแม่นยำและตรงตามความต้องการของการวาดภาพที่พิถีพิถันและสมจริง โดยเนื้อหาของชิ้นหนึ่งคือ “ผีเสื้อ” ซึ่งได้

อ้างอิงมาจาก “ภาพผีเสื้อ” ของจิตรกรในสมัยราชวงศ์ซ่ง โดยมุ่งมั่นที่จะแสดงเสน่ห์ของภาพวาดนี้ ส่วนอีกภาพหนึ่งเป็นภาพแมลงปอและดอกบัว

ภาพที่ 5-19 การลงสีบนเคลือบ (Qingqing Tang, 2023)

5) การเผาครั้งที่สอง เผาลวดลายในเตาไฟฟ้าที่อุณหภูมิ 750°C (ภาพที่ 5-18) เพื่อให้เม็ดสีของเคลือบแข็งตัว ซึ่งโดยพื้นฐานแล้วจะไม่ส่งผลต่อการเผาครั้งแรก

ภาพที่ 5-20 ผลลัพธ์หลังจากเผาดอกไม้ (Qingqing Tang, 2023)

B. ดอกไม้และนก

ในชุดการสร้างสรรค์ชุดดอกไม้และนกนี้ มีการเลือกรูปทรงพื้นฐาน 2 รูปทรง คือพัลลววนชานที่มีรูปทรงเหลี่ยมมุมโค้งและทรงวงกลม จากนั้นผสมผสานกับเทคนิคประติมากรรมปั้นแบบดั้งเดิมเพื่อสร้างดอกไม้และนกให้เสร็จสมบูรณ์

1) การปั้นลายประดับ: ใช้เทคนิคการปั้นเพื่อสร้างประติมากรรมนกและดอกไม้ (ภาพที่ 5-19) เพื่อแสดงออกถึงเสน่ห์ของภาพวาดดอกไม้และนกบนพัลลววนชานสมัยราชวงศ์ซ่ง

ภาพที่ 5-21 การปั้นนกและดอกไม้ (Qingqing Tang, 2023)

2) การเผา: ใช้เตาแก๊สในการเผาเคลือบที่อุณหภูมิ 1300°C

ภาพที่ 5-22 ผลลัพธ์ที่ได้จากการเผา (Qingqing Tang, 2023)

3) ผลลัพธ์โดยรวม

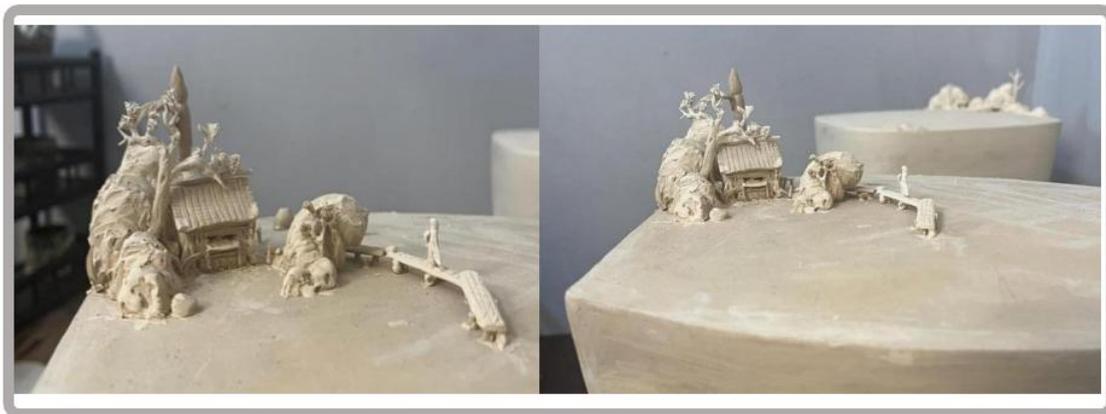
ภาพที่ 5-23 ผลงานชุดดอกไม้และนกแห่งความมั่งคั่งและมงคลในภาพรวม (Qingqing Tang, 2023)

2.1 ทิวทัศน์แห่งบรรยากาศอันลึกซึ้ง

นวัตกรรมหลักของผลงานชุดนี้คือ การวาดภาพทิวทัศน์ของพัดถวนชานสมัยราชวงศ์ซ่ง และเปลี่ยนรูปแบบศิลปะ 2 มิตินี้ให้เป็นการแสดงออกแบบ 3 มิติผ่านเทคนิคการปั้น โดยในกระบวนการนี้ ผู้วิจัยได้ออกแบบรูปแบบที่แตกต่างกันทั้งหมด 4 รูปแบบ

1) การตกแต่ง

ใช้เทคนิคการประติมากรรมปั้นมือแบบดั้งเดิมเพื่อสร้างทิวทัศน์สามมิติขึ้นบนระนาบของรูปทรงพื้นฐาน ซึ่งจะต้องให้ความสำคัญกับการแสดงออกของแนวความคิดทางศิลปะ ในขณะเดียวกันก็ต้องคำนึงถึงรายละเอียดหลายประการ เช่น ตำแหน่งของสะพาน ความหนาแน่นของต้นไม้ และเพื่อเป็นการสะท้อนถึงบรรยากาศที่ลึกซึ้ง ทิวทัศน์ไม่ควรใหญ่เกินไป และใช้วิธีการจัดองค์ประกอบแบบมุมใดมุมหนึ่งเพื่อรักษาพื้นที่ว่างให้มีจำนวนมาก

ภาพที่ 5-24 ทิวทัศน์ที่สร้างสรรค์ด้วยเทคนิคประติมากรรมปั้นมือ (Qingqing Tang, 2023)

2) การลงเคลือบ: กระบวนการคล้ายกับชุดดอกไม้และนก ลงเคลือบสีเขียวอมขาว ต้องหนาเกินไป และต้องสม่ำเสมอ

3) การเผาครั้งที่ 1 : เผาที่อุณหภูมิสูง 1300°C

ภาพที่ 5-25 ผลหลังจากการเผา (Qingqing Tang, 2023)

4) การตกแต่งด้วยเทคนิคลงสีบนเคลือบ: ใช้เนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับภาพทิวทัศน์บนพัดถวนชานสมัยราชวงศ์ซ่ง การจัดองค์ประกอบภาพแบบมุมใดมุมหนึ่งและแบบมุมมองระยะไกล ซึ่งพื้นที่ว่างจำนวนมากในผลงานนี้ทำให้มีพื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับการนำเสนอทิวทัศน์ในระยะไกล ผลงานมี

สีเส้นที่เรียบง่ายและสง่างามไม่เพียงแต่สอดคล้องกับโทนสีของภาพวาดบนพัดถวนชานของราชวงศ์ซ่งเท่านั้น แต่ยังสอดคล้องกับสีของเซรามิกได้อย่างกลมกลืนอีกด้วย

5) การเผาครั้งที่สอง: เเผาที่อุณหภูมิ 750°C

ภาพที่ 5-26 ผลลัพธ์การตกแต่ง (Qingqing Tang, 2023)

ภาพที่ 5-27 ผลงานชุดทิวทัศน์แห่งบรรยากาศอันลึกซึ้งในภาพรวม (Qingqing Tang, 2023)

2.3 ชุดบุคคลแห่งความรักที่ยืนยาว

แนวคิดหลักของผลงานชุดบุคคลแห่งความรักที่ยืนยาวคือ การแสดงความหมายแฝงทางวัฒนธรรมของพัดถวนชานสมัยราชวงศ์ซ่งผ่านรูปแบบตัวละครและการใช้เทคนิคประติมากรรมปั้นมือแบบดั้งเดิม ในกระบวนการนี้ ผู้วิจัยได้เลือกรูปทรงพื้นฐานที่เป็นรูปทรงพัดถวนชานทรงวงกลมที่และทรงสี่เหลี่ยมมุมโค้ง และได้ออกแบบผลงานออกมาทั้งหมด 4 รูปแบบที่แตกต่างกัน

1) การตกแต่ง

ใช้เทคนิคประติมากรรมปั้นมือแบบ โดยในกระบวนการปั้นต้องให้ความสำคัญกับการแสดงสีหน้าของตัวละคร เช่น เปลือกตาตกลเล็กน้อย ท่าก้มเล็กน้อย มวยผม ชุดแต่งงานที่หรูหรา และมวยผมของเด็ก

2) การลงเคลือบ: การลงเคลือบไม่ควรหนาเกินไป เนื่องจากการเคลือบที่หนาเกินไปจะปกปิดการแสดงออกของตัวละคร ดังนั้นจึงจำเป็นต้องลงเคลือบให้บางและสม่ำเสมอ

3) การเผา: เผาที่อุณหภูมิสูงถึง 1300°C

ภาพที่ 5-28 ผลงานชุดบุคคลแห่งความรักอันยืนยาวในภาพรวม (Qingqing Tang, 2023)

2.3 การแสดงผลงาน

หลังจากสร้างสรรค์ผลงานชุด “คำสารภาพรักที่อ่อนโยน” และชุดที่มีการพัฒนาต่อยอดเพิ่มเติม นั้น ผู้วิจัยได้มีการนำผลงานเหล่านี้ไปจัดแสดง ซึ่งจากการสัมภาษณ์ศิลปินศิลปะจัดวางและ

การวิเคราะห์กรณีศึกษาผลงานศิลปะจัดวาง ผู้วิจัยได้ประยุกต์ใช้รูปแบบการจัดบรรยากาศและการนำเสนอแบบการแขวนในผลงานของจู เล่อเกิง และรูปแบบการจัดแสงในผลงานของสวี ปิง และการแสดงออกถึงการผสมผสานระหว่างวัสดุและสีสันทันที่หลากหลายในผลงานของ Luciana Novoma ประยุกต์ใช้กับผลงานของตนเอง โดยในการจัดแสดงผู้วิจัยได้มีการใช้เทคนิคการแสดงออกทางสื่อ มัลติมีเดีย เช่น ดนตรี การจัดแสง และการโต้ตอบ ตลอดจนวัสดุผสม เช่น ไม้ สำลี และอะคริลิก ในการจัดแสดงผลงานทั้งหมด ทำให้ผลงานไม่เพียงแต่จะถูกนำเสนอต่อผู้ชมผ่านการรับรู้สายตาเท่านั้น แต่ยังให้ความรู้สึกที่แตกต่างจากการได้ยินและการสัมผัสอีกด้วย เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของงานวิจัยที่ต้องการนำเสนอให้เห็นถึงสุนทรียภาพทางศิลปะและความหมายแฝงทางวัฒนธรรมของพิพิธภัณฑ์ผ่านสมัยราชวงศ์จากมุมต่างๆ โดยผลงานในภาพรวมมีดังนี้

ภาพที่ 5-29 ภาพรวมของผลงานศิลปะจัดวางชุด “คำสารภาพรักที่อ่อนโยน” (Qingqing Tang, 2023)

ภาพที่ 5-30 ผลงานศิลปะจัดวางชุด “คำสารภาพรักที่อ่อนโยน” ในมุมมองต่าง ๆ (Qingqing Tang, 2023)

ภาพที่ 5-31 ผลงานศิลปะจัดวางชุด “คำสารภาพรักที่อ่อนโยน” แบบขยายเฉพาะจุด (Qingqing Tang, 2023)

2.4 การอธิบายพื้นที่จัดแสดง

ผู้วิจัยมีการวางแผนพื้นที่ในการจัดแสดงผลงานเป็นพื้นที่สี่เหลี่ยม เนื่องจากความต้องการในผลลัพธ์ของผลงาน ผู้วิจัยจึงมีการจัดวางผลงานศิลปะ “คำสารภาพรักที่อ่อนโยน” ทั้งหมดไว้ตรงกลางพื้นที่ (ภาพที่ 5-33) โดยใช้ฐานที่ทำมาจากวัสดุไม้และก้อนเมฆที่ทำจากสำลิจัดวางในระดับสูงและต่ำ เพื่อเน้นจุดศูนย์กลางของผลงานที่มีรูปทรงเมฆจำนวนมากอยู่เหนือพื้นที่และแขวนไว้ ทำให้เกิดรูปแบบการจัดวางที่สะท้อนกันระหว่างด้านบนและด้านล่าง นำความเบาและความละเอียดอ่อนของพัฒนาชานนำเสนอผ่านความหนักแน่นของเซรามิก และใช้หลอดไฟเหนี่ยวนำที่ซ่อนอยู่ภายในงานเพื่อผสานงานทั้งชุดเข้ากับพื้นที่ ผลงานเน้นไปที่การจัดเรียงแบบสามมิติจากพื้นสู่พื้นที่ว่าง โดยมีพื้นที่รอบ ๆ เพียงพอให้ผู้ชมได้เดินไปรอบ ๆ และรับชม ทำให้ผู้ชมสามารถมุ่งความสนใจไปที่ผลงานได้ดีขึ้น และชื่นชมมุมต่างๆ ที่นำเสนอโดยผลงาน และสามารถทำให้เกิดการโต้ตอบกับผู้ชม และทำให้ผู้ชมเกิดความรู้สึกร่วมและบรรลุผลลัพธ์เชิงพื้นที่ที่ของผลงาน

การวิเคราะห์ผลงานศิลปะจัดวางชุด “คำสารภาพรักที่อ่อนโยน”

การผสมผสานระหว่างศิลปะพัฒนาชานสมัยราชวงศ์ซ่งและศิลปะจัดวางไม่เพียงแต่ทำให้ศิลปะและวัฒนธรรมดั้งเดิมมีชีวิตชีวาขึ้นเท่านั้น แต่ยังเป็นการขยายขอบเขตให้การแสดงออกของศิลปะจัดวางอีกด้วย

1. การวิเคราะห์รูปแบบการแสดงผลทางศิลปะ

การแสดงผลทางศิลปะของผลงานชุดนี้คือ ความเข้าใจและการเปลี่ยนองค์ประกอบดั้งเดิมให้กลายเป็นรูปแบบศิลปะสมัยใหม่ การเปลี่ยนรูปทรงจากแบบ 2 มิติไปสู่ความเป็น 3 มิติ ทำให้ผู้ชมสามารถเข้าใจถึงการประยุกต์ใช้ศิลปะและวัฒนธรรมของพัฒนาชานในบริบทสมัยใหม่จากหลายมุม นอกจากนี้การเลือกสีและวัสดุยังช่วยเพิ่มคุณค่าทางสุนทรียภาพให้กับงานศิลปะ ตลอดจนการมีปฏิสัมพันธ์เชิงโต้ตอบก็สามารถสร้างความรู้สึกของการเดินทางข้ามเวลาได้อีกด้วย

1.1 การวิเคราะห์รูปร่างรูปทรง

(1) ความหลากหลายของโครงสร้าง: ผลงานชุดนี้มีการนำรูปทรงและเนื้อหาที่ปรากฏอยู่บนพัฒนาชานสมัยราชวงศ์ซ่งมานำเสนอทั้งในรูปแบบ 2 มิติและ 3 มิติ สิ่งนี้ไม่เพียงบรรลุวัตถุประสงค์ในการเปลี่ยนรูปทรงของพัฒนาชานจาก 2 มิติให้กลายเป็นโครงสร้างที่หลากหลายแบบสมัยใหม่เท่านั้น แต่ยังใช้ศิลปะและวัฒนธรรมของพัฒนาชานมาทำให้เกิดเป็นความเป็นรูปธรรมนามธรรม หรือถอดองค์ประกอบแล้วจัดโครงสร้างใหม่ จากนั้นนำไปแสดงออกในพื้นที่สมัยใหม่ สุดท้ายเกิดเป็นผลลัพธ์ทางศิลปะ

(2) ความยืดหยุ่นที่หนักแน่น: การผสมผสานรูปทรงของพัดถวนชานเข้ากับรูปทรงกรวย 3 มิติ ทำให้ไม่ว่าจะเป็นบุคคล ทิวทัศน์ ดอกไม้ และนกถูกผสมผสานหรือเข้าไปอยู่ในโครงสร้างของผลงานอย่างลงตัว ทำให้เกิดวิธีการมองเห็นแบบเคลื่อนไหว การผสมผสานอย่างลงตัวของศิลปะพัดถวนชานและความหมายแฝงทางวัฒนธรรมมีจุดมุ่งหมายเพื่อดึงความสนใจของผู้ชมไปยังความหมายแฝงที่หลากหลายและอารมณ์อันละเอียดอ่อนของพัดถวนชาน ซึ่งนี่เป็นการบรรลุผลการมีปฏิสัมพันธ์เชิงลึกระหว่างผู้ชมและงานศิลปะ

1.2 การวิเคราะห์เนื้อหา

เนื้อหาของผลงานชุด “คำสารภาพรักที่อ่อนโยน” ได้รับแรงบันดาลใจจากทิวทัศน์ดอกไม้ นก และบุคคลในพัดถวนชานสมัยราชวงศ์ซ่ง และยังมีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับตัวอักษรเป็นส่วนประกอบอีกด้วย

ชุดทิวทัศน์: ผลงานที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับทิวทัศน์มีจุดมุ่งหมายเพื่อสะท้อนแนวคิดเรื่องการเคารพและความกลมกลืนกับธรรมชาติในศิลปะจีนแบบดั้งเดิม องค์ประกอบนี้ถูกนำเสนอในรูปแบบของ 3 มิติ โดยมีการเปลี่ยนศิลปะแบบ 2 มิติของพัดถวนชานให้กลายเป็นพื้นที่แบบ 3 มิติ ทำให้ผลงานมีมิติและให้ความรู้สึกถึงความเคลื่อนไหวมากขึ้น

ชุดดอกไม้และนก: องค์ประกอบของดอกไม้และนกถูกนำเสนอในรูปแบบ 3 มิติผ่านการผสมผสานระหว่างเทคนิคการปั้นเซรามิกแบบดั้งเดิมและรูปแบบศิลปะที่เหมือนจริง พร้อมกับเทคนิคการลงสีบนเคลือบทำให้ผลงานมีสีสันที่หลากหลายและให้ความรู้สึกมีชีวิตชีวา นอกจากนี้ยังสื่อถึงสัญลักษณ์และความหมายที่ลึกซึ้งอีกด้วย เป็นการผสมผสานเสน่ห์ของศิลปะแบบดั้งเดิมเข้ากับมุมมองที่เป็นเอกลักษณ์ของศิลปะสมัยใหม่ได้อย่างลงตัว

ชุดบุคคล: องค์ประกอบของบุคคลมีบทบาทสำคัญในผลงาน มีการบรรยายบรรยากาศของบุคคลเหล่านี้ผ่านการตีความใหม่จากมุมมองสมัยใหม่ด้วยเทคนิคประติมากรรมเซรามิก เป็นการนำเสนอสภาวะทางอารมณ์และบรรยากาศแห่งชีวิตที่สวยงาม เช่น ความรัก มิตรภาพ ความรักที่มีต่อเพื่อนมนุษย์และความชอบธรรมต่อหน้าผู้ชม ทำให้ผู้ชมสามารถเข้าถึงความเป็นยุคสมัยนั้นได้ภายใต้สภาพแวดล้อมทางศิลปะรูปแบบใหม่

ผลงานชุด “คำสารภาพรักที่อ่อนโยน” ก่อให้เกิดการแสดงออกทางศิลปะที่แตกต่างโดยการผสมเรื่องราวของภาพวาดบนพัดถวนชานสมัยราชวงศ์ซ่งเข้ากับศิลปะจัดวางสมัยใหม่ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้ชมได้รับมุมมองใหม่ในการทำความเข้าใจ ชื่นชม และเกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างศิลปะแบบดั้งเดิมและสมัยใหม่

1.3 การวิเคราะห์วัสดุ

ผลงานได้รับการสร้างสรรค์ด้วยวัสดุผสม เช่น เซรามิก ไม้ และสำลี ซึ่งได้ก่อให้เกิดการผสมผสานวัสดุที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว และถูกรวมเข้าเป็นชุดผลงานศิลปะจัดวางที่มีความหมายแฝงเฉพาะ

วัสดุหลัก: วัสดุหลักของผลงานคือเซรามิก เป็นการแสดงถึงองค์ประกอบหลักของวัฒนธรรมจีนแบบดั้งเดิม ความแวววาวราวกับหยกของเซรามิกไม่เพียงแต่รักษาความสว่างและความซบซึ้งของพัฒนาชานสมัยราชวงศ์ซ่งได้เท่านั้น แต่ยังแสดงให้เห็นถึงอารมณ์ทางศิลปะและคุณค่าทางสุนทรียภาพใหม่ ๆ ผ่านการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและงานฝีมือสมัยใหม่

วัสดุเสริม: ไม้ในฐานะที่เป็นโครงสร้างรองรับผลงาน ไม่เพียงแต่เป็นการการสนับสนุนทางกายภาพเท่านั้น แต่ยังมี ความหมายเชิงสัญลักษณ์ที่ลึกซึ้งอีกด้วย ไม้มีลักษณะของความเป็นธรรมชาติ ความดั้งเดิม และมีความแข็งแกร่ง ซึ่งตัดกันกับความเรียบเงาและความเย็นของเซรามิก โดยเน้นย้ำถึงการอยู่ร่วมกันที่กลมกลืนกันระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ ขณะเดียวกันก็เป็นสัญลักษณ์ของรากฐานของศิลปะจีนแบบดั้งเดิมและแรงปะทะเชิงนวัตกรรมของศิลปะสมัยใหม่ รูปทรงของฐานผลงานที่ทำจากไม้จำลองมาจากรูปทรงของเนินเขาที่มีทั้งความมั่นคงและจังหวะ นอกจากนี้ ความนุ่มและความละเอียดอ่อนของผ้าฝ้ายนั้นก็ตรงกันข้ามกับความเย็นและความแข็งของเซรามิกอย่างชัดเจน ขณะเดียวกันก็ยังเป็นการทำให้ความแข็งแรงและมั่นคงของไม้ชัดเจนขึ้นอีกด้วย ซึ่งการใส่สำลีเข้ามาในผลงานช่วยเพิ่มความหลายหลายให้กับการรับรู้ทางสายตาและทางสัมผัสให้กับผลงาน สามารถแสดงให้ถึง “ศิลปะที่อ่อนโยนและวัฒนธรรมที่นุ่มนวล” ได้เป็นอย่างดี อีกทั้งยังสร้างพื้นที่แห่งความลึกซึ้ง ซึ่งเป็นการช่วยยกระดับการแสดงผลทางศิลปะให้กับผลงาน

ผลงานชุด “คำสารภาพรักที่อ่อนโยน” ได้ใช้การผสมผสานระหว่างวัสดุต่างๆ เช่น เซรามิก ไม้ และสำลีมาแสดงให้เห็นถึงความหลากหลายของวัสดุที่ใช้ในงานศิลปะจัดวาง

1.4 การวิเคราะห์สี

ในบรรดาองค์ประกอบต่างๆ ของการสร้างสรรค์งานศิลปะ สีถือเป็นองค์ประกอบที่สำคัญ การใช้สีไม่เพียงแต่จะกำหนดเอกลักษณ์ของผลงานเท่านั้น แต่ยังทำให้เนื้อหาของงานมีความลึกซึ้งมากขึ้น และยังกระตุ้นการตอบสนองทางอารมณ์ของผู้ชมอีกด้วย สีของผลงานชุดนี้จะแบ่งออกเป็นสีพื้นหลังและสีเนื้อหาหรือวัตถุในผลงาน โดยมีรายละเอียดดังนี้

สีพื้นหลัง: ส่วนใหญ่เป็นสีเขียวมขาว ในด้านหนึ่ง เป็นการแสดงถึงความสว่างและความอ่อนโยนของศิลปะพัฒนาชานสมัยราชวงศ์ซ่ง ในอีกด้านหนึ่ง เป็นการแสดงออกถึงสีเคลือบเซรามิกแบบดั้งเดิม การใช้สีที่มีความหมายเชิงสัญลักษณ์นี้ทำให้ผลงานชุดนี้มีความหมายแฝงทางศิลปะและคุณค่าทางวัฒนธรรมที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้น ส่วนวัสดุที่เป็นไม้และฝ้ายจะใช้สีเดิมของไม้และฝ้ายเป็นหลัก เพื่อแสดงออกถึงความนุ่มนวลตามธรรมชาติ

สีเนื้อหา: สีของเนื้อหาแบ่งออกเป็น 3 ชุด โดยแต่ละชุดสีมีลักษณะเฉพาะของตัวเอง และจะผสมผสานเข้ากับบรรยากาศของภาพรวมเป็นหนึ่งเดียว

(1) การวิเคราะห์สีของผลงานชุดทิวทัศน์: ผลงานชุดนี้มีการใช้สีที่ดูสวยเรียบไม่ฉูดฉาด ช่วยให้เกิดเป็นบรรยากาศของภาพที่ดูสดใส ซึ่งสอดคล้องกับอารมณ์ทางศิลปะที่เรียบง่ายและเงียบสงบในภาพวาดทิวทัศน์บนพัดฉนวนชาน ทิวทัศน์สีเขียวในผลงานผสมผสานเข้ากับตัวอักษรที่เขียนด้วยหมึก และตัดกันกับประติมากรรมสีเขียวอมขาว ทำให้เกิดกะผสมผสานเข้าด้วยกันระหว่างสีดำ สีขาว และสีเขียว ซึ่งได้แสดงออกให้เห็นถึงพื้นผิว พื้นที เวลา และอารมณ์ของเนื้อหาในภาพได้เป็นอย่างดี อีกทั้งยังเพิ่มความมีชีวิตให้กับผลงานอีกด้วย

(2) การวิเคราะห์สีของผลงานชุดดอกไม้และนก: ในการสร้างสรรค์ผลงานชุดนี้ได้มีการถอดองค์ประกอบสีของภาพดอกไม้พัดและนกบนพัดฉนวนชานออกมา โดยในการสร้างสรรค์ผลงานได้มีการยึดตามความจริงและความสว่างของวัตถุในภาพ และนำเสนอเสน่ห์ของสุนทรียภาพแบบคลาสสิกของจีนออกมา สีเส้นที่ดูที่ดูสวยเรียบไม่ฉูดฉาดสามารถแสดงออกถึงพื้นผิวของวัตถุในภาพได้ดี ทำให้ผลงานมีความสมจริงและมีพลังทางการแสดงออกทางศิลปะที่ดี

(2) การวิเคราะห์สีของผลงานชุดบุคคล: การเลือกใช้สีในผลงาน “ชุดบุคคล” จะขึ้นอยู่กับคำนำถึงการสร้างบรรยากาศของสิ่งแวดล้อมเป็นหลัก บุคคลและฉากทั้งหมดจะใช้การเคลือบสีเขียวอมขาวเป็นสีหลัก และการตกแต่งที่เป็นสีเส้นนั้นจำกัดอยู่เฉพาะบริเวณพัดฉนวนชานเท่านั้น เหตุผลที่มการใช้สีเช่นนี้เพราะต้องการเน้นการมองเห็นไปที่พัดฉนวนชานอย่างชัดเจน

การเลือกใช้สีของผลงานชุด “คำสารภาพรักที่อ่อนโยน” มีพื้นฐานมาจากความสว่างและความสมจริงของศิลปะพัดฉนวนชานสมัยราชวงศ์ซ่ง โดยผลงานศิลปะจัดวางได้ผสมผสานสีเส้นที่ดูสวยเรียบไม่ฉูดฉาด เช่น สีเขียวและสีขาว สีของหมึกและสีจากไม้ แสดงให้เห็นลำดับชั้นของภาพที่อ่อนโยนและความลึกล้ำทางศิลปะ ซึ่งเป็นการเน้นเนื้อหาในภาพให้โดดเด่นและเพิ่มแรงกระทบทางสายตาได้

1.5 การวิเคราะห์กระบวนการสร้างสรรค์ตัวผลงาน

กระบวนการสร้างสรรค์ผลงานมักจะซับซ้อนและท้าทาย เพื่อแสดงถึงรายละเอียดอ่อนและเสน่ห์ทางศิลปะของพัดฉนวนชานสมัยราชวงศ์ซ่งอย่างลึกซึ้ง การใช้เทคนิคและวิธีการใหม่ ๆ ได้เป็นประโยชน์ในการสร้างสรรค์ผลงานครั้งนี้เป็นอย่างมาก ซึ่งบนพื้นฐานของการรักษาไว้ซึ่งงานฝีมือแบบดั้งเดิม ผู้วิจัยได้ใช้เทคนิคต่างๆ เช่น การปั้นมือ การแกะสลัก และการลงสีบนเคลือบในการตกแต่ง โดยพยายามที่จะนำเสนอความละเอียดอ่อนที่แท้จริงของดอกไม้และนก บรรยากาศอันน่าหลงใหลของต้นไม้และสะพานที่อยู่ปรากฏบนพัดฉนวนชาน และเสน่ห์อันเป็นเอกลักษณ์ของเด็กและผู้หญิงผ่านศิลปะจัดวาง และสำหรับการประยุกต์ใช้เทคนิคสมัยใหม่ ผู้วิจัยได้ใช้เทคโนโลยีการพิมพ์และการสแกน 3 มิติ โดยมีเป้าหมายที่จะใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ในการผสมผสานแนวคิดทางความงาม

แบบดั้งเดิมของศิลปะทัศนชาวนเข้ากับการสร้างสรรค์ศิลปะสมัยใหม่ ซึ่งวิธีการนี้ไม่เพียงแต่เป็นการขยายขอบเขตของการสร้างสรรค์เท่านั้น แต่ยังช่วยให้ผลงานมีชั้นเชิงที่หลากหลายมากยิ่งขึ้นอีกด้วย ทำให้มั่นใจได้ว่าเอกลักษณ์ทางศิลปะและแก่นแท้ทางวัฒนธรรมของทัศนชาวนสมัยราชวงศ์ซ่งจะถูกถ่ายทอดผ่านผลงานศิลปะจัดวางร่วมสมัยอย่างสมบูรณ์

1.6 การวิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์เชิงโต้ตอบของผลงาน

ผลงานศิลปะจัดวางชุด “คำสารภาพรักที่อ่อนโยน” นำผู้ชมเข้าสู่บรรยากาศที่สร้างขึ้นด้วยเทคนิคภาพและเสียงอันเป็นเอกลักษณ์ ทำให้เกิดบรรยากาศที่เต็มไปด้วยพื้นที่และเวลา

ในการจัดแสดงผลงานมีการนำการแสดงเต้นรำของหญิงสาวที่สวมชุดแบบดั้งเดิมและถือทัศนชาวนอยู่ในมือเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของการจัดแสดง เพื่อให้ผู้ชมเข้าใจถึงเนื้อหาและแนวคิดของงานผ่านรูปแบบของการเต้นรำ ซึ่งจะช่วยเพิ่มความน่าดึงดูดทางศิลปะให้กับผลงาน และเนื่องจากได้รับแรงบันดาลใจจากภาพวาดชื่อดังสมัยราชวงศ์ซ่งที่ชื่อว่า “ภาพฟังเสียงพิณ” จึงมีการใช้เสียงดนตรีของพิณโบราณมาเป็นเสียงประกอบการจัดแสดง โดยเสียงของพิณที่ตั้งไปทั่วพื้นที่จัดแสดงจะมีความสอดคล้องกับจังหวะหรือบรรยากาศของผลงานอย่างมาก เสียงพิณจะบรรเลงไปพร้อมกับ การเต้นรำ และการเต้นรำจะแสดงอยู่รอบ ๆ ผลงาน ทำให้เกิดความรู้สึกถึงบรรยากาศที่น่าหลงใหลอย่างลึกซึ้ง

นอกจากนี้ เมื่อผู้ชมเข้าใกล้ตัวผลงาน แสงตรวจจับความร้อนจะถูกกระตุ้นทำให้เกิดแสงส่องสว่างขึ้นภายในตัวผลงาน สิ่งนี้ทำให้ผู้ชมจึงเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการแสดงผลงานโดยตรง ซึ่งการออกแบบนี้จะช่วยเพิ่มความรู้สึกถึงการมีส่วนร่วมของผู้ชม และทำให้การชื่นชมผลงานมีชีวิตชีวาและมีมิติมากขึ้น

ผลงานชุด “คำสารภาพรักที่อ่อนโยน” เป็นการผสมผสานศิลปะจัดวางเข้ากับประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมอย่างชาญฉลาดในรูปแบบปฏิสัมพันธ์เชิงโต้ตอบที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว นำผู้ชมเดินทางผ่านกาลเวลาและพื้นที่เพื่อสัมผัสกับเสน่ห์ของทัศนชาวนแห่งราชวงศ์ซ่ง การออกแบบปฏิสัมพันธ์เชิงโต้ตอบนี้ไม่เพียงแต่เปิดโอกาสให้ผู้ชมเข้าใจและรับรู้ผลงานได้ลึกซึ้งยิ่งขึ้นเท่านั้น แต่ยังทำให้ศิลปะจัดวางมีรูปแบบการแสดงออกที่มากยิ่งขึ้นและมีความหมายแฝงทางศิลปะที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้น ทำให้การแสดงผลงานเปรียบเสมือนการสารภาพรักที่อ่อนโยนของบทสนทนาที่มีต่อประวัติศาสตร์

2. การวิเคราะห์ภาษาศิลปะของผลงานด้วยทฤษฎีสัญศาสตร์ทางศิลปะ

ในการวิเคราะห์องค์ประกอบของทัศนชาวนสมัยราชวงศ์ซ่งในชุดผลงานด้วยทฤษฎีสัญศาสตร์ทางศิลปะสามารถสังเกตจากประเด็นสำคัญต่อไปนี้

ความสอดคล้องระหว่างเนื้อหาและสัญลักษณ์: ทัศนชาวนไม่เพียงแต่สะท้อนให้เห็นถึงรูปแบบทางศิลปะ แนวคิดทางสุนทรียภาพ บรรยากาศทางสังคมและวัฒนธรรมของสมัยราชวงศ์ซ่ง

เท่านั้น แต่องค์ประกอบของภาพวาดบนพัด เช่น ทิวทัศน์ ดอกไม้ นก และบุคคลก็ยิ่งกลายมาเป็นสัญลักษณ์ที่แสดงถึงความหมายทางวัฒนธรรมอีกด้วย ซึ่งแต่ละสัญลักษณ์ได้แสดงถึงความมั่งคั่ง ความเป็นสิริมงคล ธรรมชาติ ความกลมกลืน และจารีตประเพณี

บทสนทนาระหว่างรูปแบบและสัญลักษณ์: โครงสร้าง 3 มิติของผลงานช่วยแสดงให้เห็นถึงความมีมิติและความเคลื่อนไหวของพัดถวนชานได้ดีซึ่งยิ่งขึ้น ทำให้การเปลี่ยนองค์ประกอบของพัดจากแบบระนาบ 2 มิติเป็นพื้นที่ 3 มิติเกิดขึ้นจริง การเปลี่ยนแปลงในรูปแบบนี้ได้สะท้อนถึงการเปลี่ยนแปลงของสัญลักษณ์ ถือเป็นนวัตกรรมและการตีความองค์ประกอบดั้งเดิมใหม่

ความเชื่อมโยงระหว่างภูมิหลังทางวัฒนธรรมและสัญลักษณ์: การประยุกต์ใช้ องค์ประกอบพัดถวนชานสมัยราชวงศ์ชงในผลงานไม่เพียงแต่แสดงให้เห็นรูปทรงที่แท้จริงของพัดถวนชานเท่านั้น แต่ยังสื่อถึงวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ที่อยู่เบื้องหลังของพัดถวนชานอีกด้วย ทำให้ความหมายเชิงสัญลักษณ์ของภูมิหลังทางวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ได้รับการตีความและนำเสนอซ้ำโดยผู้ชมผ่านรูปแบบของศิลปะจัดวาง

จากมุมมองของทฤษฎีสัญศาสตร์ทางศิลปะ การผสมผสานองค์ประกอบของพัดถวนชานสมัยราชวงศ์ชงเข้ากับศิลปะจัดวางไม่เพียงแต่เป็นนวัตกรรมในรูปแบบเท่านั้น แต่ยังเป็นการสืบทอดและการประกอบสร้างสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรมแบบดั้งเดิมขึ้นใหม่อีกด้วย

3. การวิเคราะห์คุณค่าทางสุนทรียศาสตร์

การใช้องค์ประกอบของพัดถวนชานสมัยราชวงศ์ชงในผลงานไม่เพียงแต่เป็นการแสดงออกถึงอารมณ์ความรู้สึกเฉพาะเท่านั้น แต่ยังหวังว่าจะเป็นการถ่ายทอดความทรงจำทางวัฒนธรรมและการสืบทอดทางสุนทรียภาพอีกด้วย โดยคุณค่าทางสุนทรียศาสตร์สามารถแบ่งออกเป็นประเด็นดังต่อไปนี้

การนำความโบราณบูรณาการเข้ากับสิ่งใหม่เป็นการเพิ่มความหลากหลายทาง

สุนทรียภาพในการแสดงออก: ผลงานนี้ใช้พัดถวนชานเป็นองค์ประกอบหลักโดยนำเสนอผ่านรูปแบบของการจัดวางและการผสมผสานของพื้นที่ ทำให้เกิดผลลัพธ์ทางภาพแบบสามมิติ โดยในผลงานมีการผสมผสานองค์ประกอบแบบดั้งเดิมและสมัยใหม่เข้าด้วยกันอย่างล้าลึก และการผสมผสานของวัสดุไม่ว่าจะเป็นเซรามิก ไม้ หรือสำลีทำให้เกิดบรรยากาศที่เป็นเอกลักษณ์ ซึ่งกระตุ้นให้ผู้คนคิดและรับรู้ถึงความงาม

ปฏิสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมทำให้คุณค่าทางสุนทรียภาพลึกซึ้งยิ่งขึ้น: ในการจัดแสดงผลงาน มีการนำการเดินรำและดนตรีจากพิณโบราณมาประกอบรวมเพื่อแสดงให้เห็นถึงเสน่ห์และความน่าหลงใหลของวัฒนธรรมดั้งเดิม ซึ่งทำให้ผู้ชมได้สัมผัสและรับรู้ผลงานจากประสาทสัมผัสที่หลากหลาย สิ่งนี้จะช่วยเพิ่มความลึกซึ้งทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมให้กับผลงาน เป็นการแสดงให้เห็นถึงคุณค่าทางสุนทรียศาสตร์อันล้าลึก ซึ่งการออกแบบเชิงปฏิสัมพันธ์และคุณลักษณะเชิง

ประสบการณ์ของผลงานนี้ ทำให้ประสบการณ์แห่งความงามที่ผู้ชมได้รับมีความลึกซึ้งและมีชีวิตชีวา มากยิ่งขึ้น

การรวมกันขององค์ประกอบที่หลากหลายแสดงให้เห็นถึงความงามทางภาพ: ผลงาน แสดงให้เห็นถึงการแสดงออกทางสุนทรียศาสตร์ที่หลากหลายผ่านการใช้สีและการใช้วัสดุที่เป็น เอกลักษณ์ เช่น ชุดทิวทัศน์ที่ใช้สีเขียวอมขาวและสีหมึก ชุดดอกไม้และนกที่มีความสมจริงและใช้สีที่ดู สวยเรียบไม่ฉูดฉาด และชุดบุคคลที่ลึกซึ้งและละเอียดอ่อน

โดยสรุป ผลงานชุด “คำสารภาพรักที่อ่อนโยน” แสดงให้เห็นถึงคุณค่าทางสุนทรียศาสตร์ อันลึกซึ้งด้วยรูปแบบศิลปะที่เป็นเอกลักษณ์ ความหมายแฝงทางวัฒนธรรมที่หลากหลาย ประสบการณ์เชิงโต้ตอบที่ไม่เหมือนใคร และการแสดงออกทางสุนทรียภาพที่หลากหลายและลึกซึ้ง

4. การวิเคราะห์คุณค่าทางการเผยแพร่

ผลงานชุดนี้ดูดซับแก่นแท้ของพัฒนาชานสมัยราชวงศ์ซ่งและศิลปะเซรามิกของจีน ใช้ องค์ประกอบทางเทคโนโลยีสมัยใหม่เพื่อเพิ่มประสบการณ์เชิงปฏิสัมพันธ์ และใช้การจัดแสดง นิทรรศการ และการแข่งขันในการดึงดูดผู้ชม ทำให้ผู้ชมได้สัมผัสและเข้าใจถึงศิลปะและวัฒนธรรม พัฒนาการ และศิลปะเซรามิกในรูปแบบใหม่ ซึ่งเป็นการช่วยเพิ่มความน่าสนใจและอิทธิพลของ ผลงาน โดยคุณค่าทางการเผยแพร่ของผลงานชุดนี้มีดังนี้

ปฏิสัมพันธ์เชิงโต้ตอบส่งเสริมการเผยแพร่ในวงกว้าง: เพื่อเป็นการส่งเสริมและเผยแพร่ ศิลปะภาวาทดบนพัตในสมัยราชวงศ์ซ่งได้ดียิ่งขึ้น ผู้วิจัยได้ยื่นขอความอนุเคราะห์เป็นพิเศษกับ มหาวิทยาลัยเพื่อจัดนิทรรศการส่วนตัวผลงานสร้างสรรค์ศิลปะจัดวางชุด “คำสารภาพรักที่อ่อนโยน” และชุดผลงานที่มีการพัฒนาต่อยอดต่อ หลังจากได้รับการอนุมัติจากมหาวิทยาลัยได้มีการดำเนินจัด นิทรรศการผลงานสร้างสรรค์ทางวิชาการของผู้วิจัยในธีมงานที่ชื่อว่า “The song dynasty elegant rhyme meets the collision of modern porcelain art (จังหวะที่ส่งงามของราชวงศ์ซ่งพบกับ ศิลปะเซรามิกสมัยใหม่)” โดยจัดขึ้นที่ห้องนิทรรศการที่ 2 ของคณะกรรมการออกแบบ มหาวิทยาลัยเซรา มิกจิ่งเต๋อเจิ้น ในพิธีเปิดนิทรรศการ คณบดีของคณะกรรมการออกแบบ มหาวิทยาลัยเซรามิกจิ่งเต๋อเจิ้นได้ เข้าร่วมเป็นประธานในพิธีเปิดและกล่าวสุนทรพจน์เปิดนิทรรศการ พร้อมทั้งรองคณบดี คณะครู อาจารย์มากกว่า 20 คน ในวันแรก มีผู้เยี่ยมชมเกิน 100 คน ทุกคนให้ความเห็นเชิงบวกต่อผลงาน และรูปแบบนิทรรศการ นิทรรศการและการออกแบบผลงานเชิงโต้ตอบช่วยให้ผู้ชมมีปฏิสัมพันธ์เชิง โต้ตอบกับผลงานได้โดยตรง ซึ่งช่วยเพิ่มความเข้าใจและการรับรู้ของผู้ชมต่อผลงาน และทำให้ผู้ชม เป็นส่วนหนึ่งของการเผยแพร่ศิลปะและวัฒนธรรม ซึ่งปฏิสัมพันธ์โต้ตอบนี้สามารถกระตุ้นความรู้สึก ร่วมทางอารมณ์ เป็นการกระตุ้นให้ผู้ชมมีการพูดคุยและแบ่งปันเรื่องราวเกี่ยวกับผลงานอย่างเป็นทางการ ซึ่งเป็นการขยายขอบเขตการเผยแพร่ผลงานต่อไป

扇影掠瓷
SHAN YING LUE CI

THE SONG DYNASTY ELEGANT
RHYME MEETS
THE COLLISION OF MODERN
PORCELAIN ART

汤青卿
TANG QINGQING

设计学
艺术学院 | 学术提名展
DESIGN SCHOOL | ACADEMIC NOMINATION EXHIBITION

Curator
策展人
余剑峰

Exhibition Date
展览日期
2023
12/12 — 12/18

Exhibition Venue
展览地点
设计艺术学院
NO.2展厅

Academic Chair
学术主持
邹晓松

Organizer
主办单位
景德镇陶瓷大学
设计艺术学院

景德镇陶瓷大学
JINGDEZHEN CERAMIC UNIVERSITY

设计艺术学院
DESIGN SCHOOL

THE SONG DYNASTY ELEGANT RHYME MEETS THE COLLISION OF MODERN PORCELAIN ART

ภาพที่ 5-32 โปสเตอร์นิทรรศการศิลปะจัดวางชุด “คำสารภาพรักที่อ่อนโยน” (Qingqing Tang, 2023)

ภาพที่ 5-33 บรรยากาศในนิทรรศการ (Qingqing Tang, 2023)

การเข้าร่วมนิทรรศการทางศิลปะเป็นการขยายช่องทางในการเผยแพร่

1) ผลงานชุดดอกไม้และนกในผลงาน “คำสารภาพรักที่อ่อนโยน” ได้เข้าร่วม “โครงการส่งเสริมการเผยแพร่และแลกเปลี่ยนของกองทุนศิลปะแห่งชาติ: นิทรรศการการออกแบบงานศิลปะเซรามิกของจีน” โดยนิทรรศการนี้จัดขึ้นที่พิพิธภัณฑ์ศิลปะเซรามิกปักกิ่งในกรุงปักกิ่ง เป็นระยะเวลา 20 วัน การเลือกจัดนิทรรศการในกรุงปักกิ่งสะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของนิทรรศการและลักษณะทางวิชาการของนิทรรศการที่ผู้จัดให้ความสำคัญ นิทรรศการในครั้งนี้ถูกรายงานโดยสื่อชื่อดังของจีน เช่น CCTV Toutiao Global Information Network และ China Art Network และได้ดึงดูดผู้เข้าชมงานนับพันคน ผลงานชุดดอกไม้และนกในผลงาน “คำสารภาพรักที่อ่อนโยน” ได้รับความสนใจอย่างกว้างขวางในนิทรรศการ โดยได้นำเสนอการตีความเชิงนวัตกรรมและความต่อเนื่องของศิลปะการจัดวางบนศิลปะเซรามิกจีนโบราณและวัฒนธรรมป๊อป อีกทั้งยังสามารถกระตุ้นความสนใจและความรักต่อมรดกทางวัฒนธรรมดั้งเดิมในหมู่ผู้ชม ซึ่งสามารถส่งเสริมการเผยแพร่ไปยังกลุ่มสังคมในวงกว้างได้

ภาพที่ 5-34 โปสเตอร์นิทรรศการและบรรยากาศในงาน (Qingqing Tang, 2023)

จากมุมมองทางวิชาการ การจัดนิทรรศการครั้งนี้และกลยุทธ์ทางการเผยแพร่ทางวัฒนธรรมที่อยู่เบื้องหลัง ทำให้ผู้วิจัยได้มีโอกาสที่ดีในการศึกษาการบูรณาการและการส่งเสริมศิลปะสมัยใหม่และวัฒนธรรมจีนดั้งเดิมอย่างลึกซึ้ง ผลงานของผู้วิจัยได้รับการประเมินในเชิงบวกจากผู้เชี่ยวชาญในแวดวงวิชาการและอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้อง โดยมีความคิดเห็นบางส่วนดังนี้

ผู้เชี่ยวชาญท่านที่ 1: นายช่ง เว่ยจู่ รองผู้อำนวยการคณะกรรมการวัฒนธรรมกลางของสันนิบาตประชาธิปไตยและผู้ก่อตั้งสมาคมการออกแบบปักกิ่งชี้ให้เห็นว่า ท่ามกลางรูปแบบศิลปะที่น่าดึงดูดใจมากมาย ศิลปินจำเป็นต้องค่อย ๆ ฝึกฝนและกำหนดรูปแบบในการสร้างสรรค์ที่เป็นเอกลักษณ์ของตนเองผ่านการผสมผสานระหว่างวัสดุและเทคโนโลยีวิธีการ ผลงานชุดนี้ทำให้เรารู้สึกได้ว่าผู้สร้างสรรค์ผลงานไม่เพียงแต่ได้เคารพความเป็นดั้งเดิมแต่เพียงเท่านั้น ในขณะเดียวกันก็ได้พยายามก้าวข้ามทางความคิด และต้องการค้นหาเอกลักษณ์ทางศิลปะของตนเอง และยังมีคำแนะนำว่า รูปทรงของผลงานควรมีความยืดหยุ่นมากขึ้น ลดการจำนวนของดอกไม้ประดับ และควรเน้นไปที่ความเบาของพัดด้วย

ภาพที่ 5-35 นายช่ง เว่ยจู่วิจารณ์ผลงาน (Qingqing Tang, 2023)

ผู้เชี่ยวชาญท่านที่ 2: นายฉิน เลียนฮั่น ผู้เชี่ยวชาญด้านศิลปะและงานฝีมือจีน และรองประธานสมาคมศิลปะและหัตถกรรมปักกิ่ง ชี้ให้เห็นว่า ศิลปะร่วมสมัยและวัฒนธรรมดั้งเดิมมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด ผลงานนี้ได้มีการผสมผสานองค์ประกอบของวัฒนธรรมเข้ากับรูปทรงของเซรามิกและการประติมากรรมปั้นมือแบบดั้งเดิมของจีนเพื่อเงิน รวมถึงการวาดภาพลงสีบนเคลือบถือเป็นนวัตกรรมและความก้าวหน้าครั้งใหม่

ภาพที่ 5-36 นายฉิน เลียนฮั่นวิจารณ์ผลงาน (Qingqing Tang, 2023)

ผู้เชี่ยวชาญท่านที่ 3 : ศาสตราจารย์ซิง เกิงยวี จากมหาวิทยาลัยชิงหัว ให้การประเมินผลงานในเชิงบวก โดยคิดว่าผลงานนี้แสดงให้เห็นถึงมุมมองที่เป็นเอกลักษณ์ของศิลปินที่มีต่องานศิลปะ มีการนำเสนอจิตวิญญาณแห่งยุคของศิลปะร่วมสมัยได้อย่างเต็มที่ ผู้สร้างสรรค์ผลงานได้แสดงความเป็นโบราณดั้งเดิมและนวัตกรรมออกมาอย่างถูกต้องโดยได้สอดแทรกความคิดและความมีชีวิตชีวาใหม่ๆ มาสู่สาขาศิลปะเซรามิกร่วมสมัย

ภาพที่ 5-37 ศาสตราจารย์ชีว เกิงยี่วิจารณ์ผลงาน (Qingqing Tang, 2023)

ผู้เชี่ยวชาญท่านที่ 4: นางฉิน เหมยเซี่ย ผู้อำนวยการพิพิธภัณฑ์ศิลปะเซรามิกปักกิ่งได้ให้การยอมรับผลงานนี้อย่างเต็มที่ จากมุมมองของผู้หญิง ผลงานนี้มีรูปแบบทางความงามที่วิจิตร ความซับซ้อนของดอกไม้และความอ่อนไหวของนกก็ผสมผสานกันอย่างลงตัว รูปแบบศิลปะจัดวางได้ผสมผสานเข้ากับวัฒนธรรมดั้งเดิมและเทคโนโลยีสมัยใหม่อย่างลึกซึ้ง ถือเป็นวิธีการใหม่ในการการนำเสนอพัฒนาชนสมัยราชวงศ์ซ่ง และยังเป็นการขยายเส้นทางแห่งการสร้างสรรค์และการเผยแพร่รูปแบบใหม่

ภาพที่ 5-38 นางฉิน เหมยเซี่ย วิจารณ์ผลงาน (Qingqing Tang, 2023)

ผู้เชี่ยวชาญท่านที่ 5: ศาสตราจารย์หยาง จื้อนั้กวิจัยหลังปริญญาเอกมหาวิทยาลัยชิงหัวและมหาวิทยาลัยแพ่ซันปักกิ่งแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับผลงานว่า รูปแบบของผลงานมีความเป็นนวัตกรรมใหม่ องค์ประกอบของพัฒนวนชานสมัยราชวงศ์ช่งนั้นมีความหลากหลาย นอกจากนี้ยังสามารถนำไป ผสมผสานกับภาษาศิลปะที่มีมากกว่านี้เพื่อการแสดงออกที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้น

2) ผลงานชุดทิวทัศน์ในผลงาน “คำสารภาพรักที่อ่อนโยน” ได้เข้าร่วม “นิทรรศการการแลกเปลี่ยนศิลปะเซรามิกจีน-เกาหลีใต้ 2023” นิทรรศการนี้จัดขึ้นที่ย่านประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมเกาหลี เมืองจิ่งเต๋อเจิ้น โดยจัดขึ้นภายใต้การดูแลของสมาคมศิษย์เก่าเจียงซียุโรปและอเมริกา (สมาคมนักเรียนต่างชาติเจียงซี) และได้รับการสนับสนุนร่วมโดยคณะกรรมการเทศบาลจิ่งเต๋อเจิ้น สมาคมมิตรภาพต่างประเทศจิ่งเต๋อเจิ้น และสมาคมเซรามิกเกาหลี โดยได้นำเสนอให้เห็นถึงความเป็นมาทางประวัติศาสตร์และเอกลักษณ์ของวัฒนธรรมเซรามิกทั้งของจีนและเกาหลีใต้ที่มีทั้งเอกลักษณ์ร่วมกันและเอกลักษณ์เฉพาะของตัวเอง นิทรรศการนี้ได้รับความสนใจจากทุกฝ่าย และมีศิลปินมากกว่า 40 ท่านจากจีนและเกาหลีใต้ได้รับเชิญให้เข้าร่วมในนิทรรศการ

ภาพที่ 5-39 โปสเตอร์ของนิทรรศการการแลกเปลี่ยนศิลปะเซรามิกจีน-เกาหลีใต้ 2023 (Qingqing Tang, 2023)

ภาพที่ 5-40 บรรยากาศภายในนิทรรศการ (Qingqing Tang, 2023)

ผลงานของผู้วิจัยที่นำไปเข้าร่วมนิทรรศการในครั้งนี้ได้รับการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญชาวเกาหลี โดยมีรายละเอียดดังนี้

ผู้เชี่ยวชาญท่านที่ 1: ศาสตราจารย์ปาร์ค จองฮุน ผู้อำนวยการสถาบันเซรามิกดั้งเดิมของเกาหลีในเครือมหาวิทยาลัยตันกุก เกาหลีได้มีความสนใจต่อผลงานเป็นอย่างมาก ได้มีการสอบถามผู้วิจัยเกี่ยวกับวิธีคิดในการสร้างสรรค์ผลงานอย่างละเอียด ศาสตราจารย์ปาร์คได้กล่าวว่า นวัตกรรมในวัฒนธรรมดั้งเดิมจำเป็นต้องมีความก้าวหน้าจริงๆ ความพยายามของผู้วิจัยในครั้งนี้ได้ประสพผลสำเร็จอย่างดี และยังได้มีการพูดคุยเรื่องนี้กับศิลปินที่อยู่ข้าง ๆ ด้วย

ภาพที่ 5-41 ศาสตราจารย์ปาร์ค จองฮุนวิจารณ์ผลงาน (Qingqing Tang, 2023)

ผู้เชี่ยวชาญท่านที่ 2: ศาสตราจารย์ลิน เซียนจี ประธานสมาคมเซรามิกเกาหลีและอาจารย์ที่ปรึกษานักศึกษาระดับปริญญาเอก ได้ประเมินผลงานของผู้วิจัยว่า ผลงานนี้มีความน่าสนใจ

มากและเทคนิคการวาดก็ดีมาก สามารถสร้างสรรค์ผลงานออกมาได้ขนาดนี้ยอดเยี่ยมเป็นอย่างมาก และยังน่าจะทำให้สร้างสรรค์ผลงานต่อไป

ภาพที่ 5-42 ศาสตราจารย์ลิน เซียนจิววิจารณ์ผลงาน (Qingqing Tang, 2023)

5. การวิเคราะห์คุณค่าทางวัฒนธรรม

ผลงานศิลปะจัดวางชุด “คำสารภาพรักที่อ่อนโยน” ได้สะท้อนให้เห็นถึงคุณค่าทางวัฒนธรรมอย่างลึกซึ้งผ่านการประยุกต์ใช้และตีความองค์ประกอบพัฒนาชานสมัยราชวงศ์ซ่งอย่างสร้างสรรค์ และแสดงให้เห็นถึงความเชื่อมโยงระหว่างศิลปะและวัฒนธรรมอย่างใกล้ชิด โดยคุณค่าทางวัฒนธรรมได้สะท้อนให้เห็นในด้านต่อไปนี้

นวัตกรรมและการสืบทอดวัฒนธรรม: ผลงานใช้องค์ประกอบพัฒนาชานสมัยราชวงศ์ซ่งเป็นแกนหลัก ผสมผสานเนื้อหาและแนวคิดของศิลปะแบบดั้งเดิมเข้ากับศิลปะการจัดวางสมัยใหม่ ตีความและนำเสนอวัฒนธรรมดั้งเดิมออกมาอย่างสร้างสรรค์ ไม่เพียงแต่เป็นการสืบทอดและส่งเสริมวัฒนธรรมจีนดั้งเดิมเท่านั้น แต่ยังสะท้อนคุณค่าของความเป็นนวัตกรรมทางวัฒนธรรมได้เป็นอย่างดีอีกด้วย

การนำวัฒนธรรมทางประวัติศาสตร์มาเสนอใหม่: ผลงานได้ทำให้ผู้ชมได้สัมผัสประสบการณ์ทางศิลปะ ในขณะที่เดียวกันก็ทำให้ผู้ชมเกิดความเข้าใจเกี่ยวกับศิลปะพัฒนาชานสมัยราชวงศ์ซ่งอย่างลึกซึ้งมากขึ้น สิ่งนี้ไม่เพียงแต่ช่วยเพิ่มความหมายแฝงทางวัฒนธรรมให้กับผลงานเท่านั้น แต่ยังช่วยยกระดับความเข้าใจของผู้คนเกี่ยวกับวัฒนธรรมดั้งเดิมอีกด้วย

ประสบการณ์ทางวัฒนธรรมเชิงโต้ตอบ: ปฏิสัมพันธ์เชิงโต้ตอบของผลงานช่วยให้ผู้ชมมีส่วนร่วมโดยตรงในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ การมีส่วนร่วมของประสบการณ์นี้ไม่เพียงทำให้การชมผลงานศิลปะมีชีวิตชีวาและน่าสนใจมากขึ้นเท่านั้น แต่ยังช่วยยกระดับความสำเร็จทางศิลปะและความรู้ทางวัฒนธรรมของผู้คนอีกด้วย ถือเป็นส่งเสริมวัฒนธรรมดั้งเดิมของจีนและเสริมสร้างอำนาจละมุน(Soft Power) ทางวัฒนธรรมของประเทศที่มีคุณค่าอย่างยิ่ง

โดยสรุป ผลงานศิลปะจัดวางชุด “คำสารภาพรักที่อ่อนโยน” แสดงให้เห็นถึงคุณค่าทางวัฒนธรรมที่กว้างขวางและลึกซึ้งผ่านเทคนิคทางศิลปะอันเป็นเอกลักษณ์และมรดกทางวัฒนธรรมที่ลึกซึ้ง

สรุป

จากที่กล่าวมาข้างต้นทั้งหมด ผลงานชุด “คำสารภาพรักที่อ่อนโยน” ได้ผสมผสานองค์ประกอบของพัฒนาชานสมัยราชวงศ์ซ่งเข้ากับความคิดสร้างสรรค์ของศิลปะจัดวางสมัยใหม่ เป็นการสร้างสะพานเชื่อมระหว่างความดั้งเดิมเข้ากับและความทันสมัย ในด้านของแนวคิดในการสร้างสรรค์มีการถอดองค์ประกอบดั้งเดิม เช่น ภาพทิวทัศน์ ดอกไม้และนก และบุคคลที่ปรากฏอยู่บนพัฒนาชานออกมา จากนั้นใช้รูปแบบของศิลปะจัดวางสมัยใหม่ในการถ่ายทอด โดยในการสร้างสรรค์มีการเลือกการใช้วัสดุผสมโดยมีวัสดุที่เป็นเซรามิกเป็นตัวหลัก ซึ่งได้ความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการสร้างสรรค์

จากการวิเคราะห์ผลงานแสดงให้เห็นว่าในด้านของคุณค่าทางสุนทรียศาสตร์ ผลงานชุด “คำสารภาพรักที่อ่อนโยน” ได้ประสบความสำเร็จในด้านการใช้สีและการใช้วัสดุที่เป็นเอกลักษณ์เพื่อสร้างการแสดงออกทางสุนทรียภาพที่หลากหลาย ทำให้ผู้ชมได้รับประสบการณ์การรับชมที่หลากหลายมากขึ้น ในด้านของคุณค่าในการเผยแพร่ ผลงานได้รับเชิญให้เข้าร่วม “โครงการการเผยแพร่ของกองทุนศิลปะแห่งชาติ “นิทรรศการการแลกเปลี่ยนศิลปะเซรามิกจีน-เกาหลีใต้ 2023” และ “นิทรรศการผลงานดีเด่นของพันธมิตรมหาวิทยาลัยศิลปะและการออกแบบนานาชาติ (Cumulus) 2023” ซึ่งได้เป็นการขยายช่องทางในการเผยแพร่ศิลปะและวัฒนธรรมของพัฒนาชานต่อไป ในด้านของคุณค่าทางวัฒนธรรม ผลงานได้ผสมผสานองค์ประกอบแบบดั้งเดิมเข้ากับศิลปะสมัยใหม่อย่างเป็นธรรมชาติเพื่อแสดงความหมายแฝงทางวัฒนธรรมที่ลึกซึ้ง ทำให้ผู้ชมได้สัมผัสไปกับประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมที่อ่อนโยนและลึกซึ้ง

โดยสรุปแล้ว ผลงานศิลปะจัดวางชุด “คำสารภาพรักที่อ่อนโยน” มีแนวคิดในการออกแบบที่สร้างสรรค์ มีกระบวนการทำงานและคุณค่าทางสุนทรียศาสตร์และวัฒนธรรมที่ลึกซึ้ง เป็นผลงานศิลปะที่ผสมผสานจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์ ความรู้สึกทางวัฒนธรรม และสุนทรียภาพสมัยใหม่เข้าไว้ด้วยกัน ซึ่งได้แสดงให้เห็นถึงเสน่ห์ของศิลปะในการเชื่อมโยงอดีตและปัจจุบันที่ไม่มีสิ่งใดเทียบได้ อีกทั้งยังได้แสดงให้เห็นถึงอารมณ์ความรู้สึกและการแสวงหาทางจิตวิญญาณของมนุษย์อีกด้วย

บทที่ 6

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ด้วยการบูรณาการทางวัฒนธรรมและกระแสโลกาภิวัตน์ที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้นในยุคปัจจุบัน การสืบทอดวัฒนธรรมดั้งเดิมให้ดีขึ้นจึงเป็นทิศทางที่ศิลปินร่วมสมัยทำการทดลองและสำรวจ งานวิจัยนี้ได้ดำเนินการวิเคราะห์วัฒนธรรมดั้งเดิมที่เป็นตัวแทนของจีน และใช้วิธีการแสดงออกทางศิลปะสมัยใหม่เพื่อผสมผสานทั้งสองอย่างเข้าด้วยกัน ซึ่งไม่เพียงแต่เป็นการค้นพบแนวทางใหม่สำหรับการสืบทอดและการพัฒนาวัฒนธรรมดั้งเดิมในบริบทวัฒนธรรมร่วมสมัยเท่านั้น แต่ยังเป็นการสร้างผลงานศิลปะสมัยใหม่ที่มีความเป็นนวัตกรรมใหม่อีกด้วย บทนี้จะเป็นการสรุปผลการวิจัยและการสร้างสรรค์อภิปรายผลถึงความสำคัญทางนวัตกรรมของผลลัพธ์ที่ได้รับในด้านศิลปะและวัฒนธรรม และข้อเสนอแนะต่อการวิจัยและการสร้างสรรค์เพิ่มเติมในอนาคต

สรุปผลการวิจัย

งานวิจัยนี้ใช้การวิเคราะห์สุนทรียภาพทางศิลปะและความหมายแฝงทางวัฒนธรรมของพัฒนาชนสมัยราชวงศ์ซ่งเป็นจุดเริ่มต้น และผสมผสานเข้ากับวิธีการวิจัยที่หลากหลาย เช่น การวิจัยทางเอกสาร การวิจัยภาคสนาม การสัมภาษณ์เชิงลึก และการวิเคราะห์กรณีศึกษา เพื่อตีความสุนทรียภาพแบบตะวันออกและความหมายแฝงทางวัฒนธรรมที่มีอยู่ในพัฒนาชนสมัยราชวงศ์ซ่งอย่างครอบคลุม พร้อมทั้งศึกษาการแสดงออกและการตีความใหม่ในศิลปะการจัดวางสมัยใหม่ เพื่อเป็นการขยายเส้นทางการสืบทอดและนวัตกรรมของวัฒนธรรมดั้งเดิม

1. ภูมิหลังทางสังคมและวัฒนธรรมของราชวงศ์ซ่งได้ก่อให้เกิดศิลปะพัฒนาชน และการผสมผสานเข้ากับศิลปะการจัดวางทำให้นวัตกรรมมีความเป็นไปได้

ราชวงศ์ซ่งเป็นหนึ่งในราชวงศ์ที่มีระบบการเมืองแบบขุนรรมและเป็นหนึ่งในยุคสมัยที่เศรษฐกิจมีความเจริญรุ่งเรืองที่สุดในประวัติศาสตร์จีน อีกทั้งยังมีกิจกรรมเชิงพาณิชย์และการผลิตหัตถกรรมที่มีการพัฒนาไปอย่างสูงสุดในประวัติศาสตร์อีกด้วย ในด้านวัฒนธรรม ราชวงศ์ซ่งได้สนับสนุนลัทธิขงจื้อยุคใหม่และส่งเสริมนโยบาย “ส่งเสริมวัฒนธรรม หยุดการทำสงคราม” ขนชั้นปกครองขึ้นชอบงานศิลปะและจิตวิญญาณแห่งมนุษยนิยมของชนชั้นปัญญาชนและประชาชนทั่วไป ทำให้เกิดหนึ่งในจุดสูงสุดของวัฒนธรรมและสุนทรียภาพแบบดั้งเดิมของจีน ทั้งหมดนี้ถือเป็นรากฐานที่สำคัญสำหรับการพัฒนาของพัฒนาชนในสมัยราชวงศ์ซ่ง

ประการแรก พัฒนชานในฐานะที่เป็นของจำเป็นในชีวิตประจำวัน นอกจากคุณค่าทางการใช้งานแล้ว คุณค่าทางสุนทรียภาพของพัฒนชานยังสะท้อนให้เห็นถึงรสนิยมทางสุนทรียภาพและลักษณะทางวัฒนธรรมของสังคมสมัยราชวงศ์ช่งในขณะนั้นอีกด้วย ประการที่สอง ความหมายแฝงทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับ “จารีตประเพณี” และ “ความรักที่มีต่อเพื่อนมนุษย์” ที่มีอยู่ในพัฒนชาน ทำให้พัฒนชานกลายเป็นสื่อกลางทางประวัติศาสตร์ที่ยอดเยี่ยม ประการที่สาม พัฒนชานเป็นสิ่งที่ผู้ใช้ที่ปัญญาชนและสตรีในราชวงศ์ช่งต้องมี บุคคลเหล่านี้มักเขียนบทกวี ภาพวาดบนพัฒนชาน หรือมอบเป็นของขวัญให้กันและกัน ซึ่งไม่เพียงแต่เป็นการแสดงอารมณ์และความคิดของตัวเองเท่านั้น แต่ยังมีคุณสมบัติในการเป็นสัญลักษณ์ทางศิลปะอีกด้วย สุดท้าย การผลิตพัฒนชานยังสะท้อนให้เห็นถึงความเจริญรุ่งเรืองและการพัฒนาของการผลิตหัตถกรรมในสมัยราชวงศ์ช่งอีกด้วย ดังนั้นความเจริญรุ่งเรืองของศิลปะพัฒนชานในสมัยราชวงศ์ช่งไม่เพียงสะท้อนถึงวิถีชีวิต รสนิยมทางสุนทรียภาพ และลักษณะทางวัฒนธรรมของราชวงศ์ช่งเท่านั้น แต่ยังแสดงให้เห็นถึงการบูรณาการศิลปะและวัฒนธรรมร่วมกันอีกด้วย ซึ่งความมั่งคั่งและความหลากหลายของบรรยากาศทางวัฒนธรรมนี้ได้เป็นแรงบันดาลใจอันไม่มีที่สิ้นสุดสำหรับศิลปินสมัยใหม่

การผสมผสานเข้ากับศิลปะจัดวางสมัยใหม่ได้ขยายแนวทางใหม่ให้กับศิลปะหัตถกรรมดั้งเดิม ในฐานะรูปแบบทางศิลปะ ศิลปะจัดวางได้ขยายขอบเขตของการแสดงออก ความลึกซึ้งของแนวความคิด และการมีส่วนร่วมของผู้ชมผ่านการใช้วัสดุและเทคนิคต่าง ๆ มากขึ้น ซึ่งมีคุณค่าทางสุนทรียภาพและแนวคิดที่แข็งแกร่ง อีกทั้งสามารถกระตุ้นความคิดและทำให้ผู้ชมเกิดความรู้อีกด้วย

2. พัฒนชานสมัยราชวงศ์ช่งแฝงไว้ด้วยความงามแบบตะวันออกและมีความหมายทางวัฒนธรรมที่กว้างขวาง

จากการวิเคราะห์เนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับพัดในสมัยราชวงศ์ช่ง พบว่าเนื้อหาเหล่านี้ไม่เพียงสะท้อนถึงคุณลักษณะทางวัฒนธรรมของสังคมในขณะนั้นเท่านั้น แต่ยังมีเอกลักษณ์ทางสุนทรียภาพทางศิลปะที่เป็นเอกลักษณ์และความลึกซึ้งทางวัฒนธรรมอีกด้วย ประการแรก เอกลักษณ์ทางสุนทรียภาพของพัฒนชานสมัยราชวงศ์ช่งนั้นมีความอ่อนโยนและสง่างาม เอกลักษณ์นี้แสดงผ่านรูปทรงที่สื่อความหมาย เนื้อหาเชิงสัญลักษณ์ สีเส้นที่อ่อนโยน และการจัดองค์ประกอบที่สมดุล สิ่งนี้ถือเป็นสื่อกลางของความงามแบบตะวันออกที่ยอดเยี่ยม ประการที่สอง ความหมายแฝงทางวัฒนธรรมของพัฒนชานเต็มไปด้วยความหลากหลาย ภาพวาดและบทกวีบนพัฒนชานสะท้อนถึงรสนิยมทางสุนทรียภาพและแนวความคิดเชิงอุดมการณ์ การรับรู้และความคิดเกี่ยวกับชีวิต ความรัก มิตรภาพของชนชั้นปัญญาชนในขณะนั้น นอกจากนี้ พัฒนชานยังมีบทบาทสำคัญในวัฒนธรรมจารีตประเพณีในขณะนั้นอีกด้วย พัดแต่ละเล่มยังเป็นสื่อกลางของการผสมผสานระหว่างศิลปะและ

วัฒนธรรม เนื่องจากพัดได้ก้าวข้ามบทบาทของเครื่องมือในชีวิตประจำวัน แต่ยังเป็นสัญลักษณ์ของรสนิยมส่วนตัวของผู้คนอีกด้วย

โดยสรุป พัดถวณชานสมัยราชวงศ์ซ่งทำหน้าที่เป็นสื่อกลางของประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม และยังเป็นรูปแบบทางศิลปะอีกด้วย จากการศึกษาและวิเคราะห์พัดถวณชานทำให้เรามีความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดทางสุนทรียภาพ ประเพณีทางวัฒนธรรม และมุมมองทางจิตวิญญาณของสังคมสมัยราชวงศ์ซ่งจากมุมมองที่หลากหลาย ตลอดจนได้ชื่นชมและสัมผัสถึงเสน่ห์อันเป็นเอกลักษณ์ของวัฒนธรรมราชวงศ์ซ่ง ซึ่งได้ให้มุมมองทางความคิดและแรงบันดาลใจที่หลากหลายในการสร้างสรรค์ศิลปะสมัยใหม่ นอกจากนี้ ยังทำให้ได้ตระหนักว่าคุณค่าของศิลปะไม่เพียงแต่อยู่ที่การแสดงออกทางสุนทรียภาพเท่านั้น แต่ยังอยู่ในความหมายแฝงทางวัฒนธรรมที่ศิลปะสื่อสารและถ่ายทอดออกมา

3. ผลงานศิลปะจัดวางได้ตีความศิลปะและความหมายแฝงของพัดถวณชานสมัยราชวงศ์ซ่งจากมุมมองใหม่

จากการวิเคราะห์รูปทรง สีเส้น และการจัดองค์ประกอบภาพของพัดถวณชานสมัยราชวงศ์ซ่ง แล้วนำไปผสมผสานกับวัสดุผสม และปฏิสัมพันธ์เชิงโต้ตอบของศิลปะจัดวาง ผู้วิจัยได้สร้างสรรค์ชุดผลงานศิลปะจัดวางที่ชื่อว่า “คำสารภาพรักที่อ่อนโยน” โดยผลงานนี้ผสมผสานองค์ประกอบทางศิลปะของพัดถวณชานสมัยราชวงศ์ซ่งเข้ากับความคิดสร้างสรรค์ของศิลปะจัดวางสมัยใหม่ เป็นการสร้างสะพานเชื่อมระหว่างความดั้งเดิมและความเป็นสมัยใหม่ แสดงให้เห็นถึงความเข้าใจของผู้วิจัยที่มีต่อศิลปะพัดถวณชานสมัยราชวงศ์ซ่งและศิลปะจัดวาง

ผลงานศิลปะจัดวางชุด “คำสารภาพรักที่อ่อนโยน” ได้เสนอมุมมองใหม่ในการอธิบายถึงสุนทรียภาพทางศิลปะและความหมายแฝงทางวัฒนธรรมของพัดถวณชานสมัยราชวงศ์ซ่ง ประการแรก ผลงานได้ผสมผสานศิลปะรูปแบบต่างๆ และสื่อต่างๆ ทั้งภาพวาด ประติมากรรม แสง และการแสดงเข้าด้วยกัน เพื่อให้ผู้ชมได้รับประสบการณ์ทางศิลปะแบบหลายมิติ ประการที่สอง ปฏิสัมพันธ์เชิงโต้ตอบของผลงานสามารถช่วยให้ผู้ชมมีการรับรู้ในเชิงลึกมากขึ้น และเกิดปฏิสัมพันธ์เชิงโต้ตอบทางความคิดกับผลงานได้ ประการที่สาม รูปแบบอันเป็นเอกลักษณ์และบรรยากาศเชิงพื้นที่ที่สร้างขึ้นจากการแสดงผลงานสามารถนำผู้ชมไปสู่ประสบการณ์เชิงพื้นที่ผ่านการรับรู้และการคิดได้ ประการที่สี่ คุณสมบัติเชิงสัญลักษณ์ของผลงานสามารถถ่ายทอดข้อมูลและอารมณ์ที่ผู้สร้างงานต้องการจะแสดงแก่ผู้ชมได้ และช่วยให้ผู้ชมเกิดมุมมองใหม่ ๆ ในการชื่นชมศิลปะพัดถวณชานสมัยราชวงศ์ซ่งสุดท้าย ผลงานแสดงให้เห็นว่าองค์ประกอบทางภาพมีปฏิสัมพันธ์กับวัฒนธรรมดั้งเดิมอย่างไรที่นำไปสู่รูปแบบการแสดงออกทางศิลปะที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว

นอกจากนี้ ผลงานสร้างสรรค์ของงานวิจัยนี้ยังได้เข้าร่วมนิทรรศการในรูปแบบต่างๆ และได้รับความสนใจและชื่นชมเป็นอย่างมาก สิ่งนี้ไม่เพียงแต่เป็นการส่งเสริมผลงานศิลปะพัดถวณชาน

ของราชวงศ์ซ่งเท่านั้น แต่ยังเป็นการจัดแสดงศิลปะเซรามิกและศิลปะจัดวางในรูปแบบบูรณาการอีกด้วย

โดยสรุป ผลงานชุด “คำสารภาพรักที่อ่อนโยน” ได้นำแนวคิดในการสร้างสรรค์ที่เป็นนวัตกรรมและคุณค่าทางสุนทรียภาพมาผสมผสานเข้ากับรูปแบบทางศิลปะและแนวคิดทางสุนทรียภาพสมัยใหม่ เพื่อแสดงให้เห็นถึงความเป็นไปได้ใหม่ ๆ ในการผสมผสานวัฒนธรรมดั้งเดิมที่ของจีนเข้ากับรูปแบบการแสดงออกของศิลปะสมัยใหม่

อภิปรายผล

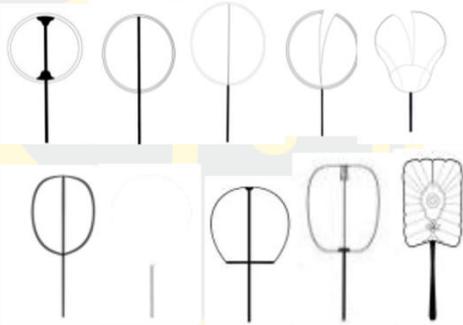
ในกระบวนการศึกษาสุนทรียภาพทางศิลปะและความหมายแฝงทางวัฒนธรรมของพัฒนาชานสมัยราชวงศ์ซ่งและนำไปสู่การสร้างสรรค์ผลงาน ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยของนักวิจัยก่อนหน้าเป็นจำนวนมาก อีกทั้งยังได้ค้นพบปัญหาและข้อบกพร่องอยู่มากมาย ดังนั้น จากการวิจัยก่อนหน้านี้ ผู้วิจัยจึงได้ทำการเจาะลึกและศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับสุนทรียภาพและความหมายแฝงทางวัฒนธรรมของพัฒนาชานสมัยราชวงศ์ซ่ง และได้ผสมผสานเข้ากับศิลปะจัดวาง แล้วสร้างสรรค์ออกมาเป็นชุดผลงานศิลปะสมัยใหม่ที่มีความเป็นนวัตกรรมใหม่ ชุด “คำสารภาพรักที่อ่อนโยน” โดยผู้วิจัยจะทำการอภิปรายผลการวิจัยจากด้านต่าง ๆ ต่อไปนี้

1. สุนทรียภาพทางศิลปะของพัฒนาชานสมัยราชวงศ์ซ่ง

ในช่วงเริ่มต้นของการวิจัย ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องจากเอกสาร หนังสือ บันทึก บทกวี หนังสือภาพที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาชานที่มีอยู่เป็นจำนวนมาก จากนั้นได้ทำการคัดเลือกบทความและหนังสือเกือบ 100 เล่ม ภาพวาดมากกว่า 140 ภาพ และยังมีแหล่งพื้นที่สำรวจไปที่พิพิธภัณฑสถานพระราชวังกู้กง พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติของจีน พิพิธภัณฑสถานพิพิธภัณฑ์เมืองหางโจว และลงไปพื้นที่ไปยังเมืองซูโจวและจิ้งเต๋อเจิ้น ทำให้ได้รับข้อมูลชั้นปฐมภูมิเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในหนังสือที่ชื่อว่า “ประวัติศาสตร์ของพัด” ที่เขียนโดยเสียน ฉงเหวิน ภายในหนังสือเล่มนี้มีการบันทึกเกี่ยวกับวิวัฒนาการของรูปทรงของพัฒนาชานไว้ค่อนข้างสมบูรณ์ ซึ่งทำให้ผู้วิจัยได้รับแนวคิดและแรงบันดาลใจในการวาดภาพและถอดรูปทรงของพัฒนาชานออกมาเป็นอย่างมาก นอกจากนี้ การวิเคราะห์รูปร่างรูปทรงของพัฒนาชานในงานวิจัยนี้ก็ได้อ้างอิงมาจากภาพวาดที่มีภาพบุคคลกำลังถือพัฒนาชานและหนังสือภาพเป็นหลัก ซึ่งในปัจจุบันหลงเหลือภาพวาดประเภทนี้เหลือเพียงไม่กี่สิบภาพเท่านั้น และถึงแม้ว่าพิพิธภัณฑสถานพระราชวังกู้กงจะเป็นพิพิธภัณฑสถานที่มีจำนวนการจัดเก็บโบราณวัตถุที่มากที่สุดของประเทศจีน แต่ก็มีภาพวาดที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาชานเพียง 10 ภาพเท่านั้น ซึ่งในการวิเคราะห์และถอดองค์ประกอบทางรูปทรงของพัฒนาชาน ผู้วิจัยได้มีการถอดรูปทรงโดยการคัดลอกแบบมาจากรูปทรงของพัดที่อยู่ในหนังสือภาพเป็นหลัก ซึ่งถึงแม้ว่าวิธีการเช่นนี้อาจความคลาดเคลื่อน

นออยู่บ้าง แต่ผู้วิจัยก็พยายามที่จะทำให้ถูกต้องตามความเป็นจริงอย่างมากที่สุด โดยผู้วิจัยใช้เทคโนโลยีการวาดภาพดิจิทัลเพื่อวาดเป็นภาพโครงสร้างทางรูปทรงออกมาโดยพยายามให้มีความสอดคล้องและความแม่นยำกับภาพต้นฉบับมากที่สุด ซึ่งวิธีการนี้ทำให้การศึกษาในครั้งนี้มีการถอดองค์ประกอบของรูปทรงพัตได้แม่นยำมากกว่าการวิจัยในก่อนหน้านี้ นอกจากนี้ ยังมีการเพิ่มการวิเคราะห์และถอดรูปทรงของพัตถวนชานที่ด้านบนกลมด้านล่างแบนที่ปรากฏอยู่ใน “ภาพฟังเสียงพิณ” ของจักรพรรดิซ่งฮุยจง และ “ภาพการแสดงธรรมวิมลเกียรติคุณเทสสูตร” ของหลี่ กงหลินเข้าไปด้วย ประเด็นนี้ได้เป็นการเพิ่มข้อมูลอ้างอิงที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้นให้กับการศึกษาสุนทรียภาพทางศิลปะของพัตถวนชานสมัยราชวงศ์ซ่ง

ตารางที่ 6-1 การเปรียบเทียบรูปทรงของพัตถวนชาน

	เส้น ฉงเหวิน	ผู้วิจัย
รูปทรงของพัตถวนชาน		

2. ความหมายแฝงทางวัฒนธรรมของพัตถวนชานสมัยราชวงศ์ซ่ง

ในการศึกษาความหมายแฝงทางวัฒนธรรมของพัตถวนชานสมัยราชวงศ์ซ่ง ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์และศึกษาค้นคว้าข้อมูลทางเอกสารเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสัมภาษณ์ศาสตราจารย์หยาง เสี่ยงหมิน และศาสตราจารย์หลี่ เซาเต๋อได้ให้ข้อชี้แนะแก่ผู้วิจัยเป็นอย่างมาก นอกจากนี้ ก็ยังมีการอ้างอิงแนวคิดจากเนื้อหาข้อมูลในหนังสือเรื่อง “เรื่องราวของพัต – จาริตและสุนทรียภาพแห่งการสร้างสรรค์แบบดั้งเดิม” ของหยาง เสี่ยงหมิน และ “บริบทของซูโจว – จักรवालอันยิ่งใหญ่บนพัตถวนชาน” ของหลี่ เซาเต๋ออีกด้วย โดยผู้วิจัยได้มุ่งเน้นไปที่เนื้อหาเกี่ยวกับพัตในจาริตประเพณีและสุนทรียศาสตร์ที่ได้อธิบายไว้อย่างละเอียด ตลอดจนความงามทางรูปแบบและจิตวิญญาณที่ซ่อนอยู่ภายในของพัตในฐานะที่เป็นอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ ซึ่งข้อมูลเหล่านี้ได้ให้การสนับสนุนทางทฤษฎีที่สำคัญให้กับงานวิจัยนี้ จากที่กล่าวมาข้างต้น การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ยังได้มีการวิเคราะห์ความหมายแฝงทางวัฒนธรรมที่ซ่อนอยู่ในพัตถวนชานที่สะท้อนออกมาเป็นเรื่องราวของ “ความรัก” “มิตรภาพ” “ความรักที่มีต่อเพื่อนมนุษย์และความชอบธรรม” และในกระบวนการวิเคราะห์ก็ได้มีการอธิบายถึงการประยุกต์ใช้ผลการศึกษาเหล่านี้ในบริบทของศิลปะสมัยใหม่ ตลอดจน

ความเป็นไปได้ในการใช้ทฤษฎีและการสร้างสรรค์ศิลปะจัดวางสมัยใหม่ในการแสดงออก และอิทธิพลที่มีต่อการพัฒนาศิลปะและวัฒนธรรมสมัยใหม่

3. ผลงานศิลปะจัดวาง

จากการวิเคราะห์เกี่ยวกับสุนทรียภาพทางศิลปะและความหมายแฝงทางวัฒนธรรมของพัฒนาชนสมัยราชวงศ์ซ่งและนำไปสู่การสร้างสรรค์ผลงานชุด “คำสารภาพรักที่อ่อนโยน” ผู้วิจัยได้รวบรวมและวิเคราะห์ผลงานศิลปะจัดวางสมัยใหม่จำนวนมากจากการสัมภาษณ์ศิลปินศิลปะจัดวางซึ่งทำให้ผู้วิจัยได้รับข้อชี้แนะและแรงบันดาลใจเป็นอย่างมาก สำหรับรูปแบบของการนำเสนอผลงาน ผู้วิจัยได้ประยุกต์ใช้แสดงออกข้ามสื่ออย่างศิลปะการแสดงที่ได้แรงบันดาลใจมาจากผลงาน “Triple Mirror of Flowers” ของศิลปินชื่อจู่ เล่อเกิง โดยผู้วิจัยพยายามใช้ดนตรีโบราณเพื่อสร้างบรรยากาศที่พิเศษ เพื่อเป็นการยกระดับประสบการณ์ทางประสาทสัมผัสและสร้างประสบการณ์เชิงพื้นที่ที่เป็นเอกลักษณ์ให้กับผู้ชม และหลังจากที่ได้วิเคราะห์ผลงาน “A Book from the Sky” ของศิลปินชื่อสวีปิง ทำให้ผู้วิจัยได้แรงบันดาลใจและนำมาประยุกต์ใช้กับผลงานโดยการสร้างบรรยากาศที่แตกต่างกันผ่านการปรับสีและความเข้มของแสง การจัดวางผลงาน และผสมผสานกับอุปกรณ์ตรวจจับความร้อนเชิงโต้ตอบเพื่อให้ผู้ชมสัมผัสได้ถึงมีส่วนร่วมและความเต็มต่ากับผลงานมากขึ้น สำหรับการใช้วัสดุผสม ผู้วิจัยได้คำนึงเกี่ยวกับการเลือกวัสดุหลักและวัสดุเสริมอย่างลึกซึ้ง ในผลงาน “Possibility of Landscape” ของศิลปินที่ชื่อว่า Luciana Novo ได้มีการนำกระดาษเนื้อนุ่มมาปั้นเป็นภาพภูเขา น้ำแข็งซึ่งทำให้เกิดความแตกต่างอย่างมากระหว่างความแข็งและความนุ่มนวล ทำให้เกิดปฏิกริยาเชิงโต้ตอบที่ขัดแย้งกัน ความสวยงามของความแตกต่างทางการมองเห็นนี้ทำให้ผู้วิจัยเกิดแรงบันดาลใจมากมาย ซึ่งในการสร้างสรรค์ผลงานนี้ ผู้วิจัยได้คัดเลือกวัสดุ เช่น เซรามิก ไม้ และสำลีมาผสมผสานเข้าด้วยกัน ซึ่งการเลือกวัสดุเหล่านี้ซึ่งไม่เพียงแต่ทำให้ภาพรวมของผลงานเกิดการผสมผสานและมีมิติมากขึ้นเท่านั้น แต่ยังทำให้ผลงานมันคงและมีจังหวะทางศิลปะมากขึ้นอีกด้วย

ตลอดกระบวนการวิจัยและการสร้างสรรค์ ผู้วิจัยได้บูรณาการแนวคิดข้ามสาขาวิชา การแสดงออกของวัสดุผสม และวิธีการสร้างสรรค์เชิงโต้ตอบเพื่อก้าวข้ามรูปแบบการแสดงออกของพัฒนาชนและออกจากข้อจำกัดของสื่อแบบดั้งเดิม โดยมีเป้าหมายเพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมดั้งเดิมผ่านภาษาศิลปะสมัยใหม่ พยายามสร้างพื้นที่การแสดงออกและมุมมองทางสุนทรียภาพใหม่สำหรับพัฒนาชนราชวงศ์ซ่ง เพื่อให้ผู้ชมได้ชื่นชมและสัมผัสถึงเสน่ห์ของวัฒนธรรมดั้งเดิมในรูปแบบใหม่ มีความเข้าใจและความรู้สึกที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้นเกี่ยวกับบรรยากาศและจิตวิญญาณแห่งสุนทรียภาพของวัฒนธรรมสมัยราชวงศ์ซ่ง

ข้อเสนอแนะ

พัฒนาชนชั้นสมัยราชวงศ์ซ่งในฐานะสื่อกลางของวัฒนธรรมดั้งเดิมของจีน การศึกษาเชิงลึกเกี่ยวกับพัฒนาชนทำให้เราได้พบกับความหมายแฝงทางวัฒนธรรมดั้งเดิมที่ซ่อนอยู่ภายใน และถึงแม้ว่าในสังคมยุคใหม่จะมีการใช้งานพัฒนาชนที่ลดลง แต่เนื่องจากประเทศต่างๆ ทั่วโลกกำลังให้ความสำคัญกับวัฒนธรรมดั้งเดิมของตนเองมากขึ้นเรื่อย ๆ ทำให้กลไกการพัฒนาและการสืบทอดในอนาคตของศิลปะพัฒนาชนจึงมีความสำคัญมากขึ้น เพราะฉะนั้น เราควรดำเนินการศึกษาเชิงลึกและการวางแผนเชิงกลยุทธ์มากขึ้นเพื่อให้แน่ใจว่าพัฒนาชนจะสามารถดำเนินการตามคุณค่าและอิทธิพลอันเป็นเอกลักษณ์ในสภาพแวดล้อมทางประวัติศาสตร์ใหม่ได้ต่อไป โดยสำหรับงานวิจัยนี้ผู้วิจัยได้มีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1 การวิจัยแบบสหวิทยาการทำให้สามารถศึกษาความงามของศิลปะพัฒนาชนสมัยราชวงศ์ซ่งได้อย่างลึกซึ้ง

คุณค่าทางสุนทรียภาพและความหมายแฝงทางวัฒนธรรมของพัฒนาชนสมัยราชวงศ์ซ่งยังมีเนื้อหาอีกเป็นจำนวนมากที่กำลังต้องการการศึกษาเพิ่มเติม การนำวิธีการวิจัยและกรอบทางทฤษฎีแบบสหวิทยาการ เช่น สังคมวิทยา มานุษยวิทยา และการวิจัยด้านวัฒนธรรมทางวัตถุ สามารถทำให้เราเข้าใจศิลปะพัฒนาชนได้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น มุมมองการวิจัยแบบสหวิทยาการนี้สามารถให้การสนับสนุนทางทฤษฎีที่แข็งแกร่งแก่เราในการทำความเข้าใจและตีความศิลปะพัฒนาชนในมุมมองที่ลึกและกว้างมากขึ้น

มุมมองทางสังคมวิทยา: สังคมวิทยาสามารถให้มุมมองแบบมหภาคซึ่งจะช่วยให้เราเข้าใจตำแหน่งและบทบาทของศิลปะพัฒนาชนในโครงสร้างทางสังคมและการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในขณะนั้นได้ เราสามารถศึกษาการใช้งานและความนิยมของพัฒนาชนในชนชั้นทางสังคมและกลุ่มอาชีพต่างๆ ได้ และยังสามารถศึกษาว่าศิลปะของพัฒนาชนสะท้อนและส่งผลต่อบรรยากาศทางสังคม แนวคิดทางสังคม และความสัมพันธ์ทางสังคมอย่างไร

การวิจัยทางมานุษยวิทยา: มานุษยวิทยาเน้นการมีส่วนร่วมในเชิงลึกและการสังเกตอย่างรอบด้าน ซึ่งสามารถเผยให้เห็นถึงบทบาทของศิลปะพัฒนาชนในชีวิตประจำวันและทางวัฒนธรรมได้ ซึ่งเราสามารถใช่มุมมองทางมานุษยวิทยาในการทำการศึกษาการใช้งานและความสำคัญของพัฒนาชนที่มีต่อชุมชน ชนชาติ พิธีการ เทศกาล และโอกาสต่างๆ ได้

การวิจัยด้านวัฒนธรรมทางวัตถุ: การวิจัยวัฒนธรรมทางวัตถุจะมุ่งเน้นไปที่ปฏิสัมพันธ์ระหว่างวัตถุและผู้คน สามารถช่วยให้เราเข้าใจว่าพัฒนาชนมีรูปร่างรูปทรงและสื่อความหมายทางสังคมอย่างไร เราสามารถวิเคราะห์ความหมายเชิงสัญลักษณ์ ความหมายทางสังคม และความหมายทางการใช้งานของพัฒนาชนจากมุมมองของวัฒนธรรมทางวัตถุได้

ในการวิจัยแบบสหวิทยาการ เราต้องคำนึงถึงการเลือกทฤษฎีและวิธีการให้ตรงกับคำถาม การวิจัยและวัตถุประสงค์การวิจัย ขณะเดียวกัน เราควรมีจิตใจที่เปิดกว้างและสามารถวิพากษ์วิจารณ์ ได้ จากนั้นเลือกใช้และปรับใช้ให้เข้ากับทฤษฎีและวิธีการของสาขาวิชาต่างๆ อย่างเหมาะสม เพื่อตอบสนองความต้องการของการวิจัยด้านศิลปะทัศนศึกษา

2. การแสดงออกทางศิลปะที่หลากหลายเป็นการขยายรูปแบบในการแสดงออกที่เป็นนวัตกรรมของศิลปะทัศนศึกษา

การสร้างสรรคผลงานศิลปะจากทัศนศึกษาสมัยราชวงศ์ช่ง สามารถแบ่งย่อยออกเป็น ศิลปะในสาขาต่างๆ ได้

สาขาศิลปะมัลติมีเดีย: การพัฒนาเทคโนโลยีมัลติมีเดียเป็นช่องทางในการสร้างสรรค์ที่ กว้างขวางสำหรับการนำเสนอศิลปะทัศนศึกษา ซึ่งเราสามารถใช่แสง เสียง และปฏิสัมพันธ์เชิง ได้ตอบมาเพื่อแสดงและสื่อสารถึงเนื้อหา สี สัน และเรื่องราวของทัศนศึกษาได้ เพื่อให้ผู้ชมสามารถ เข้ามาสัมผัสและยอมรับได้ดีขึ้น

สาขาศิลปะสาธารณะ: ด้วยการพัฒนาทางเศรษฐกิจ ความต้องการด้านสุนทรียศาสตร์ ของผู้คนในพื้นที่สาธารณะก็เพิ่มขึ้นเช่นกัน วัฒนธรรมทัศนศึกษาที่มีความลึกซึ้งสามารถทำให้ผลงาน ศิลปะทัศนศึกษาสามารถออกไปจากพิพิธภัณฑ์หรือแกลเลอรีศิลปะ และเข้าสู่พื้นที่สาธารณะและ ชีวิตประจำวันของผู้คนได้ ตัวอย่างเช่น เราสามารถนำผลงานศิลปะสาธารณะหรือศิลปะจัดวางที่ เกี่ยวข้องกับทัศนศึกษาไปจัดแสดงในพื้นที่สาธารณะ เช่น เมือง หมู่บ้าน หรือย่านชุมชน หรือการจัด เวิร์กช็อปในชุมชนเกี่ยวกับความรู้เรื่องทัศนศึกษา เพื่อเพิ่มการมีส่วนร่วมและประสบการณ์ของ ประชาชน

สาขาศิลปะดิจิทัล: การใช้รูปแบบศิลปะดิจิทัลและเทคโนโลยีเสมือนจริงที่มีอยู่ ทำให้เรา สามารถสร้างประสบการณ์ที่ก้าวข้ามข้อจำกัดทางกายภาพแบบเดิม ๆ ได้ เช่น การแสดงภาพแบบพา โนรามา 360 องศา และโมเดล 3 มิติที่เปลี่ยนรูปร่างได้อย่างอิสระ เช่น ผู้ชมสามารถผสมผสานรูปทรง ของทัศนศึกษาในพื้นที่เสมือนจริงได้อย่างอิสระ สิ่งนี้เปรียบเสมือนการมอบโอกาสใหม่ ๆ ในการ พัฒนาและการสืบทอดวัฒนธรรมทัศนศึกษา

การสร้างสรรคแบบบูรณาการข้ามสาขา: การทำงานร่วมกันแบบบูรณาการหลายสาขา เป็นวิธีสำคัญในการส่งเสริมวัฒนธรรมทัศนศึกษา ตัวอย่างเช่น เทคโนโลยีมัลติมีเดียสามารถ ผสมผสานกับงานศิลปะสาธารณะเพื่อสร้างงานศิลปะข้ามสาขาที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวได้

ประเด็นสำคัญ ถึงแม้ว่าเราจะกล้าลองใช้การแสดงออกทางศิลปะและวิธีการทางเทคนิค ใหม่ ๆ แต่ขณะเดียวกันก็ต้องรักษาและเคารพศิลปะแบบดั้งเดิม เพื่อให้ศิลปะทัศนศึกษา สามารถพัฒนาและสืบทอดไปอย่างถูกต้อง สร้างสรรคและยั่งยืน

3 การศึกษาด้านวัฒนธรรมสนับสนุนการพัฒนาและการเผยแพร่ศิลปะทัศนชน

ทัศนชนเป็นสื่อกลางทางวัฒนธรรมที่สำคัญ การยอมรับศิลปะทัศนชนจากทั่วโลกจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง ดังนั้น การใช้การแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม การอบรม และการทำให้งานศิลปะเป็นที่นิยมเพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมดั้งเดิมผ่านทัศนชนจะสามารถปลูกฝังความรักและความชื่นชมในวัฒนธรรมดั้งเดิมของผู้คนได้ดียิ่งขึ้น

เสริมสร้างการแลกเปลี่ยนข้ามวัฒนธรรม: ศิลปะทัศนชนเป็นส่วนสำคัญของวัฒนธรรมจีน เสน่ห์ทางศิลปะที่เป็นเอกลักษณ์และความหมายแฝงทางวัฒนธรรมที่ลึกซึ้งควรเป็นที่รู้จักและชื่นชมจากทั่วโลก โครงการแลกเปลี่ยนและความร่วมมือระหว่างประเทศในรูปแบบต่าง ๆ จะทำให้ผู้คนเข้าใจและชื่นชอบศิลปะทัศนชนมากขึ้น ขณะเดียวกัน ก็สามารถหาแรงบันดาลใจและประสบการณ์จากวัฒนธรรมอื่น ๆ เพื่อเสริมสร้างและพัฒนางานศิลปะทัศนชนได้เช่นกัน

ส่งเสริมการศึกษาและการเผยแพร่: การพัฒนาในอนาคตของศิลปะทัศนชนต้องอาศัยการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากผู้คนมากขึ้น สามารถจัดกิจกรรมการศึกษาและการเผยแพร่ต่างๆ เช่น การบรรยาย นิทรรศการ การประชุมเชิงปฏิบัติการ และการแข่งขันจะสามารถปลูกฝังความรู้ทางศิลปะและรสนิยมทางสุนทรียภาพ อีกทั้งยังเป็นการกระตุ้นความสนใจและความชื่นชอบต่อศิลปะทัศนชนของผู้คนได้อีกด้วย

การบูรณาการความต้องการด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม: หนึ่งในวิธีที่สำคัญของการสื่อสารทางวัฒนธรรมคือการดำเนินการเชิงพาณิชย์ เราสามารถพัฒนาผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ตามรูปทรงเนื้อหา เรื่องราว สีสันของทัศนชนได้ แล้วนำไปให้บริการทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในพื้นที่ที่ทัศนชนได้รับความนิยมเพื่อตอบสนองความต้องการของตลาดและความต้องการของผู้บริโภคที่แตกต่างกัน

โดยสรุป ในการพัฒนาผลงานศิลปะทัศนชนในอนาคตจำเป็นต้องทำการคิดและศึกษาจากหลาย ๆ มุมมองและหลายระดับ เพื่อให้เกิดการพัฒนาคุณค่าทางศิลปะ วัฒนธรรม และสังคมอย่างครอบคลุม

สรุป

ในการศึกษานี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์สุนทรียภาพและความหมายแฝงทางวัฒนธรรมของทัศนชนสมัยราชวงศ์ซ่ง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นพื้นฐานทางทฤษฎีทางประวัติศาสตร์และสุนทรียศาสตร์สำหรับการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะจัดวาง ซึ่งจากการศึกษาทัศนชนสมัยราชวงศ์ซ่งทำให้เราไม่เพียงแต่มีความเข้าใจถึงคุณค่าทางสุนทรียภาพอันเป็นเอกลักษณ์เท่านั้น แต่ยังสามารถเชื่อมโยงเกี่ยวกับความสำคัญทางวัฒนธรรมและสังคมอันยาวนานที่อยู่เบื้องหลังรูปแบบศิลปะนี้ได้อีกด้วย

ศิลปะพัฒนาผ่านสมัยราชวงศ์ช่งถือเป็นขุมทรัพย์ของวัฒนธรรมจีนดั้งเดิม ไม่เพียงแต่มีคุณค่าทางสุนทรียภาพทางศิลปะที่สูงมากเท่านั้น แต่จากการศึกษาเชิงลึกยังทำให้เราสามารถเข้าใจถึงภูมิหลังทางประวัติศาสตร์ แนวคิดทางอุดมการณ์ จารีตและขนบธรรมเนียม วิถีชีวิตประจำวันของผู้คนในสังคมสมัยราชวงศ์ช่งอีกด้วย และเมื่อนำองค์ความรู้เหล่านี้มาสู่การสร้างสรรคผลงานศิลปะจัดวางสมัยใหม่ ไม่เพียงแต่เป็นการใช้สัญลักษณ์ทางศิลปะที่หลากหลายเท่านั้น แต่ยังเป็นการถ้อยทอดถึงความหมายแฝงทางวัฒนธรรมที่ลึกซึ้งอีกด้วย ด้วยเหตุนี้จึงสร้างสรรค์ออกมาเป็นผลงานที่มีความสำคัญในวงกว้างและมีแรงกระแทกทางสายตาที่ชัดเจนขณะเดียวกัน ยังเป็นการกระตุ้นให้ผู้ชมเกิดการคิดเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และสุนทรียภาพอีกด้วย

สุดท้าย ผู้วิจัยได้มีข้อเสนอแนะให้แก่นักวิจัยรุ่นต่อๆ ไปว่าควรสำรวจความเป็นไปได้ใหม่ๆ ในการแสดงออกทางศิลปะของพัฒนาผ่านจากมุมมองที่แตกต่างกัน หรือแบบข้ามวัฒนธรรม หรือแบบหลากหลายสาขา สามารถใช้การศึกษาและการฝึกอบรมเพื่อเป็นแนวทางและกระตุ้นให้ผู้คนเกิดความสนใจในการเรียนรู้และชื่นชมรูปแบบศิลปะประเภทนี้ที่มีความหมายแฝงทางวัฒนธรรมที่ลึกซึ้งเพื่อที่จะทำให้เกิดการสืบทอดและสืบสานมรดกทางวัฒนธรรมดั้งเดิมที่ยอดเยี่ยมของเราให้ดียิ่งขึ้นต่อไป มรดกทางวัฒนธรรมประกอบขึ้นด้วยยีนและสายเลือดของประชาชาติจีน ไม่เพียงแต่เป็นของคนรุ่นเราเท่านั้น แต่ยังรวมถึงคนรุ่นต่อ ๆ ไปด้วย เราต้องเคารพประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม ต้องอนุรักษ์และสืบทอดมรดกทางวัฒนธรรมดั้งเดิมอย่างครอบคลุม และปกป้องความมั่งคั่งอันล้ำค่าที่บรรพบุรุษรุ่นก่อนได้สร้างไว้ให้พวกเรา

(Agency, 2006; Hao, 2022)

บรรณานุกรม

- Adili, A. (2020). Ancient fans unearthed in Xinjiang.
<http://www.kgzg.cn/index.php/a/396267.html>
- Agency, X. N. (2006). Authorized Release: The First Batch Of National Intangible Cultural Heritage List. http://www.gov.cn/jrzq/2006-06/08/content_303251_6.htm,2006
- An, J. (2021). Constructed modernity and transcendent contemporaneity. *Journal of Southwest University for Nationalities*.
- An, J. (2022). The Multiple Origins of Art Semiotics. *Art Exploration*.
- Ban, G. (2012). *Hanshu · Zhang Changchuan*. Zhonghua Book Company.
- Cao, J. (2014). On the Influence of Zhu Zi's Rites on the Compilation of "Wu Li Tong Kao". *Jianghai Academic Journal*.
- Chen, L. (2011). *1000 Famous Chinese Paintings*. Guangxi Fine Arts Publishing House.
- Cui, B. (1998). *Corrected by Jiao Jie, Ancient and Modern Notes Yufu*. Liaoning Education Press.
- Deng, C. (2016). *Hua Ji*. People's Fine Arts Publishing House.
- Edward, T. (2005). *Primitive Culture*. Guangxi Normal University Press.
- Feng, C. (1956). *Annotated by Zhu Fan Zhi*. Zhonghua Book Company.
- Guan, H. (2018). Genealogy of Installation Art (Part 1). *Art Contemporary*.
- Hao, Z. (2022). The Formation of Aesthetic Consciousness in Plastic Art. *Chinese Oil Painting*.
- Hu, X. (2008). The excavation of the tombs of the Eastern Zhou Dynasty in Jing'an, Jiangxi has achieved significant results. *Guangming Daily*.
- Ji, Y. (2016). *Yuewei Thatched Cottage Notes*. Chongwen Bookstore.
- Kondo, H., & He, Q. (1997). *Collation and Research of "Treasure Book of Drawings"*. Jiangsu Ancient Books Publishing House.
- Kong, L. (2008). *History of Chinese Painting Art: Flower and Bird Scroll [M]*.
- Li, C. (2019). Context of Suzhou——The Big Universe in a Tuan Fan. *Artistic Life*.
- Li, C. (2022). "Qin Zhong Sui Shi Ji" [M]. *Public edition book*.
<http://www.7sbook.com/ebook/9301.html>

- Liu, D. (2013). *Review of Famous Paintings of the Song Dynasty*. The Commercial Press.
- Liu, F. (1936). *Ci Hai [M]*. Zhonghua Book Company.
- Lu, S. (2022). Famous fans from ancient and modern times. *Photocopy of Confucius Old Books Network*.
- Lu, Z. (2021). Semiotics of Art: Necessity and Possibility. *Contemporary Literature*.
- Meng, Y. (2021). *Tokyo Menghualu*. Sanqin Publishing House.
- Peng, D. (2017). The Painting Creation of Hanlin Academy of Painting in Huizong Period. *Journal of China Academy of Art*.
- Research Center of Ancient Chinese Painting and Calligraphy, Z. U. (2010). *Complete Works of Song Paintings*. Zhejiang University Press.
- Ronald, O. (1997). *Blurring the Boundaries: Installation Art 1969-1996*. Museum of Contemporary Art.
- Shen, C. (2005). *History of fans*. Wanjuan Publishing Company.
- Si, J. (2022). Application research of Huizhou bamboo weaving technology in modern installation art. *Anhui Jianzhu University*.
- Wu, L. (2019). An Exploration of the Artistic Semiotics of Ni Zan's Landscape Painting—Centered on Susan Langer's Theory. *Jiangnan University*.
- Wu, Z. (1980). *Meng Liang Lu*. Zhejiang People's Publishing House.
- Xu, S. (2006). *Annotation of Shuowen Jiezi*. Zhejiang Ancient Books Publishing House.
- Yang, J. (2007). An Analysis of Duchamp's Aesthetic Concept of "Defense" and "Breakdown". *Journal of Zhanjiang Normal University*.
- Yang, X. (2011). The story of the fan - the etiquette and aesthetics of traditional creations. *Nanjing Normal University*.
- Zhang, Q. (2001). An Analysis of the Emperor and the Scholar-bureaucrats Governing the World Together—A Probe into the Political Structure of the Northern Song Dynasty. *Jinan Journal*.
- Zhang, Y. (2011). *Famous Paintings of Past Dynasties*. Zhejiang People's Fine Arts Publishing House.
- Zhao, Z. (2006). The Orientation of Culture. *Journal of Liaoning Normal University*.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
เอกสารราชการ

แบบตอบรับการตีพิมพ์ในวารสารศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต

ที่ รมศ. ๐๓๑ /2566

6 พฤศจิกายน 2566

เรื่อง ตอบรับบทความเพื่อเผยแพร่ในวารสารศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต

เรียน คุณ Qingqing Tang, รศ.ดร.เสกสรรค์ ตันนิยมย์ และ ศ.ภรดี พันธุภากร

ตามที่ท่านและคณะได้ส่งบทความวิจัย เรื่อง "ความงามของพัฒนาชนสมัยราชวงศ์ซ่ง: การศึกษาจากสุนทรียภาพทางศิลปะสู่ความหมายแห่งทางวัฒนธรรม" เพื่อเผยแพร่ในวารสารศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต นั้น

ในการนี้ กองบรรณาธิการฯ ขอแจ้งให้ทราบว่า บทความของท่านได้ผ่านการพิจารณาเรียบร้อยแล้ว และจะเผยแพร่ในวารสารศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต ปีที่ 19 ฉบับ 1 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2566)

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กัญจิกา ศรีอุดม)
บรรณาธิการ

กองบรรณาธิการวารสารศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต

โทรศัพท์ 0-2997-2220-30 ต่อ 1255, 1286 (โทรสาร ต่อ 1222)

อีเมล la_journal@rsu.ac.th

เอกสารรับรองผลการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์

เลขที่ IRB4-166/2566

เอกสารรับรองผลการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยบูรพา

คณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยบูรพา ได้พิจารณาโครงการวิจัย

รหัสโครงการวิจัย: G-HU 133/2566

โครงการวิจัยเรื่อง: สุนทรียภาพทางศิลปะและความหมายแฝงทางวัฒนธรรมพิพิธภัณฑ์งานช่างสมัยราชวงศ์ชัง สุการสร้างสรรค์ศิลปะจิตรวาท

หัวหน้าโครงการวิจัย: MRS.QINGQING TANG

หน่วยงานที่สังกัด: คณะศิลปกรรมศาสตร์

อาจารย์ที่ปรึกษาโครงการหลัก (งานนิพนธ์/ วิทยานิพนธ์/ ดุษฎีนิพนธ์):

รองศาสตราจารย์ ดร.เสกสรรค์ ดันยาภิรมย์ หน่วยงานที่สังกัด: คณะศิลปกรรมศาสตร์

วิธีทบทวน: Exemption Expedited Full board

คณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยบูรพา ได้พิจารณาแล้วเห็นว่า โครงการวิจัยดังกล่าวเป็นไปตามหลักการของจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ โดยที่ผู้วิจัยเคารพสิทธิและศักดิ์ศรีในความเป็นมนุษย์ ไม่มีการล่วงละเมิดสิทธิ สวัสดิภาพ และไม่ก่อให้เกิดอันตรายแก่ตัวอย่างการวิจัยและผู้เข้าร่วมโครงการวิจัย

จึงเห็นสมควรให้ดำเนินการวิจัยในขอบข่ายของโครงการวิจัยที่เสนอได้ (ดูตามเอกสารตรวจสอบ)

1. แบบเสนอเพื่อขอรับการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์	ฉบับที่ 2 วันที่ 23 เดือน มิถุนายน พ.ศ. 2566
2. โครงการวิจัยฉบับภาษาไทย	ฉบับที่ 1 วันที่ 14 เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2566
3. เอกสารชี้แจงผู้เข้าร่วมโครงการวิจัย	ฉบับที่ 2 วันที่ 23 เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2566
4. เอกสารแสดงความยินยอมของผู้เข้าร่วมโครงการวิจัย	ฉบับที่ 2 วันที่ 23 เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2566
5. แบบเก็บรวบรวมข้อมูล เช่น แบบบันทึกข้อมูล (Data Collection Form) แบบสอบถาม หรือสัมภาษณ์ หรืออื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง	ฉบับที่ 1 วันที่ 14 เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2566
6. เอกสารอื่น ๆ (ถ้ามี)	ฉบับที่ - วันที่ - เดือน - พ.ศ. -

วันที่รับรอง : วันที่ 6 เดือน กรกฎาคม พ.ศ. 2566

วันที่หมดอายุ : วันที่ 6 เดือน กรกฎาคม พ.ศ. 2567

(ดร. พิมลพรรณ เลิศล้ำ)

ประธานคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยบูรพา
สำหรับโครงการวิจัย ระดับบัณฑิตศึกษา และระดับปริญญาตรี
ชุดที่ 4 (กลุ่มมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)

** หมายเหตุ การรับรองนี้มีรายละเอียดตามที่ระบุไว้ด้านหลังเอกสารรับรอง **

หนังสือเชิญผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความตรงของเครื่องมือวิจัย

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา โทร. ๒๗๑๐ ต่อ ๗๐๗, ๗๐๕, ๗๐๑
 ที่ อว ๘๑๓๗/๑๐๐๙ วันที่ ๘ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๖๖
 เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความตรงของเครื่องมือวิจัย

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศุภฤกษ์ คณิตวานันท์ (คณะศิลปกรรมศาสตร์)

ด้วย Mrs. QINGQING TANG รหัสประจำตัวนิสิต ๖๓๘๑๐๐๘๑ นิสิตหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชา
 ทัศนศิลป์และการออกแบบ คณะศิลปกรรมศาสตร์ ได้รับอนุมัติเค้าโครงดุษฎีนิพนธ์เรื่อง “สุนทรียภาพทางศิลปะและ
 ความหมายแฝงทางวัฒนธรรมทัศนคติงานช่างสมัยราชวงศ์ช่ง สู่การสร้างสรรค์ศิลปะจัดวาง” โดยมี รองศาสตราจารย์
 ดร.เสกสรรค์ ดันยาภิรมย์ เป็นประธานกรรมการควบคุมดุษฎีนิพนธ์ และเสนอท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความตรง
 ของเครื่องมือวิจัยนั้น

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา จึงขอเรียนเชิญท่านซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ
 และประสบการณ์สูง เป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความตรงของเครื่องมือวิจัย ทั้งนี้ สามารถติดต่อนิสิตดังรายนาม
 ข้างต้นได้ที่หมายเลขโทรศัพท์ ๐๖๕-๖๒๘-๐๘๔๘ หรือที่ E-mail: 63810081@so.buu.ac.th

จึงเรียนมาเพื่อทราบและโปรดพิจารณา

(รองศาสตราจารย์ ดร.นุจรี ไชยมงคล)
 คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

PHI ALPHA UNIVERSITY

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา โทร. ๒๗๑๐ ต่อ ๗๐๗, ๗๐๕, ๗๐๑
ที่ อว ๘๑๓๗/๑๐๑๑ วันที่ ๘ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๖๖

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความตรงของเครื่องมือวิจัย

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จันทนา คชประเสริฐ (คณะศิลปกรรมศาสตร์)

ด้วย Mrs. QINGQING TANG รหัสประจำตัวนิสิต ๖๓๘๑๐๐๘๑ นิสิตหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชา
ทัศนศิลป์และการออกแบบ คณะศิลปกรรมศาสตร์ ได้รับอนุมัติเค้าโครงดุษฎีนิพนธ์เรื่อง “สุนทรียภาพทางศิลปะและ
ความหมายแฝงทางวัฒนธรรมทัศนวง斬สมัยราชวงศ์ซ่ง สู่การสร้างสรรคศิลปะจัดวาง” โดยมี รองศาสตราจารย์
ดร.เสกสรรค์ ตันยาภิรมย์ เป็นประธานกรรมการควบคุมดุษฎีนิพนธ์ และเสนอท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความตรง
ของเครื่องมือวิจัยนั้น

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา จึงขอเรียนเชิญท่านซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ
และประสบการณ์สูง เป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความตรงของเครื่องมือวิจัย ทั้งนี้ สามารถติดต่อนิสิตดังรายนาม
ข้างต้นได้ที่หมายเลขโทรศัพท์ ๐๖๕-๖๒๘-๐๘๔๘ หรือที่ E-mail: 63810081@go.buu.ac.th

จึงเรียนมาเพื่อทราบและโปรดพิจารณา

(รองศาสตราจารย์ ดร.นุจรี ไชยมงคล)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา โทร. ๒๗๐๐ ต่อ ๗๐๗, ๗๐๕, ๗๐๑
 ที่ อว ๘๑๓๗/๑๐๑๐ วันที่ ๘ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๖๖
 เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความตรงของเครื่องมือวิจัย

เรียน ดร.รสา สุนทรายุทธ (คณะศิลปกรรมศาสตร์)

ด้วย Mrs. QINGQING TANG รหัสประจำตัวนิสิต ๖๓๘๑๐๐๘๑ นิสิตหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชา
 ทัศนศิลป์และการออกแบบ คณะศิลปกรรมศาสตร์ ได้รับอนุมัติเค้าโครงดุษฎีนิพนธ์เรื่อง “สุนทรียภาพทางศิลปะและ
 ความหมายแฝงทางวัฒนธรรมที่ดัดแปลงผ่านสมัยราชวงศ์ซ่งสู่การสร้างสรรค์ศิลปะจัดวาง” โดยมี รองศาสตราจารย์
 ดร.เสกสรรค์ ดันยาภิรมย์ เป็นประธานกรรมการควบคุมดุษฎีนิพนธ์ และเสนอท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความตรง
 ของเครื่องมือวิจัยนั้น

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา จึงขอเรียนเชิญท่านซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ
 และประสบการณ์สูง เป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความตรงของเครื่องมือวิจัย ทั้งนี้ สามารถติดต่อนิสิตดังรายนาม
 ข้างต้นได้ที่หมายเลขโทรศัพท์ ๐๖๕-๖๒๘-๐๘๔๘ หรือที่ E-mail: 63810081@go.buu.ac.th

จึงเรียนมาเพื่อทราบและโปรดพิจารณา

(รองศาสตราจารย์ ดร.นุจรี โขยมงคล)
 คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ภาคผนวก ข
เครื่องมือวิจัย

แบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องกับพิพิธภัณฑ์รัตนสถานสมัยราชวงศ์ซ่ง

คำชี้แจง

แบบสัมภาษณ์นี้เป็นแบบสัมภาษณ์บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับพิพิธภัณฑ์รัตนสถานสมัยราชวงศ์ซ่ง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมข้อมูลในแง่มุมต่างๆ ที่เกี่ยวกับพิพิธภัณฑ์รัตนสถาน เช่น วิวัฒนาการ อัตลักษณ์และสุนทรียะทางศิลปะ ความหมายแฝงทางวัฒนธรรมของพิพิธภัณฑ์รัตนสถานสมัยราชวงศ์ซ่ง ตลอดจนแนวทางในการสร้างสรรค์และสืบทอดพิพิธภัณฑ์รัตนสถานสมัยราชวงศ์ซ่ง โดยข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์นี้จะสามารถให้คำแนะนำเชิงวิชาการสำหรับงานวิจัยเรื่อง “สุนทรียภาพทางศิลปะและความหมายแฝงทางวัฒนธรรมพิพิธภัณฑ์รัตนสถานสมัยราชวงศ์ซ่งสู่การสร้างสรรค์ศิลปะจัดวาง” เพื่อให้งานวิจัยนี้สำเร็จและบรรลุตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ดียิ่งขึ้น ผู้ให้สัมภาษณ์ประกอบด้วย

1. คณบดีคณะ ศาสตราจารย์ และอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาเอกศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัย
2. รองศาสตราจารย์ ดร.คณะการออกแบบ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
3. รองประธานคณะกรรมการออกแบบเครื่องประดับของสมาคมทองคำมณฑลเจียงซูและนักออกแบบพิพิธภัณฑ์รัตนสถาน

ออกแบบพิพิธภัณฑ์รัตนสถาน

ข้อคำถามในการสัมภาษณ์มีดังต่อไปนี้

ข้อ	ข้อคำถาม
1	ท่านคิดว่าสถานะของพิพิธภัณฑ์รัตนสถานในวัฒนธรรมจีนดั้งเดิมเป็นอย่างไร
2	ท่านคิดว่าพิพิธภัณฑ์รัตนสถานสมัยราชวงศ์ซ่งมีวิวัฒนาการอย่างไร
3	ท่านคิดว่าอัตลักษณ์ทางสุนทรียภาพทางศิลปะของพิพิธภัณฑ์รัตนสถานสมัยราชวงศ์ซ่งเป็นอย่างไร
4	ท่านคิดว่าอัตลักษณ์ด้านรูปทรง เนื้อหา สีเส้นและการจัดองค์ประกอบของพิพิธภัณฑ์รัตนสถานสมัยราชวงศ์ซ่งเป็นอย่างไร
5	ท่านคิดว่าภาพวาดบนพิพิธภัณฑ์รัตนสถานซ่อนแฝงไปด้วยแนวคิดด้านสุนทรียภาพอย่างไรบ้าง
6	ท่านคิดว่าพิพิธภัณฑ์รัตนสถานสมัยราชวงศ์ซ่งในฐานะที่เป็นวัฒนธรรมดั้งเดิมมีความหมายแฝงทางวัฒนธรรมอย่างไรบ้าง
7	ท่านคิดว่าในสภาพแวดล้อมการใช้ชีวิตสมัยใหม่วัฒนธรรมพิพิธภัณฑ์รัตนสถานจะมีการสืบทอดอย่างไร
8	ในปัจจุบันที่ศิลปะเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งชีวิต และชีวิตเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของศิลปะ สามารถทำการสืบทอดและสร้างสรรค์พิพิธภัณฑ์รัตนสถานสมัยราชวงศ์ซ่งผ่านรูปแบบใหม่ ๆ ได้บ้าง

宋代团扇相关专家访谈表

说明：本访谈表是对宋代团扇相关人士的访谈问题综合，其目的是收集有关宋代团扇各个方面的信息，例如宋代团扇的发展路径与艺术审美特点、宋代团扇的文化内涵、宋代团扇传承创新的形式等内容。本访谈的结果将为“宋代团扇艺术审美与文化内涵：为了创作装置艺术作品”研究提供学术指导，从而更好地完成项目建设，完成研究目的。

访谈专家及内容如下：

专家 1:苏州大学艺术学院院长、教授、博士生导师

专家 2:江南大学设计学院副教授、博士

专家 3:江苏省黄金协会首饰设计委员会副主任委员，团扇设计师

序号	访谈内容
1	请您介绍下团扇文化在中国传统文化中占据什么样的地位？
2	您认为宋代团扇有着怎样的发展路径？
3	您觉得宋代团扇呈现了怎样的艺术审美特征？
4	您认为宋代团扇的形制、题材、设色、构图的特点是什么？
5	您认为宋代团扇扇画蕴含了什么样的美学思想？
6	您觉得宋代团扇作为优秀的传统文化，蕴含了什么样的文化内涵？
7	您觉得团扇文化在现代生活环境中如何传承？
8	您认为在艺术生活化、生活艺术化的今天，宋代团扇的传承创新有怎样的新形式？

แบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องกับศิลปะจัดวาง

คำชี้แจง

แบบสัมภาษณ์นี้เป็นแบบสัมภาษณ์บุคคลากรที่เกี่ยวข้องกับศิลปะจัดวาง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมข้อมูลในแง่มุมต่างๆ ที่เกี่ยวกับศิลปะจัดวาง เช่น พัฒนาการของศิลปะจัดวาง ลักษณะเฉพาะทางสุนทรียะของศิลปะจัดวาง บทบาทของศิลปะจัดวางในกระบวนการสืบทอดวัฒนธรรมดั้งเดิม การสร้างสรรค์ผลงานศิลปะจัดวาง โดยข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์นี้จะสามารถให้คำแนะนำเชิงวิชาการสำหรับงานวิจัยเรื่อง “สุนทรียภาพทางศิลปะและความหมายแฝงทางวัฒนธรรมพัฒนาชานสมัยราชวงศ์ซ่ง สู่การสร้างสรรค์ศิลปะจัดวาง” เพื่อให้งานวิจัยนี้สำเร็จและบรรลุตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ดียิ่งขึ้น ผู้ให้สัมภาษณ์ประกอบด้วย

1. คณบดี ศาสตราจารย์ และอาจารย์ที่ปรึกษาในระดับปริญญาเอกคณะศิลปะและวรรณกรรม

สถาบันวิจัยศิลปะแห่งประเทศจีน

2. ศาสตราจารย์และอาจารย์ที่ปรึกษาในระดับปริญญาเอกมหาวิทยาลัยเซรามิกจิ่งเต๋อเจิน
3. นักวิจัยและศาสตราจารย์ของศูนย์วิจัยการสร้างสรรค์ศิลปะเซรามิก สถาบันวิจัยศิลปะแห่งประเทศ

จีน

ข้อความคำถามในการสัมภาษณ์มีดังต่อไปนี้

ข้อ	ข้อความคำถาม
1	ท่านคิดว่าการพัฒนาศิลปะจัดวางในประเทศจีนเป็นอย่างไร
2	ท่านคิดว่าลักษณะเฉพาะทางสุนทรียะของศิลปะจัดวางเป็นอย่างไร
3	ท่านคิดว่าวัสดุที่ใช้กันทั่วไปและรูปแบบในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะจัดวางคืออะไร
4	ท่านคิดว่าการผสมผสานทั้งแนวคิด เทคนิค องค์ประกอบที่แตกต่างกันเข้าด้วยกันมีผลอย่างไรต่อการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะจัดวาง
5	ท่านคิดว่าจะผสมผสานศิลปะจัดวางเข้ากับวัฒนธรรมดั้งเดิมให้ดีขึ้นได้อย่างไร
6	ท่านมีวิธีการแสดงออกถึงวัฒนธรรมดั้งเดิมของจีนในผลงานศิลปะจัดวางของท่านอย่างไร
7	ท่านคิดว่าผลงานศิลปะจัดวางที่สามารถให้ผู้ชมมีส่วนร่วมหรือเป็นส่วนหนึ่งกับผลงานศิลปะจะมีผลอย่างไรกับการจัดนิทรรศการ

装置艺术相关专家访谈表

说明：本访谈表是对装置艺术相关人士的访谈问题综合，其目的是收集有关装置艺术各个方面的信息，例如装置艺术的发展、装置艺术的艺术审美特点、装置艺术在传统文化传承过程中的作用、装置作品的创作等内容。本访谈的结果将为“宋代团扇艺术审美与文化内涵：为了创作装置艺术作品”研究提供学术指导，从而更好地完成项目建设，完成研究目的。

访谈专家及内容如下：

专家 1：中国艺术研究院文学艺术研究院院长，博士生导师，教授

专家 2：景德镇陶瓷大学博士生导师，教授

专家 3：中国艺术研究院陶艺创作研究中心研究员、教授

序号	访谈内容
1	您认为装置艺术在中国的发展历程是怎样的？
2	您觉得装置艺术有着怎样的整体艺术审美特点？
3	你觉得装置艺术作品创作中有什么常用的材料及表现形式？
4	您认为不同多领域的元素、技术和思想融合对装置艺术作品的创作有什么影响？
5	您觉得装置艺术与传统优秀文化如何更好的融合？
6	您是如何在装置艺术创作中表达中国优秀传统文化？
7	您认为让观众参与或成为艺术品一部分的装置艺术会对展览产生怎样的影响？

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล	Qingqing Tang
วัน เดือน ปี เกิด	10 Nov 1979
สถานที่เกิด	Shangrao, China
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	Jingdezhen, China
ตำแหน่งและประวัติการ ทำงาน	Occupation: teacher Years: from 2008.09 to Now
ประวัติการศึกษา	Jingdezhen ceramic University Major fields of study: Ceramic Design Degrees abbreviation: Master Years: from 2013.09 to 2015.07 Jingdezhen ceramic University Major fields of study : Product Design Degrees abbreviation : Bachelor Years: from 2000.09 to 2005.07
รางวัลหรือทุนการศึกษา	1.WORS: "Flowers and birds" Won the 12th China Ceramic Art Exhibition gold prize, 2022 2.WORS: "Thousands of daisies bloom" Won the 5th "CHINA. China" China Ceramic Art Competition Silver medal, 2021 3.WORS: "Fruity insect chirp" Won the 4th "CHINA. China" China Ceramic Art Competition Silver medal, 2020 4.WORS: "Butterflies in Love with Flowers" Won the 10th "Earth Award" China Ceramic Innovation and Design Competition Silver medal, 2020 5.WORS: "Thousands of daisies bloom" Won the 2022 Baihe Cup New Sharp Award, 2022